

Is dit
WERKELIJK een
OPWEKKING?

Een Missiologisch Onderzoek naar de
Opwekking onder de Zoeloes

ALBERT PILON

Is dit
WERKELIJK een
OPWEKKING?

Een Missiologisch Onderzoek naar de
Opwekking onder de Zoeloes

ALBERT PILON

Opgedragen aan mijn vrouw Anneke

Copyright Albert Pilon, 2016

electronisch beschikbaar als ePub
reader.ogc.nl/isditwerkelijkceenopwekking

website <http://www.ksb-alert.com>
email info@ksb-alert.com

ISBN 879-94-6169-836-0

Cover design, layout and printing: Optima Grafische Communicatie, Rotterdam,
The Netherlands

Psalm 124

God bewaart in nood

- 1 Een pelgrimslied, van David.
Als de HEERE niet bij ons geweest was,
zeg dat toch, Israël
- 2 als de HEERE niet bij ons geweest was,
toen mensen tegen ons opstonden,
- 3 dan hadden zij ons levend verslonden,
toen hun toorn tegen ons ontbrandde;
- 4 dan hadden de wateren ons overspoeld
en was een *woeste* stroom over onze ziel gegaan;
- 5 dan waren de onstuimige wateren
over onze ziel gegaan.
- 6 Geloofd zij de HEERE, Die ons niet overgaf
tot een prooi voor hun tanden.
- 7 Onze ziel is ontkomen als een vogel
uit de strik van de vogelvanger;
de strik is gebroken en wij zijn ontkomen.
- 8 Onze hulp is in de Naam van de HEERE,
Die hemel en aarde gemaakt heeft (HSV).

Inhoud

	Voorwoord	9
	Inleiding	13
	Overzichtskaart van Zuid-Afrika	18
	Overzichtskaart van Kwazulu-Natal	19
1	De opwekking van Kwasizabantu vergeleken met de opwekkingen waaruit zij is voortgekomen	21
2	Beknopte geschiedenis van Kwasizabantu	41
3	Afrikaanse vormen van christendom in Zuidelijk Afrika	59
4	Ontleding van de bovennatuurlijke verschijnselen	75
	Figuur: invloeden religieuze stromingen	
5	Toetsing van de eigen geschiedschrijving van Kwasizabantu aan de nieuwe bronnen	101
6	Prekenanalyse	115
7	Theologische aspecten van de geloofsleer	127
8	Het effect van de communicatie van de christelijke boodschap	143
9	Theoretische grondslagen van sekten	161
10	Kwasizabantu gemeten aan de criteria van sekten	181
11	Persoonlijke ervaringen	209

Biografie	217
Lijst met afkortingen	227
Figuren	228

Appendices

Appendix 1. Ledenlijst van de Claridge gemeente	229
Appendix 2. Kwasizabantu's Geloofsbelijdenis	233
Appendix 3. het debacle van Kranskop – Getuigenissen van slachtoffers of hun ouders	235
Appendix 4. Enquête formulier	241
Uitslag Enquête Totaal Overzicht	245
Uitslag Enquête Totaal Rock of Life Church	248
Uitslag Enquête Totaal blanken	251
Appendix 5. Woordenlijst van de Zoeloerelgie	255

Voorwoord

Sekten, ze tieren welig. Ze verspreiden leugens als de laatste waarheid. Ze gaan over lijken als het zo uitkomt. Ze lonken en glimlachen naar de toegeeflijke onnozelen en zijn venijnig als iemand hen doorziet. Ze fabriceren hun eigen waarheden en zijn als de dood voor de echte Waarheid. Ze komen met prachtige beloften en toveren hun fata morgana's voor de ogen van mensen die hunkeren naar liefde, houvast en persoonlijke aandacht. Nieuwe leden worden als geliefde binnengehaald, ze worden financieel uitgekleeft en daarna weggetrapt. Maar in elke nieuwe generatie zie je ze weer verschijnen. Ze trekken als toneelspelers telkens een ander jasje aan.

Het heilige wordt verlaagd tot koopwaar. Is dat ook niet het geval met Kwasizabantu? Een veronderstelde opwekking, en wel één van de meest duurzame die de wereld ooit gekend zou hebben. Dat is de boodschap waarmee ze wereldwijd de aandacht wist te trekken. En dat sloeg aan vanwege een diepgeworteld verlangen in evangelische en protestantse kringen naar een nieuwe opwekking. Zovelen zijn gedeprimeerd door de zwakte van het geestelijke leven in eigen land en kerk, misschien ook in zichzelf. In die omstandigheden is het bijna het Evangelie dat klinkt, als er in Zuid-Afrika een bijzondere opwekking wordt gesignaleerd, die het in zich heeft wereldwijd haar vleugels uit te slaan. Met honderden trokken nieuwsgierigen, godzoekers en hongerige gelovigen naar de voederbakken in Zoeloeland.

Was er een opwekking? Ik wou het. Ik hoopte het. Maar de verhalen waren te vaag en niet te controleren. Ik had twijfels en voelde me een wel zeer zwakke gelovige. Meerdere keren heb ik op het punt gestaan het vuurtje in mijn hart te laten aanwakkeren in het verre Zuid-Afrika. Ik hoopte en vreesde... Soms werd ik uitgenodigd door

de Kwasizabantu beweging in Nederland als spreker. Ik had blijkbaar (vond “men”) toch wel enig licht gezien. Totdat er rond het jaar 2000 berichten in de pers verschenen over ernstige misstanden in de vermeende opwekking in Zuid-Afrika. De hotemetoten van Kwasizabantu in Nederland weigerden me antwoord te geven op mijn vragen daarover. Ik had ter plekke afgedaan. Wie zijn verstand gebruikt..., is per definitie een vijand. Er is geen plaats voor vragen in de opgewekte kudde.

In Nederland heet ik sekten-deskundige. Dat is een niet bestaande titel. Ik ben er ingerold, al van jongs af, omdat ik het twijfelachtige genoeg had met nogal wat sekten in aanraking te komen - zonder erin te trappen. Maar hoe moest dat nu verder met Kwasizabantu? Ook zij hanteerde de beproefde struisvogelmethode: de kop in het zand steken. Die deur was voor mij gesloten.

Wat een verrassing! Ruim een jaar nadat mij de schellen van de ogen waren gevallen vertelde Albert Pilon me over zijn pijnlijke ontwakens uit de opwekkingsdroom. En later volgden er meer verrassingen. Hij wilde Kwasizabantu onderzoeken. Al snel vond hij feiten die in mijn ogen wereldschokkend zijn, althans in de christelijke wereld. Bravo, Albert, dat je - zelf gebroken en gesloopt door al jouw pijnlijke ervaringen - de moed hebt gehad dit huzarenstukje te leveren. De Heer is met je, anders had je dat niet gekund. En je hebt het geloof behouden, wat toch een modern wonder mag heten na zoveel frustrerende ervaringen. En je hebt de liefde voor Gods Woord behouden na zoveel leugens, onwil en onwaarachtigheid. Moge de naam van de Heer geprezen worden!

Eerst puin ruimen, dan verder, op zoek naar de echte opwekking, gedreven door de stille Stem in ons hart. Niet wanhopen, maar hopen. Niet bij de pakken neerzitten, maar aanpakken. Dit is het getuigenis van Albert Pilon. Deze zure appel is er één om in te bijten. Na het zuur het zoet, dat niet los van de ruige aardse werkelijkheid gevonden kan worden.

Ik beveel dit boek van harte aan bij de lezers, dat moge duidelijk zijn. Zet je schrap, en durf de bittere waarheid onder ogen te komen,

om een onbevleete hoop vast te houden, losgeweekt uit leugens en bedrog. Ga met God!

Ds Abram J. Krol, Gorinchem, 2016

Inleiding

Rond 1966 maakt de Zuid-Afrikaan Erlo Stegen melding dat er een opwekking is uitgebroken onder het Zoeloevolk in het vroegere Zoeloeland.¹ Hij meent de grootste en beste opwekking aller tijden in te luiden, die sinds haar ontstaan in 1966 nog onverminderd voortduurt. Stegen zegt: “God had Zijn vuur ontstoken dat zich verbreidde over de bergen en door de dalen van Zoeloeland, zodat in een week, ja, op een dag duizenden Zoeloes zich bekeerden”. Later breidt de opwekking zich uit naar de andere inheemse volken, kleurlingen en blanken van Zuid-Afrika. Stegen ziet kans een multiraciale leefgemeenschap te realiseren die hij “de zendingspost Kwasizabantu” noemt. Als zijn propagandamachine begint te lopen blijkt hij succes te hebben. Het duurt niet lang of van over heel de wereld komen mensen Kwasizabantu bezoeken, om iets te ondergaan van wat daar schijnt te geschieden.

Niet lang daarna groeit Kwasizabantu onder leiding van Stegen uit tot een zelfvoorzienend dorp, dat afgezonderd is van de directe omgeving. De bewoners vinden er naast werk, veiligheid en onderwijs ook westerse beschaving. Toch is Kwasizabantu niet meer dan een kunstmatige samenleving waarvan ieder vroeg of laat weer vertrekt, omdat zij de laatste decennia steeds meer als een centrum van macht wordt gezien. Stegens voorkeur gaat uit naar een goed geoliede zendingspost, waar hij grote mensenmassa's op de been kan brengen om zo de indruk van een opwekking te imiteren.

In 1973 komt Stegen zijn geluk in Europa beproeven en stelt ook daar een opwekking in het vooruitzicht. Hij en zijn teams bezoeken

¹ Het vroegere Zoeloeland is nu een deel van de provincie Kwazulu-Natal.

enkele keren per jaar Europese landen voor het houden van tournees en conferenties. Zij zien het niet alleen als opdracht het evangelie aan de Zoeloes in Zuid-Afrika te brengen, maar willen ook de Europeanen laten delen in “datgene wat God voor de Zoeloes gedaan heeft”. Na verloop van tijd blijkt Stegen in staat een groep vaste aanhangers te verzamelen die leefgemeenschappen vormen in landelijke centra. Onder hen zijn mensen met een voltooide academische opleiding, personen uit de middenklasse en groepen lager geschoolde immigranten uit de voormalige Sovjet-Unie. Zij zijn allen opzoek naar een leidersfiguur en houvast in het leven.

Het succes dat Stegen in Europa heeft, is te danken aan de modernisering van de samenleving, die sinds de jaren zestig van de vorige eeuw heeft ingezet. Normen en waarden, die eeuwenlang de grondslag van de samenleving hebben bepaald, worden losgelaten. De christelijke kerk is in dit proces mee gezogen en naar de zijkant van de samenleving verdrongen. Het vacuüm dat is ontstaan, blijkt een goede voedingsbodem te zijn voor geestelijke vernieuwingsbewegingen afkomstig van andere werelddelen. Hun leiders stralen charisma uit, hebben grote overredingskracht en beschikken over een buitengewoon gezag.

Aan Stegens droom komt in 1999 plotseling een einde, wanneer een hardnekkig aanhoudende geruchtenstroom op gang komt die Kwasizabantu in een kwaad daglicht stelt. Krantenkolommen worden volgeschreven over vermeend bedrog, machtsmisbruik, geheime fondsen, gedwongen echtscheidingen, lijfstraffen, een geval van doodslag en connecties met de geheime dienst in de tijd van de *Apartheidsregering*. De oorzaak hiervan is dat voormalige leden en medewerkers als gevolg van het internet met elkaar in contact komen. Zij lijken elkaar niet of nauwelijks te kennen, mede omdat ze opstapten over een tijdspanne van enkele decennia en op verschillende continenten wonen. Via een aantal platforms treden zij naar buiten met persberichten over de toestand waarin Kwasizabantu verkeert.

Daarna verschijnen er in de seculiere pers persoonlijke interviews met voormalige medewerkers en leden, die over zulke kwalijke en

mensonterende zaken gaan dat welhaast niemand ze gelooft. Zij verlaten gedesillusioneerd en getraumatiseerd de beweging. Velen van hen zijn voor de rest van hun leven getekend.

Opmerkelijk is dat sommige mensen die ooit sympathiseerden met de beweging en daar aangeraakt werden, spreken van een ervaring met een positief gevolg voor hun verdere levensloop.

Vraagtekens bij Stegens belang of beleid zijn hem bijzonder onwelkom. Categorisch ontkent hij in de pers alle aanklachten en spanningen en verblijft noch verbloost. Toch is het proces onomkeerbaar als nog meer medewerkers en leden opstappen. Wat uiteindelijk blijft is een beweging van geringe omvang, die haar eigen belang schromelijk overdrijft.

Is het terecht dat Stegen over een opwekking spreekt, terwijl volgens de voormalige leden sprake is van misleiding? Hebben de theologische onderzoekers sporen van bedrog aangetroffen of zijn zij om de tuin geleid? En hoe komt het dat zijn aanhangers hem zoveel macht toekennen? Kan de ontstaansgeschiedenis en de historische achtergrond van Kwasizabantu ons duidelijkheid geven over het karakter van de beweging? In hoeverre spelen de Zoeloerelgie en -cultuur een rol, omdat de beweging in het vroegere Zoeloethuisland in Zuid-Afrika is ontstaan? Wat is haar positie ten opzichte van de Algemene Christelijke Kerk, de Afrikaanse Onafhankelijke kerken (AIC's) en van Westerse sekten of culten?

Dit boek heeft als doel licht te werpen op Stegens opwekkingsbeweging Kwasizabantu. Het beoogt niet de complete geschiedenis van de beweging te beschrijven. Geprobeerd wordt een analyse te maken aan de hand van materiaal dat een periode van bijna 50 jaar beslaat en betreft eigen publicaties van Kwasizabantu, theologische studies over Kwasizabantu door derden, brieven, krantenartikelen en documenten.

Bovendien interviewde ik als auteur tientallen voormalige medewerkers en leden van Kwasizabantu in Europa en Zuid-Afrika. Bij het veldwerk in Kwazulu-Natal trof ik een aantal Zoeloes en blanken die het begin van Stegens opwekking meegemaakt hebben. Omdat zij tot

zijn eerste medewerkers hebben behoord zijn hun verklaringen van bijzondere waarde.

Ik was mij er niet van bewust wat de uitkomst van deze studie zou zijn. Van de gevolgtrekkingen heb ik vooraf geen enkel besef gehad. Na het lezen van de correspondentie en het bestuderen van onafhankelijke wetenschappelijke bronnen, begon ik de uiterst omvangrijke en rampzalige toestand te beseffen waarin Kwasizabantu vanaf haar ontstaan verkeert. In de 14 jaar dat ik leider was van deze beweging in Nederland (tot 2002), was ik mij hiervan niet bewust. Toch wil ik me oprecht verontschuldigen voor de onwaarheden die ik heb verspreid en het onheil dat ik anderen heb aangedaan.

Het voor u liggende boek is een casestudie en betreft geen wetenschappelijke publicatie.

Albert Pilon

figuur 1 - kaart van Zuid-Afrika

figuur 2 - kaart van Kwazulu-Natal

HOOFDSTUK 1

De opwekking van Kwasizabantu vergeleken met de opwekkingen waaruit zij is voortgekomen

Inleiding

Vanaf 1970 geeft Stegen wereldwijd bekendheid aan zijn opwekking om anderen te laten delen in wat “God voor de Zoeloes heeft gedaan”. In Europa boekt hij succes door jaarlijks internationale zomerconferenties te organiseren in Zwitserland. Aanvankelijk weet hij enkele duizenden mensen te trekken met verhalen over de opwekking in Zoeloeland. Wanneer een opwekking in Europa uitblijft, blijkt dat hij veel te hoge verwachtingen heeft gewekt.

De vraag is hoe Stegen opwekking interpreteert. Weinig woorden in het hedendaagse, christelijke taalgebruik worden in zoveel verschillende betekenissen gebruikt. Het woord opwekking komt in de Bijbel niet als zelfstandig naamwoord voor. Toch schijnt het woord opwekking één van de meest gebruikte woorden te zijn uit het evangelisch woordenboek. Men kan zich de vraag stellen of er een algemene definitie van het begrip opwekking bestaat. Het is van cruciaal belang, omdat geestelijke stromingen inhoud en gestalte krijgen door de verschillende denkbeelden die ze er op na houden.

Wat is opwekking?

Opwekking is een term die gebruikt wordt in evangelische en bevinde-lijke kringen, die geestelijke vernieuwing zoeken. Christenen die hun geestelijke leven als dor en droog ervaren, proberen door gebed en toewijding God te bewegen hen tot verandering te brengen. Soms

worden individuen, kerken of een hele omgeving aangeraakt door de Geest van God, waarbij het effect daarvan jarenlang te zien blijft. Een gevolg is dat ook dikwijls ongelovigen God zoeken en ontmoeten. De Bijbel wordt opnieuw ontdekt en beleefd, waardoor het geloof een nieuwe en levendige inhoud krijgt.¹ Voor het zoeken naar opwekking bestaat een bijbelse legitimatie.

Werkwijze

Ongeveer 160 jaar geleden kwamen groepen zendelingen en kolonisten naar Zuid-Afrika. Zij waren afkomstig uit Hermannsburg in Noord-Duitsland, waar in 1848 een opwekking plaatsvond. Honderd jaar later (1948) vond er onder hun afstammelingen, waarvan Stegens familie deel uit maakt, een geestelijk ontwaken plaats in Lilienthal nabij New Hannover, Zuid-Afrika. In 1966 maakt Stegen melding van een opwekking onder het Zoeloevolk en sticht de multiraciale leefgemeenschap Kwasizabantu. Hierna worden de opwekkingen van Hermannsburg, Lilienthal en Kwasizabantu beschreven, met elkaar vergeleken en beoordeeld.

Opwekking in Hermannsburg

Louis Harms (1808-1865) was de tweede van tien kinderen uit het gezin van Christian Harms, een Ev.- Luth. predikant in Hermannsburg, Duitsland. Zijn vader stond onder invloed van de verlichting en geloofde niet in de verlossing door Christus.² Hij was geen pure rationalist, maar als supranaturalist probeerde hij de menselijke rede te verbinden met het bijbelse geloof.³ Op aandringen van zijn ouders ging Louis in Göttingen theologie studeren, maar wilde na anderhalf jaar stoppen. Hij kon niet langer geloven in God, de Bijbel en de Godheid van Christus.⁴ Om zijn vader niet teleur te stellen, besloot

¹ E. Hulse, aanhaling van M. Lloyd-Jones in *Give Him no rest*, 2006, p. 93.

² J. Reller en H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, 2008, p. 21.

³ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, 2008, p. 28.

⁴ *Ibid.*, p. 45.

hij zijn studie af te maken zonder dat hij van opvatting veranderde.⁵ Met het eindexamen in zicht kwam Louis in een crisis terecht en begon de Bijbel serieus te lezen. Door de tekst uit Johannes 17:3 werd hem duidelijk dat hij een verloren zondaar was, die de genade en vergeving van Christus nodig had. Tot dat moment was hij in eigen ogen onkreukbaar en kende geen zonde. Deze gewaarwording deed een heel nieuw licht schijnen op zijn toekomstige ambt. Later typeerde hij de verlichting als *Eselsgeschrei der Vernunft*.⁶ Na het voltooien van zijn studie diende hij in Lauenburg⁷ (1830-1839) en Lüneburg⁸ (1840-1843). In 1844 werd hij als hulppredikant in Hermannsburg bevestigd en na de dood van zijn vader (1849) aangesteld tot predikant.⁹

Louis Harms verkondigde met kracht de bijbelse boodschap op een eenvoudige manier en liet een diepe indruk achter op zijn gehoor. Als pastor was hij een raadgever bij uitstek en wist met zijn vriendelijkheid de mensen aan zich te binden. Hij sloot zich aan bij de volksaard door Platduits te spreken.¹⁰ Toch was hij niet democratisch ingesteld en bezat een markante persoonlijkheid.¹¹ Hij bleef zijn leven lang ongehuwd. Als gevolg van de grote ernst waarmee Louis Harms zijn bediening opvatte, ontstond er geleidelijk een geestelijk ontwaken. Bijna alle leden bezochten de kerkdiensten en het aantal dat deelnam aan het avondmaal nam toe.¹² Rond 1848 werd er voor het eerst van opwekking gesproken. Van heinde en verre kwamen mensen naar Hermannsburg om Louis Harms te beluisteren. Hij riep op tot boete,

⁵ J. Reller en H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, pp. 27, 28.

⁶ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 50.

⁷ *Ibid.*, p. 69.

⁸ *Ibid.*, p. 135.

⁹ *Ibid.*, p. 176.

¹⁰ *Ibid.*, p. 181.

¹¹ J. Reller en H. F. Hams, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, inleiding.

¹² J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, pp. 64, 65.

bekering en heiliging van het leven.¹³ Naarmate de kerk voller werd, liepen de drinkgelagen en de vermaakcentra leeg. Velen kwamen tot een oprechte bekering, die zichtbaar werd in het gedrag en doorklonk in een waarachtige belijdenis. De opwekking sloot aan bij de zeden en gebruiken van de lutherse orthodoxe geloofsleer,¹⁴ die Harms combineerde met het piëtisme.

Tegen hem werden ontelbare klachten ingediend wegens conventiële vorming. Om veroordeling te ontlopen, voerde Harms daarom doordeweeks informele gesprekken met groepen gelovigen in het Platduits. Er werd niet gebeden en gezongen en de Platduitse Bugenhagen-Bibel werd gebruikt.¹⁵

Harms bezat een grote liefde voor de zending en overtuigde de gemeente van de noodzaak de heidenen het evangelie te verkondigen. Zijn concept voor zending ontleende hij aan de Angelsaksische missionarissen (Willibrord, Wilfried etc.), die rond het jaar 700 het evangelie naar Duitsland brachten. Zij kwamen niet als enkelingen, maar in groepen van 12 tot 20 personen, die kloosters stichtten en zelfonderhoudend waren. Rond de kloosters bouwden zij christelijke dorpen. Op die manier wilde Harms een netwerk in Afrika opzetten om het licht van Christus te laten schijnen. Later volgden andere werelddelen. De zendelingen zouden geen geldelijke ondersteuning ontvangen, alles gemeenschappelijk bezitten en werden geacht te leven op het niveau van de inheemse bevolking.¹⁶

Louis Harms wist de zendingsijver op te wekken van een belangrijk aantal jongemannen, die tot zending opgeleid wilden worden.

¹³ *Ibid.*, p. 79.

¹⁴ *Ibid.*, p. 186.

¹⁵ J. Reller en H. F. Hams, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, pp. 85, 87 en 88.

¹⁶ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 199; J. Reller en H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, pp. 105, 106.

Omdat hun vooropleiding onvoldoende bleek voor een universitaire studie, werd besloten een opleidingsinstituut te stichten, waarvan zijn broer Theodor de leiding kreeg.¹⁷

Voorwaarde was toewijding en liefde voor de verlorenen. De kandidaten kregen een theologische scholing en werden geoefend in praktische vaardigheden. Na voltooiing van de opleiding, werd besloten hen uit te zenden naar Afrika. Uit economische motieven werd een klein zeilschip van 200 ton gebouwd, aangezien vervoerskosten elders te hoog bleken.¹⁸ In 1853 gingen de eerste 12 zendelingen aan boord van de Candacé. Het plan was in Ethiopië aan land te gaan, maar helaas werd hun de toegang belet. Noodgedwongen vertrokken ze naar Durban, een Zuid-Afrikaanse havenstad. Hier bleek de weg vrij om zendingswerk onder de Zoeloës te doen. Hun eerste zendingspost noemden ze Neu Hermannsburg. Van hieruit breidde het werk zich de volgende jaren snel uit over Zoeloeland.¹⁹

Persoonlijk heeft Louis Harms de overzeese zendingsvelden nooit bezocht en hij nam geen deel aan internationale conferenties. Hij diende de gemeente van Hermannsburg als herder en leraar tot zijn dood in 1865, waarna Theodor Harms de algehele leiding op zich nam. Louis Harms' grootheid bestond in het gebed voor de gemeente en het zendingsveld. Wanneer hij in gebed ging bad hij als Elia en voorzag God in alle behoeften, daarom heeft hij nooit geld gevraagd of gebedeld voor de zending.²⁰

Louis Harms heeft de naam Hermannsburg een wereldwijde bekendheid gegeven. Niet alleen voor christenen in Duitsland is deze plaats op de Lüneburger heide een begrip geworden, maar ook voor

¹⁷ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 199; J. Reller and H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, p. 101.

¹⁸ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 199; J. Reller and H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, pp. 112, 113.

¹⁹ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 199; J. Reller and H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, p. 115.

²⁰ J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 211.

veel christenen in Noord- en Zuid-Amerika, Azië, Afrika en Australië.²¹ Onder zijn bediening heeft er een opwekking plaatsgevonden die tot op de dag van vandaag vrucht draagt. Uit het mosterdzaadje is een boom geworden, die in de eerste veertig jaar 2000 zendelingen en 9000 bekeerde medewerkers uit de heidenen heeft voortgebracht.²²

In Zoeloeland ontstonden tal van zendingsposten die zich ontwikkelden tot dorpen, waarvan de naam herinnert aan het Duitse verleden. Er werden voor blanken en Zoeloes aparte kerken gebouwd. Eén van deze blanke gemeenten is Lilienthal die gesticht werd in 1898 en voortkwam uit de gemeente New Hanover.²³

Tegenwoordig is het - Evangelisch Lutherisch Missionswerk in Niedersachsen- ELM²⁴ wereldwijd verbonden met 19 partnerkerken in 17 landen.²⁵

Opwekking in Lilienthal

Anton Engelbrecht werd als zoon van Johannes Albrecht Engelbrecht in 1905 geboren op de boerderij Braunschweig aan de Pongolarivier te Lüneburg nabij Paulpietersburg in Zoeloeland. Zijn grootvader Johann Detlef Engelbrecht kwam in 1861 met de Candacé naar Zuid-Afrika en was zending in de omgeving van Ekhombela.²⁶

Antons ouders waren trouwe kerkangers, die hun zoon niet de weg tot Christus hadden kunnen wijzen. Eens werd hij door een prediking diep getroffen en besloot zending te worden. De angst voor het eindoordeel en de wil zich te laten gelden, waren twee sterke machten die zijn leven beheersten. Uiteindelijk werd hij hierdoor

²¹ J. Reller en H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, p. 8.

²² J. Reller, *Heidepastor Ludwig Harms*, p. 193.

²³ W. du Toit, *God se Genade*, 1987, p. 10.

²⁴ <http://www.elm-mission.net>

²⁵ J. Reller en H.F. Harms, *Gelebte Liebe und deutliche Worte*, inleiding.

²⁶ H. Pape, *Hermannsburger Missionare in Südafrika*, 1986, p. 46; A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, 1965, pp. 15-17.

aangezet dit besluit te nemen.²⁷ Van 1927-1934 bezocht Anton Engelbrecht het opleidingsinstituut voor zending in Hermannsburg, Duitsland.²⁸ Het vuur dat in de tijd van Louis Harms brandde, had plaats gemaakt voor bijbelkritiek. Ondanks dat Anton zich hier tegen verweerde, raakte hij in een crisis.²⁹ Ook kwam hij in botsing met een aantal nazistisch gezinde docenten.³⁰

Redinger die aanwezig was bij een conversatie tussen Anton Engelbrecht en Hermann Hambrock tijdens een treinreis naar Suid West Afrika (Namibië), vertelt het volgende: “Engelbrecht moest niets van het Nationaal Socialisme hebben en veroordeelde het krachtig. Hij sprak er herhaaldelijk over met diepe minachting. Met een aantal docenten verschilde hij behoorlijk over deze kwestie en raakte hierdoor in diskrediet.”³¹

Engelbrecht wilde de studie vaarwel zeggen, maar zette toch door en rondde zijn studie af. Hij was een intelligent persoon met charisma, die zich afzijdig hield van medestudenten en heerszuchtige trekken vertoonde.³² Ondanks deze opleiding vond hij geen vrede voor zijn ziel.³³

Terug in Zuid-Afrika werd hij vrijwel meteen uitgezonden naar de zendingspost Esibongweni, waar hij eerst waarnam voor zijn broer Albert.³⁴ Als zendeling bearbeidde hij het gebied tussen Vry-

²⁷ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 35.

²⁸ H. Pape, *Hermannsburg Missionare in Südafrika*, p. 46.

²⁹ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, pp. 44-46.

³⁰ Vision, *Gemeinde Weltweit*, 2000, p. 8.

³¹ E. Redinger, email van 02-08-2004.

³² W. du Toit, *God se Genade*, p. 11.

³³ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 14.

³⁴ Hermannsburg Missionsblatt, 1934, p. 90 en 1935, p. 58; H. Pape, *Hermannsburg Missionare in Südafrika*, 1986, p. 46.

heid en Melmoth. Hij trok te paard over de bergen en dalen van Zoeloeland, waar hij leiding gaf aan inheemse evangelisten. Zonder liefde verkondigde hij een wettische godsdienst en paste streng de kerkelijke tucht toe. Met als gevolg dat de inheemse christenen de westerse maatstaven van de Ev.-Luth. kerk werden opgelegd. In 1946 werd hij om gezondheidsredenen overgeplaatst naar de Duitstalige Ev.-Luth. kerk van Lilienthal in Zoeloeland.³⁵ Als predikant keerde hij zich radicaal tegen de wereldgelijkvormigheid in de gemeente, waardoor veel spanningen werden opgeroepen. Hierdoor kwam hij 3 jaar later opnieuw in een crisis terecht, die tot zijn daadwerkelijke bekering leidde. Hij werd daarin bijgestaan door een evangelist die familie was.³⁶ Met nieuwe bezieling verkondigde hij nu het evangelie met als gevolg dat naamchristenen in zielenneed tot God vluchtten. Het leven van menig een veranderde volkomen en families sloten vrede met elkaar.³⁷ Tegenstanders beschuldigden hem van overdreven vroomheid, dweperij en perfectionisme. Als gevolg van de kritiek en weerstand die zijn prediking opriep, wees hij het kerkelijk gezag af en verliet in 1951 de Ev.-Luth. kerk.³⁸

Engelbrecht beëindigde ambt en kerklidmaatschap schriftelijk overeenkomstig de synodale regels.³⁹ Met zijn broer Gerhard verhuisde hij naar Pretoria, waar hij een eigen onafhankelijk evangelisatiewerk oprichtte. Daarnaast richtten zij een bijbelschool op met de naam "Bibelhaus heilig dem Herrn".⁴⁰ Ondertussen hield Engelbrecht contact met de kerklidmaten van Lilienthal, die op zijn hand waren. Na

³⁵ H. Pape, *Hermannsburg Missionare in Südafrika*, p. 47; A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 61.

³⁶ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, pp. 65-69.

³⁷ *Ibid.*, pp. 73-74.

³⁸ H. Pape, *Hermannsburg Missionare in Südafrika*, p. 47; Engelbrecht A, *Von der Herde weg*, p. 85.

³⁹ A. Engelbrecht, *Wie ein Adler*, pp. 111, 112.

⁴⁰ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 92.

verloop van tijd begon hij met tentevangelisatie onder de Zoeloes.⁴¹ De verhuizing van het Bibelhaus naar Claridge nabij Pietermaritzburg betekende zodoende een logische stap (1955).⁴² Hij begon geestdriftig het evangelie te verkondigen, waardoor velen werden aangeraakt. Ook drong hij door tot boeren met Nazi sympathieën, die navolgers van Christus werden.⁴³ De gemeente groeide uit tot een paar honderd leden en werd van Duitstalig Engelstalig. Engelbrecht sloeg zijn vleugels uit, stichtte 14 buitenposten, 8 boekwinkels, liet een grote kapel bouwen (1966) en hield overzeese tournees.⁴⁴ Het aantal medewerkers, waarvan sommigen uit Europa kwamen, groeide.⁴⁵ Inmiddels stuitte Engelbrechts “vrije evangelisatie” op weerstand bij de Ev.-Luth. kerk, die een onderzoek gelastte. Opvallend was dat Engelbrecht geen verantwoording wenste af te leggen aan collega-predikanten, die hem betichtten van autoritair gedrag, mensenverering en sektarisme.⁴⁶

Eens maakte Engelbrecht een bijzondere ervaring mee, die hij de vervulling met de Heilige Geest noemde en waardoor hij een nieuwe visie kreeg op het werk van de Geest.⁴⁷ Hij nodigde David du Plessis (Mister Pentecost) uit voor het houden van lezingen over de Heilige Geest, waarbij du Plessis sterk de nadruk legde op tongentaal als bewijs voor de vervulling met de Heilige Geest.⁴⁸

Weduwe Leni Witthöft (geboren Röttcher) beschikte eveneens over speciale gaven, waardoor Engelbrecht haar hoogachtte. Hij gaf haar daarom de verantwoordelijkheid over de boekwinkels en het

⁴¹ A. Engelbrecht, *Wie ein Adler*, p. 127.

⁴² A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, 155; W. du Toit, p. 21.

⁴³ Vision, *Gemeinde Weltweit*, p. 95; A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 139.

⁴⁴ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 146; A. Engelbrecht, *Wie ein Adler*, p. 117.

⁴⁵ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 166.

⁴⁶ H.J. Becken, *Betrifft Pastor Anton Engelbrecht*, archief Hermannsburg Mission, Duitsland; Missionsanstalt Tagesbuch, p. 88/60, gedateerd 03-03-1960.

⁴⁷ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, p. 143.

⁴⁸ W. du Toit, *God se Genade*, p. 14.

personeel.⁴⁹ Ze werd zijn gebedspartner die veel tijd met hem alleen doorbracht. Hierdoor ontstond een onverkwikkelijke situatie waardoor Engelbrecht aan gezag inboette. Na de dood van zijn vrouw, trouwde hij met Leni Röttcher.⁵⁰

Engelbrecht raakte door trots, hoogmoed en materialisme verblind, en respecteerde zijn medewerkers en gemeenteleden in steeds mindere mate. Tenslotte waren diepgaande spanningen tussen Engelbrecht en zijn naaste medewerkers er de oorzaak van dat Stegen met zijn kompanen kans zagen alle posities in het bestuur te bezetten en Engelbrecht buitenspel te zetten. Stegen ontmantelde eigenmachtig het werk van Engelbrecht, verkocht bezittingen, gaf deels schenkingen terug en stuurde overbodig geworden medewerkers naar huis.⁵¹

Opwekking van Kwasizabantu

Erlo Stegen werd in 1935 als zoon van Carl Stegen (1901-1980) en Irmgard Witthöft (1906-2002) geboren op de boerderij “Paardefontein” bij Mbalane in de omgeving van New Hanover. Hij was de vierde van zes kinderen. Hij trouwde met Kay Dahl (1943-2005) en kreeg zes dochters. Zijn voorouders waren nazaten van Duitse immigranten. Zij kwamen uit Noord-Duitsland en hadden gehoor gegeven aan de *Gottes Rufer in der Heide*: Louis Harms⁵². Zijn grootvader Heinrich Christoph Stegen vertrok in 1883 met de Candacé naar Zuid-Afrika om als boer het Hermannsburgse Zendingsgenootschap te ondersteunen.⁵³

⁴⁹ A. Engelbrecht, *Von der Herde weg*, pp. 177, 178.

⁵⁰ H. Bartels, gesprek met Redinger op 06-09-2009. Anton Engelbrecht (overleden 1989) was gehuwd met Martha Ripke (overleden 1973). Uit hun huwelijk werden 7 kinderen geboren (H. Pape, p. 46). Kort na haar dood hertrouwde hij met Leni Röttcher (overleden 1990), weduwe van Mannie Witthöft.

⁵¹ E. Redinger, *Coup d'état*, 27-03-2000.

⁵² A. Pagel, *Gottes Rufer in der Heide*, 1978.

⁵³ W. du Toit, *God se Genade*, pp. 19, 17.

Stegen groeide op in de blanke Ev.-Luth. kerk van Lilienthal en kwam onder het gehoor van Ds. Anton Engelbrecht. De familie Stegen steunde Engelbrecht in zijn initiatieven en sloot zich aan bij de afgescheiden gemeente van Claridge. Van 1952 - 1953 volgde Erlo Stegen de opleiding voor evangelist bij het "Bibelhaus heilig dem Herrn" in Pretoria. Vooraf kwam hij echter in een crisis terecht en had een geweldige strijd, omdat hij evenals zijn vader en grootvader boer wilde worden. Deze tijd beleefde hij naar eigen zeggen als de "hel op aarde".⁵⁴ Na het voltooien van zijn opleiding werd Stegen evangelisatiemedewerker van de gemeente Claridge. Twaalf jaar lang verrichtte hij tentevangelisatie onder de Zoeloes in het gebied langs de Umvotirivier. Hij wilde het vuur van de hemel preken⁵⁵, maar zonder succes⁵⁶. Om uit de impasse te raken verdiepte hij zich in het Zionisme om te zien waar de sleutel van hun succes lag.⁵⁷ Toen niets mocht baten zonk de moed hem in de schoenen en kwam hij opnieuw in een crisis terecht met als gevolg dat hij wilde stoppen met het geestelijke werk.⁵⁸

Het begin van de opwekking

Eind 1966 kwam Stegen in Mapumulo dagelijks samen met een aantal Zoeloes in een koestal voor gebed. Zij meenden dat God iemand zocht, die als kanaal zou kunnen fungeren om tot hen te spreken. Eerst werd aan Helen Mzila gedacht, maar zij bleek hiertoe niet bereid.⁵⁹ Op zekere dag toen iedereen in gebed bijeen was, begon er een geweldige wind⁶⁰ dwars door hen heen te waaien en deed de koestal

⁵⁴ *Ibid.*, pp. 19, 20.

⁵⁵ *Ibid.*, pp. 19, 30.

⁵⁶ E. Stegen, *Opwekking begint bij jezelf*, 1993: p. 41.

⁵⁷ Getuigenis van E. Redinger, punt 22 en 23.

⁵⁸ W. du Toit, *God se Genade*, p. 33.

⁵⁹ Getuigenis van E. Redinger, punt 33.

⁶⁰ Vgl. A.I. Berglund, *Zulu Thought-Patterns and Symbolism*, 1976, p. 85: in de Zoeloetaal wordt de Heilige Geest *uMoya* genoemd, dat letterlijk wind of lucht betekent.

schudden.⁶¹ Hierbij daalde de “Geest van God” neer op de Zoeloe-vrouw Magasa (*uthole uMoya*), zij ontving tongentaal en werd Stegens Zoeloeprofetes (*umprofeti*), die hij sindsdien steeds zou raadplegen.

Stegen vertelde Redinger dat hij Magasa in trance kon laten gaan en zei door haar rechtstreeks tot God te kunnen naderen. Hij zag de trances als de doorbraak naar de opwekking, waardoor hij direct antwoord op al zijn vragen kreeg en zo altijd precies van Gods wil op de hoogte was. Daarom moest iedereen naar hem luisteren. Deze gave die door Magasa heen werkte, was hem persoonlijk door God geschonken, zodat hij niet op een dwaalweg zou raken.⁶²

De trances leidden tot heftige botsingen met de gemeenteleden van Claridge. Zij konden geen hoogte van Stegen krijgen en vonden hem dubbelhartig. Niemand durfde zich af te vragen of de boodschappen van Magasa wel juist waren, want zij werd bijzonder hooggeacht.

In het begin van de opwekking kwamen ervaringen van warmte of vuur (in het lichaam), genezingen, bevrijdingen, exorcisme, tongentaal, dromen en visioenen als een lawine opzetten. Stegen meende dat de ervaring van warmte of vuur de laatste uitstorting van de Heilige Geest was voor de wederkomst van Christus en via hem over heel de wereld zou gaan.⁶³

Stegen onderging een proces van aanpassing aan de Zoeloecultuur, die heel andere prioriteiten aan het gebruik van normen en waarden stelt. Hierdoor ontstond een conflict met de christelijke ethiek.⁶⁴ De gemeente van Claridge viel uiteen, terwijl een groep van minder dan

⁶¹ W. du Toit, *God se Genade*, p. 36; E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, 1989, p. 87.

⁶² E. Redinger, interview 14-07-2006; getuigenis punt 33, 34 en 35.

⁶³ D. Stone, interview 02-07-2006; A. Williams, interview 15-07-2006; E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu* 09-11-2001.

⁶⁴ Dit proces wordt in de missiologie acculturatie genoemd (zie hoofdstuk 3).

de helft zich met Stegen in het nieuwe avontuur begaf (zie Appendix 1, pp. 229-231).

Na enige tijd verbood de magistraat van Mapumulo samenkomsten te houden in de koestal vanwege het bestemmingsplan. Eerst verzette Stegen zich, maar ging tenslotte op zoek naar een nieuwe plaats. In 1970 kocht zijn broer Bodo een boerderij nabij Kranskop met als naam “Jammerdal” en schonk hem daarvan een stuk grond van 10 hectare voor het realiseren van een multiraciale leefgemeenschap. Stegen noemde zijn locatie “Kwasizabantu”, wat betekent: plaats waar mensen geholpen worden. Deze naam ontleende hij aan een naburig postagentschap, dat op een nabij gelegen heuvel lag.⁶⁵

Deze locatie lag tussen een traditioneel Zoeloegebied en een landbouwgebied. Stegen realiseerde er woongebouwen, scholen en een auditorium met 8.000 zitplaatsen. Ook vestigde hij er een groot aantal bedrijven, die grotendeels op naam staan van leden van de familie Stegen. Deze ondernemingen brachten veel werkgelegenheid met zich mee en groeiden uit tot een belangrijke economische factor. Er zijn onder andere plantages, een supermarkt, een bakkerij en een boerderij waar yoghurt wordt gemaakt. De producten zijn van goede kwaliteit en worden voor redelijke prijzen verkocht. Het personeel wordt gerekruteerd uit de eigen achterban en werkt meestal voor zakgeld of voor een laag loon om de zending te “helpen”.⁶⁶

Kwasizabantu is een multiraciale leefgemeenschap met een standenmaatschappij onder het gezag van blanken aangevuld met een aantal prominente Zoeloes. Daarna volgt een middengroep van

⁶⁵ Destijds verbood de Apartheidswet blanken om de “thuislanden” te bezoeken en omgekeerd hadden de Zoeloes een pas nodig om de blanke gebieden binnen te komen. De oplossing was een locatie die op de grens lag van beide gebieden en aan iedereen vrije toegang garandeerde.

⁶⁶ Een aantal bedrijven heten: Emseni Farming, en Bonle Yoghurt. De belangrijkste is de waterfabriek aQuellé, die goed is voor een jaarlijkse miljoenenwinst <http://www.aquelle.co.za/default.php>

meest blanken. Onderaan bevinden zich vooral arme Zoeloes, die doorgaans minder gehuisvest zijn. Voor hen is de leefgemeenschap een tussenstap van de Afrikaanse naar de westerse wereld.

Stegen publiciteitscampagne

Stegen beseftte dat, wilde hij succes hebben, hij over zijn opwekking moest laten publiceren. Zelf heeft hij het boek *Opwekking onder de Zoeloes* op zijn naam staan, waarin hij verband legt tussen de opwekking van Kwasizabantu en de vroege christelijke kerk.⁶⁷ Stegen wil daarmee aantonen hoe nauw Kwasizabantu betrokken is bij de “eerste gemeente”.

Hij zegt: “Al jaren lang had ik een bijzondere voorliefde voor de eerste christenen en men kan de berichten over de eerste gemeente nauwelijks lezen, zonder daardoor gegrepen te worden.”⁶⁸

Hij laat geen twijfel bestaan over de uitzonderlijke gebeurtenissen: elk tijdstip van de dag kwamen honderden heidenen, spontaan vol zondebesef, huilend van berouw en hunkerend naar verlossing opdagen. Van heinde en verre kwamen ze naar Mapumulo om het evangelie te horen.⁶⁹

Stegen zegt: “God had Zijn vuur ontstoken dat zich verbreidde door de dalen en over de bergen, zodat in een week, ja, op een dag duizenden mensen zich bekeerden. Dit speelde zich af zowel onder de Zoeloes als onder de Xhosa’s in Zuid-Afrika”.⁷⁰

⁶⁷ Vgl. M.L. Daneel, *Zionism and Faith-healing in Rhodesia*, 1970, p. 14: De zionistische stromingen kennen naast de Bijbel een zorgvuldig beschreven heilige geschiedenis. Ze hebben een sterke morele regelgeving en grijpen terug op de vroeg Christelijke kerk.

⁶⁸ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, p. 34.

⁶⁹ *Ibid.*, pp. 45-48: “Wij hoefden maar voor het huis te gaan kijken, op welk uur van de dag, op welke dag van de week dan ook, altijd stonden er honderd of tweehonderd mensen te wachten.”

⁷⁰ *Ibid.*, p. 94.

In samenwerking met de Duitser Kurt E. Koch kwam het boek *“God among the Zulus”* tot stand. Dit boek behelst een verslag van de wonderen van 1966 tot 1976.

Omdat Koch het verhaal over de opwekking aannemelijk wist te maken voor het Westerse lezerspubliek, begon de propagandamachine geweldig te lopen. Het boek verscheen in 1979 en werd in vele talen gepubliceerd. Bijgevolg werden Stegen en zijn teams uitgenodigd in diverse Europese landen voor spreekbeurten. Hij organiseerde met behulp van zijn broer Friedel conferenties die door duizenden bezocht werden. Christenen van verschillende signatuur die jarenlang naar opwekking zochten, kwamen diep onder de indruk van Stegen en sloten zich bij zijn beweging aan. In een aantal Europese landen werden centra gesticht met leefgemeenschappen en scholen voor eigen onderwijs.⁷¹

Jaren van onrust en opschudding

De beginperiode van Kwasizabantu verliep tamelijk tumultueus, het was een komen en gaan van leden en medewerkers. In 1977 ondernam een aantal van hen en voormalige leden van Claridge een poging tot verzoening. Het initiatief lag bij Derryck Stone, die als arbiter de Amerikaan Loren Cunningham van YWAM aanwees.⁷² Helaas bleek deze moeite te vergeefs en ging Stegen in dezelfde voetsporen verder.

Begin 2000 kwam een communiqué⁷³ uit van een comité met de naam *Concerned Christians*. Zij hadden Kwasizabantu vrijwillig of gedwongen verlaten en pleegden gedurende drie jaar overleg, voordat ze naar buiten traden. Zij uitten hun bezorgdheid over het autoritaire gedrag van de leiding, waardoor veel ex-leden getraumatiseerd waren.

⁷¹ Kwasizabantu stichtte centra in Duitsland, Frankrijk, Zwitserland, Nederland, België, Roemenië en Rusland.

⁷² J.P.J. Theron, interview 09-11-2004. D. Stone, interview 02-07-2006; E. Redinger, getuigenis punt 77, 78 en 79. De vermelde personen legden een gelijkkluidende verklaring af over deze kwestie.

⁷³ Dit communiqué is getiteld: *“Urgent Plea to the Leadership of the Kwasizabantu Mission”*, 19-02-2000.

Op 23 juni 2000 verklaarde een commissie van de Zuid-Afrikaanse *Evangeliese Alliansie* o.l.v. Ds. Moss Nltha dat Kwasizabantu op een sekte was gaan lijken, omdat ze zichzelf als een exclusieve weg tot God zag. Hij baseerde zijn uitspraak op de getuigenverklaringen van 20 ex-leden die voor de commissie verschenen. Daarna kwam een hardnekkig aanhoudende geruchtenstroom opgang, die Kwasizabantu en haar leider Erlo Stegen in een kwaad daglicht stelde. Er verschenen krantenkolommen volgeschreven over vermeend bedrog, machtsmisbruik, geheime fondsen, gedwongen echtscheidingen, verkrachtingen, lijfstraffen, een geval van doodslag en connecties met de geheime dienst in de tijd van de *Apartheidsregering*. De commissie gaf een document uit met de titel: "Report concerning Kwasizabantu Mission". Zij verzocht meerdere keren met Stegen te spreken om het rechtsbeginsel van *luister naar beide zijden* toe te passen. Helaas liep elke poging daartoe op niets uit.

De laatste decennia brokkelde Stegens imperium langzaam maar zeker af. Honderden gelovigen stapten op, omdat het optreden van Stegen tot onoverkomelijke meningsverschillen of tot ernstige conflicten leidde. Een spoor van vernieling en verwoesting werd achtergelaten in levens van mensen. Onder hen bevonden zich een deel van zijn familie en medewerkers van het eerste uur. Ondanks alles ontkende Stegen jarenlang systematisch feiten over aanklachten en machtsmisbruik. Sinds de publicatie van het document "Report concerning Kwasizabantu Mission" in 2000 is er bij Kwasizabantu niets veranderd.

Overzicht van de persoonlijkheden van de leiders in deze drie opwekkingen

Louis Harms

Leiderschap

Hij bezat een buitengewone zendingsvisie en ijver, die hij op zijn gemeente wist over te brengen. Menigeen werd opgeleid tot zending en uitgezonden ondersteund door boeren en ambachtslieden. Verscheidene werelddelen werden bereikt met het evangelie.

Karakter

Hij was een markant figuur en niet democratisch ingesteld. De gehoorzaamheid die God van hem vroeg, verlangde hij ook van zijn medegelovigen. Hij was een geliefd pastor, die de mensen aan zich wist te binden door vriendelijkheid.

Geestelijke instelling

Hij groeide op onder invloed van het rationalisme, studeerde theologie, zonder God werkelijk te kennen. Pas toen hij in een crisis kwam, beseftte hij dat hij een zondaar was, die de genade en vergeving van Christus nodig had. Sindsdien werd hij geïnspireerd door het Woord en de Geest van God en werd een bezielend verkondiger van de bijbelse boodschap. Het bewijs dat hij werkelijk God volgde, was in zijn leven overduidelijk zichtbaar.

Anton Engelbrecht

Leiderschap

Hij was een actief persoon, die jonge mensen opleidde tot evangelist en evangelisatie deed in Zoeloeland. Hij had bovendien een visie voor gemeentestichting en leatuurverspreiding in andere delen van het land. Ook hield hij overzeese tournees.

Karakter

Hij was heel begaafd en bezat een persoonlijkheid met charisma. Verder vertoonde hij heerszuchtige trekken, was wettisch en streng. Hij verliet het kerkverband om zijn eigen opvattingen te kunnen verwezenlijken. Hij wilde geen verantwoording afleggen aan predikanten van de Ev. Luth kerk, die hem betichtten van autoritair gedrag, mensenverering en sektarisme.

Geestelijke instelling

Hij werd kerkelijk opgevoed zonder God persoonlijk te kennen. Door verschillende crises kwam hij uiteindelijk tot een daadwerkelijke bekering. Hij was een geestdriftig spreker, die zich radicaal tegen de wereldgelijkvormigheid keerde. Toen hij succes oogstte, raakte hij door trots, hoogmoed en materialisme verblind.

Erlo Stegen

Leiderschap

Zijn visie is het om in zoveel mogelijk landen teams uit te zenden om zijn opwekkingsboodschap bekend te maken. Door de autoriteit die de “opwekking” hem verleende, wist hij mensen te rekruteren. Hij heeft zijn leiderschap gecombineerd met het charisma van enkele Zoeloeprofetessen.

Karakter

Hij stond 23 jaar (van 1945 tot 1968) onder invloed van Engelbrecht. De vorming van zijn karakter, religieuze ontwikkeling en concept van zending werden ontegenzeggelijk bepaald door Engelbrecht. Hij oefent absolute heerschappij uit over zijn beweging en duldt beslist geen tegenspraak. Hij weigert zich te verantwoorden voor kerkelijke instanties, die hem wezen op autoritair gedrag, bedrog, machtsmisbruik en sektarisme.

Geestelijke instelling

Hij werd kerkelijk opgevoed en wilde evangelist worden. Koste wat het kost wilde hij het vuur van de hemel preken, maakte meerdere crises door en wilde eigenlijk stoppen tot er onverwachts een “opwekking” ontstond. Stegen beschouwt zichzelf als Gods onfeilbare representant die boven elke kritiek verheven staat. Zijn heiligheden en groothedswaan zijn nauwelijks te corrigeren.

Beoordeling van de opwekkingen

Hermannsburg

In de dagen van Harms vierde het rationalisme hoogtij en was het geestelijk leven dor en droog. Door de bezielende prediking van Harms werd zijn gemeente en de omgeving aangeraakt door de Geest van God. Nadat de gelovigen tot nieuw leven waren gekomen, kwamen er ook ongelovigen tot bekering. Geïnspireerd door de opwekking vertrokken velen om het evangelie overzee te verkondigen. Het effect van deze opwekking is tot op heden nog zichtbaar in Hermannsburg en in plaatsen op andere werelddelen. De opwekking van Hermannsburg vond plaats binnen de Ev.- Luth. kerk en stond onder toezicht van kerkelijke leiders. Later zou de gemeente tijdelijk als zelfstandige Ev.- Luth. kerk verder gaan, maar keerde na verloop van tijd toch terug naar het kerkverband.

Lilienthal

Door de prediking van Engelbrecht vond een geestelijk ontwaken plaats onder nominale christenen, die tot een levend geloof kwamen. Gedreven door zijn charisma breidde het werk zich uit in Zoeloeland en daarbuiten, tot het uiteindelijk in disharmonie verzandde.

Kwasizabantu

Stegen zocht intensief naar een opwekking. Een verstrengeling van elementen uit de Zoeloerelgie met het christelijk geloof was het

gevolg. Door propaganda bracht de beweging in Zuid-Afrika en Europa grote mensenmassa's op de been en wekte zo de schijn van een opwekking.

Hypothese

De opwekking van Kwasizabantu is niet gelijkwaardig aan de onder christenen aanvaarde opvatting over opwekking. Bovennatuurlijke ervaringen, die niet bijbels te staven zijn, spelen een rol. Daarom is een diepgaand onderzoek naar Kwasizabantu onontkoombaar.

Relevantie

Vandaag de dag staan veel christenen open voor vernieuwing door christelijke bewegingen, die afkomstig zijn van andere continenten en die in andere culturen zijn ontstaan. Bijgevolg is de relevantie van deze studie niet alleen beperkt tot de context van Kwasizabantu. Het houdt tevens een waarschuwing in aan westerse kerken om alert te zijn voor geestelijke bewegingen die proberen binnen te dringen.

HOOFDSTUK 2

Beknopte geschiedenis van Kwasizabantu

Een naar binnen gekeerde groep

Halverwege de vorige eeuw kwam de Duitse gemeenschap van Zuid-Afrika behoorlijk onder druk te staan. De reden was dat de Engels georiënteerde regering van Zuid-Afrika in 1939 Duitsland de oorlog verklaarde en meevocht aan geallieerde zijde. Niet-tot-Zuid-Afrikaan genaturaliseerde Duitsers en andere Europeanen die pro-Duits waren, werden gevangen gezet in interneringskampen en als vijandig beschouwd.¹ Het sociale leven van de Duitse gemeenschap werd beperkt tot de kerk, die oorspronkelijk het motief was voor hun aanwezigheid in het land. Om hun identiteit te handhaven, waren ze een naar binnen gekeerde groep geworden. Met de afscheiding van Engelbrecht kwam daarin verandering. Hij stond ook open voor verkondiging aan andere Europese bewoners van Zuid-Afrika. Toen zijn gemeente in Claridge meer gestalte kreeg, voegden zich ook Engelstaligen toe. Hierdoor kwam de van oorsprong Duitse gemeenschap na de oorlog uit haar culturele isolement. Dat gold ook voor E. Stegen die zijn internationaal debuut als opwekkingsprediker maakte. Hij stichtte een internationale beweging, waarvan zijn broer F.H. Stegen de leiding over Europa kreeg.

¹ O.L. Nel, *Agter die doringdraad in Koffiefontein*, 1948, p. 86.

Vroege geschiedenis

Rond 1966 woonde Erlo Stegen in Mapumulo bij zijn broer Friedel, die daar een winkel runde. Met het inheemse personeel van zijn broer besloot hij samen te komen voor bijbelstudie in een koestal.² Het betrof maar een klein groepje dat ondanks de uitstorting van de “Heilige Geest” niet in aantal toenam. Alle opwindning ten spijt ontstond er geen gemeente. Sommige plaatselijke bewoners waren lid van één van de christelijke kerken in het Mapumulo-district die daar vele jaren geleden door kerkelijke zendingsorganisaties gesticht waren.³

Om het geestelijke werk in Mapumulo te stimuleren stelde Stegen in 1967 medewerkers aan van elders voor evangelisatie onder de inheemse bevolking. Door hun inspanningen zou een vaste kern gelovigen moeten ontstaan. Toch boekten zij weinig voortgang, omdat de plaatselijke bevolking niet naar hen wilde luisteren. De reden was gelegen in de samenwerking van Stegen met Magasa. Zij herkenden Magasa's geest en tongentaal als die van de Zionistische groep van Mavundla, waar zij vroeger lid van was geweest en die zij afwezen.⁴

Wie was Mavundla? Hij was zending van de American Board Mission tot de geest op hem viel (*uthole uMoya*), waarin hij de aanleiding zag een eigen Zionistische groep te beginnen in de omgeving van de Umvoti rivier.⁵

² E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, p. 31.

³ G. Lademann-Priemer, *Heilung als Zeichen für die Einheit der Welten*, 1990, p. 93: dit zijn de Ev.-luth. zending in *Umpumulo* (in 1849 ontsloten de Noorse zendingen Schreuder en Udland het Mapumulo-district voor het evangelie); de Amerikaanse Board Mission met de zendingspost *Inyamazama*; de Katholieke Missie met de zendingspost *Isitundu*.

⁴ Manfred Stegen, interview 24-11-2004: Constance Masango wist van Magasa dat zij al in tongen sprak bij Zionistische beweging van Mavundla. Zij kenden elkaar want zij behoorde tot het personeel van Friedel Stegen in Mapumulo. E. Redinger, *Has Ksb Got Zionist Roots?*

⁵ Deze informatie is afkomstig van Ngobese van *Empangeni*, waarmee Redinger in december 2004 een gesprek had. Ngobese groeide op in Mapumulo en woonde daar lange tijd. Hij was lid van de huiskerkbeweging onder de Zoeloes.

Omdat Stegen uit de nabije omgeving geen respons kreeg liet hij Zoeloes uit de wijde omtrek ophalen met vrachtwagens, die hij voedsel en hulp in het vooruitzicht stelde. Ondanks alle inspanningen is het Stegen tot de dag van vandaag niet gelukt een gemeente in Mapumulo van de grond te krijgen.

De Zoeloeprofetessen

Met een aantal Zoeloevrouwen legde Stegen de spirituele grondslag van Kwasizabantu. Hun namen zijn Magasa (Hilda Dube)⁶, Josephina Ntsibande en Helen Mzila. Zij waren profetessen (*umprofeti*), die met Stegen de *inner circle* vormden en de mama's genoemd werden. Ook zijn broer Friedel maakte hier deel van uit. Magasa (overleden 2010) werd de belangrijkste vertrouweling van Stegen. Door haar huwelijk met Josias Dube werd zij lid van de Ev. Luth. kerk in Mapumulo, waar hun kinderen werden gedoopt.⁷ Dube was een alcoholist en liet zijn gezin daar erg onder lijden, zo zelfs dat een aantal kinderen van ontbering stierf. Vier kinderen die uit hun huwelijk werden geboren en een rol spelen op Kwasizabantu zijn Jabulani, Thfozi⁸ (1952), Lindiwe (1964) en Sindi. Thfozi en Lindiwe zouden ook tot de *inner circle* gaan horen en hebben dezelfde gaven als hun moeder ontvangen.

Aangezien Magasa volledig in beslag genomen werd door haar activiteiten, hield zij weinig tijd over voor haar gezin. Dit wekte de wrevel van haar man: Josias Dube. Daarop vleide Stegen hem met geschenken, gaf hem vee en liet een huis voor hem bouwen. Uiteindelijk accepteerde Dube de toestand en zei "*nomo bangamthatha sebemlobile*", wat betekent: "zelfs als ze haar meenemen hebben ze de bruidsschat al betaald".⁹

⁶ De westerse naam voor Magasa is Hilda Dube. In de Zoeloe cultuur laat men zich doorgaans met verschillende namen aanspreken.

⁷ K.E. Koch, *Im Paradies*, ongedateerd, p. 37.

⁸ Haar westerse naam is Lydia.

⁹ Getuigenis van E. Redinger, punt 43.

Josephina Ntsibande was jarenlang actief als profetes, maar was van minder belang. Haar man heette Fanuël Ntsibande. Toen Ntsibande Stegen eens vroeg waarom hij zo intiem met Magasa in haar slaapkamer bad, werd Stegen razend. Hij zette Ntsibande onder druk zijn zonde te belijden, maar was niet tevreden met zijn biecht. Daarna dwong Stegen hem van zijn vrouw te scheiden, wat Ntsibande weigerde. Aangezien hij illegaal in het land verbleef, gaf Stegen hem aan bij de autoriteiten.¹⁰ Tijdens het vervoer verhing de man zich 's-nachts op de boerderij Paardefontein (Mbalane).¹¹ Josephina Ntsibande bleef tot haar dood in 2004 op Kwasizabantu wonen. Helen Mzila speelde nauwelijks een rol bij de beweging en raakte later uit de gratie.

Medewerkers van het eerste uur

Bij het veldwerk van de auteur in Zoeloeland trof hij een aantal Zoeloes en blanken, die het begin van de opwekking meegemaakt hadden. Omdat zij tot Stegens eerste medewerkers behoorden, zijn hun verklaringen van bijzondere waarde. Namen van enkele prominente medewerkers zijn: *Nathanaël Ximba*, *Obed Mbambo* en *Erwin Redinger*. Zij werden aangetrokken voor evangelisatie onder de inheemse bevolking in het Mapumulo-district en vestigden zich er met hun gezinnen in 1966.¹² Twee andere getuigen uit de begintijd zijn Mabaso en Hirth. Wie zijn zij?

Erwin Redinger groeide op onder de Zoeloes en is bij uitstek een kenner van hun taal, cultuur en religie. Hij werd geboren als zoon van Freddy Redinger in 1931 op de boerderij Mbalane, die grensde aan de boerderij van de Stegens. Redinger groeide op met de kinderen van Stegen en bezocht met hen de Ev. Luth.-kerk, de lagere school van Lilienthal en het voortgezet onderwijs in Hermannsburg. Hij kent de gebroeders Stegen bij uitstek. Daarna bezocht hij de bijbelschool van

¹⁰ N. Ximba, interview 14-II-2004.

¹¹ Manfred Stegen, interview 25-II-2004.

¹² E. Redinger, *Achtergrond informatie over Nathanaël Ximba*, van 03-02-2001.

de AEB¹³ en vervolgens de bijbelschool van Engelbrecht in Pretoria. Aansluitend was hij tot 1963 voltijds zendingswerker van Claridge onder de Zoeloes en Xhosa's in het zuiden van Kwazulu-Natal en van 1967 tot 1968 van Stegen in Mapumulo. Hij is getrouwd met Gertrude Freese, een nicht van de Stegens.¹⁴

Rond het jaar 2000 heeft Redinger baanbrekend werk verricht door de toenmalige observaties van de ooggetuigen van het uitbreken van de zogenaamde opwekking schriftelijk vast te leggen. Doordat hij medewerker van Engelbrecht en Stegen was, getuigen de artikelen die van zijn hand verschenen van een diep inzicht in de ontwikkeling van de situatie rondom Stegen. Deze observaties zijn van buitengewoon groot belang, omdat die betrekking hebben op het ontstaan van de beweging, die later Kwasizabantu genoemd zou worden.

Nathanaël Ximba werd geboren in 1924. Hij werkte bij F. Redinger senior die hem een driejarige opleiding aan het *Union Bible Institute* aanbood. Na zijn opleiding begon hij zijn loopbaan als evangelist. Van 1965 tot begin 1967 werkte hij op Tugela Ferry voor Stegen. Binnen twee jaar doopte hij de eerste 40 mensen. Omdat God zijn werk zegende, riep Stegen hem naar Mapumulo. Toen Ximba's vrouw vragen stelde over het gedrag van Magasa, wilde Stegen Ximba dwingen van zijn vrouw te scheiden, wat hij vanzelfsprekend weigerde.

Obed Mbambo werd ook door Stegen gevraagd voltijds in Mapumulo te komen werken. Hij kwam van Ozwatini (Kingscliff), waar hij bedrijfsleider was van een winkel van Friedel Stegen. In 2001 werd hij

¹³ AEB, het betrof de bijbelschool van de *Afrika Evangeliese Bond*, opgericht in 1924.

¹⁴ E. Redinger, *Achtergrond informatie over Nathanaël Ximba*, van 03-02-2001.

door G. D. uitgebreid geïnterviewd over zijn verblijf in Mapumulo.¹⁵ Mbambo overleed in 2005.

Barney Mabaso is getrouwd met Florence en heeft 5 kinderen. Hij kwam in 1964 bij een tentcampagne van Stegen in Tugela Ferry tot geloof. In 1966 behoorde hij tot de eerste dopelingen van Ximba. Hij was voorganger van de Kwasizabantu gemeente in Tugela Ferry en zou later een sleutelpositie innemen bij de afscheiding in 2000.¹⁶ Ook ging hij regelmatig met Stegen op tournee naar Europa. Nu is hij leider van de *Rock of Life Church* in Tugela Ferry en stichter van verscheidene gemeenten in Kwazulu-Natal.

Helga Hirth ontmoette Anton Engelbrecht op een tournee in Duitsland. Van 1967 tot 1971 verbleef ze op Claridge, waarna ze terugkeerde naar Duitsland. Zij is de enige Europese getuige uit de begintijd, die Mapumulo bezocht en de overgang naar Kwasizabantu mee maakte. Het contact met Stegen bleef tot 1980.¹⁷

Commotie in de jaren 1967 tot 1970

Aanvankelijk wist Stegen Engelbrecht met de gemeenteleden van Claridge over te halen om de “opwekking” van Mapumulo te bezoeken en hun leven door Magasa te laten doorlichten. Ieder mocht vragen of problemen aan Stegen voorleggen, die vervolgens Magasa’s kamer binnen ging en even later terugkwam met het antwoord.

Hij maakte het spektakel wijd en zijd bekend, zodat de mensen van heinde en verre kwamen opdagen. In de begintijd werd altijd gezegd:

¹⁵ Het getuigenis van Mbambo is op een digitale geluidsdrager vastgelegd en is in bezit van de auteur. In de voetnoten wordt er aan dit interview gerefereerd als “Getuigenis van O. Mbambo, 2001”.

¹⁶ Op 28 juni 2000 vond er een vergadering plaats in Tugela Ferry, die leidde tot de afscheiding van de plaatselijke gemeente. Zie voor de vergadering de video opname op www.ksb-alert.com

¹⁷ H. Hirth, telefonisch interview 15-12-2005.

“Alle wegen leiden naar Mapumulo.”¹⁸ Toen Gerhard Engelbrecht en zijn vrouw Ilse, een broer en schoonzus van Anton Engelbrecht twijfelden aan de oorsprong van de trances, werd dit uiteindelijk de aanleiding tot een tweespalt.¹⁹ In dezelfde periode hield David du Plessis²⁰ enkele spreekbeurten in Claridge over het werk van de Heilige Geest.²¹ Du Plessis was hevig ontsteld toen hij hoorde over de aard van Stegens bovennatuurlijke inspiratie in Mapumulo.²² Te midden van alle verwarring zag Stegen zijn kans schoon en deed met zijn kompanen een greep naar de macht. Hij ondermijnde de zondagse samenkomsten van de gemeente Claridge door elders diensten te houden.

Stegen startte met diensten op de boerderijen van Ewald Witthöft te Kranskop, van Hogart Joosten te Sandpruit, nabij Dalton en van Martin Stegen te Elandskraal. Stegen moest hiervoor wel uitwijken aangezien de locatie in Mapumulo geen mogelijkheid bood voor diensten waar ook blanken aan deelnamen, omdat het in een Zoeloe-woongebied lag (1967-1968).²³

Na een harde machtsstrijd moest Engelbrecht het onderspit delven en aangezien zijn gemeente nauwelijks nog leden had vertrok hij naar Zwitserland. Hier zou hij een korte tijd voorganger zijn.²⁴ Tot slot

¹⁸ H. Bartels, interview 13-11-2004; Bodo Stegen, interview 24-11-2004; A. Williams, interview 15-07-2006; E. Redinger, interview 14-07-2006.

¹⁹ H. Bartels, interview 13-11-2004 E. Redinger: persoonlijk is Anton Engelbrecht nooit tegen de trances geweest, maar is uit de groep gemobt, interview 29-03-2012.

²⁰ David du Plessis werd ook wel Mister Pentecost genoemd.

²¹ Vgl. W. du Toit, *God se Genade*, p. 14. Du Toit spreekt ten onrechte van tweespalt die ontstaan zou zijn, doordat ook Anton Engelbrecht de kant van du Plessis koos.

²² H. Bartels, voormalig gemeentelid van Claridge, interview 13-11-2004.

²³ N. Ximba, interview 14-11-2004; J. Redinger, interview 14-11-2004; H. Hirth, telefonisch interview 15-12-2005.

²⁴ E. Redinger, *Coup d'etat*, 27-03-2000.

leefde hij een teruggetrokken bestaan in Eshowe aan de noordkust van Kwazulu-Natal²⁵ en overleed in 1989.²⁶

Het gedrag van Stegen leidde tot hevige conflicten met de meerderheid van de gemeente Claridge. Medio 1968, anderhalf jaar na aankomst, verlieten Redinger, Ximba en Mbambo Mapumulo, vanwege onoverkomelijke meningsverschillen. Stegen intimideerde Redinger en Ximba dat zij zich evenals Ntsibande het leven zouden benemen. Ofschoon Redinger nu nog in leven is en Ximba begin 2012 op 82 jarige leeftijd een natuurlijke dood is gestorven.

Enige vooraanstaande gemeenteleden hebben als ooggetuige verklaringen afgelegd over hun toenmalige stellingname tegen Stegen en hebben hem ernstig gewaarschuwd.

In 1966 stapte Heinz Bartels²⁷ op, omdat Stegen niet langer te volgen was en hij het vertrouwen in hem had verloren.

In 1968 vertrok Abraham Williams, nadat hij Stegen erop had gewezen dat hij de Zoeloerelgie aan de christenen opdrong. Stegen had daarop woedend gereageerd.²⁸

In 1970 vertrok ook Derryck Stone. Hij was begaan met de slachtoffers van Stegens regime en probeerde een tijd lang te bemiddelen tussen hen en Stegen.²⁹

Redinger stelde dat de blauwrokjes (bijnaam voor Zionistische groepen) evenals op Mapumulo de Heilige Geest ontvingen door het krijgen van een warm gevoel van binnen. Maar Stegen wees de ver-

²⁵ H. Pape, *Hermannsburg Missionare in Südafrika*, p. 47.

²⁶ H. Bartels, gesprek met Redinger op 06-09-2009.

²⁷ H. Bartels (Heinz) is getrouwd met Stella Witthöfft, een dochter van Leni Röttcher en Mannie Witthöfft.

²⁸ A. Williams, interview 15-07-2006, hij werd pastor van de Wesleyaanse gemeente te Boxburg.

²⁹ D. Stone, interview 02-07-2006. Hij kende Stegen vanaf 1963. Stone was oprichter en leider van de Maranatha Community Church te Kempton Park te Randburg en was in later jaren daaraan verbonden als seniorpastor.

wantschap met de blauwrokjes af door te zeggen dat zij fout waren, omdat zijn uitstorting van de Heilige Geest de enige echte was.³⁰

Het kon niet uitblijven dat in 1967 de eerste uittocht van de gemeente Claridge begon. Na verloop van tijd was het merendeel van de gelovigen in alle windrichtingen verdwenen.³¹

Vooraanstaande leden van Kwasizabantu

Een aantal families van de gemeente Claridge bleef loyaal aan Erlo Stegen. In de eerste plaats waren het zijn ouders, broers en zus met hun gezinnen, te weten: Heino (1926), Friedel (1927), Bodo (1933), Manfred (1938) en Irmgard. Trevor Dahl en Koos Greeff, twee voltijds medewerkers, werden later schoonzoon van Friedel Stegen. Ook werd Kjell Olsen, een andere voltijds medewerker, later een schoonzoon van Heino Stegen.

De familie Stegen voorzag met een aantal boeren van Duitse afkomst in de dagelijkse levensbehoeften en waren belangrijk voor de opbouw van Kwasizabantu.

Daarnaast ondersteunden vier kinderen van Anton Engelbrecht Kwasizabantu: Bruno, Ernst Erich, Werner en Ursula (getrouwd met L. Muller), allen met hun gezin. Bovendien nam Waldemar Engelbrecht, een zoon van Gerhard Engelbrecht, een belangrijk plaats in.

Ook droegen Bill Larkan en Joe Newlands bij aan de opbouw van Kwasizabantu. Vooraanstaande Zoeloes waren: Fano Sibisi, Alpheüs Mdlalose, Barney Mabaso, Michael Ngubane en Muzi Kunene.

Belangrijke gebeurtenissen

In 1970 kreeg Stegen een stuk grond dat hij de naam Kwasizabantu gaf. Hij realiseerde daar een multiraciale leefgemeenschap en een bedrijvencomplex.

Magasa's dochter Thofози stierf na een lang ziekbed in 1973 en stond weer op uit de dood.

³⁰ E. Redinger, interview 14-07-2006.

³¹ Zie Appendix 1, pp. 229-231.

In 1975 zorgde de 11-jarige Lindiwe voor een plotselinge hype op de boerderij van Ewald Witthöft in Kranskop.

In 1977 werd een verzoeningsconferentie in Claridge gehouden, die tot doel had ex-leden met Stegen te verzoenen. Het initiatief lag bij Derryck Stone, terwijl de Amerikaan Loren Cunningham van YWAM als arbiter optrad.

Het Engelstalige boek *“God among the Zulus”* verscheen in 1979 van de hand van de Duitser Dr. K.E. Koch en werd in vele talen gepubliceerd. Het gevolg was dat een stroom nieuwsgierigen van over de hele wereld naar Kwasizabantu kwam.

Rond 1980 raakte Kwasizabantu betrokken bij de militaire geheime dienst, een relatie die verstrekkende gevolgen zou hebben. De samenwerking mondde rond 1990 uit in een eigen verdedigingscommando.

Van 1988 tot 1990 wist Friedel Stegen tientallen christenen uit Zuid-Afrika en Europa over te halen te investeren in de diamantmijn “Klipdam” nabij Kimberley en beloofde een buitensporig hoog rendement. Na korte tijd vertelde hij dat hij door een oplichter gedupeerd zou zijn. Bij de financiële transacties verdween 50 miljoen Rand, waarvan zelfs geen administratie bleek te zijn. Met als gevolg dat alle investeerders hun geld kwijt waren. Na de liquidatie ondernam Friedel Stegen weer een poging om de mijn te exploiteren. Hij vroeg de gemeenteleden opnieuw te investeren om zo het verloren gewaande geld terug te verdienen.³²

Rond 1988 liet Annelie du Preez zich van haar man Kobus scheiden, nadat hij twijfels had geuit over Kwasizabantu en in discrediet was geraakt.

In de nadagen van de *Apartheidsregering* richtte Kwasizabantu in het jaar 1990 *Christians for Truth* (CFT) op. Zij wilde met deze belangenvereniging opkomen voor de christelijke normen en waarden. Kort daarna volgden de Europese landen waar Kwasizabantu verte-

³² Natal Witness, 05-02-2000, *Mission head lost follower's millions*.

genwoordigd was. Het is niet uitgesloten dat de *Militêre Intelligensie* hierbij een rol gespeeld heeft.³³

Hoewel al eerder gezinnen en personen zich aan Kwasizabantu onttrokken hadden, kreeg Stegen medio 1993 onenigheid in de familie. Het gevolg was dat zijn moeder, Irmgard Stegen-Witthöft, zijn broers Bodo en Manfred Stegen en zijn zus Irmgard van der Linde-Stegen zich met hun gezinnen afscheidden.

Eind 1993 vertrok Koos Greeff met zijn gezin, die vanaf 1977 medewerker was. Het motief voor Greeffs aftocht was dat hij sterk twijfelde aan de integriteit van Erlo Stegen, de Zoeloeprofetessen en aan de geloofsleer van Kwasizabantu.

In 1996 vertrok Trevor Dahl, die vanaf het begin werkzaam was voor Stegen en logischer wijs als zijn opvolger gezien kon worden. Stegen verbrak de familiebanden met allen die hem verlaten hadden en verlangde van zijn volgelingen hetzelfde te doen.

Na de politieke omwenteling van 1993 vreesde Thfozi vergeldingsacties van mensen die ze als zielzorger verraden had aan de *Militêre Intelligensie* van de *Apartheidssregering*.³⁴ Voor haar beveiliging kreeg ze een aantal lijfwachten en hield ze er ook een paar Duitse herdershonden op na.

Toen één van de lijfwachten werd vervangen door iemand die niet voldeed aan Thfozi's eisen, beraamde ze in 1997 een complot om haar zin door te drijven. Zij wilde zichzelf laten ontvoeren en de nieuwe lijfwacht, Fikile Mkhabela, laten doden. Daarmee wilde ze aantonen dat haar bescherming onvoldoende was. Het complot mislukte en de verkeerde lijfwacht, Thobekile Mhlongo, raakte gewond.³⁵ Stegen scheen hiervan sinds 1998 op de hoogte te zijn, maar liet Thfozi haar

³³ Vermaak was hoofd van de afdeling "*hearts and minds*" van de *Militêre Intelligensie*, die tot taak had de publieke opinie te veranderen. Later zou Vermaak Stegens secretaris worden.

³⁴ J.W. Greeff, *Hand in Hand mit dem Geheimdienst des Apartheid-Regimes*, februari 2000.

³⁵ Natal Witness, 07-08-2000, *Exodus from troubled KZN mission*.

gang gaan en stopte de zaak in de doofpot tot er in het jaar 2000 allerlei geruchten de ronde deden.³⁶

Toen Barney Mabaso als verantwoordelijk medewerker meer wilde weten van deze zaak, nam Stegen Thofози in bescherming en weigerde een gesprek.³⁷ Het choquerende was dat Stegen de burgerlijke wetgeving veronachtzaamde door het gewelddadige complot van Thofози niet bij de autoriteiten te melden, terwijl hij zijn beweging extreem hoge normen oplegde. Toen Mabaso bleef aandringen op meer openheid, probeerde Stegen Mabaso's reputatie te beschadigen. Tenslotte escaleerde de situatie in juni 2000 met als gevolg dat Mabaso zich met de gemeente van Tugela Ferry afscheidde van Kwasizabantu.

Door het toedoen van Thofози was Kwasizabantu in een onverkwikkelijke situatie terecht gekomen. Er kwamen zoveel onregelmatigheden aan het licht, dat haar positie onhoudbaar was geworden en zij moest vertrekken. Toch zou haar verbanning niet voor altijd duren, want later wordt haar naam opnieuw in verband gebracht met de *inner circle*.

Rond 1999 ontstond beroering in de Duitse tak van Kwasizabantu. Leden die twijfelden aan de leiders werden als vijand gebrandmerkt en ten overstaan van de gemeente aangeklaagd. Degenen die in gewetensnood kwamen, bliezen de aftocht. Onder hen bevond zich ook de nationale leider van Duitsland: Martin Rost. Zonder zijn medeweten was Kwasizabantu-Duitsland in verschillende regio's opgesplitst met aan het hoofd een leider. Hem werd verweten dat zijn gezin wereldsgezind zou zijn geworden.³⁸

In februari 2000 gaf een comité met als naam *Concerned Christians* een communiqué uit met de titel: *“Urgent Plea to the Leadership of the*

³⁶ www.ksb-alert.com, *Deceit-Deceivers-Deceived, Erlo Stegen, the leadership of Ksb and crime*, 2000.

³⁷ B. Mabaso, artikel van 17 juni 2000.

³⁸ J. N., *Die Gründe für eine Trennung von Kwasizabantu - Austritt aus Kwasizabantu Deutschland*, 8 June 1999.

Kwasizabantu Mission”, d.d. 19-02-2000. In het comité nam onder andere Prof. Koos van Rooy plaats.

Nauwelijks een half jaar later startte een *Commissie van de Evangeliese Alliansie* met een onderzoek, dat ondersteund werd door afgevaardigden van vele kerken en gemeenten. Er werd een commissie ingesteld onder leiding van Ds. Moss Nltha, met onder andere Dr. Michael Cassidy³⁹ en professor Calvin Cook.⁴⁰

In het voorjaar van 2001 klaagde Stegen een aantal oud-medewerkers bij het hooggerechtshof aan wegens laster. Door hun toedoen zou hij beduidend minder giften ontvangen. Hun namen zijn Barney Mabaso, Mphangeni Mabaso, Matthias Lübke, Bodo Stegen en Trevor Dahl. De beklagden konden op indrukwekkende wijze hun onschuld bewijzen. Toen Stegen achteraf de beschuldigingen niet kon waarmaken, trok hij de aanklacht in en betaalde de proceskosten.⁴¹ Hoewel hij zijn volgelingen het tegenovergestelde vertelde.

De Zwitserse leider Hans Koller zorgde in 2002 voor grote consternatie. Zijn gezin leefde jarenlang onder hoge druk, waardoor zich allerlei onverkwikkelijke situaties hadden voorgedaan. Uiteindelijk was het een onhoudbare zaak geworden die leidde tot het vertrek van Koller's vrouw, gevolgd door zijn dochters. Omdat een leider met een dergelijk gezinsverleden niet past in het beeld van de beweging, werd hem alle verantwoordelijkheid ontnomen en werd hij kort daarna ontslagen.⁴²

Evenals in Duitsland werd Nederland stiekem in twee regio's opgedeeld. Noord-Nederland betrok in 2000 een conferentiecentrum

³⁹ Internationaal teamleider van *Africa Enterprise*.

⁴⁰ Emeritus prof. Ecclesiologie van de Universiteit van Rhodes en idem predikant van de Verenigende Gereformeerde Kerken van Zuid-Afrika.

⁴¹ Actueel van het Gerechtshof a) *Update on Court Case: Erlo Stegen and Mission Kwasizabantu vs. B. Mabaso and others*, 9 mei 2001; b) *Update on Court Case: Mission Kwasizabantu withdraws its court application and agrees to pay all legal costs*, 30-05-2001 c) *Why have Erlo Stegen and Kwasizabantu Withdrawn their Court Application?*, 30-05-2001.

⁴² H. Koller, *Gespräch mit Helga Koller*, 2002 (zie ksb-alert.com).

in Middelstum, dat de naam “Cederborg” kreeg, waarin een leefgemeenschap werd ondergebracht. In Well, nabij Zaltbommel, werd in 2001 een boerderij aangekocht, die “de Jacobsbron” genoemd werd. Hierin werd een tweede leefgemeenschap ondergebracht.

De Nederlandse leider Albert Pilon legde in 2002 alle werkzaamheden neer en was ruim 14 jaar betrokken geweest bij Kwasizabantu.

Rond 2003 gingen de Zoeloemedewerkers Siphon, Joseph Sishange en Jeffrey Zikhale weg, na vele jaren de gemeenschap te hebben geëind. De stroom van uittrekters zette zich door zowel in Zuid-Afrika als in Europa. In Duitsland Frankrijk, Zwitserland en Nederland stapten gemeenteleden op en het aantal sympathisanten daalde.

Stegen kreeg in 2007 van World Vision de Robert W. Pierce Award, waaraan een bedrag van Rand 35.000 verbonden was. Deze prijs werd hem toegekend voor zijn compassie als zendeling, prediker en opvoeder.

In 2009 scheidde de gemeente en school van Ozwatini zich af van Kwasizabantu. Er was sprake van jarenlange onenigheid op bestuurlijk niveau. Het kerkgebouw, dat de gemeente zelf bekostigd had en waar ook de school in gevestigd was, moest aan Kwasizabantu worden overgedragen.

In hetzelfde jaar legde Mabizela, een prominent lid en één van de hoofdsprekers van Kwasizabantu, zijn functie neer en verliet de beweging. Jarenlang verrichtte hij zijn werk totdat hij plotseling niet meer ingezet werd en de tijd doorbracht met wachten. Uiteindelijk zag hij geen andere mogelijkheid dan te vertrekken, vrouw en kind achterlatend.⁴³

Na 24 jaar trouwe dienst verliet Thabo Qinqi Kwasizabantu aangezien zijn vrouw zich van hem wilde scheiden. Sindsdien is het hem verboden de locatie te betreden. Wel mag hij zijn vrouw en kinderen bij de ingangspoort van de locatie ontmoeten.⁴⁴

⁴³ M.W. Mabizela, interview 06-02-2010.

⁴⁴ T.Qinqi, interview 25-03-2012.

Na de dood van Josephina Ntsibande in 2004 en van Magasa (Hilda Dube) in 2010, werden hun lege plaatsen in de *inner circle* opgevuld door Eunice Ngcamu en Busisiwe Hadebe.⁴⁵ Zij vormen met Thofosi Dube nu de *inner circle*. Twee vrouwen die ook een prominente rol spelen zijn: Jabu Majola⁴⁶ en Phiwapi Shange.⁴⁷ Het valt op dat Stegens naaste medewerkers bestaan uit vrouwen. Met uitzondering van Nthokozo Nhlabathi, Stegens jongste vertrouweling en coryfee.

In januari 2011 werden 40 leerlingen zonder formele waarschuwing van school gestuurd. Zelfs hun ouders, waarvan velen lid zijn van Kwasizabantu, werd niet verteld wat hun kinderen hadden misdaan. Enkele maanden ervoor werd de leerlingen door het bestuur meegedeeld een andere school te zoeken, omdat uit hun gedrag zou blijken dat ze zich niet gelukkig voelden.⁴⁸ Door tussenkomst van een advocaat en het ministerie van onderwijs werd de school verplicht de kinderen na een week terug te nemen.

Fano Sibisi overleed na een lang ziekbed in 2011. Sibisi was internationaal voorzitter van CFT en één van de leiders van Kwasizabantu. Zijn begrafenis werd bijgewoond door ongeveer 80 ex-leden van Kwasizabantu, terwijl de CFT leiders van Europa afwezig waren. Een afgezant van het provinciale bestuur, M. Hadebe en voorheen minister van sociale zaken, uitte in zijn toespraak hevige kritiek op het reilen en zeilen van Kwasizabantu.

In 2013 ontving Stegen een Chancellor's Medal van de North West University van Potchefstroom voor onder andere spirituele leiding,

⁴⁵ B. Mabaso, interview 24-03-2012. Thofosi Dube attendeerde tijdens de begrafenis van haar moeder de aanwezigen erop dat haar moeder over haar opvolgster had gezegd: "Stel iemand aan die je goed dunkt". Een paar weken later deelde Stegen mee in een dienst dat God na gebed Busisiwe Hadebe had aangewezen.

⁴⁶ Jabu Majola heette voorheen Nala in plaats van Majola.

⁴⁷ Phiwapi Shange is counselor van de vrouwenafdeling van het "ziekenhuis".

⁴⁸ Natal Witness, *Natal Witness School kicks out "sinning" kids*, 29-01-2011. In 2006 werden eveneens leerlingen van de Domino Servite School verwijderd. Wie terug wilde keren moest zich geestelijk reinigen door het belijden van zonden. In het geval van een jonge vrouw nam dit proces zelfs een heel jaar in beslag.

opvoedkundige ondersteuning en voor zijn rol in de ontwikkeling van arme landelijke gemeenschappen.

In 2014 verliet Shipo Zondi de buitenpost Mthaleri. Eens kreeg hij van iemand persoonlijk een geldbedrag, waarvoor hij twee auto's kocht. Bij zijn vertrek werd hij gedwongen die aan Kwasizabantu af te staan.

In hetzelfde jaar verlieten Robert Maphanga en zijn vrouw Magqogo, een buitenpost in de omgeving van de Tugela Rivier. Zij waren de intimidaties en onwaarheden van Stegen en Thofosi beu. De chieft ontbood Stegen en Thofosi om zich in het openbaar te verontschuldigen voor de plaatselijke Zoeloe-gemeenschap.

In 2015 vond er een algehele revisie⁴⁹ plaats van het complot en de 'kidnapping' van Thofosi (1997), zoals eerder in dit hoofdstuk is omschreven. Dit proces werd ingezet door het verschijnen van een openbrief op het internet van Jannie le Roux⁵⁰, een oud-medewerker. In deze brief biedt hij excuses aan voor het geloven van leugens, die hij van "andere medewerkers" gehoord had en als feiten had verder verteld. In de dienst van zondag 31 mei 2015 boden de medewerkers Marius Pretorius, Alpheus Mdlalose, Stella Hlongwane en haar man, Bruno Hlongwane, hun excuses aan voor het geloven van leugens, die zij als feiten doorvertelden en van "andere medewerkers" gehoord hadden. Deze leugens hadden eveneens betrekking op het complot en de 'kidnapping' van Thofosi.⁵¹ Door het excuus van le Roux mocht hij weer terugkeren op Kwasizabantu in ruil voor kost en inwoning.⁵² De bovenstaande medewerkers hebben Thofosi publiekelijk van elke blaam gezuiverd, alsof er niets gebeurd zou zijn.

⁴⁹ Historisch revisionisme duidt vaak op het verschijnsel, waarbij zaken uit het verleden worden "herschreven". Zie hoofdstuk 9 n. 57 en 59.

⁵⁰ Le Roux was vele jaren als veeboer werkzaam bij Kwasizabantu en werd er later ook chef veiligheidsdienst.

⁵¹ Radio Khwezi wijdde een uitzending aan deze gebeurtenis.

⁵² Zie hiervoor www.ksb-alert.com/?p=740

Interessant detail is dat Thofози's moeder, Magasa, op de vergadering van 28 juni 2000 in Tugela Ferry, zich verontschuldigde voor het gedrag van haar kind.⁵³ Dit betrof het beramen van het bewuste complot, waarbij een moord gepleegd zou worden en Thofози zichzelf zou laten kidnappen. Gelukkig liep de zaak niet zo af als Thofози gedacht had.

⁵³ Zie hiervoor www.ksb-alert.com/?p=748

HOOFDSTUK 3

Afrikaanse vormen van christendom in Zuidelijk Afrika

Inleiding

In de vroege eeuwen van de christelijke kerk, verspreidde het christelijke geloof zich langs de noordkust van Afrika tot in Ethiopië. Na de opkomst van de Islam in Noord Afrika in de 6de eeuw, verdween het christendom grotendeels van het continent voor een periode van meer dan duizend jaren, met uitzondering van Ethiopië en Egypte. Toen er handelsroutes langs de Afrikaanse kusten verschenen vanaf de 14de en 15de eeuw, volgde het christendom langzaamaan de Europese handelsreizigers.¹ Dat gold ook voor de Verenigde Oost-Indische Compagnie die in 1652 bij Kaap de Goede Hoop een verversingsplaats inrichtte voor haar schepen die naar Indië reisden. Zij werden gevolgd door de Nederduits Gereformeerde Kerk die zich op de geestelijke verzorging van de kolonisten toelegde.²

Besef van zending was er in die dagen nauwelijks. Het duurde tot de 19de eeuw dat er meer beweging kwam in het christendom in Zuid-Afrika. Het aantal zendingsposten groeide uit tot 380, doordat steeds meer overzeese zendingsgenootschappen hun zendelingen uitzonden. Voorbeelden van prominente zendingsposten zijn:

¹ C. Partridge, *Encyclopedia of New Religions*, 2004, p. 46.

² NG Kerk 350 jaar, 2002.

Genadendal te Baviaanskloof, nabij Stellenbosch, werd gesticht in 1792 door de Moraviërs.³ Bethelsdorp, nabij Port Elizabeth, werd gesticht door de Nederlander van der Kemp in 1802. Hij werkte onder de Khoisan en drong aan op fundamentele gelijkheid voor alle rassen, waardoor hij veel tegenstand opriep.⁴ En tot slot de zendingspost Moffat te Kuruman, die in 1816 werd gesticht en haar bekendheid heeft te danken aan Moffat, die daar de Bijbel in het Setswana vertaalde.⁵

Evangelieverkondiging in andere werelddelen

Wanneer zendelingen het evangelie aan volken in andere werelddelen verkondigen, is het noodzakelijk om culturele barrières te overschrijden. Het evangelie zoekt ingang in de culturen van deze wereld. Het uit zich zichtbaar, omdat door haar invloed en autoriteit elk leven verandert. God zelf staat boven alle culturen en is *supra-cultureel*.⁶ Hij zond zijn Zoon om mensen te redden door de kloof tussen Hem en mens te overbruggen.⁷ Daarvoor werd Gods Zoon mens en cultureel helemaal Joods. Hij communiceerde in een menselijke taal, namelijk Aramees, Hebreeuws en Grieks. Hij gebruikte de culturele realiteit om *supra-culturele* waarheden te verklaren.⁸ Ter verduidelijking van culturele veranderingen als gevolg van de evangelieprediking, worden in de missiologie drie begrippen onderscheiden die in dit hoofdstuk aan de orde zullen komen, namelijk acculturatie, interculturatie en inculturatie.⁹

³ H. Giliomee en B. Mbenga, *Nuwe Geskiedenis van Suid-Afrika*, 2007, p. 99: G. Schmidt begon al in 1737 in Baviaanskloof, nabij Stellenbosch. Door een geschil met de overheid keerde hij in 1744 terug naar Europa.

⁴ H. Giliomee en B. Mbenga, *Nuwe Geskiedenis van Suid-Afrika*, pp. 99.

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Kuruman_Moffat_Mission.

⁶ C.H. Kraft, *Christianity in Culture*, 1979, pp. 173, 174.

⁷ Filippenzen 2:5 -11.

⁸ J.A. van Rooy, *Cross-Cultural Communication of the Gospel*, ongedateerd, 1992, p. 3.

⁹ H. Bammann, *Inkulturation des Evangeliums unter den Batswana in Transvaal*, 2004, pp. 11-16.

Acculturatie

Acculturatie is het proces van ontmoeting van twee culturen die wrijvingen doen ontstaan en hevige botsing en ontwrichting tot gevolg kunnen hebben. Er vindt op een geforceerde wijze transport plaats van cultuurgoederen van de ene naar de andere cultuur. Het vroegere culturele of religieuze denken en gedrag komt ter discussie te staan. De westerse industrie, techniek, verstedelijking of aanname van democratie kan in derde wereldlanden de structuren zodanig veranderen dat vergaande maatschappelijke ontwrichting het gevolg is.¹⁰

Interculturatie

Wanneer zendelingen in dialoog staan met de inheemse cultuur, vindt een uitwisseling plaats en worden verschillende posities verkend. Deze dialoog is een mogelijkheid om over het geloof van gedachten te wisselen, zonder van standpunt te veranderen. Zendelingen zijn niet alleen bereid te geven, maar kunnen ook bepaalde gewoontes overnemen van de inheemse cultuur. Dit mag niet gaan ten koste van primaire, unieke christelijke waarheden.¹¹

Interculturatie veronderstelt een wederzijdse actie, waardoor plaatselijke contexten ontstaan en gaat verder dan neutrale aanpassingen die zendelingen bereid zijn te ondergaan. Het christelijke geloof wordt door deze contextuele theologieën bijzonder beproefd.

Inculturatie

Bij inculturatie heeft de verkondiging van het evangelie prioriteit, en kan niet met een dialoog gelijk gesteld worden. Verkondiging is primair de roep om bekering en steunt op niet-opgeefbare waarheden. De Bijbel stelt met haar goddelijke uitspraken de mens voor beslissingen. Het zijn geen sympathiebetuigingen en ze laten geen

¹⁰ H. Bammann, *Inkulturation des Evangeliums unter den Batswana in Transvaal*, pp. 11-16.

¹¹ *Ibid.*, pp. 11-16.

compromissen toe.¹² Bij inculturatie is er sprake van communicatie in één richting en is er sprake van “verinheemsing”, het in bezit nemen, van de heidense cultuur voor Christus.

De opkomst van de Afrikaanse onafhankelijke kerken

Helaas voelden veel zendelingen de Afrikaanse cultuur onvoldoende aan. Het probleem was dat zij de inheemse bekeerlingen Europese gewoonten oplegden. Meestal zagen zij de inheemse bevolking niet als gelijkwaardig, wat tot onbegrip leidde. De reactie bleef niet uit toen aan het einde van de 19de eeuw inheemse christenen eigen onafhankelijke gemeenten stichtten. Zij voelden zich beter thuis in een kerk met inheemse leiders, omdat die zich aanpasten bij de etnische gewoonten.¹³ Zo werden de Afrikaanse onafhankelijke kerken (hierna te noemen AIC's) geboren. De inheemse christenen integreerden de christelijke leer, liturgie en aanbidding in de inheemse religie en ondergingen een proces van interculturatie.¹⁴

Sommige godsdienstwetenschappers zien de AIC's als een instituut waarin de boodschap van het Evangelie incarneerde in de Afrikaanse cultuur.¹⁵ Hun oprichters ontvingen inspiratie waardoor zij zich gedrongen voelden een beweging te beginnen. Doorgaans ontvingen zij visioenen en dromen en ontwikkelden zich tot dynamische predikers, profeet-genezers, visionairs of werden op een of andere wijze verheven tot een bovennatuurlijke status. De bewegingen beschikken over een heilige berg of plaats, die de verbinding tussen hemel en aarde symboliseert: een plaats waar God spreekt en op een bijzondere wijze tegenwoordig is. Sommige van deze locaties¹⁶ groeiden uit tot bedevaartsoorden, die regelmatig door duizenden mensen worden

¹² *Ibid.*, p. 16.

¹³ M.L. Daneel, *Zionism and Faith-healing in Rhodesia*, p. 10.

¹⁴ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, 1961, p. 277.

¹⁵ H.J. Becken, in Hexham: *The story of Isaiah Shembe deel 2*, 1996, p. inl. x.

¹⁶ Het gebruik van het woord “locatie” (in het Engels “location”) is in dit verband neutraal en heeft geen connectie met de Apartheidswet.

bezocht.¹⁷ Om zich van elkaar te onderscheiden dragen sommigen witte kleding en anderen fel gekleurde gewaden al of niet voorzien van halskruisen en een staf. De richtlijnen voor hun uitrusting en kledij zijn door openbaring bekend gemaakt.

Naar schatting ligt het aantal denominaties tussen de 3500 en 7000.¹⁸ Bijna allemaal gebruiken zij de woorden *Zion* en *Apostolic* in hun naam. Het totaal aantal leden zou bij benadering 7 miljoen bedragen.¹⁹ Er valt nauwelijks een lijst bij te houden van de denominaties die er jaarlijks bijkomen en verdwijnen.²⁰ Omdat de Zoeloes een holistische wereldbeschouwing kennen, hebben sommige locaties zowel *healing clinics* als zelfwerkzaamheidprojecten in de landbouw en nijverheid geïntegreerd.²¹

Syncretisme

De vraag is hoe ver zending kan gaan in de ontmoeting met traditionele culturen, zonder afbreuk te doen aan het evangelie. Sommigen zijn in dit proces van ontmoeting ongemerkt zover gegaan dat zij op de rand van het syncretisme balanceren.²² Anderen hebben hier doelbewust voor gekozen en zijn er in gevallen. Hier staat men voor de vraag: wat wordt er met elkaar verbonden en vooral ook: wat niet? Het syncretisme is daardoor vaak een heel bewuste strategie en afhankelijk van *the will of the receptor*.²³

¹⁷ J.W. Fernandez, *The precincts of the prophet*, in *Journal of religion in Africa*, volume 5, 1973, p. 32.

¹⁸ De statistieken in betrekking tot het aantal denominaties verschillen aanzienlijk.

¹⁹ C.G. Oosthuizen, *The Birth of Christian Zionism in South Africa*, 1987, p. 52.

²⁰ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, p. 248.

²¹ C.G. Oosthuizen, *The Birth of Christian Zionism in South Africa*, p. 52k.

²² D.J. Bosch, *Het evangelie in Afrikaans gewaad*, 1974, p. 14.

²³ C.H. Kraft, *Christianity in Culture*, p. 225.

Werkwijze

Nader onderzoek naar de aanvangsgeschiedenis van de afscheidingsbewegingen is van groot belang om hun aard en werking vast te stellen. Aangezien Kwasizabantu als beweging in dezelfde geografische en religieuze context is ontstaan als de Zionistische stromingen, volgt een beknopte omschrijving van Kwasizabantu en vijf andere stromingen om eventuele invloeden van de Afrikaanse traditionele religie op hen vast te stellen.²⁴ Om een helder inzicht in dit proces te krijgen wordt ook de Zoeloereligie omschreven voor zover dit van belang is.

Zionistische stromingen

De Zionistische stromingen in Zuidelijk Afrika²⁵ zijn ontstaan aan het begin van de 20ste eeuw door een verstrengeling van het Christelijke geloof en de Afrikaans Traditionele Religie. Zij hebben in geen enkel opzicht iets met het Joods Zionisme van doen. Hier volgt een aantal Afrikaanse Zionistische stromingen:

De Amerikaanse *Christian Catholic Church in Zion* van Illinois in de Verenigde Staten, die in 1896 werd gesticht door John Alexander Dowie²⁶, waaide kort daarna over naar Johannesburg en kreeg vaste voet aan de grond. Ondanks hun poging om authentiek Afrikaans te zijn, werden de inheemse gelovigen aanvankelijk geïnspireerd door de Pinksterbeweging uit Noord Amerika en Europa.²⁷ Het accent lag vooral op goddelijke genezing, openbaringen en wederdoop.²⁸

²⁴ Opmerking: de verstrengeling van religies wordt in de antropologie onder de term “syncretisme” bestudeerd.

²⁵ Zie voor de Zionistische stromingen: *Zulu Zion and some Swazi Zionists*, B.G.M. Sundkler, 1976.

²⁶ A. Hastings, *The Church in Africa 1450-1950*, pp. 499, 500.

²⁷ C. Partridge, *Encyclopedia of New Religions*, p. 46.

²⁸ A. Anderson, *African Reformation: African Initiated Christianity in the 20th Century*, 2001, pp. 94-96.

De *Zionist Apostolic Church* was de eerste Zionistische kerk in Zuidelijk Afrika. In 1903 richtte P.L. le Roux deze kerk op in Wakkerstroom en Volksrus. Hij diende voorheen de NG Kerk als zendeling en werkte onder de Zoeloes. Hij voelde de Zoeloecultuur heel goed aan en had de gave om het christelijke geloof op de inheemse bevolking over te brengen. De klemtoon lag op het bovennatuurlijke, zoals genezingen, profetieën en tongentaal. Het merendeel van zijn volgelingen bestond uit Zoeloes. Le Roux was een enthousiast maar onstabiel man die zich in 1908 aansloot bij de Pinksterbeweging. Daniel Nkonyane werd hoofd van de *Zionist Apostolic Church*.²⁹

Daniel Nkonyane scheidde zich op zijn beurt weer af van de *Zionist Apostolic Church* en stichtte tussen 1917 en 1920 de *Christian Catholic Apostolic Holy Spirit Church in Zion*. Hij was hoofdzakelijk geïnteresseerd in de aanpassing van het christelijk geloof en gezangen aan de inheemse traditie. Hij plaatste vooral de nadruk op emotionele aspecten en haakte in op de sterke vrees voor toverij onder de Afrikanen.³⁰

De *Zion Christian Church* (ZCC) is één van de belangrijkste zionistische stromingen die in 1924 werd gesticht door Engenas Lekganyane. Voorheen behoorde hij tot de *Zion Apostolic Church*. De aanleiding voor de oprichting ontving hij van God door een openbaring. Hij verkreeg een stuk grond nabij Polokwane (Pietersburg) in de provincie Limpopo waar hij *Zion City Moria* stichtte, dat een voorbeeld werd voor veel inheemse onafhankelijke bewegingen. Aanvankelijk was de invloed van de *Christian Catholic Church* van Dowie bijzonder groot op Lekganyane.³¹ De ZCC legt special het accent op reinigingsrites, dans, doop in een rivier, profetieën en tongentaal. De ZCC heeft ongeveer 6 miljoen aanhangers. Enige malen per jaar trekken ze met

²⁹ A. Hastings, *The Church in Africa 1450-1950*, pp. 499, 500.

³⁰ <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/ecumenical/aic-e.html> (info van het internet gehaald op 19-05-2010).

³¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Zion_Christian_Church

honderdduizenden naar *Zion City Moria* voor het vieren van hun feesten.

Isaiah Shembe (1870-1935) was de grondlegger en leider van de Nazareth Baptist Church (NBC), in het Zoeloe *Ibandla lamaNazaretha*³² genaamd. Shembe geloofde dat hij de zwarte Zoeloe Messias was, die de plaats van de bijbelse Christus verving om speciaal het Zoeloevolk uit haar hachelijke positie van onderdrukking door de Engelsen te bevrijden.³³ Hij redeneerde dat God naar alle volkeren een speciale redder stuurt. Zo zond God Mohammed naar de Arabieren, Boeddha naar de Hindoes en Christus naar de blanken.³⁴ Shembe verbond *Jehova* van het Oude Testament met zichzelf als Zoeloe Messias en plaatste de bijbelse Christus op de achtergrond.³⁵ Shembe ontving talrijke visioenen en componeerde in trancetoestand lofliederen (*izi-bongo*) en ontving gelijktijdig de bijpassende woorden, die door medewerkers werden opgeschreven.³⁶ Shembe bezat goede leidinggevende kwaliteiten, grote spreekvaardigheid en met zijn genezende kracht verrichtte hij veel wonderen.³⁷ In 1913 verkreeg hij nabij *Inanda* een stuk grond met een berg waarop hij *Ekuphakameni*, zijn hoofdkwartier vestigde.³⁸ Deze plaats beschouwde hij als het nieuwe Jeruzalem, opgenomen in en verheven tot hemelse sferen.³⁹ In 1976 scheurde de

³² letterlijk: Nazareth gemeente.

³³ C.G. Oosthuizen, *The theology of a South African Messiah*, 1967, p. 52.

³⁴ A. Vilakazi, *The revitalization of African Society*, 1986, p.,75.

³⁵ C.G. Oosthuizen, *The theology of a South African Messiah*, p.,52.

³⁶ E. Gunner, *Powerhouse - Prison House*. An oral genre and its use in Isaiah Shembes Nazareth Baptist Church (NBC). In *Journal of Southern African Studies*. Volume 14, nummer 1. 1987, p. 205.

³⁷ E. Gunner, *Powerhouse - Prison House*, An oral genre and its use in Isaiah Shembes Nazareth Baptist Church (NBC). In *Journal of Southern African Studies*. Volume 14, nummer 1. 1987, p. 204.

³⁸ C.G. Oosthuizen, *The theology of a South African Messiah*, p. 3;

³⁹ C.G. Oosthuizen, *The theology of a South African Messiah*, p. 136; vgl. Openbaringen 21:2-4, het nieuwe Jeruzalem zal uit de hemel neerdalen.

beweging in tweeën als gevolg van onenigheid onder de familieleden, waarbij de kleinste groep *Ekuphakameni* behield.⁴⁰ De meerderheid vertrok en stichtte *Ebuhleni* wat prachtige plaats betekent. De *Ibandla lamaNazareth* zijn de grootste AIC onder de Zoeloe sprekkenden in Zuidelijk Afrika.⁴¹ Jaarlijks houden ze hun feesten, waar duizenden aanhangers in witte gewaden en traditionele kledij speciale dansen uitvoeren.

De *Zion Christian Church* van Zimbabwe waaide in 1923 over uit Transvaal. De beweging centreerde zich rond Samuel Mutendi, die de emancipatie van zijn eigen volk voorstond. Doordat hij van koninklijke afkomst was, zag hij kans de stamhoofden aan zich te binden door de Mwari cultuur en trad op als arbiter en regenmaker. Als genezer kreeg hij grote bekendheid, waardoor de beweging een snelle groei doormaakte. De gevestigde kerken en de koloniale regering zagen Mutendi als een bedreiging en zetten hem gevangen. Later werd Mutendi verbannen naar Gokwe, waar hij in 1976 overleed.⁴²

Daneel beschuldigde Mutendi van uitroeiing van de tovenarij, doordat hij zijn profeten voorafgaand aan de doop opdracht gaf uroyi-tovermedicijnen op te sporen en te verwijderen.⁴³ Nehemia Mutendi volgde zijn vader op en verhuisde in 1981 de kerk terug naar het oorspronkelijke gebied.⁴⁴ Hij opende in 2010 het Mbungu Conferentie Centrum ten oosten van Masvingo met een capaciteit van 15000 zitplaatsen. Mutendi's visie is het evangelie te verspreiden over Afrika en het Westen, want hij wil laten zien "hoe God zich heeft

⁴⁰ H.J. Becken, *Ekuphakameni revisited*, 1978, p. 165, 171.

⁴¹ C.G. Oosthuizen in Hexham, Oosthuizen en Becken, *The scriptures of the amaNazareth of Ekuphakameni*, 1994, p. inl. xx.

⁴² <http://www.victoriafalls-guide.net/zimbabwe-churches.html>

⁴³ M.L. Daneel, *Shona independent churches and the eradication of Wizardry*, In: Conference on the history of Central African religion – 1972.

⁴⁴ <http://relzim.org/major-religions-zimbabwe/african-indigenous>

gemanifesteerd in Afrika". Zijn boodschap is eenvoudig: hij belooft ieder welvaart op aarde en na dit leven de hemel.

In Stegens geval van *Kwasizabantu* kwamen in het begin van de opwekking ervaringen van warmte of vuur (in het lichaam), genezingen, bevrijdingen, exorcisme, tongentaal, dromen en visioenen als een lawine opzetten. Stegen meende dat de ervaring van warmte of vuur de laatste uitstorting van de Heilige Geest was voor de wederkomst van Christus en via hem over heel de wereld zou gaan.⁴⁵ In de bijeenkomsten werd vroeger niet het Woord van God verkondigd, maar werden visioenen, dromen en trances verklaard. Ieder moest zijn of haar dromen opschrijven en aan Stegen overhandigen, zodat hij kon zien of die uitkwamen.⁴⁶ De dromen van Thozozi golden voor hem als een woord van God. Alhoewel zij nog een kind (14) was, volgde Stegen de uitleg van haar dromen stipt op.⁴⁷ Sinds de verschijning van het boek van K.E. Koch aan het einde van de jaren zeventig, komen jaarlijks honderden buitenlandse aanhangers naar Kwasizabantu om hun leven te toetsen in het licht van de "opwekking". Enkele keren per jaar organiseert Kwasizabantu conferenties, die door honderden ja zelfs duizenden jongeren worden bijgewoond.

Sekten en culten in de Afrikaanse context

De AIC's worden door wetenschappers heel verschillend beoordeeld. In de publicaties uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw zijn sommige onderzoekers bijzonder lovend. Zo zag bijvoorbeeld H.J. Becken de *Ibandla lamaNazareth*a als een instituut waarin de boodschap van het Evangelie incarneerde in de Afrikaanse cultuur, mentaliteit en maatschappelijk leven.⁴⁸ Oosthuizen sprak over de

⁴⁵ D. Stone, interview 02-07-2006; A. Williams, interview 15-07-2006; E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001.

⁴⁶ E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001.

⁴⁷ E. Redinger, *Reflections on the Early Years of KSB*, 2000.

⁴⁸ H.J. Becken in I. Hexham, *The story of Isaiah Shembe part 2*, 1999, p. inl. x.

inheemse kerken als sekten of culten, omdat hij concludeerde dat de *Ibandla lamaNazareth*a Shembe zien als de uitverkoren Zoeloe Mesias, die als middelaar fungeert tussen God en de Zoeloes.⁴⁹ Sundkler stelt dat de oprichters van inheemse kerken van Afrika zogenaamde Bantoeprofeten zijn, die om reden van hun specifieke inspiratie een eigen beweging beginnen.⁵⁰ Kritische Zoeloepredikanten van de Ev.-luth. kerk in Kwazulu-Natal noemen Stegen “*the white Shembe*” (naar Isiah Shembe) en beschouwen hem als een soort sekteleider die kerkelijk moeilijk is te plaatsen.⁵¹

De Zoeloereligie

God is *Unkulunkulu*, zijn naam is de bron waaruit sinds mensenheugenis alles is voortgekomen. Zijn naam heeft betrekking op zijn leeftijd, want hij is oeroud. Zijn kracht stroomt door de opeenvolgende geslachten en is zowel positief als negatief. God heeft leven in zichzelf; hij laat het leven stromen naar de vooroudergeesten (*amadlodzi*) en familie.

De geesten van de voorouders zijn de boodschappers van *uNkulunkulu*⁵² en de bemiddelaars tussen God en de mens. Zijn leven (*impilo*) en zijn levenskracht (*amandla*) stellen de medicijnmannen en -vrouwen instaat zieken te genezen en de ongelukken die de gemeenschap treffen op te heffen. *uNNkulunkulu* laat de medicijnen werken. Zonder *uNkulunkulu* zijn de vooroudergeesten krachteloos. Zij bemiddelen tussen *uNkulunkulu* en brengen de gebeden van de mensen voor hem, omdat hij te groot en te ver weg is om rechtstreeks tot te naderen.

⁴⁹ G.C. Oosthuizen, *The theology of a South African Messiah*, p. 52: door een analyse van de *izihlabelelo* (hymnen) wist hij de theologie van de *amaNazareth*a in kaart te brengen. Volgens I. Hexham, inl. xix.: De leiders van de *amaNazareth*a hebben meerdere keren gesteld dat Oosthuizen als enige hun theologie correct heeft geïnterpreteerd.

⁵⁰ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, p. 248.

⁵¹ G. Lademann-Priemer, *Heilung als Zeichen für die Einheit der Welten*, p. 187.

⁵² *uNkulunkulu* wordt ook gebruikt door de Zoeloechristenen om de God van de Bijbel aan te duiden.

Het leven van de Zoeloes is holistisch in tegenstelling tot de westers georiënteerde samenlevingen waar religie, werk en thuis zijn ontkoppeld. De leefwereld van de Zoeloes is een integraal deel van een boven-natuurlijke dynamische macht die doordringt tot alle aspecten van het leven. De onzichtbare krachten moeten in balans gehouden worden, omdat anders het welbevinden van de gemeenschap gevaar loopt en men het slachtoffer van rampspoed wordt. De Zoeloes proberen de vooroudergeesten gunstig te stemmen of te neutraliseren. Er zijn veel geheime krachten in hun vijandige wereld waar rekening mee moet worden gehouden. Hun redeneringen passen zich moeiteloos aan bij de omstandigheden.

Medicijnmannen en waarzegsters hebben hun macht van *uNkulunkulu* en de vooroudergeesten (*amadlodzi*) en functioneren op deze manier. De *abathakathi* hebben hun macht van de “duisternis”. Niemand weet waarvan de duisternis komt en niemand probeert het te beredeneren – de mensen zoeken er geen contact mee.⁵³

Vooroudergeesten

De Zoeloe gelooft in een voortbestaan na de dood en zet zijn levensreis onlichamelijk voort. De doden worden niet gestraft of beloond. Zij blijven wat ze voorheen zijn geweest: dieven, *chiefs* of wat dan ook. Dus een goede persoon zal een goede vooroudergeest zijn.

De geesten van de overledenen worden de levend-doden genoemd en worden de geleidegeesten van de levenden. Zij bemiddelen tussen de Zoeloes en het opperwezen, waar geen persoonlijke relatie mee mogelijk is. De vooroudergeesten (*amadlodzi*) kunnen geluk of rampspoed brengen afhankelijk van de gezindheid van de levende familie. De vooroudergeesten communiceren met hun mensen speciaal tijdens crises, ziekte, of dood in de familie door middel van dromen

⁵³ Voor de Zoeloe cultuur en -religie te lezen: S.A. Thorpe, *African traditional religion*, 1994; A.I. Berglund, *Zulu thought-patterns and symbolism*, 1976; W. D. Hammond-Tooke, *Rituals and medicines: indigenous healing in South Africa*, 1989; H. Ngubane-Sibisi, *Body and mind in Zulu medicine: an ethnography of health and disease in Nyuswa-Zulu thought and practice*, 1977

en visioenen, die door waarzegsters (*izangoma*) uitgelegd kunnen worden. Meestal gebruiken de geesten vrouwen als brug tussen de zichtbare en onzichtbare wereld.⁵⁴

De Zoeloes offeren om de voorouders te eren, rampen af te wenden en zich van zegen te verzekeren. Wanneer rampspoed een persoon treft, betekent dit, dat de vooroudergeesten ontevreden zijn. In zo'n geval bezoekt men een waarzegster die de oorzaak moet opsporen en hem helpen zijn kracht terug te krijgen.⁵⁵

Witte magie: medicijnmannen en waarzegsters

Van onverklaarbare kleinigheden tot belangrijke voorvallen, ziekte, rampspoed of bij het verschijnen van tekenen, vragen de Zoeloes zich af wie hiervoor verantwoordelijk is. Zij zoeken voortdurend oplossingen bij de medicijnmannen (*izinyanga*) en waarzegsters (*izangoma*). Zij kunnen patiënten diagnosticeren en of schadeloos stellen door middel van kruiden en offers.

De *inyanga* is vaak kruidendokter, die de betoveringen van de kwade tovenaars (*umthakati of umloyi*) kan verbreken en werkt met de kracht van de vooroudergeesten. Hij kan voorwerpen maken die ziekte of onheil kunnen afweren.⁵⁶ Wie zich aan hem overgeeft, kan hij genezen of bevrijden. Als bewijs voor de overwinning toont hij daarbij nadrukkelijk een stukje bot, een tand, een pad, een kever, stukjes glas, naalden, of steentjes, die hij naar het schijnt uit de patiënt verwijderd heeft.⁵⁷ Botha die onderzoek deed bij Xhosa's deelde mee op de hoogte te zijn van dit fenomeen, maar zei dat hij er persoonlijk geen ooggetuige van was.⁵⁸

⁵⁴ H. Ngubane-Sibisi, *Body and mind in Zulu medicine*, 1977, p. 142.

⁵⁵ *Ibid.*, p. 142.

⁵⁶ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, pp. 19-24.

⁵⁷ H.A. Junod, *The life of a South African tribe*, 1962, p. 512: vlg. Junod zou dit een truck kunnen zijn, maar eigenlijk weten we niet wat er gebeurt.

⁵⁸ L. Botha, briefwisseling met A. Pilon op 30-11-2005.

De waarzegster (*isangoma*) zal contact zoeken met de vooroudergeesten, mogelijk in trance (*ukuquleka*) gaan en in talen (*izimili*) spreken, die zij niet geleerd heeft. Zij kan zien in het verborgene en behandelt het leven van de mens (*ukubhula*).⁵⁹ De waarzegster zoekt uit welke vooroudergeest verantwoordelijk is en schrijft een recept voor. Ook geeft zij aan welk offer verwacht wordt en of er een geit of rund geslacht moet worden. Geciviliseerde Zoeloes in de steden nemen tegenwoordig ook gegrilde kippen om aan de geesten te offeren. Als ze zichzelf overtuigd hebben dat ze het goed gedaan hebben, verwachten zij dat de vooroudergeesten hun wensen zullen vervullen.⁶⁰

De *isangoma* heeft een evenknie in de AIC's die daar profetes (*umprofeti*) wordt genoemd. Zij kan samen werken met een gezant, die zegt voor wie en voor wat gebeden moet worden. Vervolgens gaat de profetes in trance en spreekt in talen en profeteert (*ukuprofeta*). Zij zegt wat in de hemel gesproken wordt.⁶¹

De *isangoma* en de profetes hebben dezelfde wortels, maar moeten verschillend geïnterpreteerd worden. In het ene geval gaat het om de vooroudergeesten en in het andere geval om de Heilige Geest (of wat daar onder verstaan wordt).

Zwarte magie: kwade toverdokters

Er bestaan in de Zoeloerelgie ook heksen en tovenaars, *abathakathi* (meervoud) genoemd. Zij houden zich bezig met zwarte magie. De *umthakathi* (enkelvoud) wordt gevraagd om een vermeende tegenstander kwaad te doen. Van hem wordt verondersteld een niets vermoedend persoon iets te laten eten of drinken waarin een bepaald tovermiddel zit. Hiervoor wordt maïspap of bier gebruikt dat er

⁵⁹ M. Zulu & G. Lademann-Priemer, *Evangelium und Zulu-Bräuche*, 1992, p. 22.

⁶⁰ *Ibid.*, p. 55.

⁶¹ *Ukuprofeta*: profeten van de AIC's profeteren naar eigen zeggen door de Heilige Geest; de hoofdstroom kerken beschouwen *ukuprofeta* als *ukubhula*, het waarzeggen van de traditionele *isangoma*.

normaal uitziet. Er wordt gezegd dat door de magie meteen na het innemen het tovermiddel getransformeerd wordt tot een slang, kever, pad of een grote vlieg. Volgens zeggen zou dit verstikking tot gevolg hebben. De helpers van de *umthakati* zijn onder andere bavianen, vogels, vleermuizen, katten, honden en slangen.⁶²

Conclusie

In AIC's worden dromen, visioenen en trances als christelijk gezien, terwijl dit fenomeen in de Zoeloerelgie voorkwam lang voordat men van het christendom gehoord had.⁶³ AIC's zijn er in alle soorten en maten: sommigen staan dicht bij de christelijke kerk en anderen zijn vaak nog heidens en hebben weinig idee wat het christelijke geloof inhoudt. De leiders en hun volgelingen worden sterk beïnvloed door bovennatuurlijke verschijnselen, die afkomstig zijn van de Traditionele Religie.⁶⁴ Veel AIC's hebben Christus geafrikaniseerd om Hem voor de mensen van Afrika aanvaardbaar te maken. Gewoonlijk fungeert de Zoeloerelgie als basis en krijgt Christus als de grote vooroudergeest van de blanken, een plaats tussen de vooroudergeesten.⁶⁵

Kwasizabantu heeft als beginsel het christelijke geloof, maar in het proces van ontmoeting met de Zoeloerelgie ontstond een contextuele theologie en deed Stegen afbreuk aan het evangelie. Door het charisma van zijn Zoeloeprofetessen wordt hij op bovennatuurlijke wijze beïnvloed en via hem zijn volgelingen. Het volgende hoofdstuk gaat hier dieper op in.

⁶² G. Lademann-Priemer, *Heilung als Zeichen für die Einheit der Welten*, p. 137.

⁶³ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, p. 248.

⁶⁴ B.G.M. Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, pp. 265, 266, 271.

⁶⁵ M. Zulu & G. Lademann-Priemer, *Evangelium und Zulu-Bräuche*, p. 17; J.A. van Rooy, *Missiology, cross-cultural communication of the gospel*, J.A. van Rooy, *Christusprediking vir Afrika*, 1992.

HOOFDSTUK 4

Ontleding van de bovennatuurlijke verschijnselen

Inleiding

Zoals blijkt uit voorgaande hoofdstukken zijn in het christendom van Zuidelijk Afrika bijzondere gebruiken ontstaan als gevolg van de ontmoeting met inheemse culturen. Bovennatuurlijke inspiratie leidde bij menige oprichter tot een doorbraak, waardoor hij met vuur de nieuw verworven inzichten predikte en autoriteit verwierf doordat zijn woordverkondiging door “wonderen en tekenen” bevestigd werd.¹ Geïnspireerd door dromen en visioenen ontwikkelde iedere beweging eigen patronen. Omdat Kwasizabantu ook haar aparte gewoonten kent, is een onderzoek naar de herkomst noodzakelijk. Door ontleding van de gegevens van het veldwerk van de auteur en de internetcorrespondentie² wordt geprobeerd om een nauwkeurig beeld weer te geven van de bovennatuurlijke verschijnselen van Kwasizabantu.

Werkwijze

Eerst zal aan de hand van een aantal bijzondere wonderen, trances en contact met zogenaamde satanisten, een analyse van de bovennatuurlijke verschijnselen bij Kwasizabantu gemaakt worden. Daarna wordt het barbaarse slaan van kinderen behandeld tijdens de conferentie van

¹ Voor wonderen bij Stegen, zie het boek van K.E. Koch, *God among the Zulus*, 1981.

² Zie www.ksb-alert.com.

Kranskop. Vervolgens komt een omschrijving van het traditionele Zoeloehuwelijk aan bod. Dan volgt een beschrijving hoe een jongen een meisje het hof behoort te maken en het scheiden van de beide seksen als onderdeel van de opvoeding. Verder wordt aangetoond hoe de leiders huwelijken arrangeren en manipuleren. Ook worden de ondermijning van huwelijk en gezin, en seksuele misdrijven beschreven. Tot slot volgen enkele conclusies.

Bijzondere wonderen

Berichten over de opstanding uit de dood worden dikwijls in literatuur over de AIC's aangetroffen.³ Wie de publicaties van Hexham over de *Ibandla lamaNazaretha* leest, merkt dat zogenaamde wonderen, zoals de opstanding uit de dood, daar regelmatig voorkwamen.⁴

Op dit thema heeft Kwasizabantu haar eigen variant. In 1973 stierf Thfozi na een lang ziekbed en stond weer op uit de dood.⁵ In een visioen beklom zij een smal en steil bergpaadje dat nagenoeg onbegaanbaar bleek en wie er afviel, kwam in de hel terecht. In haar ervaringswereld komt dit steile bergpaadje overeen met de kogelberg Kranskop. Na veel kommer en kwel kwam Thfozi in de hemel aan, maar omdat haar nog een taak wachtte op aarde, werd ze terug gestuurd. Van haar dood en opstanding zijn geen doktersattesten of politieverklaringen voorhanden.⁶ Ondanks dat Stegen verrukt bleek over haar, twijfelden anderen. Haar getuigenis was niet consistent, zij was onstabiel en vertoonde een mysterieus gedrag.⁷ Al haar hemelse ervaringen ten spijt, beraamde ze later onder andere een mislukte moordaanslag.

³ J.W. Fernandez, *The Precincts of the Prophet*, 1973, p. 32.

⁴ I. Hexham, *Sacred History and Traditions of the amaNazaretha* (deel 1, 2 en 3), 1996, p. 83; 1999, pp. 25, 31, 66, 67; 2001, pp. 15, 17.

⁵ K.E. Koch, *Im Paradies*, ongedateerd, p. 60: Thfozi stierf op 8 April 1973 om 15.00 uur.

⁶ J.W. Greeff, interview 23-11-2004.

⁷ B. Mabaso, interview 15-11-2004; H. Hirth, telefonisch interview 15-12-2005.

Bij Kwasizabantu deden zich bovennatuurlijke wonderen voor, waarbij voorwerpen of levende dieren een menselijk lichaam verlieten. De Nederlandse Evangelische Omroep zond beelden uit van een jonge vrouw, die door een *umthakathi* (heks, of tovenaar) betoverd was. In de uitzending is te zien hoe naalden één voor één uit haar gezwollen hand te voorschijn komen.⁸

Een andere jonge vrouw werd gekweld door kwade geesten en onderging lichamelijk en psychisch lijden. Dit zou veroorzaakt zijn door het aanbidden van de vooroudergeesten en contact met zogenaamde satanisten. Zij zocht hulp bij een *inyanga* (medicijnman) en probeerde verschillende toverdranken uit, die bestonden uit slangenhuid en schildpaddenvet. Uit nieuwsgierigheid ging ze naar Kwasizabantu en beleed haar zonden. Na een gebed kwamen verschillende levende dieren uit haar lichaam te voorschijn, zoals slangen, een schildpad, een kikker, een sprinkhaan; maar ook voorwerpen zoals veiligheidsspelden, naalden en een gebogen theelepel.⁹

De trances

Omdat Stegen zag dat hij door de trances succes had, raadpleegde hij Magasa voor elk besluit dat genomen moest worden.¹⁰ Wanneer hij Magasa in trancetoestand liet inslapen, kon hij haar in verschillende talen vragen stellen, die desondanks toch werden beantwoord. Stegen noteerde en voerde instructies uit die Magasa dagelijks uitsprak.¹¹ Later wist Magasa zich niets te herinneren van wat zij had uitgespro-

⁸ O. de Bruin, Programma “Omega” van Evangelische Omroep uitgezonden op 17 mei 1997 onder de titel “de kracht van de magie”. Oorspronkelijke opname Robert Mäder Kwasizabantu. Zie <http://www.ksb-alert.com/media>.

⁹ Duitstalige nieuwsbrief van Kwasizabantu van 5 september 2005. Zie <http://www.ksb-alert.com/media> (Zie <http://www.ksb-alert.com/?p=641>).

¹⁰ E. Redinger, getuigenis punt 36.

¹¹ In de New Age wordt het begrip “channeling” gebruikt voor het geloof dat levende personen (mediums) boodschappen van geesten ontvangen. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Channeling_\(new_age\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Channeling_(new_age)); E. Redinger, getuigenis punt 34.

ken tijdens de trances.¹² Zij en haar dochter Lindiwe wisten ook te onthullen wie in zonde leefde en wie rein was.

Redinger maakte een treffen mee op de boerderij van Joosten waar iedereen de schoenen uit moest doen en op de grond tegen de muur moest zitten.¹³ Magasa sprak in tongen en zei: “De Here is erg blij met Friedel, hij heeft zo’n rein hart, maar de Here is ontevreden over Erwin Freese omdat zijn hart vol is van zonde.”¹⁴ Openbaringen zoals deze zijn als buitengewoon heidens te betitelen.¹⁵ Want buiten God weet niemand wat er in een mens omgaat.¹⁶

In Mapumulo werd er niet geheimzinnig gedaan over de trances. Stegen promootte die in de gemeente Claridge en zelfs ver daar buiten. Ieder gemeentelid van Claridge was op de hoogte van de trances van Stegen en Magasa (zie Appendix 1, pp. 229-231.). Toen Stegen later beseftte dat de trances niet door iedereen als bijbels aanvaard werden, liet hij nieuwe leden er opzettelijk onkundig over. Omdat het verloop van leden in de beweging groot is, weet niemand er nu nog iets van. Ja, zelfs het bestaan wordt door de leden als leugens en laster van de hand gewezen.

Koos Greeff stelt over de trances het volgende: “Wie niet tot de *inner circle* behoort, kan dientengevolge de functionering van de trances niet bevestigen.”¹⁷

Kobus du Preez stelde tussen 1980 en 1981 een geschrift samen van alle beschikbare cassettebandopnames van Stegens toespraken over de oorsprong van de “opwekking”. Daarbij werd geen enkele verwijzing

¹² E. Redinger, getuigenis punt 37; H. Bartels, verklaring van 21-03-2000 aangeboden aan de commissie van de Zuid-Afrikaanse *Evangeliese Alliansie* (zie paragraaf 6).

¹³ Het uitrekken van schoenen is bij de Zionisten een bekend gebruik.

¹⁴ E. Redinger, getuigenis punt 37.

¹⁵ J.A. van Rooy, interview 8-11-2004.

¹⁶ 1 Korintheërs 1:12.

¹⁷ J.W. Greeff, email van 30-01-2004.

naar de trances gedaan. Nadat du Preez in 1986 Kwasizabantu had verlaten, hoorde hij jaren later van het bestaan daarvan.¹⁸

Toch heeft een aantal ex-leden Stegen verrast tijdens trances met Magasa of Lindiwe. Zij leggen een verklaring af, waarvan sommige hier zijn weergegeven: Redinger, Mabaso en Röttcher¹⁹ waren ooggetuige van trances.

Redinger was een keer getuige van een trance in Claridge. Magasa sprak in tongen een paar woorden van instructie uit, die Erlo Stegen opschreef. Toen ze daarna met de auto naar Durban vertrokken maakte iemand onderweg een opmerking over de woorden die Magasa had gesproken. Zij was heel blij om het te horen, want ze vertelde dat ze nooit wist wat ze sprak. Dit betekent dat zij helemaal opgaat in een trance. Wijlen de heer Gerhard Engelbrecht en anderen zijn ook getuige geweest van soortgelijke sessies.²⁰

Daarnaast zijn Bartels, Williams, Bodo Stegen belangrijke personen die het bestaan van deze praktijk bevestigen.²¹ Stegen vertelde dat Magasa zijn persoonlijke gave van God was, omdat zij voor hem in trance wilde gaan om het woord van God aan hem bekend te maken.²²

Op de verzoeningsconferentie van Claridge in 1977 werd vastgesteld dat door het spreken in trance “boodschappen van God” werden ontvangen, die een wezenlijke invloed op de leiding van Kwasizabantu hadden en via hen op de medewerkers en gemeenteleden.

De daartoe ingestelde commissie van de Zuid-Afrikaanse *Evangeliese Alliansie* verklaarde in juni 2000, dat Magasa (Hilda Dube)

¹⁸ K. du Preez, email van 01-11-2013.

¹⁹ L. Röttcher, H. Bartels, gesprek met Redinger op 06-09-2009 (zie hoofdstuk 1, n. 50).

²⁰ E. Redinger, Getuigenis punt 36.

²¹ H. Bartels, interview 13-11-2004; B. Stegen, interview 24-11-2004; A. Williams, interview 15-07-2006.

²² C.N. Peckham, *Assessment of Kwasizabantu*, 19-02-1999.

“boodschappen van God” ontving, die Stegen voor authentiek houdt en aan zijn gemeente oplegt. Voor de commissie was dit onaanvaardbaar en niet in overeenstemming met de bijbelse normen.²³

Contact met satanisten?

Van sommige mensen wordt verteld dat zij contact onderhielden met zogenaamde satanisten, zoals van de jonge vrouw die onder bijzondere wonderen genoemd wordt. Een andere vrouw, die aan het hoofd stond van het meisjesinternaat, zou contact gehad hebben met satanisten. Zij geeft hiervan anoniem het volgende getuigenis.²⁴

“In 2010 werd de 14 jarige Imbali Mxolo naar Kwasizabantu gestuurd om de beweging te infiltreren. Zij zou een “topsatanist” zijn, maar was schijnbaar tot bekering gekomen. Door haar achtergrond was ze in staat sommige schoolkinderen te identificeren als satanist, omdat zij die herkende van “ontmoetingen onder de zee”²⁵, zo werd ons verteld. Imbali was heel brutaal en maakte zich schuldig aan blasfemie. Ondanks dat hingen Stegen en de zogeheten “tantes” Thofози Dube, Eunice Ngcamu, Jabu Majola en Phiwapi Shange aan haar lippen. Ze werd zelfs gevraagd voor de staf te spreken, terwijl ik me af vroeg waarom ze haar aan het woord lieten. Zelfs in de nacht werden sommige meisjes uit de slaap gewekt en beschuldigd van “satanisme”. Geen van de kinderen mocht ook maar iets aan de ouders vertellen.

²³ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika, Verslag van 23 juni 2000 aangaande Kwasizabantu, punt 4.1.

²⁴ Dit getuigenis werd in gedeelten op <http://www.ksb-alert/forum> geplaatst en wel van 31-05 tot en met 11 juni 2013. Het forum was geen lange levensduur beschoren en werd enige tijd na de lancering opgeheven.

²⁵ “Ontmoetingen onder de zee” zijn opvattingen die voorkomen in mythen en sagen over van oorsprong West-Afrikaanse watergoden (voor de watergod uManlanbo, zie: Kronos nummer 30, pp. 184-199). De denkbeelden over het rijk onder het water zijn gaandeweg

(dvd's en televisie) ook in Zuid-Afrika bekend geworden ofschoon Ulwandle, de zee, voor de Zoeloes als gevaarlijk geldt.

Sommigen kinderen raakten door de geweldige psychische druk, vrees en verwarring getraumatiseerd. Het is niet verwonderlijk dat kinderen bij de eerste de beste gelegenheid Kwasizabantu verlaten en het christelijke geloof vaarwel zeggen. Toen ik mijn counselor (Olsen) hiervan op de hoogte bracht zei hij dat Westerlingen de Afrikaanse manier van denken heel moeilijk konden begrijpen.

Op speciale bijeenkomsten onder leiding van de tantes, Imbali Mxolo en Elaine Moodley werd de vraag gesteld: “Wie van jullie heeft de afgelopen tijd met de satan gesproken?” Ik werd ondervraagd over mijn geloofsbrieven. De tantes wilden mij dwingen om toe te geven dat ik demonen achter op mijn schouders voelde hangen.²⁶ Bij een andere ontmoeting werd een man voorgesteld, die vanaf het begin bij de diensten was geweest. Hij was een zogenaamde “sponge”, iemand die uit zijn lichaam was getreden.²⁷ De “sponge”, Imbali en Elaine vertelden dat ze regelmatig elkaar buiten het lichaam ontmoetten. De “sponge” ging die avond voor me staan, keek me recht in de ogen en zei: “Ik heb jou in 2003 ‘onder de zee’ ontmoet”. Als eerste reactie lachte ik en ontkende natuurlijk, want in 2003 was ik kapitein in het Leger des Heils. Ik vertelde de tantes: Je kunt me voor koor 1 plaatsen en laat dan de Heilige Geest de waarheid blootleggen,²⁸ want ik heb niets te verbergen.

De bedenkingen tegen mij bleven voortduren, want plotseling werd ik uit het koor gezet om mijn leven te overdenken. Meer en meer werd ik me er van bewust dat de “tantes” vals waren en als een kameleon van kleur veranderden. Mijn wereld stortte in en ik vroeg

²⁶ Dit is een opvatting uit traditionele Zoeloerelgie die *ukaguliswa uMoya* genoemd wordt. Als iemands schouders pijn gaan doen, veronderstelt men dat de geesten contact zoeken. In de traditionele Zoeloerelgie wordt iemand die dit overkomt gezien als een kandidaat om isangoma te worden.

²⁷ T.K. Oesterreich, *Der Okkultismus im modernen Weltbild*, aangehaald in K.E. Koch, *Seelsorge und Okkultismus*. Het totaal laten verdwijnen en weer tevoorschijn laten komen van een voorwerp of persoon wordt dematerialiseren en rematerialiseren genoemd.

²⁸ Dit koor treedt op als een soort rechtbank.

me af of zij wel met de christelijke God in contact stonden. Ik was bereid mijn zonden te belijden, maar hoe kon ik bewijzen niets te maken te hebben met “ontmoetingen onder de zee”? Voor mij staat vast dat Thofosi op Kwasizabantu de lakens uitdeelt. Samen met de “tantes” onthult zij allerlei geheimen. De mensen zijn zo verblind dat ze niet zien welke macht haar deze autoriteit heeft verleend.”

Het debacle van Kranskop

In 1975 zorgde Lindiwe Dube voor een maandenlange hype, die de geschiedenis in ging als het debacle van Kranskop. De kinderen moesten hun leven beteren, want zij hadden ondanks de opwekking nog racistische neigingen. Lindiwe riep de kinderen en enige volwassenen in trancetoestand op voor een conferentie op de boerderij van Ewald Witthöft nabij Kranskop.²⁹ Één van de volwassenen die opgeroepen werd, was Helga Hirth uit Duitsland. Na lang aandringen van Stegen kwam zij en was getuige hoe bizar de kinderen behandeld werden.³⁰ Ook werd iemand, die in het buitenland verbleef, opgetrommeld.³¹ Het leverde hen beide totaal niets op en alles was vergeefs. Dit laat zien hoe groot de macht van Stegen over zijn volgelingen is.

Toen Mabaso zijn zoon Smanga bracht, zag hij hoe Lindiwe haar bewustzijn verloor en in trance viel en zonden van peuters en kinderen bekend maakte. Stegen schreef elk detail nauwkeurig op. Als straf werden de kinderen door Arno Stegen, Thofosi en Lindiwe bont en blauw geslagen, ja zelfs tot bloedens toe afgeranseld.³²

Thofosi nam zelfs kleuters van 3 en 4 jaar en legde hun hand op de kachel om te voelen hoe heet de hel is. Voor het slaan liet Stegen de kinderen bidden en daarna danken voor de straf. De kinderen

²⁹ B. Mabaso, interview 15-II-2004; Redinger E, interview 11-II-2004.

³⁰ H. Hirth, telefonisch interview 15-12-2005.

³¹ W. Mhambi, getuigenis.

³² D. Stone, interview 2-07-2006; Lorentz Freese email d.d. 17-03-2004 aan zijn zwager E. Redinger betreffende een waarschuwing aan het adres van Stegen over het slaan van zijn kinderen; H. Hirth, getuigenis tijdens de conferentie van ex-leden in Kirchenkirnberg op 7 en 8 oktober 2000.

werden dagenlang gekweld en mochten pas vertrekken als Lindiwe in trance toestemming gegeven had. Negen slachtoffers hebben hiervan een verklaring afgelegd.³³ Sommigen dragen daarvan tot op de dag van vandaag nog letterlijk de littekens en anderen lijden nog onder de traumatische gevolgen van Stegens horror. Bijna alle slachtoffers hebben het geloof de rug toegekeerd.³⁴ De onmenselijke lijfstraffen hebben zich tot in het begin van de jaren negentig voortgezet onder de schoolkinderen.³⁵

Leiders en zielzorgers adviseerden tot kort geleden mannen hun vrouw en kinderen te slaan wanneer die ongehoorzaam zijn.³⁶ Het slaan van kinderen is een geaccepteerde gewoonte van de Zoeloecultuur,³⁷ waardoor men meent kwade geesten te kunnen verdrijven.³⁸ Deze geschiedenis na is te lezen in het boek van K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, maar dan zonder de horrorverhalen.³⁹

Huwelijken in de Zoeloe context

Voor Westerse begrippen neemt Kwasizabantu een exclusief standpunt in voor de totstandkoming van het huwelijk. De vraag luidt welke invloeden daarbij een rol gespeeld hebben. Om hier inzicht in te krijgen volgt eerst een korte omschrijving van het traditionele Zoeloehuwelijk en daarna een omschrijving van de gebruiken van de Hermannsburgse zending in de inheemse kerken.

³³ Zie Appendix 3, pp. 235-239. Getuigenissen van slachtoffers of hun ouders van het Debacle van Kranskop.

³⁴ B. Mabaso, interview 15 november 2004.

³⁵ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika, Verslag van 23 juni 2000 aangaande Kwasizabantu.

³⁶ Getuigenis van Neville en Byrill Laing van 30 mei 2009.

³⁷ Mangosuthu Buthelezi, IFP leider, in the Natal Witness van 4 februari 2000.

³⁸ B. Mabaso, interview 15-11-2004.

³⁹ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 314, 315: Erlo en zijn team trokken zich terug in Kranskop om te bidden en hielden een conferentie voor volwassenen en kinderen. Het was in deze dagen dat de Heer weer sprak tot het team door de elfjarige Lindiwe.

Het traditionele Zoeloehuwelijk

De Zoeloecultuur bood jonge mensen de ruimte om verliefd te zijn en naar elkaar toe te groeien. Zelfs kinderen die de puberteit nog niet bereikt hadden, kenden al een bepaalde vorm van omgang met elkaar. Wel werden de jonge meisjes streng gecontroleerd of zij nog maagd waren door een groep oudere meisjes of vrouwen (*umhlanga* ceremonie). Dit gebruik werd tot na de pubertijd gehandhaafd.

Wanneer een Zoelojongen zijn oog op een meisje had laten vallen, openden zijn ouders de onderhandelingen over de *lobola* (bruidschat) met de ouders en de stam van de aanstaande bruid.

Wanneer de jongeman geaccepteerd werd en de verloving was correct verlopen, werd het vanaf drie maanden voor het huwelijk door de ouders van het meisje oogluikend toegestaan dat beiden nu en dan samen sliepen en zogenaamd alleen extern seksueel contact hadden. Na de voltrekking van de huwelijksceremonie kwam de bruid in de hut van de bruidegom wonen.⁴⁰

In Nqutu is de *umhlanga* ceremonie opnieuw ingesteld door de chieft. Het onderzoek bracht aan het licht dat van de duizend meisjes slechts één maagd was. Koning Zwelithini roept ieder jaar de jonge meisjes vrijwillig op naar Nongoma (een koninklijke kraal van koning Zwelithini) te komen voor de zogenaamde *umhlanga* ceremonie en dans.⁴¹

Ondanks dat het aantal Zoeloestammen groot is, zijn hun gebruiken voor zover zij in Kwazulu-Natal verblijven dezelfde. De afgelopen decennia hebben de Zoeloes in zedelijk opzicht een proces van aanpassing ondergaan aan de moderne cultuur.

⁴⁰ E. J., Krige, *The Social System of the Zulus*, 1962, pp. 105f.

⁴¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Umhlanga_ceremony Wie aan de koninklijke dans wil meedoen, is verplicht om de *umhlanga* ceremonie te ondergaan. De afgelopen jaren vonden de testen plaats onder enig protest.

Het huwelijk bij de Hermannsburgse zending

In de inheemse kerken was het jongelui en verloofden niet toegestaan voor het huwelijk elkaar ook maar aan te raken of samen in een kamer te zijn. Elk fysiek contact zoals een hand geven of zoenen was verboden. De inheemse christenen werd de negentiende-eeuwse moraal opgelegd, die de Hermannsburgse zendelingen uit Europa hadden meegenomen.⁴²

Het huwelijk bij Kwasizabantu

Dromen over het huwelijk

Een jongeman vertelde Stegen over zijn gevoelens voor een meisje. Niet hijzelf, maar Stegen sprak met het meisje, dat hij op de hoogte stelde van de gevoelens van de jongeman. Stegen raadde haar aan voor de kwestie te bidden. Kort daarna kreeg ze een droom waarin ze zich aan een zijkant van een grote kamer bevond. Er stond een tafel in het midden met daarop een prachtige vaas, die het huwelijk symboliseerde. Door een zijdeur kwam opeens de jongeman in kwestie binnen, legde iets in de vaas zonder acht op haar te slaan en verliet de kamer. Het meisje hoorde een stem, die haar opdroeg het voorwerp dat zij in haar hand hield ook in de vaas te doen. Toen ze keek zag ze een halve kroon⁴³ in haar hand en in de vaas ook één. Op het moment dat zij haar halve kroon in de vaas legde, werden de halve kronen plotseling één hele. Vervolgens ging ze naar Stegen en vertelde hem door de droom zekerheid te hebben om de jongeman te trouwen.⁴⁴ Deze droom zou een belangrijke rol gaan spelen hoe een jongen een meisje het hof behoort te maken bij Kwasizabantu.

⁴² M. Mabaso, interview 07-09-2014. Briefwisseling met G. Lademann-Priemer 14-07-2014.

⁴³ De halve kroon staat voor “half a crown”, een gevolg van de Britse overheersing van Zuid-Afrika.

⁴⁴ C. Peckham, *Assessment of Ksb*, d.d. 19-02-1999; vlg. K.E. Koch, God onder de Zoeloes, p. 242.

Arrangeren en manipuleren van huwelijken

Door een waas van geheimzinnigheid omgeven en tot een boven-natuurlijke status verheven, meent Stegen sindsdien huwelijken te moeten arrangeren. Voor wie trouwen wil met de zegen van Kwasizabantu loopt sindsdien de route via de leider, die gemengde huwelijken verboden heeft. Geeft hij fiat voor een huwelijk dan pas worden de ouders ingelicht en volgt direct een verlovdienst, waarbij Stegen tussen huwelijkskandidaten instaat om aan te geven dat zij nog niet één zijn. In de dienst zit het toekomstige paar niet naast elkaar, geven elkaar geen hand en na de verloving volgt geen kus. Tot hun huwelijk mogen geliefden elkaar niet leren kennen of ontmoeten. Behalve om voorbereidingen te treffen voor onder andere de bruiloft en de woning mogen ze elkaar zien in het bijzijn van de leiding. Het huwelijk wordt snel daarna voltrokken om de jonge mensen voor verzoeken te bewaren. Kwasizabantu meent op deze manier reinheid op seksueel gebied te waarborgen.⁴⁵

Wanneer er procedurele fouten worden gemaakt, worden de huwelijkskandidaten genegeerd en doodgezwegen, zodat ze uiteindelijk verdwijnen. Met andere woorden: de verloving en het huwelijk mogen niet meer op Kwasizabantu plaats vinden.⁴⁶ Men begint al jong de kinderen te verbieden met de andere sekse te communiceren. Op de scholen van Kwasizabantu worden overtredingen zwaar bestraft. Deze gedragslijn is zo belangrijk dat na de schoolvakanties de Zoelomeisjes naar traditioneel gebruik, gecontroleerd werden of ze nog maagd waren.⁴⁷

⁴⁵ W. du Toit, *God se Genade* (Afrikaanse uitgave), p. 87.

⁴⁶ Mobbing is hiervoor de specifieke aanduiding.

⁴⁷ Natal Witness, 02-02-2000: *Dozens tell their own stories of abuse at KZN mission.*

Ondermijning van de instelling van het huwelijk en het gezin

Aan de andere kant zet Stegen aan tot echtscheiding wanneer één van de echtgenoten twijfelt aan zijn koers. Hier volgen slechts enkele voorbeelden uit Zuid-Afrika en Europa.

1. De eerste aanzetten tot echtscheiding vonden plaats tijdens de opwekking in Mapumulo en betrof de echtparen Ntsibande en Ximba.⁴⁸
2. In dezelfde periode werd op Constance Masango druk uitgeoefend om te trouwen met een man die Thofozi in een droom gezien had. De man bleek ontrouw en na korte tijd scheidden zij.⁴⁹
3. Rond 1988 liet Annelie du Preez zich van haar man Kobus scheiden, nadat hij twijfels had geuit over Kwasizabantu.⁵⁰
4. Ex-leden, die anoniem willen blijven en voor de commissie van de *Evangeliese Alliansie* getuigden, vertelden dat sommigen niet met hun geliefden mochten trouwen, maar met een ander in het huwelijk verbonden werden.
5. Verder zijn er situaties bekend van vrouwen die door de leiders aangemoedigd werden om te scheiden, als hun man zich niet aan hen wilde onderwerpen.⁵¹
6. Een vrouw verklaarde niet meer aan haar huwelijksbelofte gebonden te zijn, omdat haar man gebroken had met Kwasizabantu.⁵²
7. Ook zijn gevallen bekend waar huwelijksaanzoeken niet werden doorgegeven aan de betrokken vrouwen.⁵³
8. In een ander geval mocht een vrouw niet weten wie haar wilde trouwen en moest zij “blind” worden uitgehuwelijkt. Vier jaar

⁴⁸ N. Ximba, interview 14-II-2004.

⁴⁹ E. Redinger, getuigenis, 2000.

⁵⁰ K. Du Preez, getuigenis van 23 juni 2000; M. Frische, H. Trauernicht, J. Trauernicht, *Een huwelijk gaat stuk op Kwasizabantu*, 2000.

⁵¹ Commissie van de *Evangeliese Alliansie van Suid-Afrika*, Verslag van 23 juni 2000 aangaande Kwasizabantu.

⁵² L. Schönfelder, interview 10-6-2006.

⁵³ www.ksb-alert.com, *Haar hart zegt nee*.

lang viel Stegen haar lastig met de aanzoeken van een onbekende man.⁵⁴

9. Stegen verzette zich furieus tegen jonge leden die elders in een plaatselijke kerk een huwelijksprocedure à la Kwasizabantu wilden sluiten, omdat hij dit als zijn exclusief recht beschouwde.⁵⁵ De jongelui moesten zich bekeren of hun ouders dienden hen te verstoten.
10. Kinderen werden opgeroepen zich te scheiden van hun ouders wanneer zij “de weg” niet gingen.⁵⁶
11. In een geval, werd het een buitenstaander belet te trouwen met een lid van Kwasizabantu.

Het werd duidelijk hoe huwelijk en gezin in het verleden (en nog) ondermijnd werden. Bittere verdeeldheid en echtscheidingen waren het resultaat, gezinnen en families werden uit elkaar gescheurd (ook binnen de familie Stegen) als gevolg van de bizarre ideeën van de leiders.⁵⁷

De relatie tussen man, vrouw en kinderen staan aan een ernstig gevaar bloot. Ouders en kinderen, man of vrouw mogen niet met elkaar spreken over vertrouwelijke onderwerpen die hen bezig houden, maar moeten zich daarvoor bij een zielzorger melden. De zielzorger “kijkt” mee in de gezinnen, zodat de leden in vrees leven verklikt te worden. Man en vrouw steunen niet op elkaar: tussen hen in staat de zielzorger. Kinderen vertrouwen niet hun ouders voor leiding en bescherming.

Uitwassen en seksuele misdrijven onder de jeugd

Door de bemoeizucht van de leiders en de interventies in het liefdesleven vonden er seksuele vergripen plaats. Het is bekend dat meisjes

⁵⁴ www.ksb-alert.com, *Bruidegom onbekend*.

⁵⁵ D. Lütolf, interview in augustus 2007.

⁵⁶ F.H. Stegen, tijdens een jeugdconferentie in 1998 (Frankrijk).

⁵⁷ Comité van Verontruste Christenen van 19-02-2000, punt 2.9.

door een zielzorger werden gedwongen tot seksuele handelingen en daarna voor hoer werden uitgemaakt. Een ander meisje werd door een jongen van de beweging verkracht en daarna als schuldige aangewezen.

Zelfs is er een geval van moord bekend: de dader had regelmatig seks met een jonge vrouw. Toen zij aangaf niet langer door te willen gaan en het aan een zielzorger te vertellen, bracht hij haar om door wurging.⁵⁸

Ook is een geval bekend van een blank meisje dat zwanger raakte van een Zoeloejongen. Zij liet het kind elders geboren worden en gaf het af voor adoptie.⁵⁹ Na verloop van tijd keerde ze terug.

Ook bij buitenechtelijke geboortes worden in de regel vrouwen beschuldigd. De leiders geven vrouwen de schuld en laten mannen vrijuit gaan.⁶⁰

De slachtoffers worden helaas niet geloofd. Wanneer iemand de leiders vraagt naar het gedrag van de mannen, wordt geantwoord: "Waarom stel je deze vraag? Als God een broeder heeft vergeven, is het verschrikkelijk dat jij niet vergeeft."

Conclusies over seksualiteit en huwelijk

Wat betreft de gebruiken rond seksualiteit en huwelijk sloot Stegen zich hoofdzakelijk aan bij de moraalvoorstellingen die de Hermannsburgse zendelingen uit Europa hadden meegebracht en overbeklemtoonde die. Ook baseerde hij zich op een droom, die hij voor

⁵⁸ Natal Witness 12-08-2003: *Man strangled victim after sex*.

⁵⁹ Kleurlingkinderen die uit buitenechtelijke relaties tussen blank en zwart geboren werden, moesten ter adoptie worden afgestaan. Vanuit het gezichtspunt van Kwasizabantu is hier sprake van een dubbele overtreding, namelijk voorechtelijk geslachtsverkeer tussen twee verschillende rassen (zie *de ontugwet* uit 1927 aangevuld in 1950 door de Apartheidsregering - die seksuele relaties met ander ras verbood).

⁶⁰ B. Stegen interview 24-11-2004: D. Stegen had een buitenechtelijk kind van een Zoeloevrouw.

gezaghebbend hield. Een zekere tijd waren de maagdelijkheidstesten ook in zwang.

De morele druk door de aanspraak op reinheid en heiligheid is zo groot, dat seksuele overtredingen verzwegen worden, alsof ze niet gebeurd zouden zijn. En in plaats van de overtredders te bestraffen, worden de slachtoffers beschuldigd en meestal uit de beweging gestoten.

Een huwelijksvoorbereiding, die naar een geforceerd snel huwelijk leidt, brengt geen extra geluk en heeft geen bijzondere heiligheid in zich. Het tegendeel is het geval: bij Kwasizabantu worden dezelfde zonden bedreven die ook door andere christenen en ongelovigen worden begaan. De manier waarop een jongen een meisje het hof moet maken en hoort te trouwen is één van de heilige doctrines van Kwasizabantu. Wie tegenwerpingen maakt wordt geëxcommuniceerd. Dit geldt zowel voor de huwelijkskandidaten als voor de ouders. Elke poging om dit standpunt te veranderen wordt gezien als het met voeten treden van de heilige doctrine en traditie van de beweging. Wordt deze regel niet nagekomen dan zal heel de beweging in het verderf storten. Saillant detail is dat de *Ibandla lamaNazareth*a van Shembe (in Kwazulu-Natal) hetzelfde gebruik kennen en ook strafmaatregelen toepassen bij overtreding.⁶¹

De jongeren moeten op de voorgeschreven manier trouwen, *alsof deze methode een inzetting van God is*. Ondanks Stegens mening dat vrouwen onderdanig moeten zijn aan hun man, heeft hij aangezet tot echtscheiding. *Alhoewel het huwelijk een inzetting van God is*, prevaleert de gehoorzaamheid aan Kwasizabantu boven de gehoorzaamheid aan het Woord van God.⁶²

⁶¹ Vgl. A. Vilakazi, *The revitalization of African Society* 1986: p. 122.

⁶² Het feit dat wij Christus moeten volgen boven onze man of vrouw, wordt op subtiële wijze vervangen door de leugen dat man of vrouw de leiders van Kwasizabantu moeten gehoorzamen *ook al gaat het ten koste van hun huwelijk*. Ondanks dat in de wet van

Algemene conclusies

Het tevoorschijn komen van levende dieren en voorwerpen uit het menselijke lichaam wordt door Kwasizabantu verstaan als teken van bevrijding of genezing. Dit verschijnsel komt tegenwoordig nog zelden voor, toch zal de inheemse bevolking het zonder vragen aanvaarden en geloven.⁶³ In de antropologie wordt dit fenomeen geassocieerd met de activiteiten van tovenaars.

Bij Kwasizabantu lopen voorstellingen en invloeden van de Traditionele Religie en andere bovennatuurlijke denkbeelden door elkaar. Er is geen sprake van satanisme, maar sommige personen worden verdacht van het onderhouden van contact met zogenaamde satanisten. De vraag is in hoeverre men werkelijkheid en fantasie van elkaar weet te onderscheiden.

Wel is duidelijk dat Stegen zijn geestelijk leiderschap bewust heeft verbonden aan het charisma van zijn Zoeloeprofetessen. De geestelijke boodschappen, die zonder tegenspraak uitgevoerd horen te worden, hebben de levensloop van leden en ex-leden blijvend veranderd. Talloze levens zijn geruïneerd door de interventies van de leider in huwelijk, gezin en het liefdesleven van jonge mensen. Op deze manier oefent Stegen een geweldige pressie uit om de beweging in de greep te houden.

In de onderstaande vergelijkingen is het niet de bedoeling om het wereldbeeld van Afrika tegen dat van Europa af te wegen. Het gaat niet om de ontmoeting van Europa met Afrika, maar van het evangelie met die beide. Aan de hand van de onderstaande vergelijkingen kunnen leden en ex-leden van Kwasizabantu, inzicht krijgen in de oorsprong van de gebruiken.

God geschreven staat "Gij zult niet echtbreken" (Exodus 20:14). Dit is een overduidelijke vorm van geestelijk machtsmisbruik.

⁶³ L. Botha, briefwisseling met A. Pilon op 30-11-2005.

Invloeden van de Zoeloecultuur op Kwasizabantu	
de Zoeloecultuur	Kwasizabantu
1. botsen van culturen	
De Zoeloerelgie heeft goede eigenschappen in zich zoals, nederigheid, respect voor ouderen, familiebanden enz.	Gehoorzaamheid, nederigheid, vriendelijkheid, respect voor senioren en aanpassingsvermogen hebben prioriteit.
Vriendelijkheid, gehoorzaamheid, aanpassingsvermogen, flexibiliteit, respect voor ouderen, bescheidenheid hebben betrekking op de relatie met de medemens en het vermijden van conflicten of die te omzeilen met als doel vrede in de gemeenschap te hebben (J.A. van Rooy, <i>The traditional world view of black people in Southern Africa</i>).	De leiding probeert zo lang mogelijk botsingen te voorkomen en is voor haar volgelingen en buitenstaanders niet te doorgronden.
2. zich anders voordoen	
Eigenschappen die in kinderen ontwikkeld worden zijn niet: eerlijkheid, openheid, integriteit, standvastigheid en volharding (J.A. van Rooy, <i>The traditional world view of black people in Southern Africa</i>). Dit verschil in opvatting leidt dikwijls tot onbegrip en botsingen tussen blank en zwart.	Eerlijkheid, openheid, waarheid en gerechtigheid zijn niet zo belangrijk. Voor een goede verhouding mag men zich best anders voordoen en vooral niemand de waarheid zeggen. Leden en buitenstaanders worden door de leiders in onzekerheid gelaten.

3. communicatie	
Omdat de blanken openheid geven en rechrut spreken, vindt de inheemse bevolking hen brutaal. De blanken beschouwen de Zoeloes op hun beurt als bedriegers (J.A. van Rooy, <i>The traditional world view of black people in Southern Africa</i>). Ondanks dat de bantoes over aangeleerde kennis van de westerse cultuur beschikken, heeft voor hen de muntu wijsheid van Afrika prioriteit (P.C. Tempel, <i>la Philosophie Bantoue</i> , 1945).	Als de relaties geen schade leiden en er geen breuk ontstaat met een gewoonte of bepaling van Kwasizabantu, dan is een daad nooit "zondig". Het omgekeerde is ook waar: als je doet wat waar, rechtvaardig en eerlijk is en het zou relaties schaden, dan is dat "zonde".
4. gedrag bij tegenstellingen	
Als er verschil van opvatting bestaat tussen de Zoeloes, die leiden tot geschillen, ontvangen zij elkaar niet langer, eten niet meer samen en verbreken elk contact (Hilde Dube, uitspraak tijdens samenspreking met de gemeente te Tugela Ferry, 28-06-2000).	Voormalige leden worden afgesneden van elke gemeenschap met Kwasizabantu. Ex-leden worden zwartgemaakt, gemeden en tot slot verzwegen.
5. geen geschreven documenten	
Alle belangrijke contracten zijn mondeling en moeten bij de bantoes voor getuigen voltrokken worden (F.P. Bruwer, <i>Die bantoe van Suid-Afrika</i> , 1963, p. 176).	Afspraken of overeenkomsten worden meestal niet schriftelijk vastgelegd, maar worden in het bijzijn van leiders of zielzorgers voltrokken.

Overzicht van overeenkomsten tussen Kwasizabantu en Zionistische stromingen	
kenmerken van zionistische stromingen	kenmerken van Kwasizabantu
1. eigen “heilige geschiedenis”	
De zionistische stromingen kennen naast de Bijbel een zorgvuldig beschreven heilige geschiedenis. Ze hebben een sterke morele regelgeving en grijpen terug op de “Vroeg Christelijke kerk” (M.L. Dancel, <i>Zionism and Faith-healing in Rhodesia</i> , 1970, p. 14).	Stegen duidt de eerste gemeente met het woord “oergemeente”. In de eerste hoofdstukken van zijn boek gebruikt hij talloze keren de woorden “de eerste kerk”, de eerste christenen”, “de eerste liefde” en “de eerste werken” om aan te tonen hoe nauw betrokken hij is bij de “Vroeg Christelijke kerk”. (E.H. Stegen, <i>Opwekking onder de Zoeloes</i> , 1989, pp. 45-48).
2. bedevaartsoord	
Veel bewegingen beschikken over een heilige berg of plaats, die de verbinding tussen hemel en aarde symboliseert. Isaiah Shembe gaf aan de <i>Ibandla lamaNazareth</i> de berg <i>Nhlangakazi</i> en <i>Ekuphakameni</i> . De Zionisten hebben “Zion City Moria”, waar jaarlijks honderdduizenden aanhangers heentrekken.	De aanhangers van Erlo Stegen zien de nederzetting Kwasizabantu, nabij Kranskop, als “de geopende hemel”. Een plaats waar God op een bijzondere manier aanwezig is. Regelmatig wordt Kwasizabantu door duizenden bezocht.
3. ziekenhuis	
De boodschap van genezing is een aspect dat nauw geïntegreerd is in de traditionele religie, omdat het hoort bij hun hollistische levensbeschouwing (G.C. Oosthuizen, <i>The Birth of Christian Zionism in South Africa</i> , 1987, p. 51a).	Stegen vertelt dat God in het begin van de opwekking mensen op een wonderlijke manier genas. Toen dat bekend werd, stroomden de mensen van heinde en verre toe om genezen te worden. Voor de huisvesting van deze zieken werd een ziekenhuis gebouwd (Videofilm “Vuur in Zuid-Afrika”, 1987 Evangelische Omroep – Nederland).

4. pastoraal programma	
Het gehele zionistische “ziekenhuisprogramma” is pastoraal georiënteerd. Per dag zijn er twee gebedsdiensten die uitmonden in het opleggen van handen bij de zieken. Het contact met de voorgangers op vaste tijden, brengt de patiënt terug in een persoonlijke relatie met God en de wereld van de geesten (M.L. Daneel, <i>Zionism and Faith-healing in Rhodesia</i> , p. 33). Bij de aanpak wordt naar “de gehele mens” gekeken, dus naar alle aspecten van het totale menselijk bestaan (G.C. Oosthuizen, <i>The Birth of Christian Zionism in South Africa</i> , p. 51b).	In het ziekenhuis van Kwasizabantu worden geen genezingsdiensten gehouden, maar men houdt dagelijks diensten die gericht zijn op belijden van zonden. Zij oefenen hiertoe druk uit. Zonder het belijden van zonden wordt er niet voor de zieke gebeden. De duivel zou door onbeleden zonden recht houden op het leven van de patiënt.
5. opstanding uit de dood	
Daneel beschrijft hoe een kind door een apostel met de naam Samuël uit de dood wordt opgewekt. Samuël gaf het kind daarna terug aan de ouders. De mensen, gelovig of ongelovig, geloofden hierdoor God (M.L. Daneel, <i>Zionism and Faith-healing in Rhodesia</i> , p. 15).	Thofози zou opgestaan zijn uit de dood. Een voormalig medewerker vroeg aan één van de getuigen van dit voorval: “Hoe laat stierf Thofози, hoe laat kwam ze weer tot leven, wat was de datum, was er een dokter, een politieagent?” Hierop kon geen enkel bevestigend antwoord gegeven worden.

6. subtiële psychologische druk	
De leden zijn onderworpen aan subtiële psychologische druk zonder zich hier ook maar iets van bewust te zijn. Hij wordt volledig opgenomen in een gemeenschap met een dagelijks programma dat hem volledig in beslag neemt (M.L. Daneel, <i>Zionism and Faith-healing in Rhodesia</i> , p. 31).	De leden en bezoekers zijn zich niet bewust van de subtiële psychologische druk die op hen wordt uitgeoefend. Men neemt eensgezind deel aan het dagelijkse programma en zal daarvan niet afwijken.

7. zelfwerkzaamheidprojecten	
De inheemse evangelisten zijn selfsupporting en worden geassisteerd door hun volgelingen die door hun liefdedienst hun land bewerken en de oogst binnen halen (G.C. Oosthuizen, <i>The Birth of Christian Zionism in South Africa</i> , p. 51c). Zij leren dat de kerk en economische ontwikkeling aparte werelden zijn. Maar dat materiële bescherming een belangrijk aspect is van het menselijke bestaan (G.C. Oosthuizen, <i>The Birth of Christian Zionism in South Africa</i> , p. 52g).	Kwasizabantu heeft in Zuid-Afrika een bedrijfsketen opgebouwd met een miljoenenomzet. “Silverstreams” maakt producten, die op de vrije markt verkocht worden. “aQuellé” producent van mineraalwater is derde producent van mineraalwater op de Zuid-Afrikaanse markt. Verder zijn er allerlei andere activiteiten: veehouderij, pluimveehouderij, varkensmesterij, kippen- legbatterij, avocado- en kiwiplantages, broodbakkerij, houtbewerkerij, technische dienst en garage.
De voltijsd profeten die in Zion City Moria verblijven, helpen soms de boeren om het land te bewerken, adviseren de kerkvergadering in het geval van Johane Manami, die handwerklieden opleidde (M.L. Daneel, <i>Zionism and Faith-healing in Rhodesia</i> , 1970, p. 36).	

8. samenwerking blank en zwart	
Er bestaat een hartelijke relatie tussen blanke en zwarte leiders. De mensen van het eerste uur, betrokken de zwarte leiders vanaf het begin actief bij de besluitvorming (G.C. Oosthuizen, <i>The Birth of Christian Zionism in South Africa</i> , p. 52).	In de beginperiode te Mapumulo waren Stegens naast medewerkers bijna uitsluitend Zoeloevrouwen. Later zijn op allerlei niveaus in de organisatie de zwarte en blanke medewerkers geïntegreerd.
9. adoratie van de leiders	
Het leiderschap van de Onafhankelijke Kerken is een kopie van het koningschap van het Zoeloevolk. De leider “Bischop”, “Overseer”, of “President” is de koning (inkosi) en de kerk is zijn stam. In bepaalde situaties is dit patroon concreet overgenomen van het inheemse Zoeloemodel. Maar in andere gevallen is dit patroon “gekerstend”. Een van de hoofdfactoren waardoor iemand in een onafhankelijke kerk een hoge leiderschapspositie kan bereiken is zijn relatie met de koninklijke familie (B.G.M. Sundkler, <i>Bantu Prophets in South Africa</i> , p. 102).	Kwasizabantu kent een niet-gekozen hiërarchische structuur volgens het piramide model. De loyaliteit aan de leiders is zodanig, dat hun volgelingen van buitenstaanders geen afwijkende mening kunnen verdragen of aanhoren. Aanvallen op de leiders worden gezien als rebellie tegen God. Eens tijdens een bijeenkomst kwam Muzi Kunene aan het woord. Hij preeste de “overwinningen” van Stegen, zoals de traditionele Zoeloes hun lof bezingen in de izibongo voor hun koning (K. du Preez, 1985).

10. toepassen van lijfstraffen	
IFP leider Mangosuthu Buthelezi verklaarde dat het slaan van kinderen tot de geaccepteerde praktijk van de Zoeloetraditie behoort. Hij reageerde op beschuldigingen dat kinderen geslagen worden op de locatie Kwasizabantu in Kwazulu-Natal (The Natal Witness, 4 Februari 2000).	Kwasizabantu heeft volwassenen, tieners en zelfs kleine kinderen vreselijke straffen toegebracht. Kinderen en peuters werden tot bloedens toe geslagen. Zij veronderstellen, evenals in de traditionele religie dat de boze geesten uit de mens geslagen kunnen worden. Een jongeman, die een brief geschreven had aan een meisje, werd geslagen tot de dood er op volgde. Vervolgens werd de zaak “geregeld” met de politie (J.W. Greeff, Hand in Hand mit dem Geheimdienst des Apartheid-Regimes, Februari 2000).
11. het Oude Testament prevaleert	
De verschillen tussen het Oude en het Nieuwe Testament worden als een probleem ervaren. Het Oude Testament prevaleert. Europese monogamie zou slechts een uitvinding van Paulus zijn etc. (B.G.M. Sundkler, <i>Bantu Prophets in South Africa</i> , p. 277).	Er bestaat een tendens om meer uit het Oude Testament te preken, mogelijk vanwege de legalistische benadering van het geloof.
12. op heilige grond	
Veel Zionisten voeren zorgvuldig details uit van de wet van Mozes o.a. het uitdoen van schoenen voor ze de plaats van samenkomst betreden (B.G.M. Sundkler, <i>Bantu Prophets in South Africa</i> , p. 191).	Bij ontmoetingen met Magasa moesten de aanwezigen hun schoenen uittrekken voor zij in trance ging spreken (E. Redinger, Reflections on the Early Years of Ksb).
13. maagdelijkheids onderzoek	
Dit is een inheemse traditie van de Zoeloes. Ms. Andile Gumede van de “Isivivane Samasiko Nolvazi”, zag veel goeds in deze culturele praktijk. “Virginity Testing is our culture” (Commission on Gender Equality -Virginity Testing Report 12-14 juni 2000).	Kwasizabantu kende in het verleden ook maagdelijkheidsonderzoeken bij de kinderen van de Domino Servite School. De jaarlijkse controle vond plaats na de schoolvakanties door oudere vrouwen.

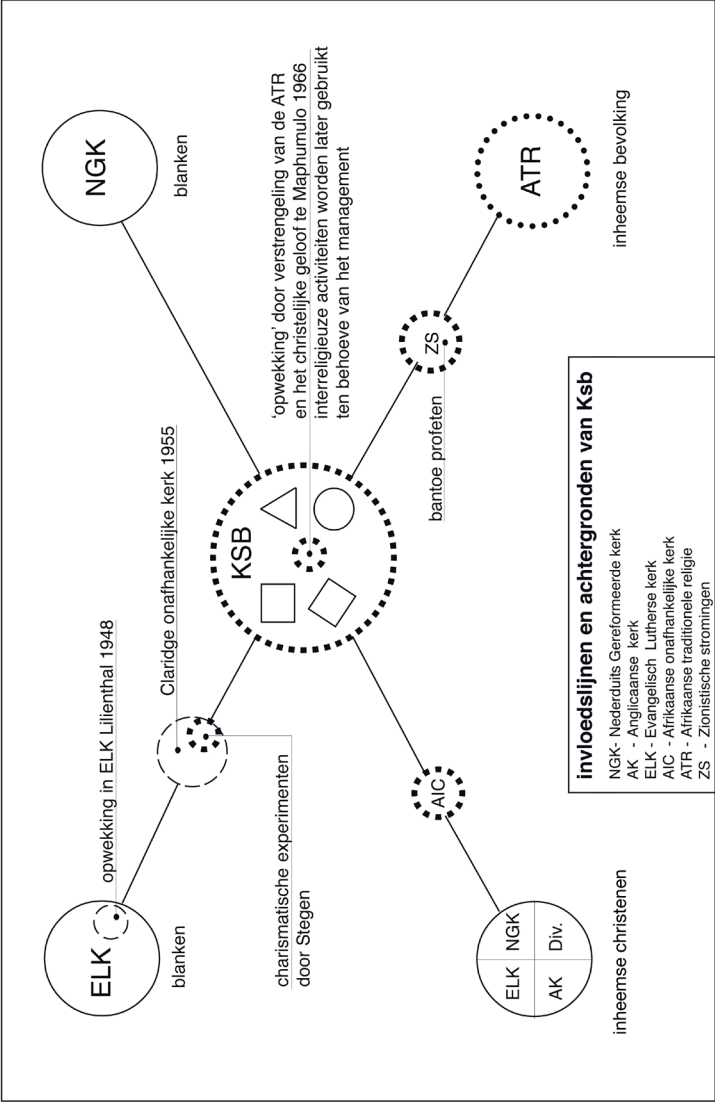

figure 3 - invloedslijnen en achtergrond van Kwasizabantu

HOOFDSTUK 5

Toetsing van de eigen geschiedschrijving van Kwasizabantu aan nieuwe bronnen

Inleiding

Stegen beseftte dat wilde hij succes hebben, hij boeken over de opwekking moest publiceren. Hij verzamelde hiervoor allerlei voorvallen en wonderen uit het verleden. Het eerste boek “God onder de Zoeloes” van K.E. Koch verhaalt over wonderen en tekenen van 1966 tot 1976 en in het tweede “Opwekking onder de Zoeloes” geeft Stegen eigen ervaringen weer en legt verband tussen “de opwekking” en de vroeg-christelijke kerk.¹ Sinds er nieuw bronnenmateriaal beschikbaar is gekomen rond 2000 en veldwerk is verricht, bestaat de mogelijkheid tot een vergelijkend onderzoek met de bovenstaande boeken. Hiervoor zijn de interviews met ooggetuigen en de artikelen van Redinger² van grote betekenis gebleken.

De vraag is of de historische werkelijkheid recht is gedaan in de geschiedschrijving van Kwasizabantu en welke fundamentele feiten daarvan de ruggengraat vormen. Opmerkelijk genoeg is Stegens feitenmateriaal hoofdzakelijk afkomstig van een beperkt aantal mensen,

¹ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, pp. 45-48.

² E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001; E. Redinger, *The book “God among the Zulus” - true or not true*, 30-01-05 (zie voor alle artikelen van Redinger www.ksb-alert.com).

namelijk de families Stegen en Dube, hun vrienden en meest intieme en getrouwe medewerkers.

Wie zich een goed oordeel wil vormen over deze boeken, moet zich afvragen wie de auteur en getuigen zijn en met welk motief zij iets doorgeven. Tot het ogenblik waarop nieuwe bronnen beschikbaar kwamen, was men voor de kennis van toen afhankelijk van hun selectie van feiten.

Tot 1999 hadden theologen van naam, afkomstig uit verschillende landen en denominaties, overwegend positief over Kwasizabantu geschreven. In de academische wereld verschenen verscheidene artikelen in wetenschappelijke tijdschriften. Voor hen was Kwasizabantu door haar groei een interessant studieobject. De theologen baseerden zich hoofdzakelijk op de prediking en beoordeelden die vanuit het perspectief van de Westerse theologie. Het is onduidelijk of door hen onderzoek heeft plaats gevonden naar de geschiedenis, antropologie en interculturatie. Zeker is dat geen van hen de bovennatuurlijke ervaringen op het spoor is gekomen.

Werkwijze

Het vergelijkend onderzoek heeft betrekking op de bovenstaande boeken, aangezien die terugvoeren naar de oorsprong van de opwekking. Voor zover de ooggetuigenverklaringen van Ximba, Mbambo, Mabaso, Redinger, Bodo Stegen en Hirth opheldering kunnen geven, zal een nieuw beeld ontstaan van de geschiedenis. Drie theologen geven een evaluatie van hun bevindingen ten aanzien van deze boeken: Dr. Jantzen deed enige ontdekkingen over het boek “Opwekking onder de Zoeloes”, Ds. Krol vindt de bewijsvoering van “God onder de Zoeloes” gebrekkig en Ds. Maritz stelde persoonlijke vragen over de wonderen aan de leiders. Daarna worden de aantallen bezoekers

uit het begin en heden onderzocht. Als laatste wordt het effect van de opwekking Kwasizabantu getoetst.

Bespreking van het boek “Opwekking onder de Zoeloes” van E. Stegen

Stegen laat er geen twijfel over bestaan: duizenden Zoeloes en Xhosa's kwamen tot bekering.³ De eerste heidenen doken uit het niets op en kwamen uit innerlijke aandrang hun zonden belijden in Mapumulo. Onder hen was een heks, die 7 km verderop een opleidingsschool voor heksen leidde en vreselijk gekweld werd door kwade geesten. Zij zei: “Als Jezus mij nu niet redt, dan sterf ik vandaag nog en ga naar de hel”. Bij haar bevrijding was het alsof honden blaften en varkens schreeuwden.⁴

Stegen vertelt verder: “Vanaf dat moment stroomden heksen, izangoma, tovenaars en bezetenen toe. Ze stonden bij de deur en wachtten op ons. Harde, bloeddorstige mannen die voor die tijd niets te maken wilden hebben met het christendom, huilden als kleine kinderen, alsof ze met de roe geslagen werden. Op elk uur van de dag stonden honderd of tweehonderd mensen huilend van berouw voor Stegens huis in Mapumulo te wachten.”⁵

Op de vraag of Redinger, Ximba en Mbambo, medewerkers van het eerste uur (zie hoofdstuk 2) honderden Zoeloe- of Xhosabekeerlingen hebben gezien, antwoordden zij allen eenstemmig: “Soms zagen we 10 of hooguit 20 Zoeloes die waren komen opdagen. Anderen werden opgehaald met Stegens Landrover. Misschien hadden sommigen van hen een geestelijk gesprek met Stegen en van blijvende bekeringen is niemand iets bekend.” Op mijn vraag aan Ximba of dit werkelijk waar was, antwoordde hij: “Heb jij die mensen soms gezien?”

³ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, p. 94.

⁴ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, 1989, p. 87; EO, *Video “Vuur in Zuid-Afrika”*, 1987.

⁵ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, 1989, pp. 91, 92.

Bij de vele honderden of duizenden bleek het achteraf om een drukfout te gaan, die niet meer veranderd kon worden, aldus Friedel Stegen.⁶ Niemand wist zich te herinneren dat er in 1966 een heks tot bekering was gekomen. Wel wist men van de heks Phontsekile van Cibini, die een opleidingsschool voor heksen had. Zij kwam in 1960 tot bekering en bevrijding tijdens een evangelisatieactie van Stegen.⁷ Pontsekile ging daarna wonen op de boerderij Paardefontein. Zij speelde geen rol bij de opwekking van 1966 en had nooit contact met Stegens Zoeloeprofetessen.⁸

De bekering van andere heksen, izangoma of tovenaars is niet bekend. Als enige wordt isangoma Magakanye genoemd in het boek van Koch⁹, maar alle anderen zijn onbekend. In de diensten op Mapumulo noemde Stegen geen namen en wees nooit bekeerde izangoma of tovenaars aan. Daarom was in het begin al niemand in staat de verhalen te verifiëren. Bovendien tolereerde Stegen geen vragen. Wie vragen stelde werd onmiddellijk als tegenstander gebrandmerkt.¹⁰

Redinger ontmoette de moeder van een bezeten meisje bij de boerderij Sandspruit van Hogart Joosten. Na de dienst vroeg zij of Jezus echt Dezelfde was en nu nog wonderen deed. Redinger antwoordde dat het werkelijk waar was, waarop ze gebed vroeg. De volgende dag bezocht hij hen en vond het meisje, Malheni, met een ijzerdraad vastgebonden aan een moerbeiboom in de tuin (niet aan een paal in

⁶ E. Redinger, interview 24-11-2004; Deze informatie is afkomstig van Bodo Stegen waarmee Redinger een gesprek had. Bodo Stegen vertelde toen hij zijn broer Friedel vroeg, waar de vele honderdtallen en duizendtallen vandaan kwamen, die in de boeken van Kwasizabantu genoemd worden, deze hem antwoordde: "Dat is een drukfout, die we nu helaas niet meer kunnen veranderen."

⁷ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, pp. 88, 89.

⁸ N. Ximba, interview 14-11-2004; E. Redinger, interview 12-11-2005.

⁹ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 136-138.

¹⁰ O. Mbambo, getuigenis in 2001; N. Ximba, interview 14-11-2004; E. Redinger, interview 14-11-2004; E. Redinger, email van 25-12-2005 aan A. Pilon.

de hut, zoals Stegen zegt¹¹). Om te voorkomen dat het draad in haar vlees zou snijden waren doeken om het draad gewikkeld. Redinger's vrouw verbond de wonden. Tijdens het gebed werd ze werkelijk bevrijd (let wel dat Stegen niet aanwezig was). Jammer genoeg viel ze later in de oude toestand terug.¹²

H. Jantzen sprak in 1996 op een conferentie waar hem vragen gesteld werden over Kwasizabantu.¹³ Hij deelde mee bij toeval de eerste en tweede druk van het boek "Opwekking onder de Zoeloes" te hebben gekregen. Beide uitgaven hadden dezelfde titel en omslag, maar na bestudering stelde hij vast dat ze inhoudelijk verschilden. De herdruk was gezuiverd voor het publiek om eventuele twijfels weg nemen.¹⁴

Maritz bezocht in de periode 1980 tot 1990 vele keren Kwasizabantu. Met hem reisden groepen belangstellende christenen, die een zegen ontvingen. Wel merkten sommigen op dat er weinig van genade en verlossing werd gesproken. Toen Maritz vroeg iemand te mogen spreken die persoonlijk een wonder had beleefd, stemden de leiders niet toe en deden geen moeite iemand te vinden. Hij kreeg de indruk dat zij niet wilden dat er vragen gesteld werden.¹⁵

Bespreking van het boek "God onder de Zoeloes" van K.E. Koch

Toen Stegen in de jaren zeventig met Koch in contact kwam, wist hij hem over te halen een boek over de opwekking te schrijven. Hij zou uiteindelijk meer dan 9 boeken schrijven over Kwasizabantu. In de

¹¹ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, pp. 20-31.

¹² E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001.

¹³ Herbert Jantzen (1922) was van 1970-1980 als Professor in de dogmatiek werkzaam aan de FETA (nu STH) in Basel. Hij verbleef ongeveer 50 jaar in Europa (Nederland, Duitsland en Zwitserland) en vertrok in 1999 weer naar zijn geboorteland Canada.

¹⁴ Mp3 bestanden van deze boekbespreking vindt men op het internet: <http://de.dwg-load.net/play/3091?q=stegen> (05-02-2013).

¹⁵ E. Maritz, toenmalig predikant van de NG kerk te Stampriet (Namibië) waar hij een opwekking mee maakte, interview 28-11-2004.

inleiding zegt Koch nauwkeurig onderzoek te hebben verricht naar het ontstaan van de eerste tien jaar van de opwekking. Hij beweert stellig overdrijvingen te hebben vermeden en uiterst nauwkeurig veldwerk te hebben verricht.¹⁶ Hij waarschuwt bij voorbaat dat degene die twijfelt aan zijn boek, hem en Stegen beschuldigt van leugens.

Desalniettemin zijn er getuigen die de beweringen van Koch logenstraffen. Op zekere dag vroeg Koch iemands bekeringsverhaal te mogen opnemen, waarin werd toegestemd. Toen hij met het manuscript voor de dag kwam, bleek het niet waarheidsgetrouw weergegeven. De persoon stond er op dat het manuscript aangepast zou worden, zo niet, dan werd geen toestemming gegeven voor publicatie. De reactie van Koch was verbazend: voor een auteur was het normaal toevoegingen te doen of dingen weg te laten, zo meende hij.¹⁷

Het verslag van de conferentie in Kranskop is verbazingwekkend. Koch heeft hier absoluut geen nauwkeurig onderzoek verricht. Het verhaal begint zo: “In een gemeente die onder toezicht stond van Stegen werden geen geestelijke vorderingen gemaakt. Op een conferentie in Kranskop werd het biddend duidelijk dat God ook hier een opwekking zou geven. In deze dagen van zelfonderzoek sprak de ‘Heer’ weer door de elfjarige Lindiwe. De vreze Gods kwam over de gemeente.” Omdat Lindiwe in 1975 elf jaar oud was, is deze gebeurtenis als “het debacle van Kranskop” te identificeren.¹⁸ De desbetreffende gemeente is Kwasizabantu zelf. Blijkbaar was het ondanks de opwekking van 1966 in 1975 nog slecht gesteld met het geestelijke leven, zodat er weer een opwekking nodig was.

Helga Hirth schreef voor Koch drie gebeurtenissen op, waarvan zij getuigt dat de inhoud volledig op waarheid berust. Opmerkelijk was dat Koch zonder toestemming deze verhalen opnam in het boek.¹⁹ Het eerste verhaal gaat over Helga’s eigen genezing, nadat zij door art-

¹⁶ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, p. 16.

¹⁷ P. Itzacker, email aan A. Pilon van 24-03-2006.

¹⁸ K.E. Koch, *God among the Zulus*, pp. 314, 315.

¹⁹ H. Hirth, interview per telefoon op 29-12-2005.

sen was opgegeven, genas zij van inwendige bloedingen. Het tweede gaat over Mercia die na een val in coma geraakt was. Haar bewustzijn kwam onmiddellijk terug na het gebed van Stegen. Toch werd Mercia niet volledig genezen, omdat haar ouders God niet dienden zoals het hoorde.²⁰ In de tweede druk werd de laatste zin weggelaten om kritiek te voorkomen. Het derde gaat over genezing van complicaties na een operatie.²¹

Een verlamd meisje met de naam Anna Gretha, werd liggend op een draagbaar bij Stegen gebracht. Nadat hij gebeden had was het alsof een onzichtbare kracht een ritseling veroorzaakte die het meisje van de draagbaar ophief en deed lopen.²² Maar wat gebeurde er werkelijk? Helpers van Stegen stimuleerden haar te zitten en op te staan. Met hulp liep ze moeizaam een paar stappen. De volgende dag lukte het nog niet om gewoon te lopen. Wanneer Koch de naam van Anna Gretha niet vermeld had, zou Redinger dit voorval niet hebben herkend.²³

In Tugela Ferry zouden 11 blinden zijn genezen kort na de gebeurtenis van Anna Gretha. Volgens Martin Stegen was Gods kracht zo tegenwoordig, dat enkele blinden, toen ze een vertrek binnenkwamen uitriepen: “Ik kan zien”. De overigen werden genezen na gebed.²⁴ Helaas weten ooggetuigen zich hiervan niets te herinneren. Wel herinneren zij zich het gebed van Stegen voor de blinde vader van Alpheus Mdlalose. Er werd met hem achter gesloten deuren gebeden. Toen er een gejuich opging, dachten allen dat de man genezen was. Maar hij ging heen zoals hij gekomen was: met een stok in de hand en geleid door een jongen.

²⁰ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 103, 104.

²¹ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 176-179.

²² K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 91, 93.

²³ E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-II-2001.

²⁴ K.E. Koch, *God onder de Zoeloes*, pp. 94, 95.

Het “vertrek” was een kamer in het huis van Bill Larkan (dit is het huis waar nu B. Mabaso woont), waar de getuigen aanwezig waren. Redinger nam rond het jaar 2000 contact op met Martin Stegen, die zich aanvankelijk de namen van drie blinden wist te herinneren. Op aandringen van Redinger, die de mensen wilde bezoeken, antwoordde hij zich slechts nog één te kunnen herinneren en uiteindelijk niemand.²⁵

Toetsing van het aantal bezoekers in Zuid-Afrika

Het aantal in het begin

Vanaf het begin deed Stegen naar de buitenwereld voorkomen dat het om een massaal gebeuren ging. Ximba vertelt: “Hij stelde gefingeerde lijsten samen met medewerkers en behoeften om aan geld te komen van kerken en instellingen. Hij was overal toe in staat als hij geld wilde hebben. Soms stelde Stegen lange lijsten met predikplaatsen op als hij geld bijeen probeerde te krijgen en sprak niet de waarheid.”²⁶

Vanaf 1979 nam Stegen Mabaso mee op zijn overzeese tournees. Stegen deelde het publiek mee dat rond Tugela Ferry duizenden Zoeloes tot bekering waren gekomen.

Mabaso's eerste gedachte was dat hij die dag afwezig was. Hoewel hij er later in ging geloven. Tot het achteraf tot hem doordrong dat het niet klopte. Toentertijd had zijn gemeente niet meer dan 40 leden (5 mannen en de overige waren vrouwen). Mabaso was er van doordrongen dat Stegen hem bij de geringste tegenspraak niet langer zou tolereren.²⁷

²⁵ B. Mabaso, interview 15-II-2004; B. Stegen, interview 24-II-2004; E. Redinger, interview 11-II-2006.

²⁶ N. Ximba, interview 14-II-2004.

²⁷ B. Mabaso, interview 15-II-2004.

Kobus du Preez moest op een zekere ochtend een dienst voor Stegen organiseren. Met als reden dat er een VIP bezoeker was aangekomen. Stegen wilde zelf voorgaan, maar toen hij voor de deur van de zaal stond, vroeg hij: “Waar zijn alle mensen?” Hij was nogal verbaasd slechts 20 mensen te zien. Du Preez legde hem uit dat er op dat moment niet meer bezoekers waren. Diezelfde avond zocht ik Stegen, om hem over iets te raadplegen. Plotseling hoorde ik zijn stem klinken uit het vertrek van de mama’s en bleef op de gang staan luisteren. Ik hoorde hem uitroepen: “We hebben ontzettend veel bezoekers!” Hij wilde dat Robert Mäder, een medewerker die op dat moment in Zwitserland verbleef, zou denken dat er veel meer bezoekers waren dan normaal.²⁸

De huidige aantallen

Wanneer er grote conferenties gehouden worden met een paar duizend mensen, betreft het genodigden, die gratis vervoer, logies en voedsel krijgen. Uit de nabije omgeving van Kwasizabantu komen nauwelijks bezoekers. De meeste Zoeloes komen van ver en worden gehaald met vrachtauto’s, pick-ups en bussen.

Het auditorium biedt plaats aan ongeveer 8.000 mensen. Bij de opening in 1990 is het auditorium volledig bezet geweest. Op de jaarlijkse jeugdconferenties die in het auditorium worden gehouden, komen naar schatting zes tot achtduizend kinderen. Zij krijgen gratis vervoer, logies en voedsel. Onder hen zijn straatkinderen, die voor vakantie komen en anderen worden door hun ouders gestuurd. Ook lopen kinderen uit desinteresse weg van de conferentie.

De buitenposten en medewerkers

Het totale werk van Kwasizabantu zou over heel Zuid-Afrika over 140 buitenposten beschikken, met 130 medewerkers, 150 tijdelijke krach-

²⁸ K. du Preez, email van 24-II-2013

ten en 20 projecten om inkomsten te verwerven.²⁹ Na uitgebreid onderzoek weten insiders beslist niet meer dan 15 buitenposten aan te wijzen. Het is onbekend wat Kwasizabantu onder buitenpost verstaat,

Tabel 1 Overzicht van centra in Zuid Afrika met geschat aantal bezoekers

Claridge	20
Cibini	35
Elandskraal	32
Escourt	10
Kwasizabantu	800
Mahlaba	22
Malelane	10
Malmesbury	20-30
Mpumalanga	10
Mthaleri (Pomeroy)	20
Mtunzini	10
Smithfield	20-30
Wasbank	15
	totaal 1250

maar zeker geen kerkplanting. Neemt men alle zondagse diensten van Kwasizabantu in Zuid-Afrika samen dan komen er nauwelijks 1250 mensen.

Toetsing van het aantal bezoekers in Europa

Stegen organiseerde in Europa massale internationale conferenties met duizenden deelnemers. Zijn tactiek was om een opwekking te simuleren. Maar het totaal aantal leden (vaste bezoekers) in Europa zijn zondags beslist niet meer dan 1500.³⁰ In Duitsland verscheen

²⁹ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, 1998; E. Stegen, *Beproef jezelf - de weg tot opwekking*, 2006, pp. 1, 2.

³⁰ Dit getal is aan de hoge kant, let wel dat het hier geen geïnstitutioneerde gemeenten betreft. Zie ook n. 32.

rond het jaar 2000 een bericht dat de helft van het aantal aanhangers zou hebben afgehaakt. Van de 40.000 leden zouden wereldwijd nog 20.000 over zijn als gevolg van de negatieve publiciteit.³¹ Dit gewel-

Tabel 2 Overzicht van centra in Europa met geschat aantal bezoekers

Belgie	Watou-Poperinge	40
Frankrijk	Parijs, Straatsburg, Montmiral	550
Duitsland	Lindach, Bielstein en Bisingen	450
Nederland	Middelstum en Well	60
Zwitserland	Bilten en Kaltbrunn	300
Rusland		?
Roemenië	Voiteg	?
totaal		1400

dig hoge aantal is niet gebaseerd op serieus onderzoek, maar berust op pure nonsens. Als men al de zondagse diensten van Kwasizabantu in Europa samen voegt, komen ze nauwelijks aan 1.400 mensen.

Toetsing van het effect van de opwekking van Kwasizabantu

Wanneer Stegen de grootste of beste opwekking aller tijden claimt, is de vraag gerechtvaardigd hoe groot het effect van zijn opwekking is. Ter vergelijking nemen we de opwekking van Zuid-Korea die als de grootste uit de jongste geschiedenis wordt beschouwd. Rond 1860 waren er ongeveer 23.000 Rooms Katholieken in het land.³² Sinds de opwekking van Pyongyang in 1907 is het land door meerdere opwekkingen bezocht en maken de christenen nu 26% van de bevolking uit. Veel christenen bekleden hoogstaande functies in de politiek en maatschappij. Tussen 1970 en 1980 verdubbelde het aantal protestanten in het land. Tegenwoordig heeft Zuid-Korea op de Filipijnen na, de

³¹ Idea-Spektrum van 9 maart 2000 (Duits christelijk tijdschrift).

³² <http://www.pomnada.com/historyofmissionaries.html>

grootste christelijke gemeenschap in Oost-Azië.³³ In vergelijking met de opwekking van Zuid-Korea is Kwasizabantu gezien haar geringe omvang geheel onbeduidend.

Conclusie

Voor zover vergelijkend onderzoek mogelijk was, staat vast dat niet alle getuigen van Koch “uiterst” betrouwbaar waren. Alhoewel er ook getuigen zijn die de waarheid hebben gesproken. Als eindregisseur heeft Stegen voor Koch alle getuigen en verhalen geselecteerd. Stegen is debet aan het verschuiven van verhalen naar 1966 en het zuiveren van herdrukken van aanstootgevende passages. Het wordt nog gecompliceerder wanneer Koch het normaal vond toevoegingen te doen of details weg te laten.

Sommige gebeurtenissen zijn niet te herkennen als de namen er niet bij zouden staan. Andere geschiedenissen, zoals die van Helga Hirth zouden wel op waarheid berusten. Toch blijven er veel vragen onbeantwoord. “Op de vragen wie, wat, waar, wanneer en hoeveel geeft Koch onvoldoende antwoord. Zinsneden als ‘in een afgelegen dorp’ en ‘velen kwamen tot geloof’ zijn te vaag. Het lijkt wel alsof

³³ De Koreaanse kerken herdenken in juli 2013 de opwekking van 1907 in Pyongyang, dat tot een belangrijk christelijk centrum uitgroeide met ongeveer 300.000 bekeerlingen. Omdat Pyongyang in het noorden lag, waar het communistische regime de macht greep, vluchtten de meeste christenen naar Zuid-Korea. In de jaren zestig en zeventig is er opnieuw sprake van een aanzienlijke groei van het christendom in Zuid-Korea vanwege evangelisatiecampagnes gevolgd door opwekkingen. Van 1970 tot 1980 verdubbelt het aantal protestanten, terwijl de laatste jaren het aantal Rooms Katholieken enorm gestegen is. Van de Zuid-Koreaanse bevolking (50 miljoen) is 26% christen, 24% Boeddhist, 1% belijdt een van de verschillende religieuze minderheden en de rest, 49%, is niet religieus. http://www.indexmundi.com/south_korea, <http://www.byfaith.co.uk/paul20102.htm>, http://en.wikipedia.org/wiki/Christianity_in_Korea.

de schrijver iets moois wil vertellen, maar ook wil voorkomen dat iemand zijn verhaal zou natrekken”.³⁴

De bijzonder grote aantallen die genoemd worden in de publicaties van Kwasizabantu evenaren bijna die van de Pinksterdag in het boek *Handelingen*. Geen van de getuigen in de boeken is representatief voor de duizenden naamloze mensen die tot bekering gekomen zijn of een wonder hebben beleefd. De documentaire basis van de officiële geschiedschrijving van Kwasizabantu is hiermee op losse schroeven komen te staan.

Evenals de AIC's kent Kwasizabantu een rijke traditie van overleveringen van wonderen en genezingen. Wanneer zulke verhalen later worden opgeschreven, kunnen ze niet als objectieve historische feiten geïnterpreteerd worden. Voor de aanhangers is niet waarheidsvinding het belangrijkste, maar het behoren tot de groep. De verhalen vervullen voor hen een wezenlijke functie in het scheppen en ondersteunen van een nieuw groepsgevoel en versterken de eenheid van de groep.³⁵

³⁴ A.J. Krol, interview in het Reformatorisch Dagblad van 5 oktober 2000.

³⁵ Vgl. E. Gunner, *Powerhouse - Prison House, An oral genre and its use in Isaiah Shembes Nazareth Baptist Church (NBC)*. In *Journal of Southern African Studies*, volume 14, 1987, nummer 1, p. 204.

HOOFDSTUK 6

Prekenanalyse van Kwasizabauntu

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een aantal representatieve preken getoetst, om de theologie van Kwasizabantu te kunnen vaststellen. De preken zijn doorgaans gebaseerd op bijbelse “troetelthema’s” en “troetelbijbelverzen”. De vraag luidt of de prediking gefundeerd is op een evenwichtige Woordverkondiging, waarin met regelmaat noodzakelijke bijbelse onderwerpen aan de orde komen.

Werkwijze

De preken die behandeld worden, zijn afkomstig van het internet en cassettebanden. Er is geen gebruik gemaakt van prekenbundels van Stegen, aangezien die opgeschoond zijn voor het publiek.¹ De lezer dient zich te vergewissen dat Kwasizabantu zich van een eigen woordenschat bedient en aan bepaalde woorden een eigen inhoud heeft gegeven, die alleen binnen de beweging bekend is.²

De thema’s die behandeld worden zijn: het belijden van zonde, het huwelijk, inspiratie door een visioen, de autoriteit van Stegen en er wordt geen kritiek geduld.

¹ E. Stegen, *Opwekking begint bij jezelf*, 1993 en *Beproof jezelf*, 2006 (beide eerst in het Russisch verschenen).

² Zie hoofdstuk 9, punt 5, “een eigen woordenschat”, en “een eigen inhoud aan woorden”.

Thema 1: Het belijden van zonde

- titel: “ligt de wereld in onze handen?”
- prediker: E. Stegen
- bijbeltekst 2 kronieken 7: 13-15
- datum: 28 augustus 2014
- geluidsdrager: gedownload van het internet
www.kwasizabantu.com

Dit vers bevat een oproep en een belofte. God spreekt direct tot zijn volk, niet tot de heidenen, maar tot de gelovigen. “Als mijn volk terugkeert naar Mij en zich vernedert, zullen zij vergeving van zonden ontvangen.” - “God ziet de zonde en als de mens zich daarvan bekeert, zal God hun land genezen. Deze tekst is een bron van inspiratie voor iedere gelovige. De uitdaging is dat de wereld in onze handen ligt. Als wij ons bekeren en ons leven met God in orde maken, zal ons land worden hersteld en genezen. God verlangt dat wij ons vernederen.

Wanneer de mensen naar God luisteren, kan Hij hun leven veranderen. Wie roddelt over iemand, doodt hem met woorden. Zeg liever: Here ik leg voor u de zonde van mijn hart bloot, dan mij met de schuld van anderen bezig te houden. Als u dat doet, zal de Here werken in de harten van andere mensen en zal Hij regen geven op de droge aarde. Als u andere mensen wilt helpen, moet u uw eigen leven met God in orde maken, ook al zijn het oude zonden, breng het nu in orde met Hem.

In Colossenzen 2:15 staat dat Jezus de Satan openlijk te schande heeft gezet en hem ontwapend heeft. De symboliek die hier achter schuil gaat, is afkomstig van de Romeinen. Als er een opstand in een afgelegen deel van het rijk was, stuurde Caesar mannen om de opstand de kop in te drukken. Zij namen de leider gevangen en namen hem de wapenen af. Vervolgens werd hij aan een wagen vast gebonden, de hele weg naar Rome gesleept, en werd zo openlijk te schande gezet.

In Sodom en Gomorra heersten alle vormen van perversie. Drie engelen gingen naar Abraham en zeiden dat de steden volkomen zouden worden vernietigd. Abraham vroeg God: “Zou u Sodom en

Gomorra vernietigen als er 50 rechtvaardigen zijn?” God antwoordde: “Nee”. Abraham vroeg opnieuw: “Als er 40, daarna 30 en vervolgens 20 rechtvaardigen wonen, zou u de steden dan verwoesten?” God antwoordde: “Zelfs als er 10 rechtvaardigen zijn, zal Ik de stad niet verwoesten.” Abraham was er zeker van dat er 10 rechtvaardige mensen zouden zijn. Toen de engelen kwamen, konden ze niet eens 5 vinden. Het waren slechts Lot en zijn twee dochters” [de Bijbel noemt ook Lots vrouw].

Het land kan worden vernietigd of gered vanwege u, als uw leven in orde is met God. Vraag God u te laten zien wat u misdaan hebt vanaf uw jeugd tot heden. Het is zo moeilijk om te zeggen dat we hebben gezondigd. Dit is de reden waarom God geen opwekking zal zenden als mensen nog steeds in hun zonden leven. Dan zullen we nooit het doel bereiken. Het is Gods gebod dat we onszelf onderzoeken en onze zonden belijden.

Analyse

Het devies van Stegen is: “God ziet elke zonde die niet is beleden.” Daarom moeten de gelovigen zich bekeren van de zonde. Op zich lijkt dit een reële veronderstelling. Toch heeft deze stelling een negatieve gevoelswaarde, omdat de gelovigen steeds weer met zichzelf aan de slag gaan. Met de uitspraak: “De wereld ligt in onze handen,” legt hij de verantwoordelijkheid bij de gelovigen neer en wekt steeds opnieuw schuldgevoelens op. De gelovigen komen in een eindeloze kringloop van het belijden van zonden terecht.

Thema 2: Het huwelijk

- titel: geen; aanleiding verlovingsdienst in Melchtal
- prediker: E. Stegen
- bijbeltekst: geen
- datum: 10 augustus 1997
- geluidsdrager: cassette

Er kwam een vrouw naar mij toe, die zei alles met me eens te zijn op één ding na. Ze vond het jammer dat ik de jeugd beroofde van de vreugde om intiem samen te zijn. Na enkele maanden kreeg de vrouw een buitenechtelijk kind. Weet u, als ik de waarheid niet verkondigen mag, stop ik. We leven in een ernstige tijd en de dagen zijn kort. Wie het hier niet zint, kan beter gaan.

In deze dienst zal de verloving plaats vinden van Jochem en Sara. Sara verbleef als gast op onze “zendinspost” in Zuid-Afrika. Zij werkte bij radio Khwezi voor het Duitse programma, totdat zij op zekere dag naar huis vertrok. Mijn dochters vonden het vreemd en dachten dat er iets niet in orde was. Wat zij niet wisten was dat er een verloving op handen was. Ook Jochem’s vrienden wisten van niets.

In de Bijbel wordt de gemeente als de bruid van Jezus Christus voorgesteld en vergeleken met een bruid die als maagd het huwelijk in gaat. Als God ons door de Heilige Geest toont hoe de gemeente hoort te zijn, dan vergelijkt Hij die met een ongetrouwde jonge vrouw. Kunnen we begrijpen hoe hoog de norm is die Christus stelt aan Zijn bruid? Na een onderzoek in een kerk in Pretoria bleek 73% van de jonge vrouwen geen maagd meer te zijn. De duivel van de zedeloosheid heeft een stoel in de kerk gekregen. Tegen de hoer in Mattheus 26:6 die Jezus voeten zalfde en droogde zei Hij: “Ga heen en zondig niet weer”. Wie niet rein leeft, kan zich bekeren en stoppen.

De jonge mensen horen een voorbeeld te zijn in kuisheid en reinheid. Toen ik jong was, dacht ik dat de blanken zulke dingen niet deden, maar alleen de zwarten. Maar tegenwoordig hebben de blanken zelfs lesbische en homoseksuele relaties. Ze leren dat uit de schoolboeken en dat is verkeerd.

Onze jonge vrouwen tonen de wereld hoe het hoort en weten hoe ze horen te zitten. Wees een voorbeeld voor heel wereld, want als de hemelse politie komt... Eens kwam er een bruid om haar bruidskleed te laten keuren. Maar het décolleté was te laag. Zoiets kan niet: een rein en kuis meisje weet hoe zij zich hoort te kleden.

Bij veel jonge mensen is het mis gegaan in de verlovingstijd. Het is normaal dat je de lusten van het vlees hoort te ontvluchten. Het

huwelijk moet een voorsmaak van de hemel zijn en kinderen een zegen. We zien dat de duivel alles heeft verdraaid en de jeugd gedraagt zich als wilde koeien. De dochters komen met kinderen thuis zonder man. Daardoor komt de toorn van God. Zie maar naar Sodom en Gomorra. Ontvlucht de lusten van de jeugd. Wat bekent dat? Als je een slang of een leeuw ziet, wat doe je dan? Dan ga je hem toch zo snel mogelijk uit de weg? Dat geldt ook voor meisjes.

Ouders kunnen trots zijn als zij kinderen hebben zoals Jochem en Sara die zich vandaag verloven. Binnen een paar maanden zullen ze getrouwd zijn. Maar de jongelui van de wereld doen alles al voor het huwelijk. Ik ontnem hen niet hun levensvreugde, maar zij horen in het huwelijk vreugde te hebben. De man eert zijn vrouw door rein het huwelijk in te gaan.

Bij ons gaat de jongeman naar een zielzorger en zegt dat hij gevoelens heeft voor een bepaald meisje. De zielzorger bidt er dan voor en adviseert de jongeman te blijven bidden tot hij zekerheid heeft. Als hij na een bepaalde tijd helemaal overtuigd is, deelt hij dit mee aan de zielzorger, die vervolgens het meisje inlicht. Nu wordt het de tijd voor haar om te bidden of de jongeman haar toekomstige echtgenoot zal worden. Wanneer zij zeker is van de jongeman, meldt zij dat aan haar zielzorger. Hierna worden de ouders ingelicht en binnen een paar maanden is de bruiloft.

Nu verzoek ik het verloovingspaar naar voren te willen komen. Tegenwoordig is de ring het symbool van trouw. Als Sara de ring aanneemt, zegt ze daarmee: ik zal rein blijven en kuis leven en voor Jochem geldt hetzelfde. Nu sta ik tussen jullie in, maar bij de huwelijksvoltrekking niet meer. Wees een goed voorbeeld voor anderen en vermijdt alle boze schijn. Dat er niemand is die jullie iets na kan wijzen. Dit betekent dat het verloofde paar elkaar slechts ontmoet wanneer er noodzakelijke dingen te bespreken zijn in verband met het huwelijk. Zo'n gesprek staat onder leiding van een zielzorger waar de ouders ook bij mogen zijn.

Op de trouwdag draagt de bruid een wit huwelijkskleed dat betekent, dat geen man je heeft aangeraakt. De sluier betekent dat

je maagd bent. Daarom is het geweldig dat de vader van de bruid binnen komt met zijn dochter en de sluier wegneemt.”

Analyse

De beide seksen horen tot aan het huwelijk absoluut gescheiden te blijven, dat wil zeggen: jongemannen horen zover mogelijk bij de meisjes vandaan te blijven en andersom.

Thema 3: Inspiratie door een visioen

- titel: “de smalle weg”
- prediker: E. Stegen
- bijbeltekst: Mattheus 7:13 en 14
- datum: onbekend
- geluidsdrager: cassette

“De smalle weg” van Thofosi Dube is één van de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van Kwasizabantu. Waarom? “De smalle weg” beschrijft de visioenen van Thofosi evenals K.E. Koch die over dit thema het boek schreef, *Im Paradies*.

De uitleg van deze visioenen heeft grote gevolgen gehad voor geloof en leven van de beweging.³ Koch komt tot de slotsom dat hij met duizendvoudige zekerheid de beproevingen uit het visioen van Thofosi niet zou hebben doorstaan.⁴

Hier volgt het getuigenis van Stegen over het ziekbed, de dood en de opstanding van Thofosi. “Alhoewel zij zienderogen achteruit ging, ontving zij visioenen over de smalle weg. Stegen, die niet van Thofosi’s zijde week, onthield de visioenen en sprak er later veel over. Thofosi moest een groot aantal hindernissen doorstaan op het smalle paadje naar boven.

³ In hoofdstuk 4 is onder “bijzondere wonderen” dieper ingegaan op het wonder op zich.

⁴ K.E. Koch, *Im Paradies*, ongedateerd, p. 68.

Zij zag een paar vrouwen met een bevuurd kleed. God stuurde hen terug omdat Hij een smetteloos kleed eist. Even later kwam er een man aan met een lang touw aan zijn been, dat vast zat aan een vroegere vriend, waar hij voor zijn bekering mee had gestolen.⁵ Omdat hij die vriend nooit om vergeving had gevraagd, kon hij niet verder, want de toorn van God rustte op hem.⁶ Daarna zag Thofosi drie mannen die pelgrims in zwarte lijkkisten legden. Hun zonde was dat ze over de zonden van anderen hadden gesproken.

Op het pad lagen scherpe stenen, zodat Thofosi haar voet niet kon verroeren. Alleen als de Here verscheen was het mogelijk. Er waren ook gevaarlijke, glibberige plaatsen en wie daar uitgleed stortte meteen de afgrond in. Vervolgens kwam zij aan bij een donker bos, waar God haar alleen liet en aan de andere kant haar opwachtte. Het bos bleek vol mensen te zijn, die elkaar overstemden met instrumenten, radio's en televisies. Ze dansten, dronken of rookten en zeiden dat Thofosi niet zo bekrompen moest zijn. Het was erg verleidelijk zodat zij in de war raakte, maar zij riep tot de Here en Hij hielp haar. Toen Thofosi uit het bos kwam, werd ze achtervolgd door drie mannen. Zij bad om hulp en zag hoe een hond de mannen verjaagde. Terwijl Thofosi doorliep zag ze mensen die ruzie maakten en elkaar sloegen. Zij wilde er niet in betrokken raken, maar moest er wel doorheen. Door op de Here te zien, lukte het.

De top van de berg bleek veel verder dan gedacht. Het leek gemakkelijker bij een muur van drie meter omhoog te klimmen, dan door te gaan. Toch ging zij door en kwam bij het volgende bos, groter en donkerder dan het vorige en met veel parallelle wegen. Thofosi koos een weg die later rechtdoor bleek te gaan. De andere wegen bogen af en de mensen liepen daar in cirkels en kregen steeds dezelfde ervarin-

⁵ Dit wordt als een geestelijke gebondenheid gezien: omdat de man zijn zonde niet beleden aan zijn mededief, kon hij niet gered worden. Dit laat zien hoe belangrijk het voor de beweging is altijd zonde te belijden.

⁶ Het touw wordt gezien als een geestelijke gebondenheid als gevolg dat de man deze zonde niet aan de mede dief had beleden. Dit laat zien hoe belangrijk het is voor de beweging altijd zonde te belijden.

gen. Met Gods hulp kwam Thofozi door dit bos. Zij vervolgde de weg en merkte op dat anderen voor haar dit pad ook al gelopen hadden. De pelgrims hadden er genoeg van gekregen en woonden in huisjes, die zij langs de weg hadden gebouwd. De mensen riepen haar toe dat het zo wel ver genoeg was. Bovendien hadden zij valstrikken uitgezet om de pelgrims te laten struikelen. Ondanks dat ging Thofozi verder.

Wie verder ging moest nu op handen en knieën of liggend over het pad. Ieder moest het verleden vergeten en jagen naar het doel. Wie zich liet verleiden om te rusten, tuimelde direct de afgrond in. Toch bleef Thofozi volhouden.

Uiteindelijk kwam zij bij een controlestation, waarin de laatste toetsen plaats zouden vinden, voordat men het paradijs kon binnengaan. De toegangsdeur had een geestelijke maat met een bepaalde hoogte, waardoor Thofozi werd binnen gelaten.

Veel mensen probeerden langs het controlestation te gaan, wat het einde van hun weg betekende. Na het betreden van het controlestation ontving ieder een pas en werd door rechters en artsen onderzocht. De president was een man met een gordel om de borst. Het was de Here Jezus, die het laatste grote onderzoek leidde. Wie geestelijk niet gezond was, werd aan de kant gezet. Thofozi heeft door Gods genade de proef doorstaan. Daarna werd iedereen naar een wedstrijd baan gebracht, waar een hardloepwedstrijd was.⁷ Gelukkig kwam Thofozi ook door deze toets. Hiermee was de algehele controle nog niet beëindigd. Beroepsgewijs kwamen de pelgrims aan de beurt. Dominees, leraren, artsen, rechters, zakenlieden en technici.”

De dag waarop Thofozi stierf, vertelde zij haar vader dat voor haar sterven winst was. Zij wilde graag Hem ontmoeten die aan het kruis voor haar was gestorven. Niet lang daarna stierf Thofozi. Toen zij later weer tot leven kwam, heeft zij ons verteld over haar ervaringen in de hemel. Zij kon dat niet in menselijke taal uitdrukken. In de

⁷ 1 Korintheërs 9:24: “Weet gij niet, dat zij, die in de renbaan lopen, allen wel lopen, doch dat slechts een de prijs kan ontvangen? Loopt dan zo, dat gij die behaalt!”

hemel is alles helder als kristal. Niets is verborgen. De periode daarna is er alleen maar over het Licht gepredikt, velen zijn tot berouw en bekering gekomen. Licht brengt alles aan het licht en daaruit komt gemeenschap voort.

Toen Thofozi weer tot leven kwam, ging zij rechtop zitten en verzocht om iets te eten en te drinken. Wij vroegen haar of zij niet teleurgesteld was dat zij weer terug op aarde was. Thofozi antwoordde dat zij God gevraagd had op aarde net zo één te mogen zijn als in de hemel, zodat er niets tussen God en haar in zou komen.

Analyse

In haar visioen moest Thofozi zich tot het uiterste inspannen om de hemel te verdienen. Dit visioen is een van de belangrijkste pijlers van Stegens boodschap van redding op grond van werken. Hierdoor worden er aan de rechtvaardigmaking en verzoening voorwaarden vooraf gesteld. De mens wordt zelf de initiatiefnemer tot zijn verlossing. Daarom is er sprake van extreem Arminiaanse⁸ denkbelden bij Kwasizabantu.

Thema 4: De autoriteit van E. Stegen

- titel: “een voorbeeld voor de gelovigen”
- prediker: Stegen
- bijbeltekst: Samuël 12
- datum: 18 november 2014
- geluidsdrager: gedownload van het internet
www.kwasizabantu.com
- opmerking: onderstaande tekst is een samenvatting

Er zijn mensen die door ongehoorzaamheid zichzelf vernietigen, terwijl ieder van ons een voorbeeld zou moeten zijn. Zelfs de gelovigen hebben een voorbeeld nodig anders verlaten zij de juiste weg. Als u

⁸ Sinds haar ontstaan heeft het Arminianisme veel stromingen beïnvloed, waaronder het Wesleyanisme en het evangelisch christendom.

wilt weten of iemand christen is, vraag dan de heidenen. Zij lezen ons. Je bent een brief die door iedereen gelezen wordt, dus wees een brief van Christus voor het volk. Tijdens het lunchen van vanavond, luisterde ik naar een opname over 1 Samuël 12. Samuel was inmiddels oud en grijs geworden en op een hoger niveau gekomen.

“... Ik heb gewandeld voor u van mijn jeugd af tot op deze dag. Zie, hier ben ik: getuig tegen mij, voor de Here en Zijn gezalfde: van wie heb ik een os genomen? Of van wie heb ik een ezel aanvaard? Wie van u heb ik bedrogen of onderdrukt? Werd ik soms verblind door het aannemen van geschenken? Zeg het mij en ik zal het u teruggeven. En zij zeiden: U hebt ons niet bedrogen, noch onderdrukt. U hebt van niemand iets aangenomen.” En hij zei: “De Here en zijn Gezalfde zijn vandaag Getuige, dat mij geen blaam treft.” Het volk antwoordde: “Zo is het.” Samuel was niet bang om zichzelf kwetsbaar voor het volk op te stellen en ook vreesde hij het antwoord niet.

[Samuel zag de donder en regen als antwoord op zijn gebed, alhoewel die voor het seizoen heel zeldzaam was. Maar hij wilde niet dat “allen die dood waren” weggespoeld zouden worden in de regen. Ja, hij had het volk de schuld kunnen geven - daar waren redenen voor. Maar in plaats daarvan moedigde hij hen aan en zei: “God verhoede dat ik zou zondigen tegen de Here en zou ophouden voor u te bidden ...”]

Stegen beëindigt de dienst door te zeggen: “De verwoester kwam onverwacht. We kunnen alleen maar bidden dat God als een machtige regen naar beneden komt en hen die dood zijn, zal wegspoelen.”⁹

Analyse

Stegen meent een Godsman te zijn die het oordeel moet verkondigen aan hen die “dood” zijn. Samuel zag de donder en regen als antwoord op het gebed, maar hij wilde niet dat iemand iets kwaads overkwam en moedigde het volk aan. Samuel vreesde de Here en zocht het goede

⁹ Onder “dood zijn” wordt verstaan het verwerpen van Stegens doctrine.

voor zijn volksgenoten, maar Stegen bidt dat zij die “dood” zijn, zullen wegspoelen en verdwijnen.

Thema 5: Er wordt geen kritiek geduld

- titel: “de opstand van Saul”
- prediker: A. van Eeden
- bijbeltekst: Samuël 12
- datum: 18 mei 2014
- geluidsdrager: gedownload van het internet
www.kwasizabantu.com
- opmerking: onderstaande tekst is een samenvatting

Saul offerde aan de Here, maar niet volgens opdracht. Hij deed het niet in geloof en hij wilde niet wachten tot Samuël kwam.¹

Ons geloof kan schipbreuk lijden en ondanks dat blijven we de Here dienen. Veel mensen verlaten Gods werk met een geestelijke reden en worden nadien volledig onvruchtbaar. Als eerste teken dat iemand het offer van het altaar heeft genomen, is het hebben van kritiek op degenen die boven hem gesteld zijn. Zij geven niet langer een “goddelijk” advies aan mensen die voor hulp komen, maar accepteren passief de situatie waarin zij zich bevinden. In plaats van gewrichten en merg te scheiden.²

Misschien ligt je leven op het altaar, zorg dan dat het daarop blijft. Het ogenblik dat iemand zijn offer van het altaar neemt is doorgaans als er druk op hem wordt uitgeoefend door anderen. Je behandelde een situatie correct, tot je woorden die in het vlees gesproken zijn toevoegde. De beste test om vast te stellen of iemand nog echt God dient, is of anderen door hem tot het geloof komen.

Er was nog steeds hoop voor Saul als hij zijn fout zou erkennen en om vergeving zou vragen. Maar hij zocht naar excuses. Ook al zou iemands leven kapot gaan door zonden, als hij er wroeging over

¹ 1 Samuël 13.

² Hebreëën 4:12.

krijgt, zal hij een overvloed van genade vinden. Saul regeerde nog 42 jaar.

Analyse

Van Eden verbindt “het dienen van de Here” onlosmakelijk met “Gods werk Kwasizabantu”. Wie kritiek heeft op de leiders, neemt “het offer van het altaar” en kan niet langer “goddelijk” advies geven. Goddelijk wil zeggen: in de lijn van Kwasizabantu. Wie Kwasizabantu verlaat, verlaat “Gods volk” en lijdt schipbreuk.

Conclusie

Stegen beschouwt zichzelf als een Godsman, die het absolute gezag heeft. Hij verkondigt, zonder enige barmhartigheid, het oordeel. Met zijn preken tegen de zonde, legt hij de mensen steeds opnieuw schuldgevoelens op, die in een eindeloze kringloop van zonde belijden terecht komen. De mens wordt zo de initiatiefnemer tot zijn eigen verlossing. Daarom is er sprake van een extreme vorm van Arminianisme. Kwasizabantu ziet zichzelf als dé exclusieve weg om God te dienen.³

³ Zie ook het rapport van de Commissie van de *Evangeliese Alliansie van Suid-Afrika*, Verslag van 23 juni 2000 aangaande Kwasizabantu.

HOOFDSTUK 7

Theologische aspecten van de geloofsleer

Inleiding

Het is niet de bedoeling om hier een compleet beeld te geven van de doctrine van Kwasizabantu. Alleen theologische aspecten die het meest afwijken van de bijbelse leer komen aan de orde. Kwasizabantu is in het verleden nogal terughoudend geweest bij het uitgeven van belijdenisgeschriften. “De Bijbel alleen” luidt het devies, want wat op papier staat ligt vast en daarvoor moet men zich verantwoorden. Maar toen rond 2000 een openbare discussie over haar positionering ontbrandde, verscheen er plotsklaps een geloofsbelijdenis op het internet.⁴ Om zich nader te profileren deed Kwasizabantu er alles aan door zichzelf als een deel van de klassieke evangelische beweging en zending neer te zetten. Het is daarom van belang de geloofsleer van Kwasizabantu tegen het licht te houden en verder te onderzoeken.

Werkwijze

Eerst zal worden beoordeeld of de toevoeging van het woord “zending” bij Kwasizabantu gerechtvaardigd is. Vervolgens zullen het organisatiemodel, de nieuwtestamentische ambten, de gedragslijn voor zending tijdens politieke instabiliteit, onderzocht worden. Daarna wordt bekeken hoe het werk van de Heilige Geest in de context van Kwasizabantu moet worden verstaan. Als laatste wordt de rol van het gebed en de opvolging van Stegen aan de orde gesteld.

⁴ Zie Appendix 2, pp. 233, 234.

Wat is zending?

Het woord zending is afgeleid van de bijbelse woorden “gezonden zijn” en brengt de opdracht van Jezus tot uitdrukking: “Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u.”⁵ Voor de verkondiging van het evangelie wordt naast de uitdrukking “zending” ook het woord evangelisatie gebruikt. Voorheen werd onder zending verstaan: “Het overschrijden van grenzen van landen en culturen waar het evangelie nog niet gehoord is” en onder evangelisatie: “Het brengen van het evangelie in de eigen omgeving en cultuur, waar het al wel gehoord is, maar verdwenen en vergeten”.⁶ Deze opvatting, die de afgelopen eeuw veelal werd gehuldigd, neigde er toe de wereld in een christelijk en een niet-christelijk deel op te splitsen.⁷

De laatste decennia is van verschillende kanten gepoogd tot een herdefinitie van evangelisatie en zending te komen. Evangelisatie houdt daarbij in “de overschrijding van de grens van ongelof naar geloof” en zending “evangeliseren door woord- en daadverkondiging”.⁸ Verkondiging met de daad wil zeggen het uitvoeren van sociale programma’s ter ondersteuning van de woordverkondiging. Dit kan zowel in eigen land als in andere werelddelen.⁹ Zending is een opdracht van de zendende kerk. De zendende kerk biedt geestelijke en materiële ondersteuning. De zendeling moet van zijn handelen rekenschap geven aan de zendende kerk – in tegenstelling tot Kwasizabantu, dat op zichzelf staat.

De toevoeging van het woord “zending” bij Kwasizabantu is onterecht. Zij werkt nauwelijks op plaatsen waar het evangelie nog nooit verkondigd is en houdt zich heel beperkt bezig met hulpprogramma’s. Hoofdzakelijk worden contacten gelegd met christenen van be-

⁵ Johannes 20:21.

⁶ J.H. Bavinck, *Inleiding in de zendingswetenschap*, 1954, p. 83.

⁷ New Dictionary of Theology, 1998, pp. 434-436.

⁸ D. J. Bosch, *Heil vir die werêld*, 1979, pp. 21.

⁹ M.A. Kruger, Huldigingsbundel “*Evangeliseer*” gewijd aan prof. L. J. Botha ter gelegenheid van zijn afscheid in 1988, Potchefstroom, pp. 1990-1999.

staande kerken en gemeenten, zowel in Afrika, Europa als Amerika. Het gebruik van het woord “zending” is daarom discutabel. Omdat Kwasizabantu zelfverzorgend is en bovendien veel winst maakt, wil zij zich niet onder toezicht van het Lichaam van Christus stellen.¹⁰

Het organisatiemodel

Voor de uitvoering van de bovennatuurlijke opdrachten had Stegen een streng gedisciplineerde organisatie nodig. Daarvoor bleek een niet-gekozen hiërarchische structuur volgens het piramide model een logische keuze.¹¹ Bovenaan de piramide oefent Stegen een autoritair leiderschap uit en verder naar beneden nemen “lagere leiders” een plaats in, tot uiteindelijk aan de basis de gewone leden zich bevinden. Volgens Mathe, een voormalig medewerker, bestaat er direct onder Stegen een *inner circle* die verantwoordelijk is voor het algemeen management en de Zoeloës. Hiernaast bestaat een *ad hoc circle* die verantwoordelijkheid draagt voor blanken. Onder deze *circles* bestaat een raad van voorgangers en leiders van de zangkoren.¹²

Er zijn minstens twee koren, die elk een eigen positie in de organisatie hebben. De koren worden aangeduid met koor 1 en 2. Koor 1 is het top koor en de leden worden door de gemeenschap gezien als een soort geestelijke elite. Koor 2 volgt in belang en prestige.

Toch weet niemand hoe het organisatiemodel precies is opgebouwd en waarom iemand lid is van een bepaalde *circle* en hoelang de betrokkene lid zal zijn. Het is een “vloeibare” situatie en de exacte rang en rol van elke medewerker wordt uitsluitend op bovennatuurlijke

¹⁰ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika, *Verslag van 23 juni 2000 aangaande de Kwasizabantu Zending*, punt 1.

¹¹ Theologen die onderzoek hebben gedaan naar het organisatie model van Kwasizabantu zijn: C.J. Oosthuizen, *Kwasizabantu-Sending. 'n Ondersoek na sy ontstaan en funksionering*, 1985, pp. 50-52; J.L. du Toit, *Herlewing te Kwasizabantu in 'n Sendingsituasie*, 1986, pp. 79, 80; P.F. Hugo, *Die bedieningstruktuur van Kwasizabantu*, 1988, pp. 27-31.

¹² K. Mathe, *Open letter to the Natal Witness*, 17-02-2000.

wijze bepaald.¹³ Onder hen zijn Zoeloes, blanken en kleurlingen, die zich voor onbepaalde tijd op Kwasizabantu vestigen. De helpers van Stegen worden medewerkers genoemd, die onderscheiden worden naar geestelijk of praktisch werk.

In de loop van de bijna vijftigjarige geschiedenis van Kwasizabantu werden grenzen van christelijk leiderschap en gezag overschreden. Het gevolg was misbruik van autoriteit en het scheppen van een subcultuur van vrees en manipulatie.¹⁴ Stegen past geen geordend systeem toe dat deze onzekerheden effectief kan aanspreken en oplossen. Door de onzekerheid en instabiliteit worden de mensen onnodig gekwetst.

Door het ontbreken van een onafhankelijke diaconie bestaat er tevens geen financiële transparantie. De vele miljoenen winst die op Kwasizabantu gemaakt worden en naar de familie Stegen toevloeien, staan in schril contrast tot Paulus, die in zijn levensonderhoud voorzag als tentenmaker om niemand tot last te zijn.¹⁵

De nieuwtestamentische organisatievorm

De nieuwtestamentische organisatievorm wordt in het boek Handelingen duidelijk aan de hand van de ontwikkelingen die volgden op de evangelieverkondiging.

Door de verspreiding van het evangelie ontstonden op verschillende plaatsen groepen gelovigen. De aanleiding hiertoe was de vervolging van de gemeente in Jeruzalem. De gelovigen werden verstrooid tot in Fenicië, Cyprus en Antiochië. Zij verkondigden het evangelie en Gods hand was met hen, want een groot aantal geloofde en bekeerde zich tot de Here.¹⁶

¹³ Vgl., G. Lademann-Priemer, *Warum Faszinieren Sekten?* 1998, p. 14: Veel groepen hebben een *inner circle* en geheime kringen, zodat de organisatie ondoorzichtig is.

¹⁴ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika; Verslag van 23 juni 2000 aangaande de Kwasizabantu Zending punt 4.1.

¹⁵ Handelingen 18:3.

¹⁶ Handelingen 11:19-21.

Toen dit gerucht de gemeente van Jeruzalem bereikte, werd Barnabas er op uitgestuurd om poolshoogte te nemen. Vervolgens haalde hij Paulus op uit Tarsus en zij bleven samen een jaar in Antiochië. In Antiochië wordt voor het eerst over christenen gesproken.¹⁷ Later wordt deze groep gelovigen een gemeente genoemd met profeten en leraren.¹⁸

De Bijbel onderscheidt de ambten van apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraren om de gelovigen toe te rusten tot het werk van dienstbetoon, tot opbouw van het Lichaam van Christus. Het doel daarvan is de eenheid van het geloof te bereiken en om volwassen te worden in het geloof.¹⁹

Het luisteren naar het evangelie en dagelijks bestuderen van het Woord van God is van groot belang.²⁰ Wie naar Christus, het Hoofd van de gemeente, wil toegroeien, zal zich in liefde aan de waarheid houden.²¹ Geloofsgroei bewerkt dat de christen meer en meer ongevoelig wordt voor verkeerde invloeden en valse leer.²²

Degenen die nalatig zijn kunnen ten prooi vallen aan schijnapostelen, die door oneerlijk te werk te gaan zich voordoen als apostelen van Christus.²³ Zij kunnen door de Geest van Christus worden onderscheiden van de door God gegeven ambten. Deze schijnapostelen zijn te herkennen aan een eenzijdige benadering van de Bijbel en het beklemtonen van deelwaarheden. Zij gebruiken God voor zichzelf, voeren de mensen weg van God en verbinden hun volgelingen niet aan God, maar aan zichzelf en hun beweging.

¹⁷ Handelingen 11:26.

¹⁸ J. van Eck, *Handelingen, de wereld in het geding*, 2003, p. 203. De profeten en leraren zijn zo belangrijk dat ze met naam en toenaam genoemd worden. In de praktijk werd de grens tussen profeet en leraar niet scherp getrokken.

¹⁹ Efeze 4:12-16; Romeinen 12:4.

²⁰ Handelingen 17:11.

²¹ Efeze 4 vers 15.

²² L. Floor, *Commentaar op het Nieuwe Testament - Efeziërs - één in Christus*, p. 158.

²³ 2 Korinthiërs 11:14-15.

Conclusie organisatievormen

Het ontbreken van de nieuwtestamentische organisatievorm heeft tot grote chaos geleid bij Kwasizabantu. Stegen kan met de bijbelse ambten niet uit de voeten, omdat hij die als een bedreiging ziet voor zijn bovennatuurlijke inspiratie. De zogenaamde *inner circle* en ook andere hoge posities worden hoofdzakelijk door vrouwen ingenomen.²⁴ Zij besturen samen met Stegen de beweging.

In de christelijke kerk werd vanaf het begin gestemd over ouderlingen en diakenen. Op verzoek van de twaalf apostelen werden de eerste diakenen gekozen.²⁵ Paulus en Barnabas wezen ouderlingen aan in de gemeenten.²⁶ Ook op andere plaatsen lezen we, dat de gemeente bij de keuze van de ambtsdragers betrokken is.²⁷

Kwasizabantu tijdens de politieke omwentelingen

In het begin van de jaren zeventig veroorzaakten de politieke omwentelingen in Zuidelijk Afrika een ongekende ellende. De komende decennia zou Zuidelijk Afrika in de greep van de Koude Oorlog komen te verkeren, doordat de communisten voet aan wal zetten in Mozambique en Angola. De inheemse christenen werden vervolgd, omdat zij als handlangers van het kolonialisme werden gezien. Vanuit Angola viel de Swapo Namibië binnen om het land te destabiliseren, waarbij stamhoofden en regeringsleden gedood werden. In Zuid-Afrika creëerden de *comrades* van het ANC met hun volksrechtbanken een enorme chaos. Tienduizenden werden vermoord, waarvan tallozen door *necklacing*.²⁸

²⁴ Dit zijn nu Eunice Ngcamu, Busisiwe Hadebe en Thofosi Dube. Jabu Majola en Phiwapi Shange spelen ook een belangrijke rol.

²⁵ Handelingen 6:2, 3.

²⁶ Handelingen 14:23.

²⁷ 2 Korintheërs 8:19, Titus 1:5.

²⁸ Met een autoband om de nek en overgoten met benzine werden mensen in brand gestoken met verassing tot gevolg.

Ook voor Kwasizabantu met al haar westerse vanzelfsprekendheden en maatschappelijke belangen, zag de toekomst er in de nadagen van de *Apartheidsregering* er buitengewoon ongunstig uit. Om deze reden ging Stegen, die een enorme angst voor het communisme had,²⁹ samenwerken met de *Apartheidsregering* en de Inkatha Freedom Party van Buthelezi.³⁰ Minister Vlok en Chief Buthelezi waren geziene gasten op Kwasizabantu, die volgens Olsen advies zochten om tot een non-raciale maatschappij te komen.³¹

Stegen zag af van geweldloosheid en richtte een verdedigingscommando met de naam G8 op, dat nauwe banden onderhield met de *Militêre Intelligensie*. Het bestond uit blanken en Zoeloes, zowel mannen als vrouwen. Sommigen hadden een rang in het reserveleger. Ze werden getraind in het hanteren van halfautomatische en automatische wapens. Het verdedigingscommando verzorgde cursussen in zelfverdediging voor andere medewerkers en bood bescherming aan de Vips van Kwasizabantu. Ook beschikte Kwasizabantu over geheime wapendepots.³²

Gereformeerde zending tijdens het oproer

In de zendingsgemeenschap van Richmond werden tijdens het oproer diepe wonden werden geslagen. Zes gereformeerde kerkleiders en evangelisten werden vermoord, niet omdat ze de Inkatha steunden, maar omdat ze weigerden partij te kiezen voor het ANC. Daarna wer-

²⁹ E. Stegen spreekbeurt voor de Ondergrondse Kerk te Veenendaal 29-09-1990.

³⁰ K. Mathe, *No grave is deep enough to bury the truth*, February 2000; K. Mathe, *Open letter to the Natal Witness*, van 17-02-2000.

³¹ Independent Online, *Mission was agency for a security branch*, 05-02-2000.

³² J.W. Greeff, *Hand in Hand mit dem Geheimdienst des Apartheid-Regimes*, februari 2000. Greeff werkte als medewerker van Kwasizabantu voor de geheime dienst van 1982 tot 1993.

den de kerken bedreigd, zodanig dat voor wie de voorouderverering niet toestond, geen plaats meer was.³³

Zending tijdens politieke instabiliteit

De vraag luidt hoe de houding van de christelijke zending moet zijn tegenover dékolonisatie en *nation building*. In de vorige eeuw kwamen tal van zendelingen in dit spanningsveld terecht. De zending hoort culturele en nationale stromingen onpartijdig tegemoet te treden³⁴ en politiek neutraal te zijn. Waar was Stegens christelijke geweten om verkeerde motieven aan beide zijden te weerspreken? Waar bleef zijn profetische eerlijkheid om de eigenlijke grondmotieven te ontmaskeren? Door haar eenzijdige benadering verloor Kwasizabantu haar profetische en priesterlijke bediening in een tijd waarin die zeer gewenst was. Om deze reden heeft zij zichzelf monddood gemaakt.³⁵

De Heilige Geest in de Afrikaanse context

uthole uMoya (het ontvangen van de Geest)

Door de uitstorting van “de Heilige Geest” ontvangen talloze leiders van Afrikaanse Onafhankelijke kerken hun inspiratie. Onder boven-natuurlijke inspiratie wordt verstaan de plotselinge bewustwording van verbondenheid met de onzichtbare wereld. In deze momenten ontvangt men ingevingen of inzichten die openbaring worden genoemd.

³³ J.A. van Rooy, email van 12-03-2015: In deze omgeving was het ANC verantwoordelijk voor de dood van ongeveer 2000 mensen.

T. Mseleku, *The new dictionary of South Africa biography Volume 2*, 1999. Vista University, Pretoria: Nkabinde werd later geschorst, maar Gwala werd nooit berispt. Hij ontving in 1992 de “Isitwalandwe”, de hoogste onderscheiding van het ANC. Mandela zei in zijn toespraak bij Gwala’s begrafenis in 1995 dat het vanwege zijn vasthoudendheid was geweest, dat het ANC hem deze eer toekende’.

³⁴ J. Verkuyl, *Inleiding in de nieuwere zendingswetenschap*, 1975, p. 73.

³⁵ A.J. Krol, interview in het Reformatorisch Dagblad, 05-10-2000.

In de onzichtbare wereld worden tweeërlei domeinen onderscheiden, namelijk die van de Heilige Geest, die van God uit gaat,³⁶ en die van de boze, die zich in de Afrikaanse situatie manifesteert door vooroudergeesten, heksen, tovenaars, medicijnmannen en waarzegsters. Met welke inspiratiebron de leider of profeetgenezer in contact treedt, is afhankelijk van zijn inzicht en de aantrekkingskracht die een inspiratiebron op hem uitoefent.

Stegen zoektocht naar de Heilige Geest

In de periode na de opwekking in Mapumulo probeerde Stegen allerlei charismatische methoden uit. Voor de gemeenteleden van Claridge bad hij in tongen voor de vervulling met de Heilige Geest. Meestal werd er in een kring gebeden, waarbij de persoon in het midden stond. Ook gebeurde het dat de persoon op de vloer of op een bed moest liggen. Stegen bad dan in tongen en raakte de persoon met zijn vingertoppen aan op het voorhoofd tot de voeten en de tenen.³⁷

Na de opwekking werd Magasa chef-medium om de kandidaten te helpen. In trance wees zij in detail onbewuste zonden aan, die nog beleden moesten worden. Soms werden demonen uitgedreven. Wie het proces doorliep en een fysiek gevoel van warmte of vuur had ervaren, had de Heilige Geest ontvangen. De verschillende handelingen konden ook in willekeurige volgorde plaatshebben. Wie geen fysiek gevoel van warmte of vuur had ontvangen, had nog niet alle zonden beleden. Het gevolg was dat iedereen bang was voor Stegen. Hij meende met zijn medewerkers de bijzondere taak te hebben ont-

³⁶ Christelijke Encyclopedie, 1958-1961: Onder goddelijke openbaring wordt het proces verstaan waardoor God door de Heilige Geest zijn wil en plannen aan mensen bekend maakt. Zodat zij verlossing, richting en leiding voor hun leven (en dat mogelijk voor anderen) ontvangen. De inhoud van deze communicatie, die door dromen, visioenen of het horen van Gods stem plaats kan vinden, heet openbaring.

³⁷ E. Redinger, *Getuigenis*, punt 22 en 23.

vangen om deze “de laatste uitstorting van de Heilige Geest”, zoals hij die noemde, over de hele wereld bekend te maken.³⁸

uMoya en tongentaal bij Kwasizabantu

Voor het ontvangen van “de Heilige Geest” werden de Zoeloes willekeurig aangewezen. Niemand wist waarom of wanneer hij werd aangewezen. Een mededeling van een medewerker volstond. De kandidaten moesten in groepen van 5 tot 10 personen neerknielen, waarna medewerkers hen de handen oplegden. Zij moesten een fysiek gevoel van warmte of vuur ervaren of schreeuwen als *uMoya* op hen viel. Dit ritueel vond in het geheim plaats en was voor blanke medewerkers verborgen.³⁹

De vraag is hoe de *izilimi* van Stegens Zoeloeprofetessen geïnterpreteerd moet worden, omdat het in de Zoeloetaal betrekking kan hebben op de Heilige Geest of op de Zoeloereligie.

Het “raadplegen van God” gaat buiten de gemeente om achter gesloten deuren, zodat geen controle mogelijk is. Tongentaal in de gemeente met spontane vertaling in het openbaar vinden we in de eerste brief aan de Korinthiërs.⁴⁰ Op deze manier is toetsing mogelijk, zoals de Pinksterchristenen dit ook nu nog doen. In de samenkomsten van Kwasizabantu komt het beoefenen van tongentaal, bevrijdingen of genezingen niet voor. Stegen meent dat de tongentaal van de Pinksterbeweging onjuist is en houdt de *izilimi* van zijn Zoeloeprofetessen voor puur christelijk.⁴¹

³⁸ D. Stone, interview afgenomen op 02-07-2006; A. Williams, interview 15-07-2006; Redinger E, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001.

³⁹ B. Mabaso, interview 09-07-2006. Alpheus Mdlalose, Micheal Gubane, Mandla Mvu en Thofosi Dube wezen de kandidaten aan.

⁴⁰ 1 Korinthiërs 14:19 en 21-33.

⁴¹ E. Redinger, *Getuigenis*, punt 24; K.E. Koch, *die Geistesgaben*: Rundbrief 107, p. 130-136, ongedateerd: Koch wijst de tongentaal van de Pinkstergelovigen van de hand.

De Heilige Geest in het Nieuwe Testament

In het boek Handelingen lezen we over de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag.⁴² Omdat het een heilsfeit betreft, hoeft de Geest niet steeds opnieuw te worden uitgestort, zoals werd verondersteld in Mapumulo. Christenen worden toegerust met Gods Geest als gevolg van de uitstorting op de Pinksterdag. God schonk de gaven en de vruchten van de Geest⁴³ als middel om het evangelie in de hele wereld bekend te maken.

Christenen worden door de Heilige Geest geïnspireerd al naar gelang de Geest hen toedeelt.⁴⁴ Zij ontvangen van de Geest rechtstreekse openbaringen, waardoor God Zijn wil en plannen aan mensen bekend maakt.⁴⁵ De openbaring van de Heilige Geest is dus niet voorbehouden aan tussenpersonen, omdat er bij God geen onderscheid of persoonlijke voorkeur is en Hij uitdeelt aan wie Hij wil.⁴⁶

Bijbelse profetie

Bijbelse profetie is nooit voortgekomen uit menselijk initiatief: mensen die namens God spraken werden daartoe altijd gedreven door de Heilige Geest.⁴⁷ Het leven van Jezus in het Nieuwe Testament toont dat Hij als Persoon optrad en niet als een kanaal voor bovennatuurlijke inspiratie fungeerde. Hij maakte zijn discipelen niet tot een willoos kanaal voor boodschappen uit het *Jenseits*, zoals in de Afrikaanse traditionele religies.⁴⁸ Het profeteren door de Heilige Geest wordt in de geest en het verstand gelegd van de profeet. De geest van de profeet is

⁴² Handelingen 2:1.

⁴³ Galaten 5:22.

⁴⁴ 1 Korintheërs 12:11.

⁴⁵ Efeze 1:17; Christelijke Encyclopedie, 1958-1961, p. 310.

⁴⁶ Romeinen 2:11.

⁴⁷ 2 Petrus 1:21.

⁴⁸ G. Lademann-Priemer, *Warum faszinieren Sekten?* 1998, p. 232.

aan de profeet *zelf* onderworpen.⁴⁹ In de Bijbel wordt de mens als een unieke persoon gezien, die verantwoordelijk is voor zijn persoonlijk handelen en die grenzen kan stellen aan vreemde overheersing.

Conclusie met betrekking tot Stegens inspiratie

Stegen's inspiratie valt op geen enkele manier te vergelijken met de ervaring van Paulus in 2 Korinthiërs 12:4. Waar hij zegt opgetrokken te zijn in de hemel en onuitsprekelijke woorden heeft gehoord, die een mens niet kan uitspreken.⁵⁰ De vraag luidt: waarom zou Stegen die dan wel kunnen uitspreken?

Het antwoord is dat hij niet tot de christelijke God nadert en het gesprokene niet in de hemel heeft gehoord. Christenen horen geen woorden direct uit de hemel (uitzonderingen daar gelaten). Zij ontvangen de Heilige Geest, omdat die hen leidt in voor hen begrijpbare gedachten en verstaanbare woorden. Het is de Heilige Geest die de gelovigen te binnen brengt wat zij moeten spreken. De hemel is de hemel van de Here, maar de aarde heeft Hij de mensenkinderen gegeven.⁵¹

Het gebed

Uit interviews, die betrekking hebben op verschillende periodes, blijkt dat het gebed bij Kwasizabantu geen belangrijke rol speelt. Over het tijdvak in Mapumulo zegt Ximba dat er onderling een ernstig gebrek was aan echte gemeenschap in het gebed. Er werden ook bijna geen samensprekingen gehouden voor medewerkers. Ximba werd één keer uitgenodigd voor een biduur, maar toen werd er alleen gepraat.⁵² Redinger kan zich ook geen bidstonden herinneren.⁵³ Greeff, die 17 jaar

⁴⁹ 1 Korinthiërs 14:32; 2 Petrus 1:21.

⁵⁰ De betekenis van de tekst is niet dat het ongepast is om deze woorden uit te spreken, maar dat het gewoon onmogelijk is om die uit te spreken.

⁵¹ Psalm 115:16.

⁵² N. Ximba, interview afgenomen op 14-11-2004.

⁵³ E. Redinger, interview afgenomen op 14-11-2004.

als medewerker op Kwasizabantu verbleef, maakte alleen in 1982 twee bidstonden mee.⁵⁴ Stegen was in Mapumulo hoofdzakelijk bezig met lange bijeenkomsten, die hij wijdde aan het uitleggen van dromen en visioenen. God zou daarbij zelfs niet aan Zijn eigen Woord gebonden zijn, aldus Stegen.⁵⁵

Wicker van de Duitse afdeling merkt op dat gezamenlijk gebed niet als wezenlijk beschouwd en zelfs ontmoedigd werd. Stegen zei doorgaans: “Je kunt bidden zoveel als je wilt, maar vanwege je onbeden zonden gaat het gebed niet hoger dan het plafond.”⁵⁶ Stegen ziet gevaar in gezamenlijk gebed, omdat men dan ervaringen aan elkaar uitwisselt. Om dezelfde reden wijst de leiding gespreksavonden, bijbelstudies of celgroepen af. Wanneer men voor vragen en gebed zich alleen tot de zielzorger richt, krijgt de organisatie alle informatie in handen. Gezamenlijk gebed van medewerkers die niet tot *inner circle* behoren is van ondergeschikt belang.

De opvolging van Stegen

Kwasizabantu heeft nog geen wisseling van het leiderschap ondergaan. Stegen heeft op dit moment geen capabele opvolger, vanwege een uittocht van medewerkers van het eerste uur. Koos Greeff verliet Kwasizabantu in 1994, gevolgd door Trevor Dahl in 1996, nadat hij 25 jaar verbonden was aan Kwasizabantu en als beoogd opvolger van Stegen werd gezien. Barney Mabaso uit Tugela Ferry was ongeveer 30 jaar betrokken bij Kwasizabantu. Hij scheidde zich in 2000 af met zijn gemeente. In hetzelfde jaar zette zich een wereldwijde uittocht in.

De vraag is in welke mate de toekomstige opvolger van Stegen op de acceptatie van de hele beweging kan rekenen. Met de opvolger dient het vraagstuk van de bovennatuurlijke inspiratie zich aan. Breekt de toekomstige leider hiermee, dan bestaat de mogelijkheid dat de beweging een transformatie van inheems georiënteerd christendom

⁵⁴ J.W. Greeff, interview 23-11-2004.

⁵⁵ E. Redinger, interview 14-07-2006.

⁵⁶ K.W. Wicker, “Statement regarding my separation from KSB”, 20-02-2000.

naar nieuwtestamentisch christendom ondergaat. Waarbij een zeker deel zich zal vasthouden aan de familie Dube, de oorspronkelijke inspiratiebron.

Algemene conclusies

Opwekking

Het is Stegen decennia lang gelukt wereldwijd indruk te maken met zijn opwekking, waarmee hij het publiek versteld heeft doen staan. Zoals hij zegt gaat zijn vermeende opwekking nog steeds voort. Na een kritische ontleding van de opwekking van Kwasizabantu blijven slechts verhalen over voor mensen die daar in willen geloven. De “opwekking” van Kwasizabantu is niet verzoenbaar met de onder christenen aanvaarde opvatting over opwekking.

Omdat Stegen zich aan de oppervlakte conformeert aan de christelijke theologie, is het voor Europese gelovigen moeilijk de invloed van de Zoeloetraditie op de gewoonten van de opwekkingsbeweging te herkennen. Te meer omdat zij deze gewoonten verstaan als het resultaat van de opwekking, zoals die door God gewild is. Het kloppend hart van deze zogenaamde “opwekking” ligt buiten de christelijke spiritualiteit.

***uMoya* bij Kwasizabantu**

De ontmoeting van Stegen en de Zoeloeprofetessen leidde tot een verstrengeling van het christelijke geloof en de Zoeloerelgie. Voor een christelijke context zijn trances zoals van de Zoeloeprofetessen vreemd, omdat die in de antropologie geassocieerd worden met de Zoeloerelgie. De hulp van Magasa om zonden van derden uit het verleden bloot te leggen, is een duidelijke indicatie voor witte magie. Dit kan binnen de christelijke geloofsbelevens niet als “normaal” aanvaard worden.

De Bijbel biedt geen ruimte aan een diversiteit van inspiratiebronnen. Het christelijke geloof laat geen compromissen toe en steunt

op niet-opgeefbare unieke christelijke waarheden, die de mens voor beslissingen stelt.⁵⁷ Daarom dienen de trances met kracht als onbijbels van de hand gewezen te worden.⁵⁸

Waarschuwing

Christenen van verschillende signatuur die jarenlang naar opwekking zochten, kwamen diep onder de indruk van Stegen en sloten zich bij zijn beweging aan. Zij werden overtuigd van de echtheid van “de opwekking” door de verhalen over wonderen, die zij niet te zien kregen en de speciale manier waarop ze behandeld werden (love-bombing). Hierdoor konden zij niet meer kritisch denken, verloren hun objectiviteit en stelden zich open voor manipulatie. Langzamerhand werd de Heilige Geest in hen gedooft, werden zij niet meer gecorrigeerd en werd hun geweten vervormd.

⁵⁷ H. Bammann, *Inkulturation des Evangeliums unter den Batswana in Transvaal*, 2004, p. 16.

⁵⁸ De ervaring van Paulus die werd “weggevoerd tot in de derde hemel” is van een heel andere orde en is niet te vergelijken met de bovengenoemde trances (2 Korinthiërs 2:12).

HOOFDSTUK 8

Het effect van de communicatie van de christelijke boodschap

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de communicatie van de christelijke boodschap bij Kwasizabantu behandeld. Uit de voorafgaande hoofdstukken is gebleken dat het kloppend hart van de “opwekking” van Kwasizabantu buiten het christelijke geloof ligt. De veronderstelling van buitenstaanders dat Kwasizabantu is ontstaan uit een zuivere bijbelse opwekking en later van de bijbelse waarheid is afgeweken, is onjuist. Evenzo ontbreekt het de leden, die grotendeels een kerkelijke achtergrond hebben, aan kennis van het begin van de opwekking. De vraag is in welke mate zij door (de bovennatuurlijke inspiratie van) Stegen zijn beïnvloed en of zij nog redelijk op de hoogte zijn van de bijbelse kernbegrippen van het christelijke geloof. Of hebben zij zich laten afleiden van de bijbelse waarheid, zijn gaandeweg verblind en op een doodlopend spoor gekomen?

Werkwijze

Naar aanleiding van een enquête met 12 meerkeuzevragen geven de deelnemers inzicht hoe zij tijdens hun lidmaatschap over de christelijke kernbegrippen dachten en hoe zij hun geloof hebben beleefd. Verder werd gevraagd naar de leeftijd, de tijdsduur van het lidmaatschap en hoe lang geleden het vertrek was. Hun opmerkingen zijn verwerkt in dit hoofdstuk. Aan de hand van de enquête zal een beeld ontstaan van de doctrine van Kwasizabantu.

De vragen hebben betrekking op:

1. Het belijden van zonde
2. Het ontvangen van genade
3. De rechtvaardiging door het geloof
4. Geloof in het Woord van God
5. De wil van God
6. De zielzorg

De deelnemers aan de enquête

Aan de enquête is meegewerkt door ex-leden van Kwasizabantu uit Europa en Zuid- Afrika. Zij zijn na hun uittreding trouw gebleven aan God, hebben zich geheroriënteerd op het christelijke geloof en maken deel uit van een christelijke kerk of gemeente. Doordat zij reeds langere tijd afstand hebben genomen van het gedachten-goed van Kwasizabantu, worden zij redelijk in staat geacht tot een objectieve evaluatie. Maar zouden de hedendaagse leden niet beter de enquête hebben kunnen maken? Het antwoord luidt dat zij niet mogen meewerken aan iets dat tegen Kwasizabantu gericht is.

Het aantal deelnemers is onderverdeeld in twee hoofdgroepen namelijk die van de *Rock of Life Church* in Tugela Ferry in Zuid-Afrika en individuele Europeanen in Zuid- Afrika en Europa, die lid zijn van diverse kerkgenootschappen. Het aantal deelnemers betreft respectievelijk 54, 10 en 7. Een verklaring voor het relatief hoge aantal deelnemers van de *Rock of Life Church* is gelegen in het feit dat de enquête tijdens een wekelijkse dienst is ingeleid en toegelicht. De mensen kregen daarna gelegenheid vragen te stellen. De bijeenkomst vond plaats onder auspiciën van de gemeenteleiding, waardoor de deelnemers zich gesteund wisten. Hun respons bedroeg ongeveer 85%.

Het lage aantal Europese deelnemers is gelegen in het feit dat zij grotendeels als enkelingen in het leven staan. Zij hebben geprobeerd zich in te voegen in kerkelijke gemeenten en verzwijgen of vergeten liever het verleden. Meestal bestaat er binnen hun nieuwe kring geen

enkel begrip voor hun verleden. Velen leven jaren later nog in angst om iets aan het licht te brengen, omdat zij vrezen voor de vloek van God, die Stegen over hen heeft uitgesproken. De respons onder de Europeanen was minder dan 10%.

Overzicht van deelnemers naar leeftijd en periode van uittreding.

Tabel 1 Overzicht van deelnemers naar leeftijd en periode van uittreding

Rock of life Church, Tugela Ferry, Zuid-Afrika			
leeftijd toetreders		uittreding*	
leeftijd	%	jaren	%
21-35	55	1-4	5
16-20	17	5-9	4
01-15	28	10 >	91
Blanken in Europa en Zuid Afrika			
21-35	53	1-4	11
16-20	18	5-9	41
01-15	31	10 >	48

* aantal jaren geleden dat iemand Kwasizabantu verliet (observatie jaar 2012).

Opmerkingen bij het overzicht

De leeftijdsgroep van 21-35 jaar heeft zich uit eigen overtuiging aangesloten bij Kwasizabantu. De tweede groep van 16 tot 20 jaar zou misschien minder overtuigd zijn, maar dat is niet altijd het geval. Onder hen zijn personen die zich door eigen inzicht verbonden hebben. De laatste groep van 01-15 jaar is met hun ouders meegekomen en de aller jongsten zijn volledig in de leefwereld van Kwasizabantu opgegroeid. Het percentage toetreders van de *Rock of Life Church* en de Europeanen wijkt per leeftijdscategorie onderling weinig van elkaar af.

Opvallend is de periode van uittreding van deelnemers van de *Rock of Life Church*, dat 91% van de geënquêteerden tien jaar of langer geleden

opgestapt zijn. Dit valt te verklaren uit het feit dat de Kwasizabantu-afdeling van Tugela Ferry zich in 2000 afscheidde.

Bespreking van de antwoorden

Iedere deelnemer heeft op één of meer van de 12 meerkeuzevragen een correct antwoord¹ geven. In totaal bedraagt het aantal juiste antwoorden 23%. Het is mogelijk dat bij een andere insteek er een alternatief percentage uitgekomen was. Afgezien daarvan zijn de vragen zo geformuleerd dat de problematiek van Kwasizabantu onmiskenbaar komt bloot te liggen.

1. Het belijden van zonde

Kwasizabantu

De prediking van Kwasizabantu is gericht tegen de zonde. Het motto is: “Wanneer er nog één zonde in je leven is, kun je jezelf geen Christen noemen,” waarbij soms verwezen werd naar Fletcher, een medewerker van Wesley.² Of: “Zeg niet dat je opnieuw geboren bent, als er nog één zonde in je leven is.”³

Na bijna iedere dienst klinkt het: “Verlaat de samenkomst niet als er nog onbeleden zonden in je leven zijn”. Het gevolg is dat de gelovigen zich schuldig voelen en gedrongen hun zonden minutieus na te speuren en te belijden.

C.N. Impeta weerlegt deze theologie op heldere wijze in zijn proefschrift: “Is er geen volharding van de wedergeborenen, geen blijvende staat van Gods kinderen; bestaat er daartegenover de altijd blijvende mogelijkheid dat morgen een kind van de duivel is, wie zich vandaag een kind van God noemt, dan kan van wedergeboorte of bekering in

¹ “Correct” betekent dat het antwoord gebaseerd is op de Bijbel.

² J.W.Th. Mout, de huidige leider van Kwasizabantu in Nederland, uitspraak gedaan tijdens de prediking op 10 oktober 1999 te Zeist. - In een gesprek met medewerkers op 21 december 1999 te Urk namen F.H. Stegen en F. Sibisi stelling tegen de auteur die deze visie verwierp en bevestigden dat de aanhaling van Mout correct zou zijn.

³ G. Grau in J. Rosenthal, *Ksb - Erlo Stegen und die Erweckung unter die Zulus*, p. 62.

principiële zin niet meer gesproken worden.”⁴ Voor Kwasizabantu is zonde in de eerste plaats het niet opvolgen van de aanwijzingen van de leiders. Het zondigen tegen de tien geboden komt op de tweede plaats (antwoord 1b en c). Iedereen wordt opgeroepen begane zonden te belijden in de zielzorg. Het overbeklemtonen van het belijden van zonden, leidt tot de overtuiging, dat wie zondigt, de geloofszekerheid verliest en opnieuw tot Christus moet komen (antwoord 4a).

De gelovigen voelen zich emotioneel van Christus gescheiden en daardoor niet langer een kind van God (antwoord 4b). Jaarlijks reizen Stegens volgelingen vele kilometers om zijn conferenties bij te wonen en brengen steeds opnieuw hun leven “met God in orde”. Om in “het licht te wandelen” met de zielzorger en volledig transparant voor hem te zijn is voor hen belangrijker dan de wedergeboorte (antwoord 8c). De gelovigen kunnen God zo onvoldoende kennen of bereiken.⁵

Opmerkingen van geënuquêteerden

- De kern was dat ik niet zo mocht zijn als ik was, voor mij was zondigen een combinatie van vraag 1a tot en met 1d.⁶
- De altijd terugkerende zonde moest zo snel mogelijk beleden worden in verband met de wederkomst van de Here Jezus.
- In de diensten werd de zonde benadrukt, zoals die gezien werd door Kwasizabantu, dit was niet in overeenstemming de Bijbel.
- Ik beleed "zogenaamde zonden", want ik dacht daar de oorzaak te vinden dat ik me ongelukkig voelde.
- Ik twijfelde er aan of Stegens uitleg van het evangelie de waarheid was, toch geloofde ik het uit vrees veroordeeld te worden.

⁴ C.N. Impeta, proefschrift, *De leer der Heiliging en Volmaking bij Wesley en Fletcher*, 1913, p. 413.

⁵ Het karakter van de mens wordt vervormd en er treedt persoonlijkheidsverlies op.

⁶ Romeinen 3:23.

Wat zegt de Bijbel?

De Bijbel zegt dat alle mensen gezondigd hebben en de heerlijkheid van God missen.⁷ De mens kan zich zelf niet van de zonde bevrijden door eigen inspanning, want het is zijn aard. Jezus heeft gezegd: “Wie de zonde doet is een slaaf van de zonde”.⁸ Doordat Adam in het paradijs voor de zonde koos, is de hele schepping en zijn alle mensen met hem in zonde gevallen. En zoals de zonde door één mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen, die in Jezus Christus geloven, worden vrijgesproken en daardoor zullen leven.⁹

Deze mens is de tweede Adam, waarvan Paulus zegt: “Zo is er nu geen veroordeling voor hen die in Christus Jezus zijn”. Wie belijdt dat Jezus Christus Heer is, verheerlijkt God de Vader.¹⁰ Door Hem te belijden en Zijn volbrachte werk aan het kruis te accepteren, wordt men zalig.¹¹ Dit kan gepaard gaan met het belijden van zonden.¹² Gedurende het leven blijft het belijden en nalaten van zonde nodig, als de Geest daarvan overtuigt. Hierdoor blijft de relatie van de mens met God intact. In de Bijbel staat het belijden van Christus en niet het belijden van zonde centraal.

2. Het ontvangen van genade

Kwasizabantu

Bij Kwasizabantu is genade een vaag begrip en niet werkelijk relevant voor het geloofsleven (antwoord 6a). God ziet de mens niet uit genade in Christus, maar alleen in de zondige natuur (antwoord 7c). Door belijdenis van de zonde in de zielzorg wordt vergeving ontvangen,

⁷ Johannes 8:34.

⁸ Romeinen 5:18.

⁹ Romeinen 8:1.

¹⁰ Filippenzen 2:11.

¹¹ Romeinen 10:10.

¹² Handelingen 19:18.

maar de genade duurt slechts tot de volgende zonde (antwoord 5b). Veel van de geënquêteerden hebben geen zekerheid over genade of vergeving en anderen menen dat God die willekeurig schenkt (antwoord 9a en 9b). En voor wie te veel zondigt, is de genadetijd voorbij (antwoord 7b).

Het ontvangen van vergeving zelf is van beduidend minder belang dan het belijden van zonden aan een zielzorger. Het verwerven van de goedkeuring van de zielzorger en het hebben van een goed gevoel daarover is het belangrijkste (antwoord 2b en 2d, 3a, 3b en 3d).

Opmerkingen van geënquêteerden

- Ik had geen enkel concept van genade, voor mij was God de strenge Rechter, die klaar stond om mij te straffen als ik een fout gemaakt had.
- Door mijn eigen schuld stond God heel ver van mij af.
- Genade was afhankelijk van de mate waaraan ik aan de voorwaarden voldeed.
- Wie niet heilig genoeg leefde kon de genade weer verliezen.
- In principe was je dan wel en dan weer niet gered (je liep de hemel in en uit).

Wat zegt de Bijbel?

Genade is Gods loyaliteit op grond van Zijn beloften, die in Christus geschonken zijn. God komt in Christus tot een verloren wereld om met hen die Christus aannemen, in gemeenschap te treden. Ondanks dat God en de mens ongelijke partners zijn, blijft God trouw aan Zijn beloften ook wanneer de mens trouweloos handelt mag hij terugkeren. Genade is onverdiend, overvloedig¹³ en is duur betaald.¹⁴ Het is een betrouwbare, permanente koninklijke heerschappij die de gemeenschap tussen God en mens bepaalt tot aan het eeuwige

¹³ Efeze 2:7; Romeinen 5:20.

¹⁴ 1 Korintheërs 6:20.

leven.¹⁵ Christenen staan onder de genade¹⁶ en zijn niet slechts tot genade geroepen als begin van de gemeenschap met God,¹⁷ maar ook om in de genade te blijven staan.¹⁸

De grondslag voor vergeving berust op de bekering tot God en het geloof in Zijn Zoon Jezus Christus,¹⁹ het aanvaarden van Zijn offer aan het kruis en onze schuldbelijdenis.

3. De rechtvaardiging door het geloof

Kwasizabantu

Het concept van de rechtvaardiging door het geloof in Christus uit de brief aan de Romeinen is door Stegen volledig veronachtzaamd, omdat het de belangrijkste pijler onder zijn geloofsleer omver zou trekken: namelijk het aanhoudend belijden van zonden in de zielzorg (10b en 10c). Dit proces zou in het begin van de opwekking spontaan zijn ontstaan.²⁰ C. N. Peckham herinnert zich dat Stegen de leer van het continu belijden van zonden introduceerde op Claridge en zo een ontzaglijke druk op de mensen legde.²¹

Stegen roemt de deugden van de traditionele Zoeloes, die een goede moraal hadden en integer waren (antwoord 1b).²² Hij beschouwt de goede eigenschappen van de Zoeloerelgie als het ware als een soort “Oude Testament”, aangevuld met regels die “God door de opwekking getoond heeft”. De gelovigen willen God behagen

¹⁵ Romeinen 5:21.

¹⁶ Romeinen 6:15

¹⁷ Galaten 1:6, 15.

¹⁸ Hebreeën 4:16; 1Petrus 1:13.

¹⁹ Handelingen 20:21.

²⁰ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, p. 92.

²¹ C.N. Peckham, *An Assessment of Kwasizabantu, 19-02-1999*. Helaas waren de gevolgen fataal: Peggy Porrill, medewerkster van Claridge, kwam hierdoor in zo'n bijzondere grote zielennoed dat ze haar leven beëindigde. E. Redinger brief aan C.N. Peckham punt 10, 1999; E. Redinger, interview 14-11-2004.

²² Anonieme getuige voor de commissie van de *Evangeliese Alliansie*.

door eigengerechtigheid en stellen zo bewust of onbewust de hoop op zichzelf.

Opmerkingen van geënuquêteerden

Over dit onderwerp zijn geen opmerkingen geplaatst. Mogelijk waren de ex-leden toentertijd onvoldoende op de hoogte van de rechtvaardiging door het geloof.

Wat zegt de Bijbel?

Het Nieuwe Testament leert dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, omdat uit de werken van de wet geen gerechtigheid is.²³ Op het ogenblik wanneer de mens tot geloof komt in Christus, wordt de gerechtigheid van Christus hem toegerekend.²⁴ Het is de nieuwe verhouding waarin God de mens tegenover Hem stelt in Jezus Christus. Dit heeft de mens nodig om vrijuit te gaan in het goddelijke gericht. De gerechtigheid van God bewerkt vrijspraak en is het tegenovergestelde van veroordeling. Deze vrijsprekende gerechtigheid is niet alleen het begin van het leven met Christus, maar er ontstaat een eigendomsverhouding en een samengroeien met Christus in Zijn dood en opstanding.²⁵ Het eerste is de status die ons wordt verleend, het laatste is het proces van heiliging waardoor we in de praktijk groeien naar wat ons in Christus al geschonken is. Paulus zegt: “Niet, dat ik het reeds zou verkregen hebben of reeds volmaakt zou zijn, maar ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door Christus Jezus gegrepen ben.”²⁶

²³ Romein 3:20-28.

²⁴ Romeinen 4:5; Romeinen 1:17; H. Schrenk in Kittels *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament* II, p. 207: Het betreft geen toediening van een morele kwaliteit of een ethische verandering.

²⁵ Romeinen 6.

²⁶ Filippenzen 3:12.

4. Geloof in het woord van God

Kwasizabantu

Het geloof concentreert zich vooral rond de leidersfiguur van Stegen als de man die door God gebruikt wordt. Hij is de grote voorbidder en leidsman, de Mozes die zijn volgelingen uit het Egypteland van de zonde leidt en naar het beloofde land brengt. Zij worden zalig door in het evangelie te geloven, zoals het door Stegen wordt uitgelegd en de weg te gaan die hij wijst (antwoord 11a).²⁷ Iedereen die van “de weg” afdwaalt, wordt door Stegen rechtstreeks naar de hel verwezen (antwoord 11b).

Opmerkingen van geëinquêteerden

- Ik geloofde in de Bijbel en voelde me uit angst gedwongen de uitleg van de Bijbel te accepteren van Stegen.
- Ik moest wel de voorwaarden van Stegen aanvaarden, maar verzette me er tegen en was een rebel.

Wat zegt de Bijbel?

Het bijbelse geloof is zichtbaar in de wereld door het getuigenis en de belijdenis van de christenen.²⁸ Geloof is niet vrijblijvend en gaat niet buiten de menselijke wil om. Geloof is overgave, vertrouwen en sluit daarom heilszekerheid in.²⁹ Het Nieuwe Testament spreekt over toenemen in geloof³⁰, jagen naar het doel³¹ en wat aan het geloof ontbreekt moet nog voltooid worden.³² Wie gelooft heeft deel aan

²⁷ Vgl. M.L. Martin, *Kirche ohne Weisse*, 1971. Er valt een overeenkomst op met Simon Kimbangu. Hij stelde naast het evangelie een aantal bijzondere gebruiken in. Aan het begin van de vorige eeuw stichtte hij in Congo de Kimbanguïsten kerk, die miljoenen volgelingen achter zich kreeg.

²⁸ Lukas 12:8.

²⁹ Efeze 3:12; Romeinen 8:15,16.

³⁰ 2 Korinthiërs 10:15.

³¹ Filippenzen 3:12-14.

³² 1 Thessalonicenzen 3:10.

de kracht van God,³³ die uit gaat van Christus en de gelovige door de Geest wordt geschonken. Het geloof staat tussen het heden en de toekomst. Al is het heil aanwezig, het wacht nog op de voltooiing.³⁴ Tot slot is het geloof geen individuele zaak, maar het brengt ons in gemeenschap met het lichaam van Christus.³⁵

5. De wil van God

Kwasizabantu

Stegens volgelingen weten nooit zeker wat de wil van God is, het zijn alleen Stegens en de zielzorgers; en die het weten via de Zoeloeprofetessen. Zij menen Gods wil te kennen door trances, dromen of visioenen. Wanneer zielzorgers het niet eens zijn met een gelovige laten zij dat op een subtiële manier voelen. Het advies luidt dan: “Bid er nog maar eens voor, kom later terug en laat me weten wat God gezegd heeft”. Dit gebeurt zo vaak tot de persoon vermoedt wat de zielzorger van hem verwacht. Hij moet als het ware de zielzorger “van het gezicht af lezen” wat die van hem verlangt. Zo wordt de gelovige gemanipuleerd om “zelf” beslissingen te nemen, waarvoor hij later verantwoordelijk gehouden wordt. De gelovigen voelen zich krachteloos en accepteren wat over hen komt. Door de zielzorg worden Stegens volgelingen psychisch teruggebracht tot het niveau van een kind, waardoor zij weer “ouderlijke hulp” nodig hebben en alles horen te vragen.

Opmerkingen van geënquêteerden

- Ik wist dat God me Zijn wil bekend kon maken. Toch voelde ik me altijd veroordeeld en zondig, omdat ik niet waardig was zijn wil te kennen.

³³ Kollosenzen 1:11.

³⁴ Galaten 5:5; Kollosenzen 1:23; Romeinen 6:8.

³⁵ 1 Korinthiërs 12.

- Ik had geen enkel vertrouwen in wat goed voelde. Het leidde tot een ongezonde afhankelijkheid van de opinie van de leiders die Gods wil wel kenden.
- Ik wilde zendeling worden en er op uit gaan om Gods Woord te verkondigen. De leiders vertelden me dat het een romantisch idee was en niet van God kwam. Iets was alleen Gods wil als het met hun wil samen viel.

Wat zegt de Bijbel?

Wat is de wil van God? De Bijbel is Gods geopenbaarde wil. God is soeverein en kan zich evenals in bijbelse tijden op bovennatuurlijke wijze manifesteren. Toch is dat niet de regel maar een uitzondering. Christenen wandelen door geloof en niet door waarneming.³⁶ Door de Bijbel te lezen en te bidden maakt God Zijn wil bekend. De inwonende Heilige Geest houdt in het hart van de gelovige de wil van God levendig en wijst hem de weg.³⁷ Om dwalingen uit te sluiten horen openbaringen aan de hand van de Bijbel getoetst te worden. Wanneer wij met ons hele hart willen, dat niet onze wil, maar Gods wil zal gebeuren, dan kunnen we ontspannen leven.

6. De zielzorg

Kwasizabantu

De zielzorg is het centrale meldpunt voor de gemeenteleden. Voor gebed, noden, en vragen enzovoort horen zij zich te melden bij de zielzorger. De leiders hebben een netwerk van zielzorgers aangesteld, die met hen in nauw contact staan. De leiders en zielzorgers oefenen heerschappij over het leven van de leden, geven hen op een subtile manier adviezen voor huwelijk, opvoeding, werk en een onveranderbare invloed op hun levensloop.

³⁶ 2 Korintheërs 5:7.

³⁷ Johannes 16:13.

Ze behandelen verleden en toekomst van de gelovige: begane zonden moeten worden beleden (antwoord 3a en 3d) en voor elk besluit moet gebeden worden. Ieder lid moet een zielzorger hebben, bij wie hij zijn zonden “mag” belijden. God zal alleen gebeden verhoren, ingrijpen of genezen als alle zonden beleden zijn.

Wie medewerker wil worden (en blijven) is verplicht regelmatig zonden te belijden. Als een zielzorger ontevreden is over iemand, kan het zijn dat hij hem onder druk zet zodat de persoon zonden gaat verzinnen (antwoord 3b). Voor wie niets meer weet om te belijden circuleren zelfs notities met zonden. Af en toe wordt iemand naar de zielzorg gestuurd om zonde te belijden waar de betreffende persoon zich totaal niet van bewust is. Het slachtoffer moet een weg van diepe vernedering gaan: het werk neerleggen en aan iedereen zijn zonde belijden (antwoord 3e).

Kwasizabantu duldt niet dat God iemand leidt buiten bemiddeling van de zielzorg om. Zonder er erg in te hebben, komen de gelovigen langzaamaan onder mentale bewaking te staan. Ook worden zij psychisch geheel afhankelijk van de zielzorger door steeds opnieuw zijn gunst (en die van God) te winnen en om zeker te zijn dat zij nog steeds op de goede weg zijn. Vertrouwelijke informatie, die het belang van de beweging dient, wordt aan de leiders doorgegeven.³⁸

Opmerkingen van geënquêteerden

- In mijn beleving hadden de zielzorgers toegang tot de Here Jezus, zelf kon ik niet tot Hem naderen, er was geen sprake om samen vrij en open met elkaar te bidden.
- Als schoolkinderen moesten we een getekende brief van onze zielzorger overhandigen als bewijs dat we hem bezocht hadden, we hadden absoluut niets te zeggen.

³⁸ M. Kästli, *Getuigenis* op www.ksb-alert.com: “Eén van de leiders verzocht mij alles te vertellen wat op Claridge gebeurde, zelfs de zonden die de mensen bij mij beleden hadden in de zielzorg. Ik was niet in staat om zoiets te doen.”

Zielzorg in betrekking tot de “opwekking”

Voor het ontstaan van de zielzorg bij Kwasizabantu moeten we terug naar het “uitbreken van de opwekking” in Mapumulo. Daar zouden de eerste heidenen door innerlijke aandrang uit het niets opgedoken zijn om hun zonden te belijden, althans volgens de eigen publicaties van Kwasizabantu.³⁹ Redinger verklaart dat Stegen het belijden van zonden “invoerde” in de gemeente van Claridge. Dit moet dus niet als een verworvenheid van de opwekking worden gezien. Op deze manier werd een zware psychische druk op de gelovigen gelegd. Van innerlijke aandrang en spontaniteit is dus absoluut geen sprake. Hier zien we een parallel met Zionistische bewegingen die eveneens druk uitoefenen op hun volgelingen om zonden te belijden.⁴⁰

T. Visser, die onderzoek deed naar zondebesef in de opwekkingen van George Whitefield, John Wesley, Jonathan Edwards, Charles G. Finney en Erlo Stegen, kwam tot de volgende conclusie: zielzorg en het vragen om vergeving voor wat ieder in het verleden is aangedaan, zijn als eigen kenmerken van Kwasizabantu te bestempelen. Het is hem niet gebleken dat deze factoren bij de andere opwekkingen een rol hebben gespeeld.⁴¹

Wat zegt de Bijbel?

Met het begrip zielzorg of pastoraat wordt aangegeven dat iemand geestelijke verzorging krijgt. Een ander woord voor pastoraat is herderlijke zorg, een pastor wordt dienovereenkomstig als herder aangeduid. In sommige kringen spreekt men over zielzorg, dat verbonden wordt met het biechten of belijden van zonden.⁴² Het verplicht stel-

³⁹ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, 1989, p. 92.

⁴⁰ Zie hoofdstuk 4, *Overzicht van overeenkomsten van Kwasizabantu met Zionistische stromingen*, punt 10.

⁴¹ *Opwekking en zondebesef – een zoektocht naar Gods werk in opwekkingstijden*, 1999, p. 277.

⁴² Christelijke Encyclopedie, 1958-1961, p. 696.

len van zielzorg is een menselijk bedenkfel, dat geen bijbelse gronden heeft. De volmacht van binden en ontbinden⁴³ is een opdracht aan christenen, die van de geest vervuld zijn.⁴⁴ Teksten die daarvoor als bewijs aangehaald worden, dekken desondanks niet de lading.⁴⁵ Deze teksten doen meer denken aan de gemeenschap der heiligen, dan aan de instelling van de zielzorg of biecht. Maar ook daar waar sprake is van vergeving door de Here zelf, worden niet altijd concrete zonden beleden.⁴⁶ In de brieven van Paulus aan de Korinthiërs komt de tucht nadrukkelijk aan de orde, maar spreekt hij niet over zielzorg.

Door de wettische benadering van Stegen moet Mozes als het ware met de gelovige verder gaan waar Christus aan de kant is gezet. Er valt een parallel op met de Rooms Katholieke Kerk, die leert dat de mens niet alleen gerechtvaardigd wordt door de toerekening van de gerechtigheid van Christus.⁴⁷ Evenals in de Rooms Katholieke Kerk moet de gelovige bij Kwasizabantu met God verzoend worden door het hiërarchisch instituut, dat God Zijn vergevingsmacht heeft toevertrouwd. De zielzorger bekleedt daarin een rechtspraakfunctie: "Wie gij de zonden vergeeft, die zijn ze vergeven". Luther daarentegen stelde dat vrijspraak van straf en schuld bij de Rooms Katholieke Kerk niet hetzelfde was als vrijspraak voor God.⁴⁸ Evenzo is het bij Kwasizabantu het geval: zij kan zich niet de vergevingsmacht toe eigenen en aan de andere kant degenen die haar verlaten hebben, belemmeren Gods genade te ontvangen.

⁴³ Mattheus 16:18-19; 18:15-17.

⁴⁴ C. Riemers, *Luther en het sacrament van de boetvaardigheid*, 1967, pp., 7-12.

⁴⁵ 1 Johannes 1:9; Jakobus 5:16.

⁴⁶ Mattheus 9:2.

⁴⁷ Concilie van Trente, 6e zitting, canon 11.

⁴⁸ C. Riemers, *Luther en het sacrament van de boetvaardigheid*, pp. 15-35.

Conclusie

De afstand tussen de zielszorger (geestelijke) en de leek doet denken aan de periode van de prereformatie. Met deze opvatting keert Kwasizabantu zich juist tegen het punt waar de Reformatie inzette: het algemeen priesterschap van alle gelovigen.⁴⁹

Enquête

Uit de enquête blijkt dat door de wettische prediking angst voor overtreding en straf ontstaat. We zien hoe de volgeling zelf de initiatiefnemer tot geloofszekerheid wordt en daarbij het zicht op het volbrachte werk van Christus verliest. Aangemoedigd door de prediking streven de volgelingen zondeloze perfectie na. Door uitzonderlijke regels proberen zij het leven steeds veiliger en netter onder strenge zelfcontrole te krijgen.⁵⁰

De mystiek van Thofosi Dube en haar helpsters zijn debet aan het wettische en perfectionistische geloof. De combinatie van het harde wetticisme, het perfectionisme en de mystiek, zijn zoals grind, zand en cement die een bikkelhard beton vormen.⁵¹ De God van Kwasizabantu is een keiharde zelfgemaakte God.

De bijbelse kernbegrippen waar onderzoek naar is gedaan, zijn bij Kwasizabantu inhoudelijk van betekenis veranderd en zijn daarom anti-evangelisch. Dit betreft: belijden, vergeving, genade, rechtvaardigmaking, de uitleg van de Bijbel, Gods wil en zielszorg.

Wanneer een bijbelwoord gevuld wordt met een buitenbijbelse inhoud, is een onbijbels uitzicht op God het onvermijdelijke gevolg.

⁴⁹ 1 Petrus 2:9.

⁵⁰ Vlg. T.G. Mahne, in: *Legalisme en gebed in die werk van Andrew Murray en die invloed van William Law*, 1992.

⁵¹ E. Stegen, 10-08-2000, zomerconferentie in Melchtal, Zwitserland. Bij de volgende uitspraak zien we het beton in de praktijk: "Het is krankzinnig om de geestelijk vernieuwde christenen te verlaten (Kwasizabantu), het is absurd. Als iemand zegt God leidt mij er uit, dan is de duivel zijn god. Met zo'n persoon willen wij niets te maken hebben"

In zulke gevallen geven “bijbelse woorden” een impuls aan dwaling en verleiding. Dit wordt zichtbaar in de zielzorg, waar alle behandelde kernbegrippen samensmelten in de kroes van de zielzorger, die optreedt als bemiddelaar tussen God en mens, en het leven van de gelovige manipuleert en domineert. Het idee alles willoos te moeten aanvaarden wat er gebeurt, neigt naar een fatalistische levensbeschouwing.

HOOFDSTUK 9

Theoretische grondslagen van sekten

Inleiding

Wie de internationale literatuur over sekten en culten bestudeert, kan zich niet onttrekken aan het feit dat er nogal verschillende opvattingen bestaan over dit thema. De begrippen sekten en culten werden tot de jaren zeventig doorgaans door theologische onderzoekers gebruikt. De laatste decennia gebruiken godsdienstsociologen de term “nieuwe religieuze beweging”, omdat die een neutrale aanduiding is om zowel sekten als culten te kunnen omvatten.¹ Naar de opvatting van godsdienstsociologen is er weinig principieel verschil tussen de christelijke kerken, de overige wereldreligies, sekten en “nieuwe religieuze bewegingen”.²

In Zuidelijk Afrika noemden de theologische onderzoekers de Zionistische bewegingen aanvankelijk culten.³ In tegenstelling tot westerse sekten en culten worden zij tegenwoordig als “Afrikaanse onafhankelijke kerken” (AIC’s) aangeduid. Godsdienstsociologen beschouwen die bewegingen op hun beurt als “nieuwe religieuze bewegingen”.⁴

In Amerika worden sekten als afscheidingsbewegingen binnen “een conservatieve religieuze traditie (kerk)” en culten als “afwijkende

¹ P. Schnabel, *Tussen Schisma en Charisma*, 1982, p. 84.

² L.L. Dawson, *Comprehending Cults*, 1998, p. 8; C. Partridge, *Encyclopedia of New religions*.

³ B.G.M. Sundkler en C.G. Oosthuizen.

⁴ Zie E. Gunner, J.W. Fernandez, A. Heuser, R. Papini.

religieuze tradities” gezien. De behoefte om onderscheid te maken tussen sekten en culten, komt voort uit het feit dat sekten al meer dan honderd jaar voor een belangrijk deel het gezicht van de godsdienst in Amerika bepalen en niet meer als een storend of kwalijk bijverschijnsel worden gezien, zolang ze tenminste uit de joods-christelijke traditie stammen.⁵ In het Nederlandse spraakgebruik wordt de Amerikaanse benaderingswijze van sekten en culten niet zo sterk gevoeld. De begrippen sekte en “nieuwe religieuze beweging” lijken daarom voor Nederland een meer voor de hand liggende aanduiding.⁶ Om deze reden is in dit hoofdstuk gekozen voor het gebruik van het woord “sekte”.

Werkwijze

Eerst volgt een opsomming van de gemeenschappelijke kenmerken van godsdienstige sekten. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het onderzoek dat verricht is door H.G. Stoker. Voor zijn proefschrift verzamelde hij de kenmerken van groepen die door deskundigen als sekte aangemerkt worden en stelde vast dat sekten heerschappij voeren over het denken, gedrag, emoties, informatie, taal, normen, geschiedenis, God, de Bijbel, leerstellingen, verlossing en lidmaatschap.⁷ In het volgende hoofdstuk zullen de kenmerken van Kwasizabantu worden gemeten aan de hier omschreven criteria.

⁵ Stark en Bainbridge in P. Schnabel, *Tussen Schisma en Charisma*, p. 84.

⁶ P. Schnabel, *Tussen Schisma en Charisma*, p. 84.

⁷ H.G. Stoker: *Die Jehovah-Getuies: 'onchristelijke culte?'*, 1995; zie hoofdstuk 2. Alle in dit hoofdstuk genoemde voetnoten zijn ontleend aan dit hoofdstuk. Stoker gebruikt in zijn boek het woord “cult”, hetgeen verwijst naar de Amerikaanse terminologie. Zoals in de inleiding staat vermeld, wordt in dit boek het vervolg gesproken over het woord “sekte”.

Eigenschappen van sekten

1. Heerschappij over het denken

Het keren van negatieve gedachten

Sekten maken gebruik van “thought-stopping” technique, waarmee leden kritische gedachten, die in hen opkomen over hun organisatie afweren.⁸ Om een goed lid te zijn, moet de persoon leren zijn eigen denkprocessen te manipuleren.⁹ De leden denken dat het steeds beter met hen gaat als ze hun “negatieve” gedachten laten varen en verkeren in de waan te groeien in het geloof.¹⁰ En dat terwijl ze in werkelijkheid alleen maar grotere slaven van de organisatie worden.

Het denken in compartimenten (hokjes)

De geslotenheid van sekteleiden wordt omschreven als “closed-mindness”. Het houdt in dat hoewel zij zich graag voordoen alsof ze geïnteresseerd zijn in een rationele en verstandelijke evaluatie van feiten, ze anderzijds kwesties die als negatief ervaren worden, weren. De leden kunnen echter criteria die niet op hun organisatie van toepassing zijn, met groot gemak kritisch op anderen toepassen.¹¹

Wie probeert met sekteleiden te argumenteren ervaart dat tot op zekere hoogte een gesprek mogelijk is. Daarna lijkt het alsof het gesprek in een denkblokkade vastloopt. Denkblokkades zijn een gemeenschappelijke eigenschap van sekten.

Een nieuw werkelijkheidsbesef

Helaas kan een nieuwe werkelijkheid onbewust ontstaan, zodat iemand meent de waarheid te bezitten. Anderzijds worden zijn kritische vermogens beperkt tot op het niveau waar hij weer de veiligheid

⁸ S. Hassan, *Combatting Cult Mind Control*, 1988, pp. 61-63.

⁹ G. Orwell, *Nineteen Eighty-Four*, 1966, pp. 56, 217, 218.

¹⁰ H.G. Stoker: *die Jehovah-Getuies: 'onchristelijke culte'?*

¹¹ W. R. Martin, *The kingdom of the cults*, 2003, p. 26.

van een ouderlijke gezagsbron nodig heeft. Er wordt bij de leden een nieuw werkelijkheidsbesef gecreëerd, om te zorgen dat zij in het vervolg hun besluiten tegen de nieuwe achtergrond nemen.

2. Heerschappij over het gedrag

Invloed van leiders

Een buitenstaander kan zien dat het gedrag van sekteleiden opvallend met elkaar overeenstemt. Wat men ziet, is de persoonlijkheid en het gedrag van de leider zoals dit in de hiërarchie van boven naar beneden wordt nageaapt.¹² Wanneer een lid een fout of tekortkoming ziet, dan moet het lid de fout en de tekortkomingen in zichzelf zoeken in plaats van de leider of de organisatie te bekritisieren. De onderdanigheid die van de leden verwacht wordt, kan beter als afhankelijkheid omschreven worden. Het gezag van de leider gaat de grenzen ver te boven van wat een kerkelijke gemeenschap over het gedrag van haar leden mag hebben.¹³

Onderdrukking van de persoonlijkheid

Sekten dwingen hun leden om personen te worden die zij niet zijn en hun vrijheid op te geven.¹⁴ Verschillen in persoonlijkheid, temperament, belangstelling en talenten worden ondergeschikt aan wat de groep belangrijk vindt. De leden kunnen niet anders dan instemmen met de leider, die besluit wat het beste voor hen is. Bovendien krijgen de hogere doelen van de sekte voorrang op de persoonlijke (zogenaamd zelfzuchtige) doelen. Dit alles draagt er toe bij dat iemands

¹² S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 81.

¹³ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, 1993, pp. 64, 65; Sekten eisen afhankelijkheid en noemen het bijbelse onderdanigheid.

¹⁴ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 73; Sommige leden van een cult ontwikkelen een dubbele persoonlijkheid. Hun gedrag wisselt tussen de persoon die ze zijn en die van het cultlid dat ze geworden zijn. Dit is te vergelijken met iemand die, zoals de situatie dit vereist, gewoon of professioneel optreedt.

persoonlijkheid onderdrukt wordt en hij vreemde gedragspatronen ontwikkelt.¹⁵

Elitementaiteit

Doordat sekten zich als “uitverkoren” beschouwen, ontwikkelen zij een elitementaiteit. De leden zijn bereid enorm hard te werken voor de ideeën van de groep en kennen een buitengewone opofferingsgezindheid.¹⁶ De elitementaiteit leidt tot fanatisme en fundamentalisme. Het feit dat zij zichzelf als meer geestelijk beschouwen en meer in Gods gunst opgenomen dan andere gelovigen, heeft een geweldige invloed op hun gedrag.¹⁷

Buitenstaanders en oud-leden zijn “vijanden van God” en het is niet verkeerd tegen hen te liegen en hen ten koste van alles te mijden.

3. Heerschappij over emoties

De heerschappij die sekten over de emoties van hun leden uitoefenen, wordt door onderzoekers als emotionele mishandeling omschreven.¹⁸ Door middel van een schrikbewind heerst men over de emoties, het denken en het gedrag.

¹⁵ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, pp. 122-124.

¹⁶ H.G. Stoker: *die Jehovah-Getuies: 'onchristelijke culte?'* p. 16: De Moonies wordt bijvoorbeeld geleerd dat er op een dag voor hen monumenten worden opgericht om hun opofferingen te gedenken. De *Mormonen* geloven op hun beurt dat een echtpaar dat trouw blijft, als goden nieuwe planeten zullen bewonen.

¹⁷ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, p. 69; R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism: A Study of Brainwashing in China*, 1961, p. 433: Het groepsge-drag uit zich in fanatisme en is duidelijk waarneembaar tegenover buitenstaanders en oud-leden. Deze mensen worden in termen van de Chinese revolutie als “nonpeople” gezien.

¹⁸ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, p. 73.

Vrees

Vrees kan als een macht (fobie) omschreven worden die sekteleiden hun vrijheid ontnemt.¹⁹ Sekten schetsen voortdurend een negatief beeld van de wereld rondom hen heen, zodat de leden uit angst de groep nooit verlaten. Hun literatuur is meestal doorspekt met verwijzingen naar het naderende oordeel dat over de wereld komt. Alleen het lidmaatschap van de sekte kan de mens redden van het naderende oordeel. Sommige mensen sluiten zich bij een sekte aan, omdat zij denken dat een zinvol leven alleen mogelijk is als lid van de beweging.

Schuldgevoelens, loyaliteit en toewijding

Sekten zijn er ook meesters in om hun leden door schuldgevoelens te overheersen. Wie zich eerst schuldig voelt, zal uit schuldgevoel bijna alles voor de organisatie doen. Lifton beweert dat de oorzaak van schuldgevoelens bij sekteleiden in de overbeklemtoning van reinheid ligt.²⁰ Omdat zelfs de beste mensen niet 100 procent rein kunnen leven, voelen allen zich schuldig en schamen zich tegenover de organisatie. Bij de organisatie vindt het lid vergeving en door middel van hard werken probeert hij zijn wandaden goed te maken.

Vervolgingswaan en haat

Een ander gevoel dat meesterlijk uitgebuit wordt door leiders, is dat wie met hen van mening verschilt en tegen hen is, de sekte vervolgt. Men kan dit een soort vervolgingswaan noemen, zoals bij Jim Jones, die 913 leden van zijn *People Temple* zover kreeg om zelfmoord te plegen – om van hun “vervolgers” af te komen. De vesting die David Koresh oprichtte en waar 75 mensen samen met de leider stierven in 1993, is hiervan ook een duidelijk voorbeeld.²¹

¹⁹ P.R. Martin, *Cults proving your Kids*, p. 196: Een fobie is een intense vreesreactie die iemand heeft voor iets of iemand en die meestal het gevolg is van een traumatische ondervinding. Sekten veroorzaken bij hun leden een fobie door voortdurend hun leden voor te houden hoe gevaarlijk het is om ooit de groep te verlaten.

²⁰ R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism*, p. 424.

²¹ D. Klompeen, *Koresh Crazy: Are We Immune to Cults?* 1993, p.,12.

Liefde en vriendschap

De reden waardoor mensen zich aangetrokken voelen door sekten, is de warme gemeenschap die zij uitstralen. De leden hebben een hechte band en denken en voelen allen gelijk.²² De liefde die een nieuw lid eerst ontvangt is grenzeloos en lijkt onvoorwaardelijk, zodat hij met het hoofd in de wolken loopt. Het voelt alsof hij letterlijk in een utopie verkeert, omdat iedereen om hem geeft en belangstelling toont. Het is duidelijk dat sekten gebruik maken van love-bombing.²³ Als iemand lid geworden is van de groep, verdwijnen de aandacht en vleierij voor de nieuwelingen. De liefde van de groep is niet onvoorwaardelijk, maar hangt af van de deelname en resultaten van de leden.

Veiligheid en persoonlijke crisis

Op de vraag wat iemand vatbaar maakt voor een sekte zijn diverse antwoorden te geven. In crisistijden wanneer er grote onzekerheid bestaat, na rampen of oorlogen is de aantrekkingskracht van groepen of sekten groter dan gebruikelijk.²⁴ Mensen zijn ook vatbaar voor sekten direct na persoonlijke crises, zoals het sterven van een geliefde, een echtscheiding, verlies van werk, of gebeurtenissen zoals verkrachting, inbraak of andere vormen van geweld.²⁵ Het belang van het gevoel van veiligheid die sekten bieden, kan niet genoeg beklemtoond

²² A.C. Barnard, *In Gesprek met Sektes*, 1980, p. 53.

²³ Jeannie Mills, een ex-lid van de *People Temple* van Jim Jones die later vermoord werd, waarschuwde de mensen met de volgende woorden: "Als je de vriendelijkste mensen ontmoet die je ooit gezien hebt, en zij je in contact brengen met de meest liefdevolle mensen die je ooit hebt ontmoet, en je vindt de meest inspirerende leider die je ooit ontmoet hebt, die behulpzaam, medelijdend en begrijpend is, vervolgens hoor je dat de bestaansreden van de groep is gebaseerd op iets wat je niet had durven hopen ooit zelf te kunnen bereiken en alles klinkt alsof het te mooi is om waar te zijn, geef daar dan nooit je opleiding, je hoop en je ambities voor op om een regenboog te volgen," aangehaald in P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, p. 73.

²⁴ A.C. Barnard, *In Gesprek met Sektes*, p. 52.

²⁵ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 77: Verder stelt Hassan dat de meeste mensen worden gerekruteerd in een tijd van ongewone persoonlijke spanning, als er een belangrijke verandering in hun leven heeft plaats gehad

worden. In een samenleving waar iedereen zelf moet besluiten wat goed of kwaad is, zijn veel mensen op zoek naar een vast normen- en waardenstelsel. De zekerheid en veiligheid waarin sekten en culten voorzien, zijn gebaseerd op een vals waardenstelsel.

Opzweepen

Het elkaar emotioneel opzweepen om in trance te komen speelt bij sommige sekten een belangrijke rol. De leden worden zo deel van de grote universele waarheid en godheid.²⁶ Hoewel dit bij rationele sekten helemaal niet op deze manier voorkomt, worden de leden daar op een andere manier opgezweept, namelijk door maar steeds te beklemtonen hoe succesvol de organisatie wereldwijd is en hoe geweldig de groei cijfers zijn. Succes en groei dienen als bewijs dat zij “Gods organisatie” zijn en over “de waarheid” beschikken.

4. Heerschappij over informatie en omgeving

Hoe controleren sekten informatie en omgeving?

Sekten maken gebruik van een verscheidenheid aan maatregelen om te zorgen dat hun leden niet het “gif” binnenkrijgen van mensen die met hen van mening verschillen.²⁷

- a. door het “gif” van de media, andere godsdienstige groepen of kritisch materiaal van oud-leden buiten bereik van de leden te houden.
- b. door de leden bang te maken dat de duivel hen van de “waarheid” zal beroven.
- c. door het dagelijks of wekelijks verplicht bijwonen van indoctrinatieprogramma's.

²⁶ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, pp. 353-361.

²⁷ Deze samenvatting vinden we terug in S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 65; R. Watters, *Do Cults Follow the Same Patterns?* P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, pp. 185-186.

- d. doordat de leden al hun tijd besteden aan activiteiten van de beweging ontbreekt hen de tijd om kritisch te denken of andere standpunten te overwegen.

Mensen die zich losscheuren van een sekte vormen een wezenlijk gevaar. Met name oud-leden worden beschouwd als afvalligen waar niet mee gepraat mag worden. Zij worden beschouwd als mensen die de wereld lief gekregen hebben.

Denken, gedrag en gevoel in een sekte

Wie het denken, gedrag en gevoel van een mens wil beheersen, zal er voor moeten zorgen dat hem alleen geselecteerde informatie ter beschikking gesteld wordt. De reden is dat een mens besluiten neemt op grond van de inlichtingen waarover hij beschikt. De sekte wil hem zover krijgen dat hij zich vrijwillig in een “gevangenis” laat plaatsen. Zij bewaakt wat iemand ziet, hoort, leest, schrijft en ondervindt, zelfs wat iemand zegt, hoort gecontroleerd te worden.²⁸ Daarom controleren sekten de informatie en omgeving.

5. Het voeren van heerschappij over het taalgebruik

Een eigen woordenschat

Iedere sekte heeft een eigen woordenschat, die bestaan kan uit bekende termen, waaraan een andere inhoud wordt gegeven.²⁹ Taal bestaat uit een woordenschat waarmee de mens denkt. Tot op zekere hoogte is een mens onder controle te krijgen door zijn woordenschat te beheersen. Als een nieuweling nieuwsgierig is naar waarover gesproken wordt, spoort dit hem aan om flink te studeren om de waarheid te kunnen “verstaan”. Door zich dit taalgebruik eigen te maken, leert de persoon in werkelijkheid niet zelf te denken, maar om clichés te geloven.³⁰

²⁸ R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism*, p. 420.

²⁹ W.R. Martin ed., *The New Cults*, p. 21.

³⁰ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 77.

Een eigen inhoud aan woorden

Sekten geven een heel eigen inhoud aan bekende woorden en zinnen. Nieuwe leden denken daardoor dat de verkondiging van de organisatie in lijn is met wat zij altijd dachten. Geleidelijk aan wordt de nieuwe inhoud aan hen doorgegeven. Misbruik van termen door hieraan een nieuwe inhoud te geven, vindt ook plaats bij de herinterpretatie van de bijbelse woordenschat. Het zingen van bekende traditionele christelijke liederen laat hen ook geloven een christelijke kerk te zijn.³¹ Sekten willen ondanks het herdefiniëren van bijbelse termen de schijn wekken dat hun leer door de Bijbel onderschreven wordt.³²

6. Het voeren van heerschappij over normen

Geboden en verboden

De leiders van sekten maken aanspraak op goddelijk gezag en hebben daarom de macht om te zeggen wat goed of kwaad is. Volgens de belangen en zienswijze van de sekte wordt de wereld en alle morele kwesties in zwart-wit categorieën verdeeld, met weinig ruimte voor persoonlijke besluitneming.

Sekten worden getypeerd door een lange lijst van geboden en verboden, die deel van hun eigen normstelsel uitmaken. Als de regelgeving ergens niet in voorziet, moet de leider geraadpleegd worden. Er bestaat een verscheidenheid aan regels, bijvoorbeeld: niemand mag een bijeenkomst missen, zich moe voelen, boosheid tonen, of make-up gebruiken. Ook door de grote hoeveelheid regels voor een heilige levenswandel zijn de leden zo druk, dat ze geen tijd krijgen om kritisch te denken.

Heilig en onheilig

Sommige sekten hebben de neiging om perfect te zijn. Hun leden hebben een gevoel van meerderwaardigheid tegenover leden van de

³¹ H.G. Stoker: *die Jehovah-Getuies: 'onchristelijke culte?'*, p. 30.

³² W.R. Martin ed., *The New Cults*, p. 21.

christelijke kerken, vooral als het om heiligheid gaat. Het zich in ethisch opzicht meerderwaardig voelen wordt door de leiding opgeblazen om zich zo te verzekeren dat geen lid ooit zal opstappen. Alle heiligheid ten spijt kennen sekten toch een doel-heiligt-de-middelen-benadering.

Onder nieuwe sekten, die in de jaren zestig van de vorige eeuw ontstaan zijn, bestaat een taboe tegen de regelgeving van de samenleving, ouders en de kerk. Ondanks deze houding hebben deze sekten zelf ook een reeks absolute regels die nagekomen moeten worden.

Ambivalentie

Leden van een sekte moeten loyaal aan haar zijn, want zij heeft naar verluidt de waarheid, het woord van God, de leider is door God gezonden enz. Een lid dat van een onverkwikkelijke situatie op de hoogte komt, ontwikkelt op een bepaald punt meestal een ambivalente houding tegenover de beweging. Dit heeft als gevolg dat een lid aan de ene kant de beweging gelooft, maar aan de andere kant er toch aan twijfelt. Deze ambivalentie is natuurlijk de sekte onwelgevallig, en kan uiteindelijk leiden tot het uittreden van een lid.

Achteraf beoordelen veel mensen hun voormalige sekte ook als ambivalent. Zij kunnen precies aangeven wat hen niet beviel en waarom zij de beweging verlieten, maar menen er bovendien baat bij te hebben gehad.

7. Het voeren van heerschappij over de geschiedenis

persoonlijke geschiedenis

In het algemeen herinterpreteren sekten de geschiedenis, zodat die aansluit bij hun leer. Dit geldt ook voor de leden. Sekten veranderen de houding van hun leden tegenover hun eigen verleden, heden en toekomst. Het verleden wordt gekleurd door hoe de sekte hen daar over laat denken. Het heden wordt gemanipuleerd door een voortdurend gevoel van gejaagdheid, omdat de laatste minuten van de aarde

zijn aangebroken. De toekomst brengt voor het sektelid de beloning voor al zijn werk voor de organisatie.

De geschiedenis van de beweging

Sekten beschouwen zichzelf als de enige ware gelovigen van vandaag. Bijgevolg doen zij het voorkomen dat hun geschiedenis terug gaat tot de tijd van de eerste Nieuwtestamentische gemeenten en maken zo hun leer aanvaardbaar voor hun leden. Het probleem is gewoonlijk dat er in de kerkgeschiedenis niemand gevonden kan worden die denkt zoals de sekte. Sommige sekten geloven dat hun beweging, na eeuwen onderbreking, de voortzetting van de enig ware kerk is.³³

Tegenover sekten die zichzelf als de enige ware christenen zien en zich afsluiten voor andere groepen, erkennen de christelijke kerken dat zij uit elkaar voortgekomen zijn en dat Christus' kerk door de eeuwen bewaard is. Zij betreuren de onderlinge verdeeldheid.

Profetie

Sekten gaan nog verder met het manipuleren van de geschiedenis door profetieën uit hun verleden die niet uitgekomen zijn, te wijzigen alsof ze iets anders bedoeld of gezegd hebben.³⁴ Wat zij leren, besluiten of doen komt van God. Hun openbaringen en profeteren is uit God, ook al komt het niet uit.³⁵

8. Het voeren van “heerschappij” over God

Gods organisatie

Bij godsdienstige sekten is het gebruikelijk dat leiders aan zichzelf, hun leer en opdrachten goddelijk gezag toekennen. Honderden sekteleiders maken er aanspraak op Gods gezalfde profeet te zijn, al zijn hun ideeën ook totaal verschillend. Zij menen Gods eigen bewe-

³³ A.A. Hoekema, *The Four Major Cults*, pp. 374, 375.

³⁴ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 83.

³⁵ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, pp. 112, 113.

ging te zijn, die door Hem geleid wordt. In feite is het andersom: de sekteleiders voeren heerschappij over God en gebruiken Hem als een stempel van goedkeuring op alles wat de organisatie is en bedenkt. Iemand die bedankt of eruit gezet wordt, kan Gods straf en de eeuwige verdoemenis verwachten.³⁶

Gods communicatiekanaal

Eén van de belangrijkste eigenschappen van godsdienstige sekten is hun aanspraak Gods exclusieve communicatiekanaal te zijn voor de wereld. Wie lid wil zijn moet de leider aanvaarden als spreekbuis van God en zich schikken naar zijn (nieuwe) inzichten, die veranderingen met zich meebrengen.

De oude en nieuwe apostolische kerk gaan zo ver door te beweren dat de Bijbel niet het Woord van God is, maar het gesproken woord dat uit de mond van hun apostelen komt. Ook de Mormonen kennen goddelijk gezag toe aan wat hun huidige apostelen zeggen.

Sekten eisen God voor zich op. Het gaat hen er niet om wat God van de mens verwacht, maar om wat zij willen dat God van de mens verlangt. Als bewijs van hun gezag plaatsen sekten Gods stempel op hun leer en gebruiken. De leden moeten vooral geloven dat hun verlossing en herstelde verhouding met God afhangt van hun relatie met de organisatie.

9. Het voeren van “heerschappij” over de verlossing

Verlossing door lidmaatschap

Sekten oefenen heerschappij uit over de verlossing van hun leden. Leiders die mensen kunnen overtuigen zeggenschap te hebben over hun verlossing en eeuwige leven, kunnen wat dan ook van hun volgelingen vragen: zelfs moord, zelfmoord, seks, diefstal, lange dagen van hard werken, enzovoort. De zaligheid van een lid hangt ervan af of

³⁶ R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism*, p. 422.

hij aan de specifieke sekte behoort en volgens de regels leeft. Wie zich losmaakt van de organisatie, verliest God.³⁷

Verlossing door werken

Het idee dat verlossing alleen bij de betrokken organisatie te verkrijgen is, geeft aanleiding tot werkheiligheid. Merkwaardigerwijs bewerkstelligt de werkheiligheid toch geen zekerheid van verlossing. God aanvaardt een individu steeds meer als Zijn kind, wanneer hij hoe langer hoe meer volgens de wil van de organisatie leeft. Hoe meer een lid slaaf van de leider wordt, hoe meer “gunst” hij zogenaamd vindt in Gods ogen. Bij de *Christian Scientist* krijgt de mens verlossing van zonde door op te houden met zondigen. De verlossing is gelegen in wat de mens bewerkt en niet wat de genade van God doet. Deze verwerping van het *sola gratia*-beginsel gaat lijnrecht tegen de bijbelse leer van de genade in. De *Mormonen* verwerpen ook de leer “door genade alleen” en zien daarin zelfs de oorzaak van het verval van de kerk.³⁸

Verlossing door schuldbelijdenis

Veel sekten leggen de nadruk op het openlijk belijden van zonden voor de groep. Het dient tot persoonlijke “reiniging”, symboliseert ook zelfopoffering en bereidheid van het lid om zich voor de groep open te stellen.³⁹ Nadat de zonden beleden zijn, zijn ze niet vergeten en vergeven. Wanneer een lid uit de pas gaat lopen of de groep dreigt te verlaten, wordt de zondebelijdenis gebruikt om hem te dwingen terug te keren. Alles wat iemand in vertrouwen heeft gezegd, kan en zal tegen het lid gebruikt worden als de sekte dit nodig acht.⁴⁰

³⁷ R. Watters, *Do Cults Follow the same Patterns?* p. 1.

³⁸ A.A. Hoekema, *The Four Major Cults*, p. 380.

³⁹ R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism*, p. 426.

⁴⁰ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 64.

10. Het voeren van “heerschappij” over de interpretatie van de Bijbel

Buitenbijbelse openbaring

Opvallend is dat het lijkt alsof leden van een sekte de Bijbel kennen en ernst maken met de bestudering ervan. De vraag is echter hoe eerlijk en zuiver sekten in het gebruik en interpretatie van de Bijbel zijn. In de omgang met de Bijbel laten zij niet de Bijbel spreken, maar laten zij de Bijbel hun dogma naspreken. Sekten verwerpen de methode van Schriftverklaring op grond van de grammatica, de voortgaande historische lijn en de context, omdat dit hen bij dezelfde gevolgtrekkingen als het christendom zal uitbrengen. Daarom maken de sekteleiders aanspraak op buitenbijbelse openbaringen, die hen “nieuw licht” geven op de interpretatie van bijbelse waarheden (zie hiervoor punt 8).

Buitenbijbelse verklaringen

De meeste leiders van christelijke sekten doen het voorkomen alsof zij God en de Bijbel als het opperste gezag erkennen. Met gezag geven zij hun verklaringen over de Bijbel weer, die eigenlijk niets anders zijn dan hun eigen gedachten. Zodat de leden denken dat ze aan God gehoorzaam zijn. De verklaringsmethodes van een sekte moeten passen bij hun specifieke leerstellingen en wisselen al naar gelang het uitkomt. Ze schrijven dat toe aan voortschrijdend inzicht. Een ander kenmerk van sekten is om de Bijbel te vereenvoudigen om de boodschap begrijpelijker te maken.

Buitenbijbelse aanhalingen

De meeste sekteleiders hebben geen of nauwelijks een theologische opleiding gehad. Sommigen laten zich “reverend” of “dominee” noemen. Om hun gebrek aan opleiding te compenseren, zijn ze geneigd wetenschappers te zoeken waarvan het lijkt dat die op een klein facet met hen overeenstemmen. Doorgaans worden deze wetenschappers helemaal buiten de context aangehaald. Sekteleiders wijzen verkla-

ringsfouten van de hand als verdachtmakerij. Bij de leden wordt de indruk gewekt dat hun leer wetenschappelijk verantwoord is en dat hun organisatie de Bijbel “juist” interpreteert.

11. Het voeren van “heerschappij” over leerstellingen

Onaantastbare leerstellingen

Elke godsdienstige groep heeft zijn eigen leerstellingen. Ieder lid behoort op de hoogte te zijn van de leer en te weten waarop die gebaseerd is. Het verschil tussen de christelijke kerken en de christelijke sekten ligt in de gezagsbron. Het is de leden van sekten verboden de leerstellingen te bevragen, want daardoor plaatsen zij de leider onder verdenking, die de gezalfde van God is.⁴¹ Sekten zijn bereid de “waarheid” aan te passen al naar gelang de omstandigheden, omdat ze geloven dat het doel de middelen heiligt. Zij zijn bereid dit te doen om zodoende mensen te “redden”.⁴²

Wetenschappelijke leerstellingen

Het zoeken van leden naar meer kennis wordt gestild door hen te leren dat de sekte een logische leer heeft, die met wetenschappelijke nauwkeurigheid is vastgesteld. Daarom is het niet alleen “immoreel”, maar ook onlogisch om tegenstand tegen die leer te bieden. Het is voor de leden niet toegestaan onderzoek te doen naar de leerstellingen, aangezien deze leerstellingen de enige waarheid zijn.⁴³

Christelijke leerstellingen

In de christelijke kerk mogen de leden de leerstellingen kritisch onderzoeken in het licht van de Schrift. Sekten leren dat zij de enige zijn die de waarheid hebben en passen hun leerstellingen als het hun goeddunkt aan, omdat zij aanspraak maken op Gods voortgaande

⁴¹ R.J. Lifton, *Thought Reform and the Psychology of Totalism*, pp. 427-429.

⁴² S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, p. 99.

⁴³ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, pp. 78, 79.

openbaring. Sekten vervalsen het bijbelse christendom en zijn in wezen onchristelijk, al doen ze zich christelijk voor.

12. Het voeren van “heerschappij” over het lidmaatschap

Werving

Het lidmaatschap is het laatste en belangrijkste criterium om te meten of een groep een sekte is of niet.⁴⁴ Het typische kenmerk van werving van nieuwe leden bij de meeste sekten is misleiding. Volgens hen is het niet verkeerd om mensen te misleiden, want het is voor hun eigen bestwil. Aanvankelijk houden ze de mensen “hetzelfde” voor als de christelijke kerken. Langzamerhand wordt men ingewijd in de volledige leerstellingen van de sekte, waarvan men eerst geen enkele notie had.

Het succes van een sekte hangt af van hun werving. Bij voorkeur zoeken ze mensen uit die intelligent, talent- en succesvol zijn en die op hun beurt goede “verkopers” van de sekte kunnen worden. Zij worden geworven wanneer ze zich in een emotioneel dieptepunt bevinden en leren later de beste kant van de sekte met een glimlach te verkopen. Ze laten zien van deze wereld een betere plaats te maken. Wie met hen in gesprek komt, begint meestal met een achterstand, doordat “deze vriendelijke persoon” bezig is een aanslag op zijn bestaan uit te voeren.

Groepsbehoud

In het begin laat men de nieuwe leden vrij om met familie en vrienden om te gaan. Dit is toegestaan tot het moment dat die aangeven zich nooit te zullen aansluiten bij de sekte. Vervolgens zal de leider hen ontmoedigen geen tijd meer met hen door te brengen.⁴⁵ Sekten hebben strenge lidmaatschapsvoorwaarden. Zij treden onmiddellijk op tegen diegenen die het aandurven af te wijken van wat de groep

⁴⁴ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, pp. 99-104.

⁴⁵ S. Hassan, *Combating Cult Mind Control*, pp. 101-104.

verwacht en als er niet snel verandering komt, volgt buitensluiting met als gevolg sociale ontwrichting.⁴⁶

Geen vrijheid om te bedanken

Mensen zijn vrij om zich bij een sekte aan te sluiten, maar niet om te bedanken. In de ogen van een sekte bestaat er geen wettige reden om te bedanken. Sekten verwachten dat hun leden elkaar bespioneren en onmiddellijk rapporteren wanneer ze afwijken van de regels, zelfs al is het binnen het gezin. Wie bedankt voor een sekte betaalt daar een hoge prijs voor, doordat hij meestal zijn geestelijke en natuurlijke familie die achterblijft, verliest. Behalve dat iemand zijn vriendenkring verliest, voelt het ook dat hij zijn doel en zin in het leven en zelfs Gods “goedkeuring” verliest.

Voor de leiders zijn de leden een bron van macht en inkomsten, daarom worden weglopers niet geduld. De leiders geven hun leden de opdracht weglopers te verwerpen, te haten, niet te groeten en zover mogelijk als de pest te mijden. Wie dit wel doet loopt de kans er zelf uitgezet te worden.⁴⁷ Bij sommige sekten komt het voor dat oud-leden vervolgd of zelfs doodgeschoten worden.⁴⁸

Wie loskomt uit een sekte, houdt daar dikwijls hele nare gevolgen van over. Velen van hen zeggen “in niets meer te geloven”. Weinig dingen zijn zo pijnlijk als wanneer iemand vele jaren al zijn tijd, geld en energie aan een valse godsdienst heeft gewijd en daarna koud en afstandelijk behandeld wordt door zijn “vrienden”. De ervaring van het oud-lid heeft hem wantrouwig gemaakt tegenover andere kerken en groepen. Jarenlang verzamelde hij negatieve informatie over allerlei kerken. Daarom kan hij nauwelijks nog een godsdienstige groep vertrouwen of zich ergens bij aansluiten. Bovendien leeft hij in de

⁴⁶ W. R. Martin, *The kingdom of the cults*, p. 18.

⁴⁷ Watters R, *Do cults follow the same Patterns?* p. 3.

⁴⁸ P.R. Martin, *Cults proofing your Kids*, pp. 196-198.

vrees weer slaaf te worden en dat de kerk zijn leven in de greep zal krijgen zoals eens bij de sekte het geval was.

Conclusie

In dit hoofdstuk is duidelijk geworden dat de onderzoekers op het gebied van sekten, de heerschappij die deze groepen over hun leden uitoefenen als één van de belangrijkste eigenschappen van sekten beschouwen. Het betreft vooral de invloed op het denken, gedrag, emoties, informatie, taal, normen, geschiedenis, God, de Bijbel, leerstellingen, verlossing en lidmaatschap.

HOOFDSTUK 10

Kwasizabantu gemeten aan de eigenschappen van sekten

Inleiding

In dit hoofdstuk zal worden onderzocht of Kwasizabantu op een soortgelijke manier heerschappij voert over haar leden als in het vorige hoofdstuk is behandeld en of zij als een sekte gekenmerkt kan worden. Puntsgewijs worden de eigenschappen van sekten vergeleken met de getuigenverklaringen van voormalige leden en ander relevant materiaal. Door de grote hoeveelheid gegevens is het onmogelijk alles te vermelden. De vraag luidt of Kwasizabantu wel of niet aan de criteria voldoet die aan sekten gesteld worden en daarvoor zijn de gebruikte gegevens voldoende. Niet ieder voormalig lid zal dus zijn verklaring in dit hoofdstuk aantreffen.

1. Heerschappij over het denken

Het keren van negatieve gedachten

Kwasizabantu gebruikt de zielzorg als “thought-stopping” technique. Ieder die iets hoort of leest dat tegen de organisatie gericht is, moet deze “negatieve gedachten” in de zielzorg belijden, voordat het “gif” zijn werk doet. De zielzorg manipuleert de denkprocessen van de leden, zodat zij zich afsluiten voor kritiek.

Het denken in compartimenten (hokjes)

Het gevolg van het weren van “negatieve” gedachten is “closed-mindedness”. Men is blind voor het kwaad in de eigen organisatie, maar bestrijdt wel de neergang in de maatschappij en de kerk. Hierbij valt te denken aan de invloed van drugs, abortus en euthanasie. Doordat de kerken zich onvoldoende distantieëren van deze zonden, neemt Kwasizabantu met succes deze thema’s ter hand. Daarvoor zijn speciaal satellietorganisaties opgezet: “*Christians for Truth*”, “*The Naked Truth*” en “*Doctors for Life*”¹. Voor zover het de buitenwereld betreft is men prima in staat tot een kritische en rationele evaluatie van feiten. Zodra het interne aangelegenheden betreft, lijkt het alsof een gesprek in een denkblokkade vastloopt.

Een nieuw werkelijkheidsbesef

Door urenlange toespraken zegt Stegen met veel verbaal geweld (als een *Deutscher Politiker*) iedereen het oordeel aan. De toehoorder voelt zich diepschuldig, raakt in verwarring en verliest zijn geloofszekerheid. Nu ligt de weg naar de zielzorger open, die graag rekruten “met raad en daad” terzijde staat. Zonder er erg in te hebben en onder de indruk van de “vele wonderen” worden hem de nieuwe doctrines bijgebracht. Wie zich overgeeft, wordt in zijn kritische vermogen beperkt tot het niveau van een kind dat de veiligheid van een ouderlijke gezagsbron nodig heeft.² De gelovige vertrouwt zichzelf niet langer en heeft voor alles de zielzorger nodig, zoals een klein kind de ouders. In het vervolg zal de gelovige alle beslissingen tegen de achtergrond van het nieuw verkregen werkelijkheidsbesef nemen.

¹ “*Christians for Truth*”, “*The Naked Truth*” en “*Doctors for Life*” zijn satellietorganisaties die zich respectievelijk bewegen op het gebied van normen en waarden, verslaving en pro-life aangelegenheden. Christians for Truth is in Zuid-Afrika begin 2013 opgeheven.

² Vgl. H.G. Stoker: *Die Jehovah-Getuies: ‘onchristelijke kulte?’* 1995, p. 13.

2. Heerschappij over het gedrag

Invloed van leiders

Stegen staat als prediker, profeet en genezer in het middelpunt van zijn beweging. Hij heeft de absolute macht over zijn volgelingen, verwacht blinde gehoorzaamheid en straft of negeert wie zich niet geheel overgeeft.³ Ook op academisch gevormde mensen oefent Stegen aantrekkingskracht uit. Onder zijn volgelingen bevinden zich afgestudeerde theologen, een doctor in de theologie, artsen, een ingenieur en zelfs een advocaat. Van advocaten is bekend dat zij in het algemeen niet als bijzonder lichtgelovig bekend staan. Daarom levert zo'n geval een indrukwekkend bewijs van Stegens overredingskracht.⁴ De gewone leden zien in de aanwezigheid van academisch opgeleide leden mede een bewijs dat het met hun beweging goed zit. Ook de Award die Stegen in 2007 ontving van World Vision en de Chancellor's Medal van de North West University van Potchefstroom in 2013 geven blijk van Stegens verbazingwekkende overtuigingskracht.

Onderdrukking van de persoonlijkheid

Regelmatig worden schoolkinderen, leden en medewerkers die uit de pas lopen, geschorst om "God te zoeken". Dit "zoeken" kan wel tot een jaar duren, waarna boete gedaan moet worden. Ook leden die het mikpunt van de groep worden, zijn wel onder huisarrest gezet. Uiteindelijk gaan de slachtoffers de gemeenschap rond om vergeving te vragen zonder te weten wat zij precies misdreven hebben.⁵ Af en toe wordt een medewerker zonder overleg buitenspel gezet en verliest zijn taak.⁶ Talloze leden en medewerkers zijn in de loop der jaren gedwongen hun persoonlijkheid op te geven en werden gemanipuleerd

³ Vlg. A. van der Braak, *Goeroes en Charisma*, 2006, p. 77.

⁴ Vgl. A. Storr, *Reuzen op lemen voeten*, 1998, p. 22.

⁵ P. Coetzee, email van 21-08-2010.

⁶ M.W. Mabizela, interview 6 februari 2010.

en psychologisch afhankelijk gemaakt. Zij hebben zich laten dwingen mensen te worden die zij niet waren.⁷

Lichamelijk geweld werd niet geschuwd zoals bij het debacle van Kranskop, waar peuters en jonge kinderen tot bloedens toe werden afgeranseld (zie Appendix 3, pp. 235-239). Ook raden de leiders de mannen aan vrouw en kinderen te slaan wanneer die ongehoorzaam zijn. Een man die zijn vrouw sloeg, hoorde Stegen ontkennen ook maar iets van die strekking te hebben gezegd, toen zijn vrouw haar beklag deed.⁸

Mentaal breken van medewerkers

Een methode voor het mentaal breken van een medewerker is de zogenaamde “hete stoel”, die ook door inlichtingen diensten wordt gebruikt. Iemand wordt uitgenodigd voor een bespreking zonder te vermoeden zelf het onderwerp van gesprek te zijn. Urenlang wordt er brutaal op hem ingepreacht. Door middel van allerlei psychologische trucks probeert men de persoon, die zich van geen kwaad bewust is, mentaal te breken en als “dader” van een vergrijp te identificeren.

Een voorbeeld: de leiders wachten hun kans af tot ze degene, op wie ze het gemunt hebben, van iets kunnen betichten. Een reactie op iemand, ook al is die volkomen terecht, kan al voldoende zijn. Er wordt dan gezegd: “Wat deze broeder gedaan heeft, is niet goed. Jouw reactie daarop is veel erger.”⁹ De leiders laten de boosdoener vrijuit gaan en de onschuldige wordt geslachtofferd.

Kobus du Preez merkt over zijn verblijf op Kwasizabantu op, dat ieder met een eigen wil, geestelijk gebroken werd. Het Zoeloe-werkwoord

⁷ God neemt daarentegen niet de gedachten van de mens weg en schakelt zijn wil niet uit. Hij roept de gelovige op Hem te vragen en te beproeven. In Lukas 24:45 staat: “Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de Schriften begrepen.”

⁸ Getuigenis van Neville en Byrill Laing van 30 mei 2009.

⁹ Dit overkwam de auteur in Krefeld (Duitsland) in januari 2000. De leiding van dit gesprek was in handen van F.H. Stegen, aanwezig waren de voltalige leiders uit Europa en enige uit Zuid-Afrika.

dat hiervoor gebruikt wordt, is *ukushuka*. Deze term wordt gebruikt voor het verzachten van ruw leer tot het meegaand en zacht is. Stegens medewerkers, die zelf dit proces moesten ondergaan, praten zolang op het slachtoffer in, totdat hij mentaal breekt. Het onderwerp van discussie wordt naar behoefte gedramatiseerd en gaat aan de eigenlijke zaak voorbij. Belangrijk is slechts het beoogde effect: het ja zeggen van het slachtoffer, ongeacht of het geweten meekomt.¹⁰

Helga Tonsch, voormalig echtgenote van de voormalige Zwitserse leider Hans Koller, werd jarenlang onder grote druk gezet door de Zwitserse medewerkers. Toen zij de beweging dreigde te verlaten, zei Friedel Stegen tegen haar: “Of je bidt dat je sterft of je onderwerpt je aan mij”. De opvolgende twee jaar leefde zij onder een geweldige spanning en bad te mogen sterven. Tenslotte verliet zij Kwasizabantu en scheidde van haar man.¹¹

Zodra Stegen merkt dat onder zijn aanhangers sprake is van kritiek, roept hij hen samen om een zuivering door te voeren. Hij begint door te zeggen dat er verraders in het midden zijn. Ieder wordt aan een nauwgezet verhoor onderworpen en niemand zal de ruimte verlaten voordat de daders bekend zijn. Wanneer Stegen vraagt: “*Who is on the Lord's side?*”, steken Stegens kompanen de hand op als een teken van onvoorwaardelijke trouw. De overigen moeten zich verootmoedigen, wie zich niet “bekeert” wordt uit zijn functie ontheven en tot slot van de locatie verjaagd.

Soms vergaderen de leiders dagen en nachten achtereenvolgend met hun medewerkers om dwalingen of schuldigen op te sporen. Deze bijeenkomsten worden door de ex-leden zogenaamde “rechtszaken”

¹⁰ Afkomstig uit het eerste gastenboek, bijdrage van K. du Preez, 26-08-20009.

¹¹ IDEA Pressedienst, oktober 2003: “*Die umstrittene Mission KSB tarnt sich hinter einem Netz christlicher Initiativen.*”

genoemd. Er zijn gevallen bekend van onder andere schoolkinderen die midden in de nacht met hun koffer van het terrein werden gezet.

Een leerling van Domino Servite School, die van zonde werd beschuldigd, moest dadelijk Kwasizabantu verlaten. Een auto, die op weg was naar Greytown, bood hem een lift aan. Helaas raakte de auto betrokken bij een verkeersongeval en overleed de jongen als gevolg van zijn verwondingen. De volgende zondag deelde Stegen tijdens de dienst mee, waarom hij van school gestuurd was en hoe hij was gestorven. Minachtend zei Stegen dat zijn dood het gevolg was van Gods oordeel en straf.

Een paar jaar later kwam op zekere dag een jongen naar Kwasizabantu, die leerling was geweest in dezelfde periode. Hij beleed onder tranen dat hij degene was die in de “fout” was gegaan, waarvan de overledene werd beschuldigd.

Het onrecht met betrekking tot de overledene en zijn familie werd nooit rechtgezet. In plaats daarvan werd de zaak in de doofpot gestopt. Stegen heeft nooit in het openbaar de overledene in ere hersteld en het oordeel dat hij over hem had uitgesproken, ingetrokken.¹²

Na de begrafenis van Fano Sibisi vonden een serie rechtszaken plaats. Stegen stuurde daarna zijn volgelingen in alle windrichtingen om hun familie mee te delen, dat Kwasizabantu zich het alleenrecht voorbehoudt de begrafenis van hun leden te organiseren en toespraken te houden. Ten einde situaties zoals met M. Hadebe te voorkomen, die tijdens een toespraak op de begrafenis van Sibisi ongezouten kritiek op Kwasizabantu leverde.¹³ In de Zoeloecultuur betekent het uitsluiten van de familie bij begrafenisceremonie een grote inbreuk op het gewoonterecht van de familie.

¹² Blog van ex-leden over Kwasizabantu zie: en.ksbalert.com, 12-11-2013.

¹³ Zie het overlijden van Fano Sibisi in 2011, hoofdstuk 2.

Elitementaiteit

Ds. Moss Nltha kwam op grond van getuigenverklaringen van 20 ex-leden tot de gevolgtrekking dat Kwasizabantu zichzelf als een exclusieve weg tot God ziet, een elitementaiteit heeft ontwikkeld en op een sekte is gaan lijken.¹⁴ Arbitrage door een commissie van *Evangeliese Alliansie* werd door Stegen afgewezen, omdat hij het sluiten van een overkomst met de oppositie als een fundamenteel verraad aan zijn principes beschouwt.¹⁵ In een reactie aan de *Natal Witness* ontkent Stegen systematisch alle aanklachten.¹⁶ De elitementaiteit heeft grote invloed op het gedrag van de leden en uit zich in fanatisme en fundamentalisme.

Ook Stegens medewerkers zetten critici als kwaadwillige leugenaars weg. Zij beschuldigen de media en ex-leden van laster, leugens en halve waarheden.¹⁷ Kwasizabantu ziet de gevestigde kerk als een soort georganiseerde huichelarij, maar beschikt “schijnbaar zelf over een verborgen systeem”,¹⁸ waardoor deze beschuldiging zich tegen haarzelf keert.¹⁹

3. Heerschappij over emoties

Vrees

Stegen aanhangers vrezen hem op een wijze die neigt naar angst. Wie hij roept, weet niet of hij in ongenade is gevallen en na het gesprek

¹⁴ Nederlands Dagblad van 07 juli 2000: discussie over het *Report concerning Kwasizabantu Mission*.

¹⁵ Vgl. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, pp. 13,14. p. 24.: Voor arbitrage is openheid en transparantie nodig en dat kan de leider blootstellen aan kritiek die hij niet wenst te horen. Want kritiek doet afbreuk aan zijn aanspraak op superieure kennis en reduceert hem tot een gewoon mens.

¹⁶ E. Stegen, *Press statement from Kwasizabantu Mission*, 09-02-2000.

¹⁷ J.W.Th. Mout in het Reformatorisch Dagblad van 12 februari 2010.

¹⁸ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika, *Verslag van 23 juni 2000 aangaande de Kwasizabantu Zending*, Pietermaritzburg, punt 5.1.

¹⁹ Vgl. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, p. 25.

mag blijven of kan opstappen. Het verlaten van Kwasizabantu staat bijna gelijk aan het verliezen van de zaligheid en naar de hel gaan.²⁰

Voor wie het oneens is en hem verlaat zegt hij: “Het is krankzinnig de “geestelijk vernieuwde” christenen te verlaten, het is absurd. Als iemand zegt: “God leidt mij eruit, dan is de duivel zijn god. Met zo’n persoon willen wij niets te maken hebben”.²¹ Friedel Stegen verklaarde: “Ik breek met iedereen, die zich niet onderwerpt aan het werk van Kwasizabantu. Dat heb ik in het verleden gedaan en dat zal ik in de toekomst doen. Zelfs als die persoon mijn eigen vrouw is”.²²

Stegens nieuwste vertrouweling en coryfee Nthokozo Nhlabathi deelde zijn gasten op de bruiloft mee zijn vrouw te zullen verjagen en van haar te scheiden wanneer zij niet langer “een” is met het evangelie van Stegen. Zijn kinderen zou hetzelfde lot te wachten staan.²³

Schuldgevoelens, loyaliteit en toewijding

In elke toespraak wordt de nadruk op de zonde gelegd en weerklinkt de oproep aan de gelovigen het leven te “bereinigen”²⁴. Omdat niemand volkomen rein kan leven, voelt iedereen zich schuldig. Dreigen met de hel hoort tot het dagelijkse vocabulaire van Stegen en zijn kompanen.²⁵ Sommige rekruten meenden, hoewel zij al jaren overtuigd christen waren, onbekeerd te zijn. Zelfs predikanten concludeerden,

²⁰ P. Coetzee email van 21-08-2010: Stegen preekte altijd nadat iemand weggestuurd was: “Wij geven hem over in de hand van de duivel, zodat zijn ziel gered kan worden”.

²¹ G. D., *Evidence for a Doctrine of Exclusion at Ksb*, Kwasizabantu gezinsconferentie in Melchtal, Zwitserland, 10-08-1997.

²² F.H. Stegen aangehaald in een brief van K.H. Wicker, “Statement regarding my separation from KSB”, 20-02-2000. De betreffende uitspraak werd gedaan in januari 1999 op een conferentie in Lindach, Duitsland.

²³ Zie voor de bruiloft van Ntokozo Nhlabathi en Snikiwe Ndimande de website van Kwasizabantu op 07-11-2010.

²⁴ “Bereinigen” is een technische term die binnen Kwasizabantu gebruikt wordt. Het betekent “zelf-reiniging”, of “zichzelf uit eigen kracht verbeteren”.

²⁵ E. Stegen, *Opwekking onder de Zoeloes*, p. 12, p. 18; W. du Toit, *God se Genade*, pp. 19, 29; E. Stegen Walbourg, Frankrijk 03-08-93; E. Stegen Brussel, 30-04-1990; E. Stegen Kwasizabantu 10-06-2001; J. Lilford Powers 2000-02-03; idem 2000-08-27.

zich nog te moeten bekeren. De loyaliteit aan Stegen is dusdanig, dat de volgelingen geen afwijkende mening van buitenstaanders verdragen of kunnen aanhoren. Aanvallen op de leider wordt gezien als rebellie tegen God zelf.²⁶

Vervolgingswaan en haat

Stegen waarschuwde indringend voor het opkomende ANC, dat hij als een verlengstuk van het communisme zag.²⁷ Hij en zijn aanhangers wilden zich niet als een *soft target* door het ANC laten elimineren en zouden zich door middel van hun verdedigingscommando (G8) met hand en tand verdedigen wanneer zij zouden worden aangevallen. Tegen deze achtergrond is het niet moeilijk te begrijpen dat Kwasi-zabantu ging werken voor de *Militêre Intelligensie*. Omdat de levensstijl van Kwasizabantu altijd al extreem geheimzinnig was, bleek de samenwerking met de geheime dienst geen enkel probleem. Mabaso merkt op over deze periode: “Het was alsof een geest van militarisme in ons was gevaren.”²⁸

Liefde en vriendschap

Buitenstaanders ondergaan bij binnenkomst een warm bad van vriendelijkheid en gastvrijheid. Degenen die een belangrijke maatschappelijke positie bekleden of welgesteld zijn, wacht een speciale VIP behandeling. Verhalen over opwekking en grote wonderen dienen om twijfels weg te nemen. Het gevolg is dat bezoekers zich laten inpal-

²⁶ G. Grau, brief van de Duitse leider aan de medewerkers d.d. 29-01-1999: “Het was een oorlogsverklaring aan God”; verder stelde hij dat Stegen op één lijn met Mozes, de profeten en de discipelen stond.

²⁷ W. du Toit, *Gods Genade - die verhaal van Kwasizabantu*. In het laatste hoofdstuk van dit boek genaamd “Communisme vervanger voor Apartheid?” vinden we hiervan een bevestiging;

In de periode 1988 tot 1993 liet Stegen regelmatig anticomunistische sprekers optreden tijdens conferenties; E. Stegen, spreekbeurt voor de Ondergrondse Kerk te Veenendaal 29 september 1990.

²⁸ B. Mabaso, interview 08-02-2010.

men. Ondanks de vriendelijkheid blijft er een tastbare afstand tot de buitenstaanders. Zij worden ongemerkt om de tuin geleid. Deze liefde is niet onvoorwaardelijk, maar hangt af van de deelname en resultaten van de bezoekers. Wie zich niet overgeeft, laat men vallen, waarna de aandacht op nieuwe mensen wordt gericht. Friedel Stegen beweerde eens dat bezoekers niet worden overtuigd door de “opwekkingsboodschap”, maar door de speciale manier waarop zij behandeld worden! Het is over duidelijk dat Kwasizabantu twee gezichten heeft. Eén voor de behandeling van haar aanhangers en één voor buitenstaanders waarbij gebruik gemaakt wordt van love-bombing.²⁹

Veiligheid en persoonlijke crisis

Ieder wordt uitgenodigd om met eigen ogen “het grote werk dat God verricht heeft onder de Zoeloes” te bezoeken en het “leven te beproeven in het licht van de opwekking”. Wie in een crisis of in onzekerheid verkeert, geeft snel aan de uitnodiging gehoor. Door stress en verminderde weerbaarheid slaagt de beweging erin in het hoofd van de rekrut binnen te dringen en zijn geest te hersenspoelen. In plaats van zelf allerlei moeilijke keuzes te hoeven maken, is het gemakkelijker om het lot in handen te leggen van een alwetende autoriteit. Door de identificatie met Stegen gaat de rekrut zich bij Stegen veilig voelen en in zijn grootheid delen. Hij wordt gemotiveerd door emotionele nood, een te kort aan zelfvertrouwen en angst voor het bestaan met al zijn complexiteit.³⁰

²⁹ Voorbeelden van *love-bombing*: 1) Thofazi gaf als antwoord op de vraag hoe je opwekking krijgt: “Geef je gasten het beste van je tijd, het beste bed, het beste voedsel en de beste kamer.” 2) F.H. Stegen benadrukte rond het jaar 2000 in Kaltbrunn, Zwitserland in een speciale boodschap hoe medewerkers het beste gasten kunnen inpalmen. 3) In het voorwoord van de Nederlandse uitgave van *Gods Genade* door W. du Toit, 1990, schrijft F. ter Velde: “In Kwasizabantu heb ik echt ‘veranderde’ mensen ontmoet. Mensen zonder veel pretenties maar met een houding en een uitstraling van liefde, acceptatie en zichzelf weggevende genegenheid, die weldadiger aandeed op aarde dan wat ook.”

³⁰ Vgl. A. van der Braak, *Goeroes en Charisma*, pp. 39, 40.

Opzweepen

Tijdens een kerstconferentie in Metz (1998) leverde Friedel Stegen een staaltje groepsdynamica. Hij riep jongeren op naar het podium te komen, om zich te verplichten tot het leiden van een seksueel rein leven. Zij vormden een fanclub die het begin van het Euro jongerenkoor inluidde. De jongeren lieten zich manipuleren en werden tot marionetten en vleiers. Voortaan moesten zij leven naar de voorschriften van Friedel Stegen.³¹ Op de internationale zomerconferenties deed Friedel Stegen een aantal keren een soortgelijke oproep. Deze ging echter nog veel verder door iedereen te laten opstaan en te laten beloven nooit meer te zondigen. Hoewel ieder weldenkend mens weet dat het absoluut onmogelijk is zonder zonde te leven.

4. Heerschappij over informatie en omgeving

De sekte wil hem zover krijgen dat hij zich vrijwillig In een “gevangenis” laat plaatsen

Wat wil God? Niemand die het weet behalve Stegens Zoeloeprofetessen. Daarom kan niemand het onderwijs van de broeders missen, zelfs afgestudeerde theologen, die zich bij Kwasizabantu aansloten, niet. Eén van hen verklaarde de wijsheid van Stegen hoger te achten dan zijn universitaire opleiding.³² Zijn aanhangers bewonderen zijn wijsheid en inzichten en beschouwen zijn uitspraken als de hoogst denkbare wijsheid. Sommige leden zijn dusdanig beïnvloed dat zij “vrijwillig” hun huizen te gelde maken en offeren onder het motto “de broeders hebben hun leven voor ons gegeven”.

Een sekte bewaakt wat iemand ziet hoort, leest, schrijft en ondervindt.

Zelfs wat iemand zegt hoort gecontroleerd te worden. Ieder die op Kwasizabantu verblijft, staat zonder het te weten onder censuur. De medewerkers zijn gespitst op aanwijzingen die kunnen duiden op

³¹ www.ksb-alert.com Zie het artikel: *Bräutigam - unbekannt! juni 1999*.

³² Een uitspraak gedaan door Friedel Stegen na een tournee, rond 2000.

afwijkende meningen of incorrecte opvattingen over wat dan ook. Want die gesteldheid is een teken dat iemand op het punt staat een verrader te worden.³³ Wie verkeerde opvattingen koestert, begaat in de ogen van Stegen en zijn kompanen geen vergissing maar een misdaad. Een ontkenning van de waarheid kan alleen maar het gevolg zijn van kwaadwilligheid. Oud-leden die “de waarheid” ontkennen ontbreekt het niet aan kennis of inzicht en zijn niet slecht geïnformeerd, maar zijn zelf slecht. De leden haten de oud-leden en degenen die binnen de beweging dwalen, omdat zij koppig vasthouden aan vroegere opvattingen.³⁴

Hoe controleren sekten informatie en omgeving?

Zij proberen het “gif” van de media, andere godsdienstige groepen of kritisch materiaal van oud-leden buiten bereik van de leden te houden. De meeste leden leven al jaren op de locatie zonder op de hoogte te zijn van wat in de maatschappij om hen heen gebeurt. Zij hebben afgeleerd kritische vragen te stellen over wat gaande is op de locatie, anders worden zij afgestraft. Wanneer iemand weggestuurd wordt, durft niemand naar de oorzaak te vragen anders kan de vraagsteller het volgende slachtoffer worden. De leden die de website ksb-alert.com raadplegen over de wantoestanden van Kwasizabantu worden gedreigd dat onheil en rampspoed hen zal treffen.

Zij maken de leden bang dat de duivel hen van de “waarheid” zal beroven. Stegen reisde met de allereerste gelegenheid naar Nederland, toen er kritische informatie over hem verspreid werd.³⁵ Hij waarschuwde voor de duivel die in één handomdraai het werk in Nederland zou kunnen verwoesten. Op een bijeenkomst hekelde Stegen een aantal opposenten te weten: Jens Nissen, Collin N. Peckham en

³³ Vlg. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, p. 30.

³⁴ Vlg. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, p. 28.

Een medewerker las regelmatig boeken over een opwekking uit het verleden. Toen dit Friedel Stegen ter ore kwam, sprak hij veroordelend: “Die opwekking is allang dood, maar onze opwekking is nog steeds levend”.

³⁵ D.G., *Analysis of Erlo Stegen's view of those leaving Kwasizabantu*, Urk 12-12-1999.

Erwin Redinger. Deze zouden geen geestelijke kennis van opwekking hebben en geen geestelijke vruchten tonen.

De leden worden verplicht zoveel mogelijk samenkomsten bij te wonen die meer op indoctrinatieprogramma's lijken dan op diensten. Wie niet regelmatig de diensten bijwoont, geeft geen blijk van volledige overgave en kan niet geestelijk groeien. Op de gratis conferenties wordt urenlang op dezelfde thema's gehamerd, zodat de hoorders blootstaan aan brainwashing. Nieuwelingen zullen nooit meteen de diepste geheimen te horen krijgen.³⁶ Zij worden stapje voor stapje ingewijd in de leer zonder te weten waar die op gebaseerd is. De mate waarin iemand wordt ingewijd, hangt af van diens plaats op de hiërarchische ladder. Iemand die intelligent is, wordt doorgaans op een verantwoordelijke post neergezet om hem onschadelijk te maken.³⁷

De medewerkers exploiteren landelijke centra en besteden al hun tijd aan de activiteiten van de beweging, zodat hen de tijd ontbreekt voor een kritische evaluatie. Wanneer iemand niet reageert op een verzoek van Stegen, wordt hij daarna niet meer gevraagd en hoort er niet meer bij. Om dit te voorkomen doen de aanhangers alles direct wat hen gevraagd wordt.³⁸

Ex-leden worden beschouwd als afvalligen waar niet mee gepraat mag worden en vormen een wezenlijk gevaar. Naar aanleiding van de uittocht van leden en medewerkers in 1999 en 2000, maande Stegens Europese volgelingen "te bewaren wat hen was toevertrouwd", want "sommigen waren het spoor volkomen bijster".³⁹ Zij werden

³⁶ Vgl. G. Lademann-Priemer, *Warum Faszinieren Sekten?*, 1998 p. 86: In een sekte worden de leerlingen langzamerhand ingewijd, afhankelijk inwijdingsriten en de grillen van de leider.

³⁷ Vgl. Lademann-Priemer G., *Warum faszinieren Sekten?* 1998, p. 72.

³⁸ Vgl. A. Storr, *Reuzen op lemen voeten*, 1998, p. 67: De volgelingen van Rajneesh maakten weken van 100 werkuren of meer en hadden daarom weinig tijd voor intellectuele of artistieke activiteiten.

³⁹ E. Stegen, brief aan de Europese medewerkers van 21 juni 2000; E. Stegen, bijeenkomst te Urk op 12-12-1999.

beschouwd als mensen die “de wereld lief gekregen hadden”, zoals Demas die Paulus verliet.⁴⁰

Stegen geeft zijn volgelingen de opdracht zich van weglopers te reinigen en hen te mijden. Alleen wie “gehoorzaam is aan God”, zal een “bruikbaar vat” zijn.⁴¹ Hiermee bedoelt hij: wie mij op een slaafse manier navolgt, is geschikt voor mijn organisatie. Wie zich aan de kant van de weglopers schaart, wordt er zelf ook uitgezet.

5. Het voeren van heerschappij over het taalgebruik

Een eigen woordenschat

Kwasizabantu heeft een eigen woordenschat, waarvan sommige woorden uit bekende christelijke termen bestaat en voorzien is van een andere inhoud. Wie nieuw is zal de termen bekend in de oren klinken, maar na verloop van tijd zal hij achter de echte betekenis komen. Door zich deze woordenschat eigen te maken, leert de persoon in werkelijkheid niet zelf te denken, maar de clichés van Stegen over te nemen.

Een eigen inhoud aan woorden

Ondanks het herdefiniëren van christelijke termen wil Kwasizabantu de schijn wekken dat haar leer door de Bijbel onderschreven wordt. Op deze manier maakt men misbruik van de Bijbel. Ook door het zingen van bekende geestelijke liederen laat Kwasizabantu haar leden geloven tot de algemene christelijke kerk te horen. Wie van de leden de betekenis van bekende termen, zinnen en woorden heeft leren herinterpreteren, wordt ongemerkt een slaaf van de beweging. De onderstaande clichés zullen worden behandeld.

⁴⁰ 2 Timoteüs 4:10.

⁴¹ E. Stegen, *Contact met God*, brochure, 1989, p.,II.

1. Ik heb al mijn zonden beleden: dit is de hoogste staat van geestelijk leven. “De wedergeboorte is niet belangrijk, de hoofdzaak is dat God voor ons is.”⁴²
2. Staat er iets tussen God en jou in? Er mag geen zonde tussen God en de mens in staan.
3. Zonden belijden: zonden horen tot in detail bij een zielzorger worden beleden.
4. Gebed vragen: een zielzorger behandelt de toekomst van de gelovige.⁴³
5. Het leven “bereinigen”: alle zonden uit het verleden horen in detail beleden te worden bij een zielzorger.
6. De broeders hebben hun leven voor ons gegeven, dat wil zeggen Stegen en zijn broer Friedel hebben alles voor ons opgeofferd. Het is daarom onterecht als wij niet doen wat zij van ons verlangen.⁴⁴
7. De reine weg (ook wel “de hoge maatstaf” genoemd): dit zijn gedragsmatige beperkingen, die de toets van de Schrift niet kunnen doorstaan.
8. Zodra Stegen merkt dat onder de leden en medewerkers sprake is van kritiek, roept hij allen samen. En vraagt: “Who is on the Lord’s side?”

⁴² Uitspraak van F.H. Stegen geciteerd in het gastenboek van ksb-alert.com op 18-02-2011: Toen een bezoeker hem vroeg hoe hij over de wedergeboorte dacht, luidde zijn antwoord: “De wedergeboorte is niet belangrijk, de hoofdzaak is dat God voor ons is”.

H. Bartels aangehaald in Redinger’s *Getuigenis*: Ik vroeg een jongvolwassene van Kwasizabantu of hij wedergeboren was. Het antwoord luidde: “Ik weet niet wat u bedoelt, maar ik heb al mijn zonden beleden”.

⁴³ Let wel dat de gelovige niet rechtstreeks tot God gaat, maar via een bemiddelaar.

⁴⁴ G. Grau, *Het was een oorlogsverklaring aan God*, 29 januari 1999: Nooit had ik het zover mogen laten komen, dat mijn geestelijke vader, oom Friedel zo schandelijk behandeld werd. Het gaat niet om een persoon, maar om een godsman, die zijn leven voor ons Duitsers heeft overgegeven en nog steeds overgeeft. Commentaar: dit neigt naar blasfemie omdat de Here Jezus Christus, als Enige zijn leven voor ons heeft gegeven.

9. Ieder dient zijn leven te beproeven in “het licht van de opwekking”: Hiermee wordt toetsing aan de ongeschreven regels van Kwasizabantu bedoeld.
10. Wij blijven bij wat “God ons getoond” heeft: Stegen gebruikt dit cliché om onderdanigheid en gehoorzaamheid te eisen van zijn volgelingen.

6. Het voeren van heerschappij over normen

Geboden en verboden

Doordat Stegen aanspraak maakt op goddelijk gezag binnen het geloofssysteem dat hij heeft gecreëerd, is hij degene die, meestal op grond van openbaringen, restricties, voorschriften en taboes bepaalt. Hij heeft een verscheidenheid aan gedragsmatige beperkingen in het leven geroepen bijvoorbeeld: niemand mag een bijeenkomst missen, zeggen dat hij ziek is, zich moe voelen of boosheid tonen. Voor vrouwen betekent het een verbod op sieraden en make-up en de rok werd tot een religieus symbool: alleen lange rokken of jurken (zonder split) werden toegestaan.⁴⁵ Voor deze ongeschreven leefregels die tot een groepsgedragscode leidden, bestaat geen handgeschreven document. Integenstelling tot *Nazareth Baptist Church* van Isaiah Shembe die in de beginjaren al een boek met de regels van *Ekuphakameni* gebruikte.⁴⁶

Heilig en onheilig

Stegen wordt beheerst door de idee van het heilige en is een grote voorstander van reinheid.⁴⁷ Door de leer van absolute heiligheid en reinheid, voelen de leden zich in ethisch opzicht meerderwaardig tegenover anderen christenen. De morele druk door de aanspraak

⁴⁵ G.D., artikel in betrekking tot gewoontes en gebruiken d.d. 13-01-2000.

⁴⁶ E. Gunner, 1987:206, Lazarus Maphumulo schreef in de beginjaren de: “*Incwadi yemithetho yasEkuphakameni*”.

⁴⁷ Vgl. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, p.p. 24, 25.

op reinheid en heiligheid is zo groot, dat ernstige overtredingen verzwegen worden, alsof zij niet gebeurd zouden zijn.⁴⁸ Omdat Stegen vreest dat de leden en buitenstaanders erachter komen, laat hij deze kwesties verdwijnen in de doofpot van het biechtgeheim in plaats van de daders bij de overheid aan te geven.

Jonge vrouwen, die door een zielzorger werden aangerand, werden door Stegen gedwongen te zwijgen. Ze mochten zelfs hun ouders niets zeggen. Toen de zielzorger een aantal jaren later seksuele handelingen verrichtte bij dezelfde slachtoffers, moesten ze opnieuw van Stegen zwijgen. Het laat zich gemakkelijk verstaan hoe ernstig deze jonge vrouwen getraumatiseerd zijn.⁴⁹ Zelfs deed er zich een ernstig geval voor van seksueel geweld, waarbij het slachtoffer werd vermoord.⁵⁰

Ambivalentie

Het is gebleken dat Stegens handelwijze om onregelmatigheden geheim te houden, hem uiteindelijk slechts problemen heeft bereid. In de loop der jaren hebben honderden medewerkers en misschien zelfs duizenden leden en sympathisanten zich van hem afgekeerd. Ondanks dat zij eerst Stegen geloofden en hem hun hart schonken, ontwikkelden zij een ambivalente houding door de vele tegenstrijdigheden waardoor zij gekweld werden.

K.H. Wicker zegt hierover: “Als wij valse ontwikkelingen bemerkten, fouten zagen of in staat waren te bepalen dat de leer en praktijk van Kwasizabantu tegen Gods Woord ingingen, zetten wij dergelijke gedachten onmiddellijk opzij. Wij wilden niet rechtspreken of kritiseren. In deze situaties hadden wij steeds de indruk, dat wij nog steeds

⁴⁸ Vgl. Lademann-Priemer G., *Warum faszinieren Sekten?* 1998, p. 74.: Dit gaat ten koste van de waarheid, dat de mens reformatorisch gesproken “zondaar en gerechtvaardigde” tegelijk is.

⁴⁹ M. Kunene had als zielzorger een relatie met twee jonge blanke vrouwen. Natal Witness 31-01-2000: *Escape from the mission of fear*; Sunday Tribune 06-02-2000: *Mission of Malice*; Anoniem getuigenis voor de commissie van de *Evangeliese Alliansie* (23-04-2000).

⁵⁰ Natal Witness 12-08-2003: *Man strangled victim after sex*.

niet even godsdienstig waren als de broeders van Kwasizabantu. We durfden zelfs niet anders te denken of te handelen dan de mensen van Kwasizabantu, omdat wij begrepen dat dit zondig was.”⁵¹

De ex-leden kunnen jarenlang op twee gedachten hinken. Soms verlangen zij met weemoed terug naar de kameraadschappelijkheid van de gemeenschap, alhoewel zij tegelijkertijd weten aan te geven hoe afschuwelijk zij bedrogen zijn. Zij gaan door een lang verwerkingsproces voor zij volledig vrij zijn.⁵² Iemand die Kwasizabantu al bijna 20 jaar geleden verliet, bouwde een nieuw bestaan op en werd een succesvol zakenman. Tijdens een gesprek bleek hij niet in staat ook maar iets in het nadeel van Stegen en Kwasizabantu te kunnen zeggen, ondanks dat hij schandalig behandeld was. Zelfs werd hij onder druk gezet van zijn vrouw te scheiden.⁵³

7. Het voeren van heerschappij over de geschiedenis

Persoonlijke geschiedenis

Wie lid wordt van Kwasizabantu loopt het gevaar zijn identiteit te verliezen en in plaats van zijn eigen weg te kiezen, voert hij gedwee de nieuwe heilsleer uit.⁵⁴ Hij wordt afgesneden van zijn geschiedenis, die van zijn familie, maar ook van zijn cultuur, zijn taal, de natuur rondom hem en zijn gevoelens.⁵⁵ Zo wordt de rekrut van een wezenlijk deel van zijn identiteit beroofd.⁵⁶ Als beloning voor het heden

⁵¹ K.H. Wicker, *Statement regarding my separation from KSB*, 20-02-2000. Wicker was vice-voorzitter van CFT Duitsland (Christians for Truth).

⁵² Dit is gebleken uit interviews met ex-leden die anoniem willen blijven.

⁵³ Anoniem, naam bij de auteur bekend.

⁵⁴ Vgl. G. Lademann-Priemer, *Warum faszinieren Sekten?* 1998, p. 60.

⁵⁵ Een voormalig lid vertelt hoe hij na jaren lid te zijn geweest van Kwasizabantu opnieuw zijn geschiedenis moest herontdekken, de banden met zijn familie moest aanhalen (omdat er geen andere contacten waren), zijn cultuur moest ontdekken en het belangrijkste: zijn gevoelsleven opnieuw moest ontwikkelen.

⁵⁶ Vgl. G. Lademann-Priemer, *Warum faszinieren Sekten?* 1998, p. 62.

neemt Stegen medewerkers mee op tournees en belooft zekerheid voor het hiernamaals wanneer zij trouw blijven.

De geschiedenis van de beweging

In de voorgaande hoofdstukken is aangetoond dat de historische werkelijkheid geen recht gedaan wordt in de geschiedschrijving van Kwasizabantu. Er bestaat geen “objectieve” historische werkelijkheid, omdat alles onderworpen is aan wat Stegen zelf als waarheid beschouwt. Zijn volgelingen beschikken alleen over kennis die door hem is toegestaan. Stegen houdt de feitelijke achtergronden voor hen verborgen. In zijn historische beschrijving van de “opwekking” vergelijkt Stegen zich graag met de eerste gemeente.⁵⁷ De grote aantallen mensen die genoemd worden in de publicaties van Kwasizabantu evenaren bijna die van de Pinksterdag.⁵⁸ Het is duidelijk dat Stegen revisionisme pleegde en de geschiedenis van Kwasizabantu herschreef.⁵⁹

Profetie

Stegen heeft zich niet alleen voor alledaagse onderwerpen door zijn Zoeloeprofetessen laten leiden, maar ook voor politieke en financiële thema's.

Josiphina Nsibande ontving in maart 1989 een “boodschap van God” in betrekking tot de eerste verkiezingen van Namibië. Kwasizabantu zou, als de kleine David, optrekken tegen de vrijheidsstrijders van de Swapo, de overmachtige Goliath, door hen het evangelie te

⁵⁷ Zie hoofdstuk 1, Stegens publiciteitscampagne.

⁵⁸ Zie hoofdstuk 5, de aantallen in het begin - toetsing van het aantal bezoekers in Zuid-Afrika.

⁵⁹ Historisch revisionisme duidt vaak op het verschijnsel waarbij zaken in het verleden worden “herschreven”. Dit komt meestal voor bij radicale politieke of religieuze bewegingen. Negatieve informatie over bijvoorbeeld de levensloop van de stichter van de beweging wordt dan weggelaten, verdraaid of zo belicht dat ze minder erg lijkt dan in werkelijkheid het geval was. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Historisch_revisionisme

brengen en zo politiek te verslaan. Bij deze actie werd kolonel T. Vermaak ook gesignaleerd. Het koor kwam bij deze actie zelfs een keer in de vuurlinie terecht. Na deze overwinning zou het team van Kwasizabantu de hele wereld overgaan om het evangelie te verkondigen. Toch liep het anders af, de Swapo won de verkiezingen en Kwasizabantu had het nakijken.

Ook hebben de Zoeloeprofetessen ongetwijfeld een grote rol gespeeld bij de diamantmijn Klipdam te Kimberley. Friedel Stegen, die dit project leidde, riep de leden van de beweging op om in “Gods koninkrijk” te investeren. Uiteindelijk kwam de mijn nooit op gang, maar wel bleek al het geld zoek zonder dat Friedel Stegen er iets van af wist.⁶⁰ Daarna besloten de leiders 150 hectare perzikboompjes te planten op deze locatie met opnieuw desastreuze gevolgen: in de verste verte was geen druppel water beschikbaar. Stegen beging grote stommititeiten door te luisteren naar zijn Zoeloeprofetessen en verwistte grote sommen geld.⁶¹ Dit staat wel in heel groot contrast met wat de leiders hun leden voorhouden: wie ooit iets heeft onvreemd, al is het een kleinigheid, moet het terug geven of terug betalen. Het maakt niet uit hoelang het is geleden en hoe groot de afstand is.

8. Het voeren van “heerschappij” over God

Gods organisatie

De stelligheid en hartstocht waarmee Stegen zijn boodschap verkondigt, is in grote mate verantwoordelijk voor zijn invloed op anderen. Hij kent aan zichzelf, zijn leer en opdrachten Goddelijk gezag toe en spreekt als een kleine paus ex cathedra. Hij en zijn aanhangers zien Kwasizabantu als “Gods werk” en de leden als “Gods volk”. In feite

⁶⁰ Het betreft enkele miljoenen; Natal Witness, 05-02-2000; J. N., *Stegen zahlt ohne Anerkennung einer Rechtspflicht*, 22-07-2010.

⁶¹ U. Bonginkosi, interview 02-01-2009: Toen de eerste 45 ha beplant waren, bleken de lokale waterrechten verkocht en verdorden de boompjes. De overige boompjes zijn nooit geplant. Wel werd Stegen vooraf door een medewerker gevraagd hoe er in water voorzien zou worden. Zijn antwoord was: “Als God zegt dat het werkt, dan is het zo!”

is het andersom: Stegen voert “heerschappij” over God en gebruikt Hem als een stempel van goedkeuring op alles wat zijn beweging is en hij bedenkt.

Gods communicatiekanaal

Toen de “Geest van God” neerdaalde in Mapumulo, ontdekte Stegen dat hij de Zoeloevrouw Magasa in trance kon laten gaan. Door haar meende hij rechtstreeks tot God te gaan. Stegen zag de trances als de doorbraak naar de opwekking, kreeg direct antwoord op al zijn vragen en was zo altijd precies van Gods wil op de hoogte.⁶² Daarom moest iedereen naar hem luisteren, ongeacht wat Gods Woord zegt. Deze gave die door Magasa heen werkte, was hem persoonlijk door God geschonken, zodat hij niet op een dwaalweg zou raken.⁶³

9. Het voeren van “heerschappij” over de verlossing

Verlossing door lidmaatschap

De gelovige moet door het hiërarchisch instituut “Kwasizabantu” met God verzoend worden, want daaraan heeft God Zijn vergevingsmacht toevertrouwd. De verlossing en herstelde verhouding van de gelovige met God hangt hier van af. Stegen heeft zijn volgelingen overtuigd dat zij door belijden van zonden ten overstaan van een zielzorger vergeving kunnen ontvangen. Hij eigent zich de vergevingsmacht toe en anderzijds meent hij degenen die hem hebben verlaten te kunnen belemmeren Gods genade te ontvangen (zie hoofdstuk 8).

Verlossing door werken

Geestelijk gezien proberen de leden bij herhaling de gunst van de zielzorger en die van God te winnen, om zeker te zijn dat zij nog op de goede weg zijn. Deze overtuiging geeft aanleiding tot werkeilig-

⁶² O. Mbango, getuigenis 2001; E. Redinger, getuigenis punt 33, 34 en 35. E. Redinger, interview 14-07-2006.

⁶³ E. Redinger, interview 14-07-2006; getuigenis punt 33, 34 en 35.

heid. Toch verschaft werkheiligheid geen geloofszekerheid, omdat die niet gegrond is op het offer van Christus. Werken voor Kwasizabantu, wordt op subtiële wijze vervangen door de leugen dat men voor God werkt.

Verlossing door schuldbelijdenis

Iedereen wordt opgeroepen de samenkomst niet te verlaten als er ook nog één onbeleden zonde is, want de genadetijd gaat snel voorbij. Met als gevolg dat de gelovigen zich schuldig voelen en hun zonden eindeloos naspeuren en belijden. Zij reizen jaarlijks vele kilometers om diensten en conferenties van Stegen bij te wonen om steeds opnieuw hun leven “met God in orde” te brengen (zie hoofdstuk 8). Stegen vindt een algemeen gebed om vergeving “te goedkoop” en neemt alleen genoegen met een voortdurende gedetailleerde belijdenis van zonden van zijn volgelingen.⁶⁴

10. Het voeren van “heerschappij” over de interpretatie van de Bijbel

Buitenbijbelse openbaring

Stegen heeft geen wetenschappelijke theologische studie gevolgd en is niet bekend met methodes voor schriftverklaring. Door de opwekking in 1966 is hem “nieuw licht” gegeven op de interpretatie van bijbelse waarheden. Stegen laat de Bijbel zijn dogma naspreken door selectief gebruik van bijbelteksten. De uitleg van bovennatuurlijke dromen, visioenen en profetieën⁶⁵ is niet gebonden aan de Bijbel, omdat God zich volgens hem manifesteert zoals Hij wil, aldus Stegen.⁶⁶ Terwijl

⁶⁴ De verwerping van het *sola gratia-beginsel* gaat lijnrecht tegen de bijbelse leer van de genade in.

⁶⁵ E. Redinger, *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001: Ieder moest zijn of haar dromen opschrijven en aan Stegen overhandigen, zodat hij kon zien of die uitkwamen.

⁶⁶ E. Redinger, interview 14-07-2006; E. Redinger, *Reflections on the Early Years of Ksb*, 2000, punt 4: Volgens Stegen is God niet gebonden aan de Bijbel.

de Bijbel zegt dat God waakt over zijn Woord om het te doen uitkomen.⁶⁷ De medewerkers horen slechts Stegens ideeën uit te voeren. Zij hebben daarvoor geen opleiding aan een bijbelschool nodig, want “de praktijk is de beste leermeester”.⁶⁸

Buitenbijbelse verklaringen

Dat Kwasizabantu voor de vorming van haar medewerkers geen bijbelschoolopleiding nodig heeft, betekent dat Stegen geen zelfstandige medewerkers wil, die zelf de Bijbel tot zich laten spreken. Het is een openlijke erkenning dat wie de Bijbel laat spreken, bij de leerstellingen van het christelijke geloof uitkomt. De Bijbel wordt gelezen door de bril van Kwasizabantu, daardoor eindigen toespraken meestal met dezelfde toepassing, onafhankelijk van de gekozen tekst.⁶⁹

Buitenbijbelse aanhalingen

Stegen doet het voorkomen alsof de Bijbel het hoogste gezag heeft. Hij schroomt niet om de jaarlijkse predikantenconferentie als titel mee te geven “*gelijk de Schrift zegt*”. Ondanks dat Stegen geen theologische opleiding heeft gehad, laat hij zich toch graag “reverend” of “dominee” noemen.⁷⁰ Voor hem is de Bijbel niet de enige arbiter in een geschil, maar ligt het hoogste gezag bij hemzelf en zijn Zoeloe-profetessen. Hun interpretatie geldt als het woord van God. Het feit dat men Christus meer gehoorzaam moet zijn dan mensen, wordt op subtiële wijze vervangen door de leugen dat men de leiders van Kwasizabantu moet gehoorzamen. Aanhalingen uit de Bijbel dienen alleen als camouflage voor Stegens eigenwillige godsdienst.

⁶⁷ Jeremia 1:12.

⁶⁸ F.H. Stegen, Gesprek na de lunch over Koos Greeff tijdens een conferentie te Metz juli 1998.

⁶⁹ Dit zijn de verhoudingen in het gezin: tussen de echtgenoten, ouders-kinderen, jongens-meisjes, seksualiteit en alcoholverslaving.

⁷⁰ Visie, *weekblad van de Evangelische Omroep in Nederland*, 07-06-1987 en 10-09-1989.

11. Het voeren van “heerschappij” over leerstellingen

Onaantastbare leerstellingen

De heilige doctrines van Kwasizabantu kunnen alleen maar aanvaard of verworpen worden en zijn onwrikbaar.⁷¹ Alleen Stegens interpretatie van de Bijbel is de waarheid.⁷² Elke poging om van standpunt te veranderen wordt gezien als het met voeten treden van de heilige doctrine van de beweging. Stegen wijst iedere vorm van kritiek af en meent dat alles wat geen onvoorwaardelijke bijval is, gelijk staat met vijandigheid.⁷³ Stegen is incidenteel bereid de “waarheid” aan te passen, omdat hij gelooft dat het doel de middelen heiligt. Op deze manier meent hij het “werk van God” te beschermen of mensen te kunnen “redden”.⁷⁴ Zo draagt hij zijn medewerkers op te vertellen dat de opwekking nog steeds toeneemt en er steeds meer mensen naar de locatie komen, ook al is dat pertinent niet het geval.⁷⁵ Voor deze praktijk bestaat geen enkele bijbelse of theologische legitimatie, het tegendeel is juist het geval: de Bijbel verwerpt zulke praktijken.

Wetenschappelijke leerstellingen

Door gastsprekers met een theologische opleiding uit te nodigen voor de predikantenconferenties, wordt de indruk gewekt dat de leer van Kwasizabantu hun wetenschappelijk verantwoorde gezichtspunten

⁷¹ Vgl. A. Margalit, *Sektarisme als geesteshouding*, 2009, p. 30.

⁷² P. Coetzee, email van 21-08-2010: Wie dit niet gelooft gaat naar de hel.

⁷³ E. Stegen, *Press statement from Kwasizabantu*, 09-02-2000.

⁷⁴ T. Dahl, Personal addendum by Trevor Dahl, I support the attached document titled *Urgent Plea to the Leadership of Kwasizabantu Mission*, 19-02-2000.

⁷⁵ Getuigen voor de jury van de commissie van de *Evangeliese Alliansie* gedateerd 23 juni 2000. E. Stegen, bijeenkomst te Urk op 12-12-1999: tijdens deze bijeenkomst deed Stegen hetzelfde door te stellen dat er nog nooit zoveel mensen naar Kwasizabantu kwamen en tot geloof waren gekomen dan juist op dat moment. De opwekking zou slechts sterker zijn geworden. In de islam kent men hiervoor het begrip *Taqiyyah*: dat wil zeggen voor het bereiken van het doel is het geoorloofd om te liegen *Encyclopaedia Britannica 2008 Ultimate Reference Suite*, 2008.

ondersteunt.⁷⁶ Kwasizabantu weet steeds opnieuw mensen te vinden, die niet op de hoogte zijn van haar situatie en het een eer vinden voor een groot gehoor te spreken. Stegen wekt zo de indruk dat hij met het “Lichaam van Christus” samenwerkt. De gastsprekers hebben slechts een instrumentele waarde voor zover hun sympathie de gemeenschap ten goede komt. Stegen misleidt zijn volgelingen en het publiek als hij verklaart “de wijsheid van Gods volk”, nodig te hebben voor de opbouw van zijn volgelingen.⁷⁷ Als Stegen meent wat hij zegt, waarom wilde hij dan niet meewerken met de commissie van de *Evangeliese Alliansie*, die het rechtsbeginsel van “luister naar beide zijden” wilde toepassen?

Christelijke leerstellingen

In de laatste decennia van de vorige eeuw deden theologen van naam onderzoek naar Kwasizabantu. Zij publiceerden artikelen in wetenschappelijke tijdschriften die Kwasizabantu aanprezen. Doorgaans wordt de onthechting van de leiders aan het bestaan gezien als een bewijs van hun echtheid.⁷⁸ Zeker is dat geen van de onderzoekers Stegens inspiratie uit het *Jenseits* op het spoor is gekomen. Zelf publiceerde Kwasizabantu rond 2000 een belijdenisgeschrift, waarin zij er alles aan deed om zichzelf als een deel van de klassieke evangelische beweging neer te zetten.⁷⁹ Dit geschrift is bedoeld om de buitenwereld een rad voor de ogen te draaien en staat in schril contrast tot de ongeschreven leefregels. De bijbelse grondbeginselen worden door Kwasizabantu verkeerd geïnterpreteerd, alhoewel men het doet

⁷⁶ Ieder jaar komen predikanten, evangelisten en leiders van christelijke organisaties samen voor een driedaagse conferentie.

⁷⁷ Press statement van E. Stegen, 12-02-2000: Stegen verklaart verder het volgende: “Kerkelijke leiders, politici en leken die onze leefgemeenschap hebben bezocht spraken herhaaldelijk hun waardering uit voor de raciale en culturele harmonie op onze locatie.” Sommigen noemden het ooit een “model voor het nieuwe Zuid-Afrika”.

⁷⁸ Vgl. A. van der Braak, *Goeroes en Charisma*, p. 68.

⁷⁹ Rond 2000 verscheen een geloofsbelijdenis op het internet. Zie Appendix 2, pp. 233, 234.

voorkomen dat juist hun leerstellingen in overeenstemming met de Bijbel zijn.⁸⁰

De *Commissie van de Evangeliese Alliansie* besluit haar rapport geen andere keuze te hebben dan te verklaren dat er een ernstige breuk heeft plaats gevonden met de bijbelse beginselen, zoals die zijn verwoord in Mattheüs 18 vers 17. Aangezien de leiders weigeren terecht gewezen te worden, wordt hun handelswijze en geloofsleer in brede kerkelijke kring afgewezen. Toch wil de commissie niet het finale oordeel vellen.⁸¹

12. Het voeren van “heerschappij” over het lidmaatschap

Werving

Stegen wil “anderen laten delen in wat God voor Zoeloes heeft gedaan”. Hij houdt daarvoor tournees, organiseert conferenties, geeft boeken uit en maakt gebruik van de media. Tijdens tournees past men zich aan de plaatselijke kerkelijke opvattingen aan. Serieuze christenen van verschillende signatuur die jarenlang naar opwekking zochten, voelden zich aangetrokken tot Kwasizabantu⁸² en liepen in het misleidende klapnet van wat geen opwekking was.

Voor de betere posities worden intelligente en talentvolle mensen geselecteerd, die geworven worden wanneer zij zich in een emotioneel dieptepunt bevinden. Zij kunnen op hun beurt goede “verkopers” van Kwasizabantu worden. Later leren zij haar beste kant met een

⁸⁰ Vgl. W.R. Martin, *The new Cults*, 1980, p. 16.

⁸¹ Commissie van de *Evangeliese Alliansie* van Zuid-Afrika, *Verslag van 23 juni 2000 aangaande de Kwasizabantu Zending*, Pietermaritzburg, punt 5: Wanneer de leiders tot zelfonderzoek en boetedoening komen, en hun beweging hervormen, kan dit Gods vergeving bewerkstelligen en het vertrouwen van de christelijke gemeenschap herstellen.

⁸² Vlg. E. Stegen, *Beproof jezelf - de weg tot opwekking*, 2006, p. 2: Kwasizabantu is niet kerkstichtend bezig, maar roept zij de mensen op te getuigen in eigen kerk. De vraag luidt: Waarom heeft Kwasizabantu dan eigen gemeenten gesticht?

glimlach te verkopen en laten zien hoe Kwasizabantu van deze wereld “een betere plaats” gemaakt heeft.⁸³

Groepsbehoud

Omwille van het groepsbehoud worden bij Kwasizabantu familie en vrienden, die geen interesse tonen om lid te worden, zo ver mogelijk op afstand gehouden. Alhoewel als de familie niet onbemiddeld is en er een erfenis in het verschiet ligt, zullen uitzonderingen worden gemaakt. Verder wordt er direct opgetreden in gevallen wanneer de leden niet doen wat de leiding van hen verwacht. Stegen geeft zijn volgelingen de opdracht zich van weglopers te reinigen en hen te mijden. Hiermee bedoelt hij: wie mij op een slaafse manier navolgt, is geschikt voor mijn organisatie. Wie zich aan de kant van de weglopers schaart, wordt er zelf ook uitgezet.

Geen vrijheid om te bedanken

Elke medewerker is vrij te vertrekken wanneer hij wil, aldus Stegen,⁸⁴ maar de praktijk blijkt vele malen weerbarstiger. Het is bijna onmogelijk Kwasizabantu in goed overleg te verlaten. Stegens liefde is snel voorbij wanneer iemand besluit op te stappen. Wie jarenlang voor zakgeld gewerkt heeft, kan zonder een cent vertrekken. Soms vallen gezinnen uiteen en echtscheidingen kunnen het gevolg zijn.⁸⁵ Ouders verbannen hun kinderen zodra die een *mind-of-their-own* krijgen.⁸⁶

⁸³ Twee zonen van de familie Mout, te weten W. Mout junior en J.W.Th. Mout, beide predikant van de PKN, werken voor Kwasizabantu. Hun ouders hebben in Well een locatie voor Kwasizabantu met de naam “de Jacobsbron”.

⁸⁴ W. Du Toit, *God se Genade*, 1987, pp. 70, 71.

⁸⁵ Zie hoofdstuk 2 Mabizela en Qinqi. Voor Kobus du Preez zie hoofdstuk 4.

⁸⁶ De afgelopen jaren vertrokken onder anderen kinderen van S. Schneider (advocaat), K. Olsen (woordvoerder van Stegen), A. van Eeden (doctors for life) en P. Rice (radio Khwezi). Van hen keerden sommigen straatarm terug en weer anderen zeggen “in niets meer te geloven”. Van Eeden in een prediking op 28-07-2013: “Wanneer onze kinderen bevriend raken met de wereld, moeten we hen de rug toe keren, al zijn het onze naaste verwanten”.

Weglopers worden bedreigd met de wraak van God. Hen staat slechts rampspoed te wachten en het noodlot zal hen treffen. Over hen worden roddels verspreid in de zin hoe slecht het hen gaat. Zij zijn dusdanig geïntimideerd, dat zij zelfs na jaren nog in de greep van de angst verkeren.⁸⁷ Sommigen overwonnen de angst en maakten hun ondervindingen wereldkundig. Anderen die de publiciteit zochten, werden geïntimideerd met dreigbrieven van Stegens advocaten.⁸⁸

Conclusie

Om zeker te zijn van een stevig houvast op haar leden, vertoont Kwasizabantu alle twaalf eigenschappen van een westerse sekte die in hoofdstuk 9 genoemd worden. Uit alles wat in dit hoofdstuk is besproken, is aangetoond dat zij inderdaad als een moreel en sociaal “grensoverschrijdende” sekte bestempeld kan worden.

De elitementaiteit van de beweging heeft grote invloed op het gedrag van de leiding en de leden, en uit zich in fanatisme en fundamentalisme.

⁸⁷ De meeste ex-leden stonden geen interview toe. Wel waren sommigen bereid hun verhaal te vertellen op voorwaarde dat er geen gebruik van gemaakt werd (iemand durfde zelfs na 15 jaar nog niet te spreken).

⁸⁸ Brief bij de auteur bekend.

HOOFDSTUK 11

Persoonlijke ervaringen

Persoonlijke ervaringen

In 1988 organiseerde ik de eerste conferentie voor Kwasizabantu in Nederland en in 2002 legde ik mijn functies neer. Ruim 14 jaar was ik leider van de Nederlandse tak. Mijn levensverhaal is verweven met pijn en hartzeer, waarover ik moeilijk in alle openheid kan spreken. Toch ben ik het, mede op aandringen van voormalige leden, als een opdracht gaan zien deze studie te maken en te publiceren. De daderslachtofferrol maakte dat soms complex. Maar wie zou meer inzicht hebben in de beweging dan iemand die er jarenlang zo nauw bij betrokken was? Zwijgen kan een mens schuldig stellen en medeplichtig maken.

Rond 1999 haalde de waarheid Stegen in, toen de seculiere pers de hand wist te leggen op informatie van voormalige leden, die zo schandelijk en in strijd met de menselijke waardigheid was dat nagenoeg niemand het wilde geloven. Tot die tijd had Stegen alles verborgen weten te houden, zowel voor zijn eigen beweging als voor de buitenwereld. Ook gaven slachtoffers hun geheimen niet snel prijs, omdat ze door Stegen waren geïntimideerd. Aan de andere kant betrof het voor hen ook een bijzonder reputatiegevoelige zaak.

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik (en vele anderen) jarenlang handelde uit onwetendheid en totaal niet op de hoogte was van onregelmatigheden. Die waren alleen bekend bij de *inner circle* en de slachtoffers, en die zwegen als het graf. Daar komt bij dat de interne communicatie van Kwasizabantu in nevelen is gehuld.

Laster en kwaadsprekerij?

Is het geoorloofd om misstanden van een persoon of een organisatie aan de kaak te stellen? Sommigen wijzen dit af op grond van de uitspraak van Jacobus: “Spreek geen kwaad van elkaar, broeders en zusters. Wie kwaadspreekt van een ander of een ander veroordeelt, spreekt kwaad van de wet en veroordeelt de wet. En als u de wet veroordeelt, handelt u niet naar de wet, maar treedt u op als rechter”.¹ Aan de andere kant zegt Johannes niet elke geest te vertrouwen, maar te onderzoeken of een geest van God komt.² Wanneer dezelfde geruchten steeds opnieuw opduiken, is een onderzoek op zijn plaats.

De apostel Paulus schrijft aan de Thessalonicenzen dat zijn vermaningen niet voortkomen uit dwaling of vanwege onzuivere bedoelingen, maar omdat God hem het evangelie heeft toevertrouwd.³ In de brief aan de Romeinen zegt hij de mensen in het oog te houden die afwijken van het onderwijs en daarmee onenigheden en verleidingen veroorzaken. Hij zegt zelfs hen te mijden.⁴ Aan de Efeziërs houdt hij voor geen deel te nemen aan de vruchteloze praktijken van de duisternis, maar ze juist te ontmaskeren.⁵ Hiervoor heeft God de gave gegeven om te onderscheiden wat wel en wat niet van de Geest afkomstig is.⁶ Wanneer onze motieven zuiver zijn en we geen bijbedoelingen hebben, kunnen wij in het licht van de Bijbel onderzoeken of er sprake is van dwalingen om zelf te blijven bij hetgeen strookt met de gezonde leer.

Al betreft deze casestudie een afrekening met mijn verleden, belangrijker is de verdediging van het Woord van God. Het evangelie van Christus roept op tot schulderkenning en bekering tot geloof in de

¹ Jacobus 4:11.

² 1 Johannes 4:1.

³ 1 Thessalonicenzen 2:3.

⁴ Romeinen 16:17.

⁵ Efeze 5:11.

⁶ 1 Korintiërs 12:10.

drie-enige God. En wel zodanig dat de kern van het verzet tegen de genade komt bloot te liggen en de mens voor Christus geplaatst wordt, zodat hij er niet meer onder uit kan dat hij fout is.⁷

Hoe ik bij Kwasizabantu terecht kwam

In de jaren tachtig werd Nederland getroffen door een recessie, die grote onzekerheid met zich meebracht. Er heerste werkeloosheid en het was een moeilijke tijd. Steeds probeerde ik de problemen voor te blijven, door besluiten te nemen die mijn vermogen te boven gingen. Mijn gezondheid leed daaronder en het gevolg was dat ik op zoek ging naar kracht voor het realiseren van mijn doeleinden. Omdat ik gelovig was, meende ik die in de charismatische beweging te kunnen vinden. Uiteindelijk mocht niets baten en leed ik een geestelijk en lichamelijk bankroet.

In deze periode las ik het boek God onder de Zoeloes: het verhaal over een “opwekking” van het christelijke geloof in een “zendings-situatie”. Onvoorstelbaar: duizenden heidenen hadden zich bekeerd, tovenaars kwamen tot geloof en er was zelfs iemand uit de dood opgestaan. In 1985 bezocht ik Stegen voor het eerst in Aurich, Duitsland. Wat daarvan uiteindelijk de gevolgen zouden zijn, kon ik op dat moment onmogelijk beseffen.

Toen ik voor het eerst Kwasizabantu in Zuid-Afrika bezocht, was ik onder de indruk van de gastvrijheid en vooral de vriendelijkheid. Blank en zwart leefden in vrede samen en bouwden aan een nieuwe toekomst. Daarbij kwamen de vrolijke liederen, de getuigenissen van Zoeloes die uit het heidendom gered waren en niet te vergeten het prachtige landschap. Kritische opmerkingen over de opwekking die ik hoorde, wees ik van de hand. Ik vermoedde niets van wat zich daar achter de coulissen afspeelde. Natuurlijk had ik geen enkel idee dat ik me bij een sekte aansloot.

⁷ C.J. Haak, aanhaling van J.H. Bavinck, in Gereformeerde missiologie, 2005, p. 50.

Zolang men vast gelooft in een leider, is elk rationeel oordeel verdwenen. Toegewijde volgelingen zijn even doof voor redelijke argumenten als tot over de oren verliefde mensen. Ze zijn tevreden met de mythe, het geïdealiseerde beeld. Ze willen de mythe en informatie die strijdig is met de mythe wordt simpel weg genegeerd.⁸

Kwasizabantu in Nederland

Diep onder de indruk startte ik in 1988 met public relations voor de “opwekking”. Nederland stond in die tijd open voor de opwekkingsgedachte, waar ik handig op inspeelde. Jaarlijks werden tournees en conferenties georganiseerd, die door honderden mensen bezocht werden. Op mijn initiatief werden boeken en brochures uitgegeven. Van één titel, *Opwekking begint bij jezelf*, werden zelfs 10.000 exemplaren gedrukt.⁹ Ongeveer 25 jaar na het verschijnen van deze publicaties moet ik bekennen dat ik me alles op de mouw heb laten spelden en wil me hiervoor publiekelijk verontschuldigen. Om deze reden is het mijn verantwoordelijkheid dit boek te schrijven en de wereld in te sturen.

Na verloop van tijd werd het mij duidelijk dat sommige leiders geen oprecht leven leidden. Aangezien Erlo Stegen de man was die “door God gebruikt was” en ik hem slechts van een afstand kende, bleef hij voor mij de onaantastbare Godsmann. Ondanks twijfels ging ik door en verwierf een positie in de beweging.

Vanwege de groei ontstond er behoefte aan een landelijk conferentiecentrum. Dat centrum moest door de Nederlanders worden bekostigd. De broeders reisden dikwijls naar Europa om ons geestelijk verder te helpen en hadden “hun leven voor ons gegeven”. Zouden wij dan ook niet iets terug kunnen doen door bijvoorbeeld onze

⁸ Vgl. A. van der Braak, *Goeroes en Charisma*, p. 50.

⁹ De overige titels zijn: *Opwekking onder de Zoeloes*; *Gods genade onder de Zoeloes*; en een herdruk van *God onder de Zoeloes*; verder talloze brochures en geluidsdragers.

bezittingen te verkopen? En zo verkochten wij ons huis en betrokken de Cederborg in het Groningse Middelstum.¹⁰

De uittreding

In 1999 werd het me duidelijk dat ik niet verder wilde en bedankte wegens de onoprechtheid en oneerlijkheid van de leiders. Toch liet ik me ompraten en bleef omwille van de Cederborg. Ik had hiervan de dagelijkse leiding, onderhield contacten met instanties en voerde de directie over de verbouwing. Na de voltooiing brak voor mij een tijd aan om rust te nemen, want de jaren ervoor waren ook hectisch geweest. Hoewel enige ontspanning nodig was, werd het mij belet. Als reactie legde ik het werk neer, maar nog niet het lidmaatschap. Toen het bestuur mij buiten mijn medeweten uitschreef bij het stichtingenregister, scheidden zich onze wegen definitief.

Gezondheidsklachten

Door innerlijke kracht gedreven, heb ik me niet mijn eigenwaarde laten ontnemen en zette door. Na jarenlange indoctrinatie bezat ik nog voldoende “ik-sterkte” om de moeilijke weg van de scheiding te gaan.¹¹ Ik moest mijn woning in de Cederborg verlaten, verloor mijn “werk” en de leefgemeenschap waar ik toe had behoord. Het bleek een enorme krachttoer.

De jarenlange hoge werkdruk had tot gevolg dat ik geleidelijk aan een dreigend verlies van eigen gevoeligheid waarnam. Dat betekende dat lichaamssignalen niet meer werden waargenomen en het lichaam met behulp van de wil werd aangedreven, juist toen zwakte en uitput-

¹⁰ Het centrum “de Cederborg” werd aangekocht voor nauwelijks € 350.000. Na het voltooiën van de verbouwing werd de nieuwbouwwaarde inclusief de inventaris door bureau Troostwijk geschat op ca. € 5,5 miljoen.

¹¹ De term “ik-sterkte” staat tegenover het persoonlijkheidsverlies in sekten. Voor “ik-sterkte” in de Bijbel zie G. Lademann-Priemer, *Warum faszinieren Sekten*, pp. 231-233. Op het seculiere vlak verscheen hierover een artikel van S. Joos in het *Tijdschrift voor psychiatrie* 26, 1984/4.

ting zich uitbreidden.¹² Als gevolg van deze periode en daarna de uittreding, liep ik een Post Traumatische Stress Disorder op, waarvoor ik goede hulp kreeg. Later bleek ik niet de enige: menig ex-volgeling liep soortgelijke klachten op.

Terugkeer naar de maatschappij

Het was voor mij een pijnlijke ervaring om na veel jaren vast te stellen, nadat ik al mijn tijd en energie aan een valse godsdienst had gewijd, daarna koud en afstandelijk behandeld werd door mijn “vrienden”. Evenals veel anderen vertrok ik na heftige conflicten op een traumatische manier. Ik voelde me bedrogen en verraden. Mij was het paradijs beloofd, ik had mijn hart gegeven, maar uiteindelijk bleek Stegen niet in mijn welzijn geïnteresseerd.¹³

Het vinden van een nieuwe kring is bijna een utopie. Als iemand jarenlang gehoord heeft dat de “opwekking” het perfecte lichaam van Christus is op aarde, blijft hij ronddolen, op zoek naar de volmaakte kerk die hij nooit zal vinden. Zelfs wanneer iemand een dergelijke beweging de rug toe heeft gekeerd, is hij nog lang niet vrij van de verslavende beïnvloeding op zijn denken. Hij moet nog door een pijnlijk proces van ontwenning gaan voordat hij werkelijk vrij is.

Eindconclusie

De opwekking van Kwasizabantu heeft een spoor van vernieling en verwoesting achtergelaten: gebroken mensen, echtscheidingen, geestelijk en lichamelijk misbruik, afranselingen, financiële wantoestanden enz. Gezien het diepe leed dat Stegen al decennia lang veroorzaakt en dat ik ook persoonlijk heb ondergaan, ontbreekt het hem aan besef

¹² Vlg. G. Lademann-Priemer, *Warum faszinieren Sekten?* p. 61: Menig lid en ex-lid lijden aan uitputting, omdat zij onder een voortdurend gevoel van gejaagdheid verkeren en de ene na de andere deadline moeten halen.

¹³ Vgl. A. van der Braak, *Goeroes en Charisma*, p. 62.

van menselijkheid voor anderen, waarvan de oorzaak gezocht moet worden in een slecht fungerend geweten en het zich niet bewust zijn van schuldgevoelens.¹⁴ Alle verhalen over misbruik en manipulatie ten spijt ben ik het uiteindelijk geweest die Stegen heeft verlaten. Zélf is hij gedwongen om te blijven geloven in de zelfgeschapen mythe van zijn opwekking. Stegen is allesbehalve een groot man: hij is een groot acteur die de rol van een groot man speelt.

Nooit was het idee bij mij opgekomen dat ik me bij een sekte had aangesloten. In de periode dat ik lid was, realiseerde ik me dat niet en ook toen ik de beweging al geruime tijd had verlaten niet. Tijdens een gesprek met een deskundige voelde ik me aangevallen, toen hij vroeg of ik me wel realiseerde dat ik in een sekte had gezeten. Gaandeweg drong het tot me door, waar ik me aan overgegeven had en kwam tot de conclusie dat een mens in de naam van de Here Jezus Christus meegesleept kan worden naar de boze. Voorbeelden in de kerkgeschiedenis te over!

¹⁴ Heinz Kohut, psychoanalyticus, schreef in de jaren zeventig over een charismatisch type patiënt. Tijdens de therapie kwam de kern van zijn stooris aan het licht: de patiënt kende vrijwel geen geweten en had geen schuldgevoelens (A. van der Braak, in *Goeroes en Charisma*, p. 64).

Bibliografie

Zuid-Afrika

- Nell O.L., *Agter die doringdraad in Koffiefontein*, Johannesburg: I. & S. Boek- en Kunssentrum, 1948.
- Nederduits Gereformeerde Kerk 350, *Eenhonderd bakens in die geskiedenis van die Nederduits Gereformeerde Kerk 1652-2002*, Wellington: 2002.
- Giliomee H & Mbenga B, *Nuwe Geskiedenis van Suid-Afrika*, Kaapstad: Tafelberg, 2007.
- Mseleku T., *The new dictionary of South Africa biography Volume 2*, Vista University, Pretoria, 1999.

Zoeloecultuur en -religie

- Berglund A. I., *Thought-Patterns and Symbolism*, Cape Town: David Philip Publisher, 1976.
- Bryant A. T., *Olden times in Zululand*. London: Longmans, Green and Co, 1929.
- Hammond-Tooke W. D., *Rituals and medicines: indigenous healing in South Africa*. Johannesburg, 1989.
- Krige E.J., *The Social System of the Zulus*, Pietermaritzburg: Shuter & Shooter, 1962.
- Junod, H.A., *The life of a South African tribe*; New York: University Books, 1962.
- Lademann-Priemer G., *Heilung als Zeichen für die Einheit der Welten*, Frankfurt: Verlag Peter Lang GmbH, 1990.
- Thorpe S.A., *African traditional religions*, Pretoria: UNISA, 1994.
- Ngubane-Sibisi H., *Body and mind in Zulu medicine: An Ethnography of Health and Disease in Nyuswa-Zulu Thought and Practice*. London: Academic, 1977.
- Zulu M. & G. Lademann-Priemer, *Evangelium und Zulu-Bräuche*, - Sonderheft 14, Marburg: Africana Marburgiensia, 1992.

Hermannsburger Mission (Duitsland)

Analysis of the Behavior of Pastor Anton Engelbrecht, Archiv Hermannsburger Mission, Tagesbuch 88/60, 03-03-1960.

Hermannsburger Missionsblatt, 1934.

Reller J., *Heidepastor Ludwig Harms* – Gründer der Hermannsburger Mission, Holzgerlingen: Hänssler Verlag, 2008.

Reller J. en Hams H.F., *Gelebte Liebe und deutliche Worte* – Der Hermannsburger Pastor und Missionsgünder Louis Harms, Hermannsburg: Ludwig-Harms-Haus GmbH, 2008.

Pagel A., *Ludwig Harms – Gottes Rufer in der Heide*, Erlangen: Verlag der Ev. Luth. Mission Erlangen: 1978.

Pape H., *Hermannsburger Missionare in Südafrika*, Pretoria: uitgave in eigen beheer, 1986.

Hermannsburger Missionsblatt, 1934.

Vision, Gemeinde Weltweit - *150 Jahre Hermannsburger Mission*, Hermannsburg (Gy): 2000.

Kwasizabantu

Engelbrecht A, *Von der Herde weg*, Berghausen: Evangelisationsverlag, 1965.

Engelbrecht A, *Wie ein Adler*. Berghausen: Evangelisationsverlag, 1965.

Koch K.E., *God onder de Zoeloes*, Heerlen: de Stem, ongedateerd.

Koch K.E., *God onder de Zoeloes*, Loppersum: Kwasizabantu Zending Nederland, 2de druk, 1990.

Koch K.E., *Im Paradies*, Basel: Brunnen Verlag, ongedateerd.

Koch K.E., *Die Geistesgaben*, Rundbrief 107, ongedateerd.

Stegen E., *Opwekking begint bij jezelf*, Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1993.

Stegen E., *Wat is een opwekking?* Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1989.

Stegen E., *De muur die scheiding maakt*, Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1989.

Stegen E., *Contact met God*, Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1989.

Stegen E., *Opwekking onder de Zoeloes*, Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1989.

Stegen E., *Revival among the Zulu's*, Eigen uitgave, 1998.

- Stegen E., *Beproof jezelf - de weg tot opwekking*, Well: Kwasizabantu Zending, 2006.
- Toit W. du, *God se Genade (in Afrikaans)*, Durban: uitgave in eigen beheer, 1987.
- Toit W. du, *Gods genade onder de Zoeloes*, Loppersum: Kwasizabantu Zending, 1990.

Missiologie en theologie

- Anderson A., *African Reformation: African Initiated Christianity in the 20th Century*, Africa World Press, Inc. 2001.
- Bammann H., *Inkulturation des Evangeliums unter den Batswana in Transvaal - Südafrika*, Nürnberg: VTR, 2004
- Bavinck J.H., *Inleiding in de zendingswetenschap*, Kampen: Kok NV, 1954.
- Bosch D.J., *Heil vir die werêld*. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel, 1979.
- Bosch D.J., *Het evangelie in Afrikaans gewaad*, Kampen: Kok, 1974.
- Bruwer F.P., *Die bantoe van Suid-Afrika*, Johannesburg: Afrikaanse Persboekhandel, 1963.
- Berkhouwer CG en Toornvliet G, *Het dogma der kerk*, Groningen: Haan, 1949.
- Concilie van Trente, 6e zitting, canon 11.
- Eck J. van, *Handelingen, de wereld in het geding*, Kampen: Kok, 2003.
- Commissie van de Evangeliese Alliansie van Zuid-Afrika, *Verslag van 23 juni 2000 aangaande die Kwasizabantu Zending, Pietermaritzburg*.
- Floor L., *Commentaar op het Nieuwe Testament, Efeziërs – Eén in Christus*, Kampen: Kok, 1995.
- Haak C.J., *Gereformeerde Missiologie en Oecumenica*, Zwolle: de Verre Naaste, 2005.
- Hastings A., *The Church in Africa 1450-1950*, Oxford: University Press, 1994.
- Hugo P.F., *Die bedieningsstruktuur van KSB*. Unpublished postgraduate thesis at the Theological Seminary of the University of Stellenbosch, 1988.
- Christelijke Encyclopedie, Kampen: Kok, 1958-1961.
- Hulse E., *Give Him no rest*, 2006.
- Impeta C.N., *De leer van de Heiliging en Volmaking bij Wesley en Fletcher*, Leiden: 1913.
- Kraft C.H., *Christianity in Culture*, New York: Orbis Books, 1979.

- Kruger M.A. en anderen, 1988: 1990-1999; *Huldigingsbundel "Evangeliseer"*, voor prof. L.J. Botha.
- New Dictionary of Theology*, Leicester England: Inter-Varsity Press, 1998.
- Mahne T.G., *Legalisme en gebed in die werk van Andrew Murray. Die invloed van William Law*. Academisch proefschrift, Pretoria 1992.
- Oosthuizen, C.J., *Kwasizabantu-Sending: 'n Ondersoek na sy ontstaan en funksionering*, 1985. Unpublished postgraduate thesis at the Faculty of Theology of the University of Pretoria, 1985.
- Partridge C., *Encyclopedia of New religions*, Oxford: Lion Hudson, 2004.
- Pop, F.J., *Bijbelse woorden en hun geheim*, The Hague: Boekencentrum, 1975.
- Riemers C., *Luther en het sacrament van de boetvaardigheid* Kampen: Kok, 1967.
- Rooy J.A. van, *Language and Culture in the Communication of the Christian message*: Th.D. thesis, Universiteit van Potschefstroom, 1971.
- Rooy J.A. van, *The traditional world view of black people in Southern Africa*, IBC-Studiestukke, Universiteit van Potschefstroom, 1978.
- Rooy J.A. van, *Missionalia* Vol. 14, no 2, 1986: 76-84.
- Rooy J.A. van, *Kom waai oor die beendere!* 1985 (niet gepubliceerd).
- Rooy J.A. van, *Christusprediking vir Afrika*, 1992.
- Rooy J.A. van, *Missiology, Cross-cultural Communication of the Gospel*, (klasdictaat), 1992.
- Rooy J.A. van, *Yahweh and Modimo*: M. Th. Proefschrift, Universiteit van Potschefstroom, 1995.
- Swindoll Ch.R., *The Grace Awakening*, Dallas: Word Inc., 1990.
- Toit J.L. du, *Herlewing te Kwasizabantu in 'n Sendingsituasie*. Unpublished postgraduate thesis at the Theological Seminary of the University of Stellenbosch, 1986.
- Visser T., *Opwekking en zondebesef*, Hilversum: Moria - Boekhout, 1999.
- Verkuyt J., *Inleiding in de nieuwere zendingswetenschap*, Kampen: J.H. Kok, 1975.
- Vonkeman J.H., *Genade, gerechtigheid en geloof in die Skrif en in die Zee- en landbibel*, ongedateerd.
- Vonkeman J.H., *Snippers uit de mand van Afrika*, gepubliceerd in *Opbouw* twee wekelijks tijdschrift van de Nederlands Geref. Kerk 1998-2000.

- Vonkeman J.H., *Door Zoeloes geboeid – Zendingso ontmoetingen in Afrika*, Kampen: Kok-Voorhoeve, 1995.
- Ward W.R., *The Protestant Evangelical Awakening*, Cambridge: University Press, 1992.
- Warfield B.B., *Perfectionism*, Philadelphia: Presbyterian & Reformed Publishing Company, 1931 en 1932

Afrikaanse Onafhankelike kerken

- Becken H.J., On the Holy Mountain: A Visit to the New Year's Festival of the Nazareth Church on Mount Nhlankazi, 14 January 1967. In *Journal of Religion in Africa*. Volume 1. Leiden, Boston, Köln: Brill, 1968.
- Becken H.J., Ekuphakameni Revisited, Recent Developments within in the Nazareth Church in South Africa. In *Journal of Religion in Africa*. Volume 9. Leiden, Boston, Keulen: Brill, 1978.
- Daneel M.L., *Zionism and Faith-healing in Rhodesia*, Den Haag: Mouton, 1970.
- Dube J., *uShembe*, Pietermaritzburg, 1936.
- Hexham I., *The scriptures of the amaNazareth of Ekuphakameni*. Calgary: University of Calgary Press, 1994.
- Hexham I., *The story of Isaiah Shembe*, vol. I, Lewiston: Edwin Mellen Press, 1996.
- Hexham I., *The story of Isaiah Shembe*, vol. II, Lewiston: Edwin Mellen Press, 1999.
- Hexham I., *The story of Isaiah Shembe*, vol. III, Lewiston: Edwin Mellen Press, 2001.
- Hexham I., *The story of Isaiah Shembe*, vol. IV, Lewiston: Edwin Mellen Press, 2002.
- Maphumulo L., *Incwadi yemithetho yasEkuphakameni* het boek van de regels van *Ekuphakameni*.
- Oosthuizen G.C., *The theology of a South African Messiah*, Leiden: Brill, 1967.
- Oosthuizen G.C., *Wie christlich ist die Kirche Shembes?* In *Evangelische Missions-Zeitschrift*, n.s. 31 (3), 1974
- Oosthuizen G.C., *The Birth of Christian Zionism in South Africa*, kwaDlangezwa: University of Zululand, 1987.
- Oosthuizen G.C., *Afro-christian religion and healing in Southern Africa*. Lewiston: E. Mellen Press, 1989.

- Sundkler B.G.M., *Bantu Prophets in South Africa*, Oxford University Press, 1961.
- Sundkler B.G.M., *Zulu Zion, and some Swazi Zionists*, London: Oxford University Press, 1976.
- Sundkler B.G.M., Steed C., *A history of the Church in Africa*. New York: Cambridge Un. Press, 2000.
- Vilakazi A., *The revitalization of African Society*, Braamfontein: Skotaville Publishers, 1986.

Sekten en cults

- Barnard A.C., *In Gesprek met Sektes*, Kaapstad: NG Uitgevers, 1980.
- Braak A. van der, *Goeroes en Charisma*, Haarlem: Altamia-Becht, 2006.
- Dawson L.L., *Comprehending Cults*, Oxford University Press, 1998.
- Hassan S., *Combatting Cult Mind Control*, Rocherster: Parkstreet press, 1988.
- Hexham en Poewe, *Understanding Cults and New religions*. Grand Rapids: Eerdmans Publishing Company, 1987.
- Hoekema A.A., *The four major cults*, Grand Rapids: Erdmans, 1963.
- Johnson D. & VanVonderen J., *The Subtle Power of Spiritual Abuse*, Minneapolis: Bethany House Publishers, 1991
- Klompeen, D., "Koresh Craziiness: Are We Immune to Cults?" *The Banner*, 1993.
- Lademann-Priemer G., *Warum faszinieren Sekten? – Psychologische Aspekte des Religionsmissbrauchs*. München: Claudius Verlag, 1998.
- Lifton R.J., *Thought Reform and the Psychology of Totalism: A Study of Brainwashing in China*, London: Victor Gollanz, 1961.
- Margalit A., *Sektarisme als geesteshouding – Bespiegelingen over een verschijnsel in politiek en religie*, Nijmegen: Damon, 2009.
- Martin P.R., *Cults proofing your Kids*. Grand Rapids: Zondervan, 1993
- Martin W.R., *The New Cults*, Ventura: Regaal Books, 1980.
- Martin W.R., *The kingdom of the cults*, Bloomington: Bethany House Publishers, 2003.
- Mather & Nichols, *Dictionery of Cults, Sects, Religions and the Occult*, Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- Orwell G., *Nineteen Eighty-Four*. London: Secker & Warburg, 1966.

- Oesterreich T.K., *Der Okkultismus im modernen Weltbild*, Dresden, Sibyllen Verlag 1923.
- Rosenthal J., *Ksb - Erlo Stegen und die Erweckung unter den Zulus*, Bielefeld: CLV, 2000.
- Storr A., *Reuzen op lemen voeten*, Amsterdam: ABC Press, 1998.
- Tucker R.A., *Another Gospel: Alternative Religions and the New Age Movement*, Grand Rapids: Zondervan, 1989.
- Watters R., *Do cults follow the same Patterns?* Bethel Ministries Newsletter, 1986a.
- Artikelen over Stegen (beschikbaar op www.ksb-alert.com)**
- Anoniem: *Dozens tell their own stories of abuse at KZN mission* d.d 02-02-2000.
- Bohrmann, E., *I escaped from the mission from Hell*.
- Concerned Christians: Urgent Plea to the leadership of Kwasizabantu Mission, South Africa by (onder andere) J.A. van Rooy d.d. 19-02-2000.
- Commission of the Evangelical Alliance of South Africa, *Verslag aangaande de Kwasizabantu Zending* d.d. 23-06-2000.
- Dahl T., *I support the attached document: "Urgent Plea to the Leadership of the Kwasizabantu Mission"*, Concerned Christians, 20-02-2000.
- D.G., *Evidence for a Doctrine of Exclusion at Ksb*, ongedateerd.
- D.G., *Analysis of Erlo Stegen's view of those leaving Ksb*, ongedateerd.
- D.G., *The Problem with Kwasizabantu* d.d 16-01-2000.
- Frische M., Trauernicht H; Trauernicht, J.: *Een huwelijk gaat stuk op Kwasizabantu*, 06-06-1987.
- Greeff J.W., *Hand in Hand mit dem Geheimdienst des Apartheid-Regimes*, februari 2000.
- Greeff J.W., *Verslag van Groep 8 se werk-aan Erlo Stegen* d.d.12-12-1991.
- Greeff M., *The shock at being confronted with memories* d.d. 18-01-2006.
- Grimm J., *Getuigenis* d.d 26-02-2000.
- Idea-Spektrum: *Die umstrittene Mission KSB tarnt sich hinter einem Netz christlicher Initiativen*, oktober 2003.
- Ksb-alert: *Ihr Herz sagt nein; Bräutigam - unbekannt!* juni1999.
- Mabaso B., *Abwiegeln, täuschen, vertuschen*; Tugela Ferry d.d. 17-06-2000.
- Mathe K., *No Grave is Deep Enough to Bury The Truth* d.d. February 2000.
- Mathe K., *Open letter to the Natal Witness* d.d. 17-02-2000.

- Nissen J., *Die Gründe für eine Trennung von Kwasizabantu, Austritt aus Kwasizabantu Deutschland*, 08-06-1999.
- Nissen J., "Offener Brief von Jens Nissen an Friedel Stegen", 21-05-2002.
- Peckham C., An Assessment of Kwasizabantu d.d. 19-02-1999.
- Peckham C., *Origens of Ksb Courtship Methods*, ongedateerd.
- Preez K. du: Getuigenis-persverklaring d.d 2-06-1987; Open brief, 15-08-1988.
- Redinger E., *Has Ksb Got Zionist Roots?*, 2000.
- Redinger E., *Testimony of Erwin Redinger*, Erwin Redinger, 2000.
- Redinger E., *Reflections on the Early Years of KSB*, 2000.
- Redinger E., *The Claridge Situasion*, 2000.
- Redinger E., *Comments on the two books of Kwasizabantu*, 09-11-2001.
- Redinger E., *Perspectives on Ksb*, 09-11-2001.
- Redinger E., *The book "God among the Zulus" - true or not true?* 30-01-2005.
- Redinger E., *die Machtsübernahme von Anton Engelbrecht*, 26-03-2000.
- Stegen E., *Erlo Stegen's letter to the European KSB leadership* d.d. 21-06-2000.
- Stegen E., *Statement by leaders of Kwa Sizabantu Mission* d.d. 11-03-2006.
- Wicker K.H., *Statement regarding my separation from KSB*, 20-02-2000.

Artikelen over Shembe

- Fernandez JW, *The Precincts of the Prophet*. In Journal of religion in Africa, Volume 5, Leiden, Boston, Köln: Brill, 1973.
- Gunner E., *New Wine in Old Bottles: Imagery in the izibongo of the Zulu Zionist Prophet, Isaiah Shembe*. Essays in African oral literature, 1982, p. 99-108.
- Gunner E., *The Dead Child Returned to Life: The Sermon as Oral Narrative in Isaiah Shembe's Nazareth Baptist Church*. In D'un conté... a lautre; La variability dans la littérature orale. Paris, Editions du CNRS, 1990.
- Gunner E., *Powerhouse - Prison House, An Oral Genre and its Use in Isaiah Shembes Nazareth Baptist Church (NBC)*. In Journal of Southern African Studies. Volume 14, nummer 1. Oxford: Oxford University Press, 1987.
- Heuser A., *Memory tales: Representations of Shembe in the Cultural Discourse of African Renaissance*, In Journal of Religion in Africa. Volume 35.3. Leiden, Boston, Keulen: Brill, 2005.

- Papini R. 1999. *Carl Fay's transcript of Isaiah Shembe's Testimony of his Early Life and Calling*, Journal of Religion in Africa. Volume 16. Leiden, Boston, Köln: Brill.

Lijst met afkortingen

AEB	Afrika Evangeliese Bond
AK	Anglicaanse Kerk
AIC	African Independent Church
ANC	African National Congres
ATR	African Traditional Religion
CFT	Christians for Truth
DRC	Dutch Reformed Church
ELM	Ev.-luth. Missionswerk in Niedersachsen
Ev.-luth. kerk	Evangelisch Lutherse Kerk
Ksb of KSB	Kwasizabantu
IFP	Inkatha Freedom Party
NG kerk	Nederduits Gereformeerde Kerk
RK kerk	Rooms Katholieke kerk
ZCC	Zion Christian Church
UDF	United Democratic Front (vakbond)
Stegen, fam.	verwanten van Erlo en Friedel Stegen
de Stegens	gebroeders Erlo en Friedel Stegen
Stegen	Erlo Stegen
Stegen E.	Erlo Stegen
Stegen F.H.	Friedel Stegen
Stegen B.	Bodo Stegen (niet meer verbonden met Ksb)
Stegen M.	Manfred Stegen (idem)
Stegen D.	Dieter Stegen

Figuren

Overzichtskaart Zuid-Afrika

Principle kaart van Kwazulu-Natal

Invloedslijnen en achtergronden van Ksb

APPENDIX 1

Ledenlijst van de gemeente te Claridge

Deze ledenlijst van de gemeente te Claridge nabij Pietermaritzburg is opgesteld door E. Redinger en betreft een benadering. De eerste twee groepen waren volledig op de hoogte van de profetische activiteiten van Stegen en Magasa.

De eerste groep verlaat Claridge rond 1967

Anton en Martha Engelbrecht (werden er uit gezet)
Fanuël Ntsimbande en Peggy Porrill (pleegden zelfmoord)
Herman en Ge Holt
Owen en Ivonne Marr
Derryck en Annette Stone
Abraham en Brunhilde Williams
Lex en Sheila Buchanan
Heinz en Stella Bartels
Ron en Flo Peckham
Ivan en Doris Peckham (ouders van Colin N. Peckham)
Gerhard en Ilse Engelbrecht
Peter en Bernhard Rudert
Georg en Annie Duvel
Erwin en Gertrud Redinger
Erwin en Lily Freese
Wilfried en Ruth Freese
Nathanaël en Beauty Ximba
Obed en Nellie Mbambo
Ernst en Erna Freese
Freddy en Martha Redinger
Egon en Ilse Redinger

Roy en Kay Cope
Stan en Joy Cope
Nandor en Gerda Prigge
Friedchen en Jes Köhne
Walter en Isolde Klingenberg
Gabrielle Ashenheim, Leni Witthöft
Fritz en Mareile Wortman
Gertrud en Ruth Düvel
Günther en Lydia Stegen (ouders van Edith Newlands)
Hubert en Hettie Dollenberg (schoonouders van Derryck Stone)
Gustav en Gustchen Reimer
Boy en Constance Masango
Mackie, haar zuster Krissie met dochter
Beryl Brendon
Eckhard en Vera Dedekind
Justin en Dorianne Michel (reden van vertrek niet duidelijk)
Heinz Werner en Vera Dedekind
Gerhard en Evelyn Freese
Harald Fölsch
Noël en Colleen Lindsay
Jan en Meril Beck
Herold en Sybill Dahl
Mathilde Baum, Heinz en Faith Baum

De tweede groep die Claridge verliet

Ludwig en Bertha Bartels
Rolf en Veronica Engelbrecht
Lorenz en Waltraut Freese
Walter en Barbara Frensel
Enid Bartels en Karin Witthöft
Horst en Pat Witthöftels

De derde groep verlaat Kwasizabantu (1993-1994)

Deze mensen zijn oorspronkelijk lid van Claridge¹

Jacobus Willem en Estel Greeff

Manfred en Evelyn Stegen

Irmgard Stegen-Witthöft

Bodo en Dalene Stegen

Von en Irmgard van der Linde

Trevor en Naomi Dahl (1996)

Barney en Florence Mabaso, met hun gemeente van 300 leden (2000)

Bill en Shirley Larkan (2000)

Oorspronkelijke Claridge-leden die nu nog lid van Kwasizabantu zijn

Friedel en Rita Stegen

Heino en Alida Stegen

Martin en Nora Stegen

Jo en Edith Newlands

Waldemar Engelbrecht (zijn vrouw Gwen is overleden)

Bruno en Molly Engelbrecht

Ernst Erich en Jenny Engelbrecht

Werner en Senta Engelbrecht

Edmund en Judy Witthöft

Hogart en Inge Joosten

Lionel en Ursula Muller

Gudrun Redecker

Erwin Schröder (zijn vrouw Ruth Engelbrecht distantieerde zich)

Peter Dahl en vrouw

¹ Met uitzondering van J.W. Greeff

APPENDIX 2

Kwasizabantu's Geloofsbelijdenis

Kwasizabantu gelooft in:

1. De Heilige Schrift, zowel het Oude als het Nieuwe Testament, is het geïnspireerde Woord van God, is feilloos in haar grondtekst, is de volledige openbaring van Gods wil voor onze zaligheid en is de Goddelijke en uiteindelijke autoriteit voor heel het Christelijk geloof en leven.
2. Er is Één, en alleen maar één ware God: Hij is Schepper en Onderhouder van alle dingen; almachtig, alwetend, onafhankelijk in Zijn bestaan, onveranderlijk, geest, onbevattelijk, eeuwig, soeverein en heerser van het universum, oneindig volmaakt in liefde, goedheid, heiligheid en rechtvaardigheid.
3. In het ene Wezen of Zijn van God bestaan drie onderscheiden, doch gelijke Personen: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.
4. In het volledig God-zijn en volledig mens-zijn van Jezus Christus. Deze twee onderscheiden naturen, volkomen God en volkomen mens, zijn onscheidbaar verenigd in de ene Persoon.
5. In de maagdelijke geboorte van Jezus Christus, Zijn zondeloze leven, Zijn dood aan het kruis voor onze zonden, Zijn begrafenis, Zijn lichamelijke opstanding uit de doden en zijn hemelvaart. Hij zit aan de rechterhand van God. Hij is onze Hogepriester, Voorspraak, Zaligmaker en Here. Zijn zichtbare en lichamelijke wederkomst.
6. In de volledige Godheid en volledige persoonlijkheid van de Heilige Geest en Zijn werk in de wedergeboorte en heiliging en in Zijn werk van het verenigen van Zijn Kerk.

7. Dat mensen geschapen zijn naar het beeld Gods om God te verheerlijken en in gemeenschap met Hem te leven. Wij zijn echter in opstand tegen Hem gekomen en zijn nu zondaren van nature door eigen keuze. Daarom staan wij veroemd voor God, verdienen Zijn toorn en zijn niet in staat om onszelf met Hem te verzoenen door enige vorm of hoeveelheid aan goede werken, verdiensten, of ceremonieën.
8. Dat de zaligheid alleen uit genade en liefde van God is door de herschepping van de Heilige Geest, berouw over de zonde en geloof in de Persoon en werk van de Here Jezus Christus.
9. In de lichamelijke opstanding uit de doden van de gelovige tot eeuwige vreugde en gelukzaligheid met God; van de ongelovige tot oordeel en eeuwige bewuste straf en scheiding van God. Verder geloven wij (Kwasizabantu) in een bewuste existentie van alle zielen tussen dood en opstanding; van de gelovige in de hemel met God en van de ongelovige in hades gescheiden van God.
10. In het bestaan van engelen en satan met zijn demonen. Engelen zijn persoonlijke geestelijke wezens in dienst van God. Satan en zijn demonen zijn persoonlijke geestelijke wezens die in rebellie met God, Zijn engelen en Zijn volk leven. Hun lot van eeuwige verdoemenis is bezegeld door Christus aan het kruis. Aan alle gelovigen is autoriteit over hen en hun activiteiten geschonken.

Dit stemt in grote lijnen overeen met het traditionele protestantse belijden.

APPENDIX 3

Het debacle van Kranskop

Getuigenissen van slachtoffers of hun ouders

De onderstaande interviews zijn voor het merendeel door de auteur afgenomen, de namen zijn hem bekend.

Vader 1

Een vader vertelt dat er tijdens een bijeenkomst werd gezegd dat er slechts één vader bereid was om zijn kinderen te laten “tuchtigen”. Dit bleek niet waar te zijn, voor de bijeenkomst had Stegen de betreffende vader al om toestemming gevraagd en gekregen. Kinderen zouden een pak voor de broek krijgen, als ze ondeugend waren. Toen er tijdens de bijeenkomst werd gezegd dat er slechts één was, riep vader 1 zijn kinderen bijeen en vertrokken ze naar huis. De kinderen waren toentertijd 4 tot 9 jaar oud.

Moeder 1

Ik maakte een foto van de rug van onze dochter, ze bloedde op verschillende plaatsen. De foto heb ik tot op de dag van vandaag bewaard. Ze leidt tot op heden aan de traumatische gevolgen.¹

Jongeman

Ook werden er soortgelijke bijeenkomsten voor kinderen en jeugdigen georganiseerd in Mtunzini en Johannesburg. In Mtunzini gebeurde het dat we in donkere kasten opgesloten werden als we zogenaamd

¹ Interview 25-11-2004.

straf verdiend hadden. Mijn zus is héél erg geslagen, ze was bont en blauw op haar rug en op haar achterwerk.²

Vader 2

Mijn zoon was ook op Kranskop en was nog heel jong. Toen er een Zoeloe voorbij ging, vroeg iemand van de leiding: “Wie van jullie houdt niet van deze man?” Twee jongetjes staken argeloos de hand op. Voor straf moesten ze de hele dag in de hoek staan. Later merkte de jongen op tegen zijn vader: “Kwasizabantu heeft ons leren liegen. Om straf te ontlopen hebben we leren zeggen wat ze graag wilden horen”.³

Vader 3

Smanga, de zoon van Mabaso was 3½ jaar oud toen hij naar Kranskop werd opgeroepen. Toen Mabaso hem in Kranskop afleverde, zag hij hoe Lindiwe haar bewustzijn verloor en in trance ging en Zoeloe sprak. Haar uitspraken werden nauwkeurig door de Stegens opgeschreven. Alle kinderen werden geslagen om vrij te komen van boze geesten. Ook Smanga, mijn zoon, ontkwam niet aan de handen van de beul. Hij werd geslagen en wilde later niet langer Christus volgen. Barney Mabaso schat dat 99% van de kinderen die naar Kranskop opgeroepen werden, vandaag geen christen meer is. Arno, een zoon van Friedel Stegen en toentertijd nog een tiener, sloeg met Thofози de kinderen tot bloedens toe.⁴

Moeder 2

Ook de hele jonge kinderen van zelfs nog geen 2 jaar oud werden opgeroepen om te komen. Mijn kind had oorontsteking, waar geen

² Interview 25-II-2004.

³ Interview 24-II-2004.

⁴ M. Mabaso, interview 15-II-2004.

aandacht aan geschonken werd. Met gevolg dat ze nu slechthorend is aan één oor.⁵

Een bezoeker

Een bezoeker hielp het kindje toen het naar het toilet moest en schrok verschrikkelijk toen ze zag dat haar ruggetje helemaal stuk geslagen was en bloedde.⁶

De onderstaande informatie over “vader 4” en “jonge vrouw 1” is afkomstig van Redinger die met zijn zwager, Lorentz Freese, contact onderhield per email.⁷

Vader 4

Freese, een zwager van Redinger vertelde dat hij op zekere dag hoorde dat Kwasizabantu kinderen opriep om naar Kranskop te komen en dat ze gescheiden werden van hun ouders. Elk contact met de kinderen was uitgesloten, verder hoorde Freese dat de kinderen erg geslagen werden. Korte tijd later werden zijn kinderen opgeroepen. Hij ging naar Stegen en zei: “Ik hoor dat je de kinderen hier afgeranseld hebt en ik waarschuw jou dat je mijn kinderen niet zonder mijn toestemming mag slaan. Aan mijn kinderen kom je niet zonder mijn permissie. Als mijn kinderen een pak slaag verdienen, kom dan naar me toe en vraag om toestemming. Gebeurt het dat jullie mijn kinderen toch slaan zonder mijn toestemming, dan zullen de betreffende personen Erlo Stegen inbegrepen, door mij afgeranseld worden dat jullie het je leven lang niet zult vergeten.” Zo gebeurde het dat de kinderen van Freese veel onheil bespaard bleef.

⁵ Interview 11-11-2004.

⁶ Interview 15-05-2005.

⁷ Email van 17-03-2004.

Jonge vrouw 1

Zijn dochter vertelt het volgende: “Wij werden als kleine kinderen naar de boerderij opgeroepen. Ik was nauwelijks aangekomen met mijn zus, toen we te horen kregen dat wij ondeugende kinderen waren. Dit werd herhaald voor alle andere kinderen (zij wisten niets van wat mijn vader tegen Stegen had gezegd). Ons eten bestond uit brood met pindakaas. Er werd ons zoveel voorgezet dat het te veel was om op te eten. Wat er overbleef werd ons de volgende dag weer opnieuw voorgezet, en omdat het niet meer vers was, aten we minder, tot het brood uiteindelijk droog en oud was. Maar we kregen alleen vers brood, als het oude brood helemaal op was.”

“Op zekere dag werd de kinderen een uitstapje aangeboden naar het strand. Wij mochten niet omdat wij ongehoorzaam waren. De anderen waren blij omdat ze naar zee gingen en wij, de ondeugende kinderen, waren heel verdrietig omdat wij niet mee mochten. De andere kinderen gingen in een combi op weg”

Het duurde niet zo lang voor ze weer terug kwamen. Misschien al na twee uur. Toen de kinderen uit de auto stapten, waren ze bedrukt en onder tranen. Een jongen van mijn leeftijd, waar ik mee bevriend was, kwam naar mij toe en ging naast me staan en fluisterde: “Wij mogen niet spreken, doe mijn hemd omhoog”. Tot mijn schrik was hij verwond aan zijn rug, ook zag ik plekken waaruit bloed kwam. Ik vroeg: “Waarom zijn jullie zo geslagen.” Zijn antwoord was: “Omdat goede christenen niet werelds zijn en blij met een uitstapje naar zee”. Dat was dus de reden en daarom reden ze naar een bos waar ze bont en blauw geslagen en afgeranseld werden.

Een andere keer kwam Arno Stegen naar ons toe en klaagde over het onkruid dat rondom het buitentoilet groeide. Als oom Erlo hier komt en naar het toilet wil, moet hij door het onkruid lopen. Hij kreeg ons zover dat we het onkruid omhakten en verwijderden.

Op zeker ogenblik kwam Stegen voorbij en zag dat de tuin er netjes bij lag. Hij wilde weten wie dat gedaan had. De kinderen antwoordden dat zij dat gedaan hadden. Maar Arno kwam en sloeg

hen ongenadig en zei dat ze hoogmoedig en trots waren over wat ze gedaan hadden.

Men moet zich vergewissen dat men hier met peuters en kleine kinderen te doen heeft. Dit heeft niets met God te maken. Wij zijn niet tegen een gedisciplineerde opvoeding, maar dit was gruwelijk en redeloos.

APPENDIX 4

Enquête Formulier

Uitslag 4a, 4b en 4c

Appendix 4 – Enquête Formulier

Overzicht van begrippen van christelijke voorstellingen bij Kwasizabantu.

Hoe dacht je over de volgende vragen toen je lid was?

- Leeftijd ____
- Hoe lang was je lid? ____
- Hoe lang is het geleden dat je vertrok? ____

Kruis het van toepassing zijnde antwoord aan, meer dan een antwoord is mogelijk. Je mag ook je eigen antwoord of opmerkingen geven.

1 Wat betekende zonde voor jou?

- a** alles wat niet in de liefde van Christus is gedaan
 - b** het overtreden van de regels van Kwasizabantu
 - c** het overtreden van de tien geboden
 - d** mijzelf in het middelpunt plaatsen
- of ...

2 Hoe zocht je naar vergeving?

- a** mijn belijdenis voor God is de basis voor vergeving
 - b** als ik een counselor zag en een goed gevoel kreeg
 - c** door het aanvaarden van het offer van Jezus
 - d** als de counselor mijn belijdenis aanvaardde
- of ...

3 Het proces van het belijden van zonden

- a ik beleed mijn zonden omdat het moest
 - b als mijn counselor ontevreden was, verzon ik meer zonden
 - c Ik beleed zonde omdat ik echt berouw en spijt had
 - d Ik beleed zonde omdat mij verteld was dat het zo hoorde
 - e Ik werd naar een counselor gestuurd om vergeving te vragen, al was ik mij ook nergens van bewust
- of ...

4 Hoe waren mijn gedachten over de consequenties van mijn zonde, wanneer ik opnieuw zondigde?

- a ik dacht niet langer een kind van God te zijn en vond het daarom nodig mijn zonde opnieuw te belijden
 - b ik had geen zekerheid van mijn redding, wanneer er onbeleden zonden in mijn leven waren
 - c ik zou terug gaan naar mijn counselor om mijn zonden in detail te belijden, inclusief mijn motieven, houding, schuld en zou de naam noemen van de partij waar ik tegen gezondigd had
- of ...

5 Hoe lang dacht je dat Gods genade zou duren?

- a als God mijn zonden vergeeft zijn ze voor altijd vergeven
 - b de vergeving voor een bepaalde zonde was absoluut en hoefde ik nooit meer opnieuw te belijden
 - c wanneer er meer boven kwam in verband met die zonde, was het nodig om naar mijn counselor te gaan om die zonde opnieuw te belijden binnen de nieuwe context
- of ...

6 Wat betekende genade voor jou?

- a Het was een vaag begrip en niet werkelijk relevant voor mijn geloof
 - b het betekende dat God in mijn nood voorzag door mij het werk van genade in Christus te laten zien
 - c het was Gods trouw als gevolg van Zijn beloften in Christus
- of ...

7 Hoe lang dacht je dat God trouw zou zijn aan Zijn genade?

- a** vanaf het moment dat ik mijn leven aan de Here Jezus gaf tot ik in de hemel binnen ga
 - b** als ik te veel zondig was mijn periode van genade voorbij
 - c** ik was niet eens zeker of er voor mij genade bestond, want ik voelde me constant veroordeeld
- of ...

8 Wat was belangrijker?

- a** het belijden van mijn zonden aan een counselor
 - b** wederom geboren zijn
 - c** om in “het licht te wandelen” met mijn counselor, waarbij ik compleet transparant was. Het was essentieel dat ik hun goedkeuring en toestemming kreeg voor deelname aan activiteiten en zelfs voor sommige dagelijkse routines
- of ...

9 Mijn denken in betrekking tot genade en vergeving

- a** ik was daar nooit zeker van
 - b** ik dacht dat God genade en vergeving willekeurig schonk
 - c** ik wist dat Gods vergeving voor altijd was
- of ...

10 Wat betekende voor jou “de rechtvaardiging door het geloof” in de Romeinenbrief?

- a** de gerechtigheid door het geloof was van grote betekenis
 - b** het betekende het voortdurend belijden van mijn zonden aan mijn counselor en zijn goedkeuring over mijn levenswandel
 - c** het was gebaseerd op de instemming en gevoel van mijn counselor dat mijn zonden werden vergeven
 - d** de gerechtigheid door het geloof wordt ons toegerekend door de dood en opstanding van de Here Jezus aan het kruis. Hij stierf voor onze zonden waardoor wij gerechtvaardigd worden
- of ...

11 Wat was de grondslag van je geloof en het verstaan van het Woord van God?

- a** ik geloofde in de Bijbel zoals het door Stegen geïnterpreteerd werd
 - b** als ik Stegens interpretatie verwierp, zou ik naar de hel gaan, want zijn bijbeluitleg was de waarheid
 - c** ik geloofde in het Woord van God, zoals het door de Heilige Geest geïnspireerd is
- of ...

12 Wat ik geloofde over de wil van God

- a** ik wist nooit wat de wil van God was
 - b** de counselors en de mama's wisten altijd de wil van God
 - c** ik voelde me krachteloos en moest accepteren wat over me kwam
 - d** ik wist dat Hij mijn liefdevolle Vader was en dat Hij Zijn wil aan mij bekend zou maken
- of ...

Hartelijk dank! Je antwoord zal anoniem worden verwerkt om een idee te krijgen van de doctrine van Kwasizabantu.

Appendix 4a – Totaal Overzicht Enquête

vraag	aantal	%	Uitslag Enquête
-------	--------	---	-----------------

1 Wat betekende zonde voor jou?

a	23	22	alles wat niet in de liefde van Christus is gedaan
b	46	46	het overtreden van de regels van Kwasizabantu
c	17	16	het overtreden van de tien geboden
d	17	16	mijzelf in het middelpunt plaatsen
of			...

2 Hoe zocht je naar vergeving?

a	13	17	mijn belijdenis voor God is de basis voor vergeving
b	26	34	als ik een counselor zag en een goed gevoel kreeg
c	8	10	door het aanvaarden van het offer van Jezus
d	29	39	als de counselor mijn belijdenis aanvaardde
of			...

3 Het proces van het belijden van zonden

a	26	21	ik beleed mijn zonden omdat het moest
b	20	17	als mijn counselor ontevreden was, verzoon ik meer zonden
c	17	14	Ik beleed zonde omdat ik echt berouw en spijt had
d	35	29	Ik beleed zonde omdat mij verteld was dat het zo hoorde
e	23	19	Ik werd naar een counselor gestuurd om vergeving te vragen, al was ik mij ook nergens van bewust
of			...

4 Hoe waren mijn gedachten over de consequenties van mijn zonde, wanneer ik opnieuw zondigde?

a	28	24	ik dacht niet langer een kind van God te zijn en vond het daarom nodig
b	40	34	ik had geen zekerheid van mijn redding, wanneer er onbeleden zonden in mijn leven waren

- c 48 42** ik zou terug gaan naar mijn counselor om mijn zonden in detail te belijden, inclusief mijn motieven, houding, schuld en zou de naam noemen van de partij waar ik tegen gezondigd had

of ...

5 Hoe lang dacht je dat Gods genade zou duren?

- a 18 24** als God mijn zonden vergeeft zijn ze voor altijd vergeven
- b 9 12** de vergeving voor een bepaalde zonde was absoluut en hoefde ik nooit meer opnieuw te belijden
- c 49 64** wanneer er meer boven kwam in verband met die zonde, was het nodig om naar mijn counselor te gaan om die zonde opnieuw te belijden binnen de nieuwe context

of

6 Wat betekende genade voor jou?

- a 38 58** Het was een vaag begrip en niet werkelijk relevant voor mijn geloof
- b 14 21** het betekende dat God in mijn nood voorzag door mij het werk van genade in Christus te laten zien
- c 14 21** het was Gods trouw als gevolg van Zijn beloften in Christus

of ...

7 Hoe lang dacht je dat God trouw zou zijn aan Zijn genade?

- a 15 18** vanaf het moment dat ik mijn leven aan de Here Jezus gaf tot ik in de hemel binnen ga
- b 19 23** als ik te veel zondig was mijn periode van genade voorbij
- c 49 59** ik was niet eens zeker of er voor mij genade bestond, want ik voelde me constant veroordeeld

of ...

8 Wat was belangrijker?

- a 50 49** het belijden van mijn zonden aan een counselor
- b 39 46** wederom geboren zijn
- c 42 40** om in “het licht te wandelen” met mijn counselor, waarbij ik compleet transparant was. Het was essentieel dat ik hun goedkeuring en toestemming kreeg voor deelname aan activiteiten en zelfs voor sommige dagelijkse routines

of ...

9 Mijn denken in betrekking tot genade en vergeving

- a 39 46 ik was daar nooit zeker van
 - b 21 25 ik dacht dat God genade en vergeving willekeurig schonk
 - c 24 29 ik wist dat Gods vergeving voor altijd was
- of ...

10 Wat betekende voor jou “de rechtvaardiging door het geloof” in de Romeinenbrief?

- a 15 15 de gerechtigheid door het geloof was van grote betekenis
 - b 40 41 het betekende het voortdurend belijden van mijn zonden aan mijn counselor en zijn goedkeuring over mijn levenswandel
 - c 34 35 het was gebaseerd op de instemming en gevoel van mijn counselor dat mijn zonden werden vergeven
 - d 9 9 de gerechtigheid door het geloof wordt ons toegerekend door de dood en opstanding van de Here Jezus aan het kruis. Hij stierf voor onze zonden waardoor wij gerechtvaardigd worden
- of ...

11 Wat was de grondslag van je geloof en het verstaan van het Woord van God?

- a 46 47 ik geloofde in de Bijbel zoals het door Stegen geïnterpreteerd werd
- b 36 37 als ik Stegens interpretatie verwierp, zou ik naar de hel gaan, want zijn bijbeluitleg was de waarheid
- c 16 16 ik geloofde in het Woord van God, zoals het door de Heilige Geest geïnspireerd is

12 Wat ik geloofde over de wil van God

- a 23 20 ik wist nooit wat de wil van God was
- b 36 37 de counselors en de mama's wisten altijd de wil van God
- c 16 16 ik voelde me krachteloos en moest accepteren wat over me kwam
- d 23 20 ik wist dat Hij mijn liefdevolle Vader was en dat Hij Zijn wil aan mij bekend zou maken

1139 antwoorden

71 deelnemers

Appendix 4b – Overzicht van de Rock of Life Church in Tugela Ferry

vraag	aantal	%	Uitslag Enquête
1 Wat betekende zonde voor jou?			
a	14	21	alles wat niet in de liefde van Christus is gedaan
b	35	53	het overtreden van de regels van Kwasizabantu
c	8	12	het overtreden van de tien geboden
d	9	13	mijzelf in het middelpunt plaatsen
of			...
2 Hoe zocht je naar vergeving?			
a	7	14	mijn belijdenis voor God is de basis voor vergeving
b	19	37	als ik een counselor zag en een goed gevoel kreeg
c	2	3	door het aanvaarden van het offer van Jezus
d	23	46	als de counselor mijn belijdenis aanvaardde
of			...
3 Het proces van het belijden van zonden			
a	16	19	ik beleed mijn zonden omdat het moest
b	14	17	als mijn counselor ontevreden was, verzon ik meer zonden
c	10	12	Ik beleed zonde omdat ik echt berouw en spijt had
d	27	32	Ik beleed zonde omdat mij verteld was dat het zo hoorde
e	17	20	Ik werd naar een counselor gestuurd om vergeving te vragen, al was ik mij ook nergens van bewust
of			...
4 Hoe waren mijn gedachten over de consequenties van mijn zonde, wanneer ik opnieuw zondigde?			
a	25	28	ik dacht niet langer een kind van God te zijn en vond het daarom nodig
b	31	34	ik had geen zekerheid van mijn redding, wanneer er onbeleden zonden in mijn leven waren

- c 34 38 ik zou terug gaan naar mijn counselor om mijn zonden in detail te belijden, inclusief mijn motieven, houding, schuld en zou de naam noemen van de partij waar ik tegen gezondigd had

of ...

5 Hoe lang dacht je dat Gods genade zou duren?

- a 13 23 als God mijn zonden vergeeft zijn ze voor altijd vergeven
- b 4 7 de vergeving voor een bepaalde zonde was absoluut en hoefde ik nooit meer opnieuw te belijden
- c 39 70 wanneer er meer boven kwam in verband met die zonde, was het nodig om naar mijn counselor te gaan om die zonde opnieuw te belijden binnen de nieuwe context

of ...

6 Wat betekende genade voor jou?

- a 30 61 Het was een vaag begrip en niet werkelijk relevant voor mijn geloof
- b 8 16 het betekende dat God in mijn nood voorzag door mij het werk van genade in Christus te laten zien
- c 11 23 het was Gods trouw als gevolg van Zijn beloften in Christus

of ...

7 Hoe lang dacht je dat God trouw zou zijn aan Zijn genade?

- a 12 19 vanaf het moment dat ik mijn leven aan de Here Jezus gaf tot ik in de hemel binnen ga
- b 13 20 als ik te veel zondig was mijn periode van genade voorbij
- c 39 61 ik was niet eens zeker of er voor mij genade bestond, want ik voelde me constant veroordeeld

of ...

8 Wat was belangrijker?

- a 39 50 het belijden van mijn zonden aan een counselor
- b 5 6 wederom geboren zijn
- c 34 34 om in “het licht te wandelen” met mijn counselor, waarbij ik compleet transparant was. Het was essentieel dat ik hun goedkeuring en toestemming kreeg voor deelname aan activiteiten en zelfs voor sommige dagelijkse routines

of ...

9 Mijn denken in betrekking tot genade en vergeving

- a 29 50 ik was daar nooit zeker van
- b 18 30 ik dacht dat God genade en vergeving willekeurig schonk
- c 12 20 ik wist dat Gods vergeving voor altijd was
- of ...

10 Wat betekende voor jou “de rechtvaardiging door het geloof” in de Romeinenbrief?

- a 12 16 de gerechtigheid door het geloof was van grote betekenis
- b 30 39 het betekende het voortdurend belijden van mijn zonden aan mijn counselor en zijn goedkeuring over mijn levenswandel
- c 29 38 het was gebaseerd op de instemming en gevoel van mijn counselor dat mijn zonden werden vergeven
- d 6 7 de gerechtigheid door het geloof wordt ons toegerekend door de dood en opstanding van de Here Jezus aan het kruis. Hij stierf voor onze zonden waardoor wij gerechtvaardigd worden
- of ...

11 Wat was de grondslag van je geloof en het verstaan van het Woord van God?

- a 38 53 ik geloofde in de Bijbel zoals het door Stegen geïnterpreteerd werd
- b 27 38 als ik Stegens interpretatie verwierp, zou ik naar de hel gaan, want zijn bijbeluitleg was de waarheid
- c 7 9 ik geloofde in het Woord van God, zoals het door de Heilige Geest geïnspireerd is

12 Wat ik geloofde over de wil van God

- a 16 21 ik wist nooit wat de wil van God was
- b 27 37 de counselors en de mama's wisten altijd de wil van God
- c 13 17 ik voelde me krachteloos en moest accepteren wat over me kwam
- d 19 25 ik wist dat Hij mijn liefdevolle Vader was en dat Hij Zijn wil aan mij bekend zou maken

821 antwoorden

54 deelnemers

Appendix 4c – Overzicht blanken in Zuid-Afrika en Europa

vraag	aantal	%	Uitslag Enquête
-------	--------	---	-----------------

1 Wat betekende zonde voor jou?

a	9	24	alles wat niet in de liefde van Christus is gedaan
b	11	30	het overtreden van de regels van Kwasizabantu
c	9	24	het overtreden van de tien geboden
d	8	22	mijzelf in het middelpunt plaatsen
of			...

2 Hoe zocht je naar vergeving?

a	6	24	mijn belijdenis voor God is de basis voor vergeving
b	7	28	als ik een counselor zag en een goed gevoel kreeg
c	6	24	door het aanvaarden van het offer van Jezus
d	6	24	als de counselor mijn belijdenis aanvaardde
of			...

3 Het proces van het belijden van zonden

a	10	27	ik beleed mijn zonden omdat het moest
b	6	16	als mijn counselor ontevreden was, verzon ik meer zonden
c	7	19	Ik beleed zonde omdat ik echt berouw en spijt had
d	8	22	Ik beleed zonde omdat mij verteld was dat het zo hoorde
e	6	16	Ik werd naar een counselor gestuurd om vergeving te vragen, al was ik mij ook nergens van bewust
of			...

4 Hoe waren mijn gedachten over de consequenties van mijn zonde, wanneer ik opnieuw zondigde?

a	3	12	ik dacht niet langer een kind van God te zijn en vond het daarom nodig
b	9	35	ik had geen zekerheid van mijn redding, wanneer er onbeleden zonden in mijn leven waren

- c 14 53 ik zou terug gaan naar mijn counselor om mijn zonden in detail te belijden, inclusief mijn motieven, houding, schuld en zou de naam noemen van de partij waar ik tegen gezondigd had

of ...

5 Hoe lang dacht je dat Gods genade zou duren?

- a 5 25 als God mijn zonden vergeeft zijn ze voor altijd vergeven
- b 5 25 de vergeving voor een bepaalde zonde was absoluut en hoefde ik nooit meer opnieuw te belijden
- c 10 50 wanneer er meer boven kwam in verband met die zonde, was het nodig om naar mijn counselor te gaan om die zonde opnieuw te belijden binnen de nieuwe context

of ...

6 Wat betekende genade voor jou?

- a 8 47 Het was een vaag begrip en niet werkelijk relevant voor mijn geloof
- b 6 35 het betekende dat God in mijn nood voorzag door mij het werk van genade in Christus te laten zien
- c 3 18 het was Gods trouw als gevolg van Zijn beloften in Christus

of ...

7 Hoe lang dacht je dat God trouw zou zijn aan Zijn genade?

- a 3 16 vanaf het moment dat ik mijn leven aan de Here Jezus gaf tot ik in de hemel binnen ga
- b 6 32 als ik te veel zondig was mijn periode van genade voorbij
- c 10 52 ik was niet eens zeker of er voor mij genade bestond, want ik voelde me constant veroordeeld

of ...

8 Wat was belangrijker?

- a 11 44 het belijden van mijn zonden aan een counselor
- b 6 24 wederom geboren zijn
- c 8 32 om in “het licht te wandelen” met mijn counselor, waarbij ik compleet transparant was. Het was essentieel dat ik hun goedkeuring en toestemming kreeg voor deelname aan activiteiten en zelfs voor sommige dagelijkse routines

of ...

9 Mijn denken in betrekking tot genade en vergeving

- a 10 67 ik was daar nooit zeker van
 - b 3 20 ik dacht dat God genade en vergeving willekeurig schonk
 - c 2 13 ik wist dat Gods vergeving voor altijd was
- of ...

10 Wat betekende voor jou “de rechtvaardiging door het geloof” in de Romeinenbrief?

- a 3 14 de gerechtigheid door het geloof was van grote betekenis
 - b 18 48 het betekende het voortdurend belijden van mijn zonden aan mijn counselor en zijn goedkeuring over mijn levenswandel
 - c 5 24 het was gebaseerd op de instemming en gevoel van mijn counselor dat mijn zonden werden vergeven
 - d 3 14 de gerechtigheid door het geloof wordt ons toegerekend door de dood en opstanding van de Here Jezus aan het kruis. Hij stierf voor onze zonden waardoor wij gerechtvaardigd worden
- of ...

11 Wat was de grondslag van je geloof en het verstaan van het Woord van God?

- a 8 30 ik geloofde in de Bijbel zoals het door Stegen geïnterpreteerd werd
- b 9 35 als ik Stegens interpretatie verwierp, zou ik naar de hel gaan, want zijn bijbeluitleg was de waarheid
- c 9 35 ik geloofde in het Woord van God, zoals het door de Heilige Geest geïnspireerd is

12 Wat ik geloofde over de wil van God

- a 7 26 ik wist nooit wat de wil van God was
- b 6 22 de counselors en de mama's wisten altijd de wil van God
- c 10 37 ik voelde me krachteloos en moest accepteren wat over me kwam
- d 4 15 ik wist dat Hij mijn liefdevolle Vader was en dat Hij Zijn wil aan mij bekend zou maken

295 antwoorden

17 deelnemers

APPENDIX 5

Zoeloereligie woordenlijst

umthakathi (*mv. abathakathi*)

heks die de mensen kwaad aandoet en gebruik maakt van zwarte magie

umthandazi (*mv. abathandazi*)

gebedsvrouw

umzalwane (*mv. abazalwane*)

broeder en zuster, gemeenschap

amadlozi (*ev. idlozi*)

vooroudergeesten

een ander populair woord is *abaphansi*, “zij die onder zijn”

amaNazaretha (*Ibandla lamaNazaretha*)

Afrikaanse Onafhankelijke Kerk (AIC), gesticht door Isaiah Shembe

amaZyoni

een beweging van Afrikaanse Onafhankelijke Kerken

amaZioyoni zijn groepen waar genezing centraal staat

amaZulu (*ev. umZulu*)

het Zoeloevolk

abantu (*ev. umuntu*)

“man-persoon”

isibongo (*mv. izibongo; prijsnaam*)

achternaam, stamnaam of clannaam

iNkosi yezulu

koning van de hemel, ook wel *uMdali* (*schepper*) *uMenzi* (*maker*)

inkosi (*mv. amakhosi*)

stamhoofd, koning

een “inkosi” regeert over een territoriaal gebied *umuzi* genoemd

isangoma (*mv. izangoma*)

waarzegger, schakel tussen familie en vooroudergeesten

inyanga (*mv. izinyanga*)

kruidendokters

izizwe

naam van een ziekte die veroorzaakt wordt door geesten of demonen. Dit zou erop kunnen duiden dat iemand geroepen wordt om isangoma te worden (*zie ukaguliswa*)

izilimi

het spreken van tongentaal in trance

ilobola

bruidsschat wordt meestal betaald door middel van vee

ukulobola

de bruidsschat betalen

ukubhula

waarzeggen van de traditionele isangoma

ukuquleka

het flauwvallen (trance) van de traditionele isangoma wanneer zij in contact treedt met de vooroudergeesten

ukukholwa (*kholwa*)

geloof, tevreden zijn

ukulungisa

iets rechtzetten, dit woord wordt in de Zoeloebijbel gebruikt voor *rechtvaardig maken*

ukuprofeta

profeten van de AIC's profeteren naar eigen zeggen door de Heilige Geest; de zogenaamde hoofdstroom kerken beschouwen *ukuprofeta* als *ukubhula* (waarzeggen) van de traditionele isangoma

ukushuka

het behandelen van ruw leer tot het meegaand en zacht is

ukuthanda

liefhebben, soms synoniem voor geslachtsgemeenschap

ukaguliswa umoya

dit is een opvatting van de traditionele Zoeloes, wanneer de schouwers pijn gaan doen of prikken, willen de geesten contact met hen zoeken; in de Zoeloerelgie wordt iemand die dit overkomt gezien als een kandidaat om isangoma te worden

woza Moya oyiNgcwele

kom, Heilige Geest!

Dr. S.P. Pretorius schrijft het volgende over dit boek:

Tegenwoordig wint het idee aan populariteit dat religie een positieve bijdrage levert aan het welzijn van haar aanhangers. In dit boek, echter, laat Pilon zien hoe kwetsbaar individuen zijn in een religieuze context, waar hoge eisen worden gesteld. Deze kwetsbaarheid is ook vastgesteld bij andere zogenaamde schadelijke religieuze groepen, die hoge eisen stellen aan hun aanhangers. Onderzoek toont aan dat misleiding en misbruik prominent aanwezig zijn door verborgen dynamieken in deze groepen. Slechts weinigen van de slachtoffers zijn in staat zich te bevrijden uit de greep van deze religieuze groepen uit angst voor represailles. Wie het lukt is in zijn vrijheid ernstig beperkt om zijn ervaringen bekend te maken. De berichten over misbruik, intimidatie en dwang mogen onwerkelijk klinken, maar de in dit boek genoemde berichten zijn slechts een echo van de ervaringen van vroegere leden van andere of soortgelijke groepen. De uitdaging voor de lezer is om de berichten over misbruik niet zo maar naast zich neer te leggen, omdat er ook positieve geluiden over dezelfde groep bekend zijn. Daarentegen hoort de lezer onbevangen te luisteren naar de schadelijke gevolgen, die veroorzaakt worden door de onderliggende en onbewuste processen. Het spreekt vanzelf dat schijnbaar respectabele organisaties niet per se over een onberispelijke reputatie beschikken. Het is hard nodig dat onze wereld gewezen wordt op misbruik en misleiding verborgen achter de op het oog onschuldige façade van religie.

Dr. S.P. Pretorius, Director Cultism Dialogue South Africa

Veertien jaar lang was Albert Pilon een van de leiders van de Kwasizabantu Zending in Nederland. In 2002 trok hij zich terug uit de leiding. Tenslotte verliet hij de beweging vanwege zijn ernstige twijfels over de theologie van de opwekking en besloot een antwoord te zoeken op zijn vragen. Pilon verdiepte zich in de Zoeloecultuur en -religie, bestudeerde bestaande theologische studies naar Kwasizabantu, sprak veelvuldig met theologen en sektedeskundigen, verzamelde krantenartikelen, brieven, kortom, alle publicaties van en over Kwasizabantu.

Bovendien interviewde hij tientallen ex-leden zowel in Europa als in Zuid-Afrika, die in verschillende periodes de beweging hadden verlaten. Hun ervaringen kwamen veelal overeen en bleken als puzzelstukjes in elkaar te passen.

Naast de talloze gevallen van machtsmisbruik ontdekte Pilon verschillende parallellen tussen de leer van Kwasizabantu en de onafhankelijke inheemse kerken, die over het algemeen door de traditionele Zoeloereligie beïnvloed zijn. In dit boek geeft hij een uiteenzetting van zijn ontdekkings-tocht en inzicht in het ware gezicht van Kwasizabantu.